

ANKARA

HACI BAYRAM VELİ ÜNİVERSİTESİ

LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

SİGORTA TAHKİMDE YARGILAMA SÜRECİ

Fatma Zülal BAYKAN

Tez Danışmanı

Doç. Dr. Mehmet Çelebi CAN

YÜKSEK LİSANS TEZİ

SİGORTACILIK ANABİLİM DALI

EYLÜL 2024

ankara

HBM

SİGORTA TAHKİMDE YARGILAMA SÜRECİ

Fatma Zülal BAYKAN

YÜKSEK LİSANS TEZİ
SİGORTACILIK ANABİLİM DALI

ANKARA HACI BAYRAM VELİ ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

EYLÜL 2024

ETİK BEYAN

Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Tez Yazım Kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmada; tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi, tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu, tez çalışmada yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi, kullanılan verilerde herhangi bir değişiklik yapmadığımı, bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu, bildirir, aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim.

Fatma Zülal BAYKAN

12/09/2024

TEZ ONAY SAYFASI

Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Sigortacılık Anabilim Dalı Yüksek Lisans Programı öğrencisi Fatma Zülal BAYKAN tarafından hazırlanan “SİGORTA TAHKİMDE YARGILAMA SÜRECİ” başlıklı tez çalışması 12/09/2024 tarih ve 16:00 saatinde yapılan tez savunma sınavında aşağıdaki jüri tarafından OY BİRLİĞİ ile YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak **KABUL** edilmiştir.

	Kabul	Ret
Başkan: Prof. Dr. Rıza AYHAN Başkent Üniversitesi	☒	☐
Üye: Doç. Dr. Öğr. Üyesi Mehmet Çelebi CAN Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi	☒	☐
Üye: Doç. Dr. Öğr. Üyesi Muharrem UMUT Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi	☒	☐

SİGORTA TAHKİMDE YARGILAMA SÜRECİ
(Yüksek Lisans Tezi)

Fatma Zülal BAYKAN

ANKARA HACI BAYRAM VELİ ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

Eylül 2024

ÖZET

Son yüzyılda, sigortacılık sektörünün hızla gelişmesiyle, para ile ölçülebilen her türlü menfaatin sigortalanma olayı artış göstermiş ve bunun sonucunda sigorta sözleşmelerinden doğan uyuşmazlıklar da çoğalmıştır. Son zamanlarda, yargılama yetkisine sahip mahkemelerin iş yükünün yoğun olması, davaların makul sürelerde sonuçlandırılmaması, hak arayışında adaletin gecikmesi ve mahkeme masraflarındaki artışlar; uyuşmazlığın taraflarının dava yolu ile hak arayışına başvurmalarını engellemiştir. Özellikle de sigorta sözleşmelerinden doğan uyuşmazlıkların ivedi çözüme kavuşturulabilmesi amacıyla, 2007 yılında, 5684 sayılı Sigortacılık Kanunu'nun 30'uncu maddesi ile sigortacılıkta tahkim müessesesi hukukumuzda kazandırılmıştır. Sigortacılık alanında tahkim yargılama sürecinin kabul edilmesindeki amaç, bir kurum çatısı altında görevlendirilen hakemler aracılığıyla, özellikle sigorta sözleşmesinden doğan uyuşmazlıkların ivedi bir şekilde çözüme ulaştırılmasıdır. Bu nedenle de çalışmamızda, sigorta ihtisas mahkemelerinin yokluğunun bir sonucu olarak kurulan Sigorta Tahkim Komisyonu'nun, faaliyete başladığı günden bu yana, kuruluş amacını tam olarak yerine getirip getirmediği, uygulamada halen tartışılan hususların, yargı kararlarında ve öğretide cevap bulup bulmadığına ilişkin hususlar ele alınacaktır. Bu amaçla, öncelikle sigorta ve tahkim kavramları üzerinde durularak, akabinde Sigorta Tahkim Komisyonu'nun yargılama süreci ile bunun hukukumuzda sağladığı avantaj ve dezavantajları incelenecek ve uygulamadaki tartışmalı konular hakkında çözüm önerilerinde bulunulmaya çalışılacaktır.

Bilim Kodu : 11825
Anahtar Kelimeler : Sigorta Sözleşmesi, Tahkim, Sigortacılıkta Tahkim, Yargılama Usulü
Sayfa Adedi : 149
Tez Danışmanı : Doç. Dr. Mehmet Çelebi CAN

TRIAL PROCESS IN INSURANCE ARBITRATION

(M. Sc. Thesis)

Fatma Zülal BAYKAN

ANKARA HACI BAYRAM VELİ UNIVERSITY

THE INSTITUTE OF GRADUATE STUDIES

September 2024

ABSTRACT

In the last century, with the rapid development of the insurance sector, the insuring of all kinds of interests that can be measured in money has increased and as a result, disputes arising from insurance contracts have increased. Recently, the intense workload of the courts with jurisdiction, the inability to conclude cases within reasonable periods, the delay in justice in the pursuit of rights and the increases in court costs; It prevented the parties to the dispute from seeking their rights through litigation. In particular, in order to quickly resolve disputes arising from insurance contracts, the institution of arbitration in insurance was introduced into our law in 2007 with Article 30 of the Insurance Law No. 5684. The purpose of accepting arbitration proceedings in the field of insurance is to promptly resolve disputes, especially those arising from insurance contracts, through arbitrators appointed under the umbrella of an institution. For this reason, in our study, we will discuss whether the Insurance Arbitration Commission, which was established as a result of the absence of specialized insurance courts, has fully fulfilled its purpose since the day it started operating, and whether the issues still discussed in practice have found answers in judicial decisions and doctrine. For this purpose, first of all, the concepts of insurance and arbitration will be emphasized, then the trial process of the Insurance Arbitration Commission and the advantages and disadvantages it provides to our law will be examined and solutions will be tried to be made about controversial issues in practice.

Science Code : 11825
Key Words : Insurance Contract, Arbitration, Arbitration in Insurance, Trial Procedure
Page Number : 149
Supervisor : Assoc. Prof. Dr. Mehmet Çelebi CAN

TEŞEKKÜR

Çalışmamızda, sigortacılıkta tahkim yargılamasına ilişkin süreci ele almamızın sebebi, bu alanda çalışan meslektaőlarımızın uygulamada karőılaőtıkları soru ve sorunlara cevap bulmak ve sunduğumuz çözüm önerileri ile fayda sağlamaktadır. Bu amaçla, öğretimeki görüşler ile yargı ve sigorta hakem kararları incelenerek, sigortacılıkta tahkim yargılamasının hukukumuzsa sağladığı faydalara dikkat çekilmek istenmiş ve bu alandaki eksiklerin giderilmesine ilişkin çözüm önerilerinde bulunulmuőtur.

Çalışmamızın faydalı olmasını umarak, baőtta tez konumu belirlemede yardımcı olan ve tez yazım aşamasında desteğini esirgemeyen saygıdeğer kıymetli danıőman hocam Doç. Dr. Öğr. Üyesi Mehmet Çelebi CAN'a, yüksek lisans tez savunmamda jüri heyetinde bulunan kıymetli saygıdeğer hocalarım Prof. Dr. Rıza AYHAN ve Doç. Dr. Öğr. Üyesi Muharrem UMUT'a, sadece tez yazım aşamasında değil tüm eğitim hayatım boyunca yanımda olan aileme sonsuz teőekkürlerimi sunuyorum.

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
ÖZET	iv
ABSTRACT	v
TEŞEKKÜR.....	vi
İÇİNDEKİLER	vii
KISALTMALAR	xi
1. GİRİŞ.....	1
2. SİGORTACILIKTA TAHKİME İLİŞKİN GENEL AÇIKLAMALAR VE KAVRAMLAR.....	5
2.1. Sigorta ve Sigorta Sözleşmesine İlişkin Genel Açıklamalar	5
2.1.1. Sigortanın Tanımı	5
2.1.2. Sigorta Sözleşmesinin Tanımı	7
2.1.2.1. Sigorta sözleşmesinin hukukî niteliği	8
2.1.2.2. Sigorta sözleşmesinin tarafları	11
2.1.2.2.1. Sigortacı	11
2.1.2.2.2. Sigorta ettiren	12
2.1.2.3. Sigorta sözleşmesinin unsurları.....	12
2.1.2.4. Sigorta sözleşmesinin sona ermesi.....	13
2.1.3. Tahkim Kavramı ve Tanımı	14
2.1.4. Tahkim Türleri	16
2.1.4.1. İhtiyari ve zorunlu tahkim	16
2.1.4.2. Milletlerarası ve millî (iç) tahkim	17
2.1.4.3. Ad hoc ve kurumsal tahkim	17
2.2. Sigortacılıkta Tahkimin Ortaya Çıkışı ve Yasal Dayanağı.....	18
2.3. Sigorta Tahkimine HMK Hükümlerinin Uygulanması.....	21
2.4. Sigortacılıkta Tahkimin Hukukî Niteliği	23

2.5. Sigorta Tahkim Komisyonu'nun Kurumsal Yapısı	25
2.5.1. Sigorta Tahkim Komisyonu Yetkilileri	26
2.5.1.1. Komisyon başkanlığı.....	26
2.5.1.2. Komisyon müdür ve müdür yardımcıları	27
2.5.1.3. Raportörler	28
2.5.1.4. Sigorta hakemleri	29
2.5.1.4.1. Hakem ve itiraz hakemi olma şartları	31
2.5.1.4.2. Hakemlerin listeye kaydı ve silinmesi	34
2.5.1.4.3. Hakemin reddi ve çekinmesi	35
2.5.1.4.4. Hakemlerin tarafsızlığı.....	38
3. SİGORTA UYUŞMAZLIKLARINDA TAHKİM YARGILAMA USULÜ.....	43
3.1. Başvuruya İlişkin Genel Açıklamalar	43
3.2. Sigorta Tahkim Komisyonuna Başvuru Şartları	44
3.2.1. Sigorta Sözleşmesinden Doğan Bir Uyuşmazlığın Varlığı.....	44
3.2.2. Aynı Uyuşmazlık Hakkında Başka Bir Çözüm Yoluna Başvurulmamış Olması	44
3.2.3. Sigorta Kuruluşunun Tahkime Üye Olma Zorunluluğu	47
3.2.4. Başvurudan Önce Sigortacıya Müracaat Zorunluluğu	48
3.3. Sigorta Tahkim Yargılamasının Tarafları	51
3.3.1. Başvuru Sahibi	51
3.3.2. Aleyhine Başvuru Yapılan Riski Üstlenen Taraf.....	52
3.3.2.1. Sigortacı	53
3.3.2.2. Güvence hesabı	55
3.3.2.3. Diğer sigorta kuruluşları	57
3.4. Sigorta Tahkimde Yargılama Süreci.....	59
3.4.1. Raportör ve Hakem İncelemeleri	59

	Sayfa
3.4.1.1. Başvuruların raportörce değerlendirilmesi.....	60
3.4.1.2. Hakem / hakem heyeti ataması	62
3.4.2. Yargılama Usulü	63
3.4.2.1. Yargılama süresi	64
3.4.2.2. Dosya üzerinden inceleme	66
3.4.2.3. Sigorta tahkimde duruşma yapılması	69
3.4.2.4. Sigorta tahkimde bilirkişi görevlendirilmesi.....	70
3.4.2.5. Sigorta tahkimde keşif yapma imkanı.....	71
3.4.2.6. Sigorta tahkimde tanık dinlenmesi.....	72
3.4.2.7. Sigorta tahkimde ihbar ve müdahale.....	73
3.4.2.8. Sigorta tahkimde geçici hukukî koruma talepleri	74
3.4.2.9. Sigorta tahkimde ıslah ile müddeabih artırımı	76
3.5. Hakem Kararı.....	77
3.6. Hakem Kararına Karşı Kanun Yolları.....	78
3.6.1. Hakem Kararına İtiraz	80
3.6.2. Temyiz Kanun Yolu	86
3.6.2.1. Hakem kararına karşı hangi kanun yoluna başvurulacağı sorunu	87
3.6.2.2. Temyiz edilebilirlik ölçütleri.....	89
3.6.3. Temyiz Sonrası Kararın İadesi	90
3.6.4. Hakem Kararlarının İcra Edilebilirliği	91
3.6.5. Hakem Kararının Tavzihi, Tashihi ve Hükmün Tamamlanması.....	93
4. SİGORTA TAHKİM KOMİSYONU’NUN FAYDALARI VE GİDERİLMESİ GEREKEN EKSİKLİKLERE İLİŞKİN DEĞERLENDİRMELER.....	95
4.1. Sigorta Tahkiminde Görülen Dava Türlerine İlişkin Genel Açıklamalar	95
4.2. Sigorta Sözleşmesinden Doğan Uyuşmazlıkların Çözümünde Genel Mahkemeler ile Komisyon’a İlişkin Değerlendirmeler	97

4.2.1. Genel Mahkemelere Kıyasla Sigortacılıkta Tahkim Yargılamasının Faydaları	97
4.2.2. Sigorta Tahkiminin Dezavantajları	101
4.3. Tarafsızlık Taahhütnamesi ve Hakemlerin Vekil Sıfatıyla Dosya Takip Etmesinin Tarafsızlığa Etkileri	105
4.4. Hukukî Yarar Yokluğu Nedeniyle Başvuruların Reddi-Hakemin Davayı Aydınlatma Görevi ve Evrak Üzerinden İnceleme İlkesi Hakkında Değerlendirmeler	113
4.5. Tarafların Süre Uzatımına Muvafakati ve Süre Aşımı Hâlinde Hakemlerin Sorumluluğu.....	119
4.6. Sigorta İhtisas Mahkemelerinin Gerekliliği Hakkında Değerlendirmeler...	124
5. SONUÇ	133
KAYNAKLAR.....	141
ÖZGEÇMİŞ	149

KISALTMALAR

Bu çalışmada kullanılmış kısaltmalar, açıklamaları ile birlikte aşağıda sunulmuştur.

Kısaltmalar	Açıklamalar
age	: Adı Geçen Eser
agm	: Adı Geçen Makale
ASK	: 6305 sayılı Afet Sigortaları Kanunu
AUÇ	: Alternatif Uyuşmazlık Çözümü
AYM	: Anayasa Mahkemesi
BAM	: Bölge Adliye Mahkemesi
Birlik	: Türkiye Sigorta Reasürans ve Emeklilik Şirketleri Birliği
Bknz	: Bakınız
C	: Cilt
DASK	: Doğa Afet Sigortaları Kurumu
E	: Esas
HD	: Hukuk Dairesi
Hesap	: Güvence Hesabı
HMK	: 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu
HUMK	: Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu
İBK	: İçtihadı Birleştirme Kararı
İİK	: İcra ve İflas Kanunu
K.	: Karar
KMAZMSS	: Karayolları Motorlu Araçlar Zorunlu Mali Sorumluluk Sigortası
Komisyon	: Sigorta Tahkim Komisyonu
KTK	: 2918 Sayılı Karayolları Trafik Kanunu
m.	: Madde
MTK	: Milletlerarası Tahkim Kanunu
Müsteşarlık	: Hazine Müsteşarlığı
RG	: Resmî Gazete
S	: Sayı
s.	: Sayfa

Kısaltmalar	Açıklamalar
SBM	: Sigorta Bilgi ve Gözetim Merkezi
SEDDK	: Sigortacılık ve Özel Emeklilik Düzenleme ve Denetleme Kurumu
Sigorta Kuruluşları	: Sigorta Şirketleri, Güvence Hesabı, DASK, TARSİM
SK	: 5684 sayılı Sigortacılık Kanunu
STİY	: Sigortacılıkta Tahkime İlişkin Yönetmelik
STK	: Sigorta Tahkim Komisyonu
STKBY	: Sigorta Tahkim Komisyonu Bilirkişilik Yönetmeliği
T.	: Tarih
TARSİM	: Tarım Sigortaları Havuzu
TBK	: 6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu
TCK	: Türk Ceza Kanunu
TDK	: Türk Dil Kurumu
TMK	: Türk Medeni Kanunu
TSB	: Türkiye Sigorta Reasürans ve Emeklilik Şirketleri Birliği
TTK	: 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu
YHGK	: Yargıtay Hukuk Genel Kurulu
YİBBGK	: Yargıtay İçtihadı Birleştirme Büyük Genel Kurulu

1. GİRİŞ

Artan teknolojik gelişmelere bağılı olarak büyüyen ticarî faaliyetlerin güvence altına alınması ihtiyacı, sigortacılık sektörünün de gelişmesi sonucunu doğurmuştur. Son yüzyılda hem dünyada hem de ülkemizde para ile ölçülebilir her türlü menfaatin sigortalanması istemi beraberinde uyuşmazlıkları da getirmiştir.

Her hukukî meselenin çözümünde olduğu gibi sigortacılık faaliyetinden doğan uyuşmazlıkların çözümünde de yetkili mercii mahkemelerdir. Ancak genel mahkemeler içerisinde sigortacılık alanında ihtisas mahkemelerinin olmaması, uyuşmazlığın bu alanda uzman bir hâkim tarafından çözülememesine neden olmaktadır. Aynı zamanda, sigorta sözleşmesinden doğan bir uyuşmazlığın çözümü için davanın taraflarına göre, ticaret, asliye hukuk veya tüketici mahkemelerinden hangisinde davanın açılması gerektiğine ilişkin tereddütler yaşanmakta ve buna bağılı görevsiz mahkemelerde açılan davalar nedeniyle, yargının yoğun olan iş yükü her geçen gün daha da artmaktadır. İş yükündeki artışın sonucu olarak, davaların makul sürelerde sonuçlandırılmaması, hak arayışında adaletin gecikmesi ve mahkeme masraflarındaki artışlar gibi olumsuz etkenler de uyuşmazlığın taraflarının mahkemelere başvurmasını engellemektedir. Tüm bu olumsuzluklar, hak arayışında, alternatif uyuşmazlık çözüm yollarının önemini artırmıştır.

Tahkim, anlaşmazlıkların hakem yoluyla çözülmesi yöntemine denir. Tahkimde, taraflar, üzerinde serbestçe karar verebildikleri hususlardan doğan uyuşmazlıkların çözümü için yine kendilerince belirlenen hakemlere başvurmakta ve hakem kararı ile uyuşmazlık nihai çözümüne ulaşmaktadır.

Sigorta sözleşmelerinden doğan uyuşmazlıkların hızlı bir şekilde çözüme kavuşturulabilmesi amacıyla, 2007 yılında 5684 sayılı Sigortacılık Kanunu'nun (SK) 30'uncu maddesi ile Türkiye Sigorta, Reasürans ve Emeklilik Şirketleri Birliği (TSB) nezdinde oluşturulan Sigorta Tahkim Komisyonu (STK) hukukumuzda kazandırılmıştır. Sigortacılık alanında tahkim yargılamasının kabul edilmesindeki amaç, bir kurum çatısı altında görevlendirilen uzman hakemler aracılığıyla, özellikle sigorta sözleşmesinden doğan uyuşmazlıkların süratli bir şekilde çözüme ulaştırılmasıdır. Böylesine önemli bir kurumun, Sigortacılık Kanunu'nda tek bir madde ile düzenlenmesi eleştirilmektedir. Zira hakem ve itiraz hakem heyeti kararlarına bakıldığında, uygulamada, anılan maddenin yetersiz olduğu ve Kanun'dan

doğan boşluğun doldurulmasında, hakemler arasında görüş birliği bulunmadığı ve farklı uygulamalara neden olduğu anlaşılmaktadır.

Çalışmamızda, sigorta ihtisas mahkemelerinin yokluğunun bir sonucu olarak kurulan Sigorta Tahkim Komisyonu'nun, faaliyete başladığı günden bu yana, kuruluş amacını tam olarak yerine getirip getirmediği, uygulamada hâlen tartışılan hususların, yargı kararlarında ve öğretide cevap bulup bulmadığına ilişkin konular ele alınacaktır. Bu amaçla, giriş bölümünden sonra gelen ikinci konu başlığımızda, öncelikle sigorta ve tahkim kavramları üzerinde durularak, sigorta sözleşmesinin niteliği, tarafları ve özellikleri anlatılacak, akabinde tahkim kavramı ile türleri izah edilecektir. Bu kavramların açıklanması, sigortacılıkta tahkim yargılamasının anlaşılabilmesi ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun(HMK) 407 ve devamı maddelerinde yer alan genel tahkim yargılamasından farklılığının anlaşılması için gereklidir. Ancak burada, HMK'nin tahkime ilişkin hükümlerine mi yoksa yargılama usulüne ilişkin genel hükümlerine mi gidilmesi gerektiği belirtilmemiştir. Bu nedenle öğretide tartışmalı olan bu hususun açıklanması için tahkim türlerinin anlaşılması önem taşınmaktadır.

Genel kavramlardan sonra, sigortacılıkta tahkim yargılamasının kabul edilmesine ilişkin süreç ve yasal dayanakların irdelenmesi gerekmiştir. Sigorta Tahkim Komisyonu'nun yapısı, işleyişi ve yetkilileri de bu başlık altında izah edilmiştir. Kanun koyucunun hızlı sonuçlar alınması ve genel mahkemeler üzerindeki iş yükünün azaltılması amacıyla kurmuş olduğu Sigorta Tahkim Komisyonu'nun yapısının ve işleyişinin tam olarak anlaşılabilmesi, Komisyonu genel mahkemelerden ayıran özellikleri ve aynı zamanda çözüm merci olarak hareket eden hakemlerin, hâkimler gibi üstlendikleri yükümlülükler ile güvenceleri yine çalışmamızın ikinci bölümünde yer almaktadır. Bu bölümde, Komisyonunun yapısı ve işleyişi, kuruluş esasları, komisyon görevlileri ve sigorta/uyuşmazlık hakemi ve itiraz hakemi olma şartlarına da değinilmiştir. Hakemlerin tarafsızlığı, bağımsızlığı veya reddi gibi hususlarda Sigortacılık Kanunu'nun 30'uncu maddesinde ayrıca bir düzenlemeye yer verilmemesi ve HMK'ye atıf yapılmakla yetinilmesi eleştiri konularımız arasındadır.

Çalışmamızın devam eden üçüncü ana başlığında, sigortacılıkta tahkim yargılamasında takip edilmesi gereken usul hükümleri, genel tahkim türü ile farklılıkları da açıklanmak suretiyle HMK ile kıyaslanarak izah edilmiştir. Burada, itiraz hakem heyeti kararları, yargı kararları ve öğretideki görüş ayrılıklarına

değinilmiştir. Sigorta sözleşmesinden doğan bir uyuşmazlığın çözümü için Sigorta Tahkim Komisyonu nezdinde başvuru yapılabilmesi ve öncelikle uyuşmazlığın, Komisyon nezdinde görülmesi mümkün olmalıdır. Tezimizin üçüncü bölümünde Komisyon nezdinde Sigorta Kuruluşu aleyhine başvuru yapılabilmesi için gerekli başvuru şartlarının sağlanması, yargılamada dikkat edilmesi gereken usul ve esaslar hakkında detaylı ve güncel bilgilere yer verilmiştir.

Genel mahkemelerde olduğu gibi Sigorta Tahkimde de yargılamanın duruşmalı yapılması, keşfe gidilmesi, tanıkların dinlenmesi, davanın ihbar edilmesi ve davaya müdahale edilmesi teoride mümkün kılınmıştır. Ancak herhangi bir yasal dayanağı olmayan bu yerleşik yargı kararlarının pratikte uygulanması mümkün gözükmemektedir. Zira sigortacılık tahkimde, hakemler, yalnız kendilerine verilen evrak üzerinde inceleme yapmakla görevlendirilmiş ve Kanun'da başkaca düzenlemeye yer verilmemiştir. Aynı zamanda, yargılamanın elektronik ortamda yürütülmesi de gözetildiğinde, bilirkişi görevlendirilmesi dışında duruşma veya keşif yapılması, tanık dinlenmesi ya da davaya müdahil olunması mümkün görülmemektedir. Bu nedenle de çalışmamızın üçüncü bölümünde bu hususlar hakkında sigorta tahkim yargılamasında öğretilen tartışmalı konulara yer verilmiştir. Hakem kararlarına karşı itiraz ve kanun yolları ile hakem kararlarının icra edilebilirliği, tavzihi, tashihi de bu bölüm içerisinde yer almaktadır.

Çalışmamızın dördüncü ve son bölümünde ise, Sigorta Tahkim Komisyonu'nun kurulduğu günden bu yana hukukumuzda sağladığı avantaj ve dezavantajları incelenecek ve uygulamadaki tartışmalı konular hakkında çözüm önerilerinde bulunulmaya çalışılacaktır.

2. SİGORTACILIKTA TAHKİME İLİŞKİN GENEL AÇIKLAMALAR VE KAVRAMLAR

2.1. Sigorta ve Sigorta Sözleşmesine İlişkin Genel Açıklamalar

2.1.1. Sigortanın Tanımı

Sigorta¹, değeri para ile ölçülebilir bir menfaatin² zarar görmesi ihtimaline karşı tedbir alma isteminin bir sonucu olarak ortaya çıkmıştır³. Dolayısıyla sigorta, ileriye görerek önlem alma ve ortak risklere karşı yardımlaşma düşüncesinin bir yansımasıdır.

Öğretide, *sigorta*; aynı türden tehlikelere maruz kalma ihtimali bulunan kişilerin, ödedikleri primler karşılığında, muhtemel zararın gerçekleşmesi hâlinde, bu zararın ortak menfaat sahiplerince karşılanması şeklinde ifade edilmektedir⁴. Para ile ölçülebilir bir menfaatin sigortalatılmasındaki amaç, riskin sonuçlarının aynı korumayı talep edenler arasında paylaşılmasıdır.

Bir diğer anlatımla, *sigorta*, toplum içerisinde belirli rizikolara karşı kendini, malını ve para ile ölçülebilir herhangi bir menfaatini korumak isteyen bireylerin, dayanışma düşüncesinden yola çıkarak oluşturdukları *havuz sistemi* sayesinde⁵, bahse konu risklerin sonuçlarını bertaraf etmesi düşüncesinden ortaya çıkmıştır⁶. Sistemi ayakta tutan, ortak tehlikelere karşı tedbir almak isteyen kişilerin birleştirdiği *primlerdir*. Primlerden oluşan bu havuz sayesinde, ortak menfaate sahip olan kimselerden birinin zarara uğraması durumunda, zarar toplanan primlerden tazmin edilir. Bu düşünceden ortaya çıkan sigortacılık faaliyeti, günümüzde sigorta şirketleri veya sigortacılık faaliyeti yürütmekle görevlendirilmiş kuruluşlar aracılığıyla yürütülmektedir.

¹ Sigorta teriminin kökeni, İtalyanca “sicurta” kelimesinden gelmektedir. Sicurta, güvence anlamına gelir. Zaman içerisinde, dilimize de *sigorta* olarak kazandırılmıştır. Sigorta, ilk olarak deniz ticareti alanında, deniz yolu ile taşınan malların korunması amacıyla, İtalya'nın Cenova Liman'ından Mayorka'ya giden “Santa Clara” isimli yük gemisinde taşınan malların sigortalanması ile ortaya çıkmıştır. Zaman içerisinde çeşitli sigorta türleri ile kişinin yaşamı ve beden bütünlüğü de sigorta himayesine alınmıştır. Kayıhan, Ş./ Bağcı, Ö. (2019). *Türk Özel Sigorta Hukuku Dersleri*, Kocaeli, s.25.

²Sigortalanan menfaat; para ile ölçülebilir ve yasal menfaattir. Kubilay, H. (2003). *Uygulamalı Özel Sigorta Hukuku*, İzmir, s.53.

³ Kender, R.(2021). “*Türkiye’de Hususi Sigorta Hukuku*”, İstanbul, s.1.; Kubilay,s.3.; Can, M. (2007). *Türk Özel Sigorta Hukuku*, Ankara,s.15.

⁴ Ayhan, R. /Çağlar, H./ Özdamar, M.(2022). *Sigorta Hukuku*, Ankara.s.5.

⁵ Umut, M. (2022). Türk Sigortacılık Piyasasında Sigorta Havuz Uygulamaları ve Sürdürülebilirliğine İlişkin İnceleme. JOEEP: Journal of Emerging Economies and Policy, 7(2), 399-408.

⁶ Kayıhan/Bağcı, s,25.

Günümüzde sigortacılık faaliyeti, sigortacı ile sigorta ettiren arasında akdedilen *sigorta sözleşmesi*⁷ ile ifa edilir. Bu nedenle sigortalanan menfaatin tehlikeye uğraması sonucunda ödenmesi gereken tazminat, taraflar arasında akdedilen sigorta sözleşmesinde yer alan hükümlere göre belirleneceğinden öncelikle sigorta sözleşmesinin hukukî niteliği ve özelliklerini incelemekte fayda görmekteyiz.

Özel sigorta hukukunda, sigorta himayesi ancak sigortacı ile sigorta ettiren arasında akdedilen sigorta sözleşmesi ile sağlanabilir⁸. Sigorta sözleşmesi, tarafların serbest iradeleri ile kurulduğundan, sözleşmenin isteğe bağlı ve ihtiyari⁹ nitelik taşıdığı ifade edilebilir. Bu serbestinin istisnasını, yapılması kanunla zorunlu kılınmış sigorta türleri oluşturur. Ancak, zorunlu sigorta türlerinde de sigorta ettiren, istediği sigortacı ile sözleşme yapma özgürlüğüne sahip olduğundan, bu sigorta türleri için de sözleşme yapma iradesinin serbest olduğundan bahsedilebilir.

Sigortacı ile sigorta ettiren arasında çıkacak hukukî ihtilaflarda uygulanacak maddî hukuk kuralları da temelde bu sigorta sözleşmesi olmak üzere normlar dikkate alınarak çözülecektir.

Sigorta koruması ancak bir sigorta sözleşmesi ile elde edilebildiğinden, taraflar arasında sigorta sözleşmesinin varlığı mecburidir. Bu nedenle hukukumuzda, 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun (TTK)¹⁰ 6. Kitabında yer alan "*Sigorta Hukuku*" başlığı altında¹¹, sigorta sözleşmesine ilişkin hükümlere yer verildiği görülmektedir¹².

Sigorta sözleşmesinin anlaşılmasının önemi, çalışmamızda üzerinde durduğumuz temel konunun kaynağı olmasıdır. Sigortacılık alanında tahkime başvuru yapılabilmesi

⁷ Çeker, M. (2019) "6102 sayılı Türk Ticaret Kanununa Göre Sigorta Hukuku", Adana, s.2

⁸ Kayıhan, Ş./ Selanik, A.A. (2024). "Sigorta Hukukunda Alternatif Çözüm Yolları ve Tahkim Usulü", Ankara, s.29.

⁹ Tarafların serbest iradeleri ile belirleyebildikleri hükümler, özel şartlar olarak ifade edilen sözleşme maddeleridir. Çalışmamızın devamında açıklanacağı üzere, sigorta sözleşmelerinde genel geçer olarak kabul gören ve sigortacı tarafından önceden hazırlanan matbu genel şartlar üzerinde, sigorta ettirenin değiştirme iradesi bulunmadığından, sigorta sözleşmelerinin de tam olarak serbest irade ile kurulabileceğinden söz edilemez.

¹⁰ Çalışmamızda, Türk Ticaret Kanunu hükümleri ele alınırken başta, <https://www.mevzuat.gov.tr/> ve Kendigelen A. (2020). Türk Ticaret Kanunu ve İlgili Mevzuat, İstanbul ve Ünan, S. (2017). *Türk Ticaret Kanunu Şerhi*, Altıncı Kitap Sigorta Hukuku, Cilt 1,2, 3. İstanbul. şerhleri dikkate alınarak, güncel mevzuat hükümleri takip edilmiştir.

¹¹ Kanunun sistematiği ve kenar başlıklarının Türk Ticaret Kanunu bakımından hukukî bağlayıcılığı hakkında ayrıca bkz: Can, M. Ç. (2017). Pay Sahiplerinin veya Alacaklıların Doğrudan Zararlarının Tazmini Amacıyla İkame Edilen Sorumluluk Davalarında TTK m. 1534'ün Etkisi, *Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C.21, S.4, s.3-32.

¹² Ayhan, R./Çağlar, H./ Özdamar, M. (2022). *Ticari İşletme Hukuku Genel Esaslar*, Ankara,s.8.

için taraflar arasında doğacak ihtilafın kaynağını sigorta sözleşmesi¹³ oluşturur. Bu nedenle çalışmamızın konu sınırları da gözetilerek, konunun anlaşılabilmesi amacıyla, sigorta sözleşmesinin ana muhteviyatı, tanım ve özellikleri hakkında aşağıda kısaca gerekli açıklamalara yer verilmiştir.

2.1.2. Sigorta Sözleşmesinin Tanımı

TTK'nin 1401'inci maddesinin 1'inci fıkrasında, sigorta sözleşmesinin açıkça tanımına yer verilmiştir. Buna göre, *sigorta sözleşmesi*;

“Sigortacının bir prim karşılığında, kişinin para ile ölçülebilir bir menfaatini zarara uğratan tehlikenin, rizikonun, meydana gelmesi hâlinde bunu tazmin etmeyi ya da bir veya birkaç kişinin hayat süreleri sebebiyle ya da hayatlarında gerçekleşen bazı olaylar dolayısıyla bir para ödemeyi veya diğer edimlerde bulunmayı yükümlendiği sözleşmedir”.

Kanunlarımızda *sigorta* kavramının açık tanımına yer verilmezken; sigortacılık alanında yapılacak *sözleşmelerin* tanımına yer verilmesi kanunun sistematiği ile örtüşmemektedir. Nitekim, yabancı kanunlarda ve özellikle de İngiliz kara sigorta hukukunda sigorta sözleşmesinin tanımına yer verilmemesinin bilinçli olduğu, zira sözleşmenin tanımına açıkça yer verilmesi hâlinde, sayılmayan/eksik kalan unsurların sözleşmenin kapsamı dışında tutulduğu anlamına gelebileceği şeklinde hatalı bir yoruma neden olunacağı endişesi taşıdığı, bu sebeple sigorta sözleşmesinin açık tanımına yer verilmediği görülmektedir¹⁴.

TTK'nin 1401'inci maddesi ile sigorta sözleşmesinin tanımına yer verilmesindeki amaç, anılan maddenin gerekçesinde izah edilmeye çalışılmıştır. Buna göre, sözleşmeyi var eden objektif esaslı noktaların belirlenmesi ile sözleşmenin kurulmasından, sona ermesine kadar geçen süreçte, sözleşmenin taraflarına ve mahkemelere kolaylık sağlaması olarak ifade edilmiştir¹⁵. Bir diğer ifade ile, TTK'da sigorta sözleşmesinin açık tanımına yer verilmesi ile taraflar arasında akdedilecek sözleşmenin özelliklerinin, taraflarının ve unsurlarının belirlenmesinde kolaylık sağlaması amaçlanmıştır.

Öğretide, TTK'da yer alan tanımın hatalı ifadeler içermesi nedeniyle eleştirildiği ve farklı tanımlamalar yapıldığı görülmektedir. *Bozer*'e göre, sigorta sözleşmesi, rızâ

¹³Yeşilova Aras, E./ Yeşilova, B. (2013). “Sigortacılık Tahkimi-Sigorta Tahkim Usulü ve Ayırteci Özellikleri”. *Yaşar Üniversitesi E-Dergisi*, C.8, S. Özel, s.0-380, s.292

¹⁴ Kender, 2021, s.163; Kayıhan/Bağcı, 2016, s.111.

¹⁵ <https://www.corpus.com.tr#!/Yasalar> (Erişim Tarihi:14.01.2024)

nitelikte, karşılıklı taahhütleri havi, devamlı sonuçlar meydana getiren, iyiniyetli ve tesadüfe bağlı ancak şarta bağlı olmayan bir sözleşme türüdür¹⁶.

Kender, sigorta sözleşmesinin gerek sosyal gerek ekonomik ve hukukî sebeplerle kanunda tarif edilmesinin doğru olmadığını, zira tarifte birden fazla yanlış ve noksan olduğunu, sigortanın zaman içerisindeki gelişim ve değişimin göz ardı edildiğini ifade etmektedir¹⁷.

Ünan, sigorta sözleşmesini, “*tarafardan birinin (sigortacının), diğer tarafa, bir prim karşılığında belirli bir rizikoya karşı sigorta koruması (sigorta teminatı) sağladığı sözleşmedir*” şeklinde tanımlamaktadır¹⁸.

Kayıhan-Selanik ise; “*Sigortacının sigorta himayesini ve sigorta ettirenin prim ödeme borcunu üzerine aldığı tam iki tarafa borç yükleyen (karşılıklı taahhütleri havi) bir sözleşme*”¹⁹ olarak tanımlamıştır.

TTK’da yer alan tanımda eksik ve hatalı ifadeler olmakla birlikte, *sigorta sözleşmesinin*, sigorta ettirenin sigortacıya ödediği prim karşılığında, korunmaya değer (ve parasal karşılığı olan) herhangi bir menfaatin belirli rizikolara karşı sigorta himayesine alınmasını sağlayan özel hukuk sözleşmesi olarak tanımlanması mümkündür.

2.1.2.1. Sigorta sözleşmesinin hukukî niteliği

Sigorta sözleşmesinden doğan hak ve borçlar, sözleşmeye dayalı olması nedeniyle sözleşmesel nitelik taşımaktadır. Böylelikle, TTK m.1401’de yer verilen tanımdan da anlaşıldığı üzere sigorta sözleşmesi *tam iki tarafa borç yükleyen ve iradî bir sözleşmedir*²⁰.

TTK’nin 1401 maddesinin 1’inci fıkrasında yer verilen sigorta sözleşmesinin tanımına bakıldığında, sözleşmenin her iki tarafa da borç yüklediği, sigorta ettirenin prim ödeme borcu altına girdiği, sigortacının ise para ile ölçülebilir bir menfaatin tehlikeye uğraması hâlinde bunu tazmin etmekle yükümlü kılındığı görülmektedir. Buradan çıkarılan sonuç, sigortacının ediminin, şarta bağlı olduğudur. Ancak bu yorum hatalı

¹⁶ Bozer, A. (1981). *Sigorta Hukuku*, Ankara, s.21.

¹⁷ Kender, 2021, s.164.

¹⁸ Ünan, S. (2016). *Türk Ticaret Kanunu Şerhi Altıncı Kitap Sigorta Hukuku*, C I. İstanbul, s.12.

¹⁹ Kayıhan/Selanik, 2024, s.30.

²⁰ Ünan, 2016, s.11.; Ayhan/Çağlar/Özdamar, 2022, s.127.; Kubilay, 2003, s.36.;Kayıhan/Bağcı, 2016, s.117.

olacaktır. Zira sigortacı, riziko gerçekleşmese dahi, rizikonun gerçekleşme ihtimaline karşı, her an sigorta güvencesi sunmaktadır.

Nitekim doktrinde de bu ifadenin hatalı olarak kaleme alındığı ve sigorta sözleşmesinin kurulduğu ilk andan itibaren tam iki tarafa borç yükleyen bir sözleşme olduğu, sigortacının, sözleşme kurulduğu andan itibaren sigorta himayesi temin etme borcu altına girdiği ifade edilmiştir²¹.

Aynı şekilde **Kender**, tanımdaki eksikliklerin anlamsal karmaşaya neden olduğunu, sigorta sözleşmesinin tam iki tarafa borç yükleyen bir sözleşme olduğunu ve sigortacının ediminin sözleşmenin kurulması ile başladığını, sigortacının ilk andan itibaren sigorta ettirene sigorta himayesi sağlama borcu altına girdiğini ve riziko gerçekleştiğinde de tazmin edimini ifa etmekle mükellef olduğunu ifade etmektedir²². Anılan maddenin lafzî yorumu yapıldığında, sigortacının ediminin ancak riziko gerçekleştiğinde ifa etmesi gerektiği, riziko gerçekleşmediği durumda ise sigortacının borç altına girmeyeceği yönünde hatalı bir anlamın ortaya çıktığı görülür.

Sigorta sözleşmesinin her iki tarafa borç yükleyen ve iradî nitelik taşıyan bir sözleşme olduğundan bahsettik. Bu nedenle sigorta sözleşmesinin *iradî*²³ niteliğine gelindiğinde ise; bu hususunda da tartışılması gerektiği kanaatindeyiz.

Zira 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun (TBK) 1. maddesinde de ifade edildiği üzere, özel hukuk sözleşmelerinin tamamı “ *tarafların iradelerini karşılıklı ve birbirine uygun olarak açıklamaları ile kurulmaktadır*”. Sigorta sözleşmesinin kurulması da tarafların karşılıklı serbest iradelerinin birbirine uygun olarak açıklanmasına bağlıdır.

Sigorta sözleşmesinde yer alacak sözleşme hükümlerine bakıldığında ise taraf iradelerinin, sözleşmenin tamamı üzerinde etkisi olmadığı görülmektedir. Bilindiği üzere, sigorta sözleşmeleri, *genel şartlar* ve *özel şartlardan* olmak üzere iki ana başlıktan oluşur. *Genel şartlarda* yer alan sözleşme hükümleri hakkında, sözleşmenin bir diğer tarafı olan sigorta ettirenin değişiklik yapma iradesi bulunmamaktadır. Bahse konu genel şartlar, sigortacı tarafından önceden matbu şekilde hazırlanan ve Hazine ve Maliye Bakanlığı tarafından onaylanan tek tip hükümler içerdiğinden, sigorta ettirenin değişiklik yapmak imkânı bulunmamaktadır. Bu nedenle de sigorta

²¹ Kender, 2021, s.164.; Bozer, 1981, s.25; Kayıhan/Bağcı, 2016, s.27.; Ünan, 2016, s.13.

²² Kender, 2021, s.164.

²³ Detaylı bilgi için bkz: Eren, Fikret. (2023). Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Ankara, s.129.

sözleşmesinin içerik bakımından, her iki tarafın da serbest iradesine dayalı ve ihtiyarî bir nitelik taşıdığını söylemek mümkün değildir.

Görüldüğü üzere, sigorta sözleşmesini diğer özel hukuk sözleşmelerinden ayıran en önemli özellik, *tarafaların iradesine müdahale edilmesidir*. Bilindiği üzere, TBK’nda ifade edildiği üzere sözleşme serbestisi gereği, taraflar sözleşmenin hem aslî hem de talî unsurlarını serbest iradeleri ile belirleyebilirler. Ancak sigorta sözleşmesinde, sözleşmenin genel şartları, tarafların iradesine bırakılmamış, 5684 sayılı Sigortacılık Kanunu’nun (SK) 11’inci maddesi ile kısıtlanmıştır.

5684 sayılı Kanununun 11’inci maddesinde, “*Müsteşarlıkça onaylanan ve sigorta şirketlerince aynı şekilde uygulanacak olan genel şartlara uygun olarak düzenlenir. Ancak, sigorta sözleşmelerinde işin özelliğine uygun olarak özel şartlar tesis edilebilir*” denilerek sigorta sözleşmesinin genel hükümlerinin ancak Sigortacılık ve Özel Emeklilik Düzenleme ve Denetleme Kurumunca²⁴ belirlenen genel şartlardan ibaret olabileceği, taraf iradelerini yansıtan ilâve hükümlerin ise özel şartlar başlığı altında ayrıca düzenlenebileceği ifade edilmiştir.

Buradan anlaşıldığı üzere, sigorta sözleşmesine uygulanacak hükümler, TTK’nin 6’ncı kitabında yer alan hükümler ile burada hüküm bulunmayan hâllerde TTK’nin 1451’inci maddesi gereği TBK hükümleri uygulanacaktır. Bunun dışında, sigorta sözleşmesi, genel ve özel şartlar olmak üzere iki ana bölümden oluşmakta ve sözleşmenin ana muhteviyatının belirlenmesine ilişkin genel şartlar düzenlenirken, 5684 sayılı Kanununun 11’inci maddesinin 1’inci fıkrası, *özel şartların* belirlenmesinde ise TBK m.26 gereği tarafların serbest iradeleri uygulanacaktır. Bahse konu özel şartları ihtiva eden hükümlerin, diğer özel hukuk sözleşmeleri gibi, kanuna aykırı olmaması koşuluyla, tarafların serbest iradelerini yansıttığı ifade edilebilir.

Sözleşmenin içeriği bakımından taraflara müdahale edilmesi söz konusu ise de sözleşmenin taraflarının belirlenmesi noktasında herhangi bir müdahale bulunmamaktadır. Bir diğer ifade ile, sigorta ettiren, sözleşme yapmak istediği sigorta

²⁴ Kanunda Müsteşarlık olarak ifade edilmiş ise de 9.07.2018 tarihli RG 703 sayılı KHK’nın 41’inci maddesi ile 27.09.1984 tarihli ve 3046 sayılı Bakanlıkların Kuruluş ve Görev Esasları Hakkında Kanununun 43 maddesinin yürürlükten kaldırılması üzerine, Sigorta Genel Şartlarının onaylanması Hazine ve Maliye Bakanlığı tarafından yapılmaktadır. Ancak bu durum yetki de 18/10/2019 tarihli ve 30922 sayılı Resmî Gazetede yayımlanan 47 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile Sigortacılık ve Özel Emeklilik Düzenleme ve Denetleme Kurumuna verilmiştir.

kuruluşunun serbestçe tayin edebilir. Kanaatimizce, kanun ile yapılması zorunlu addedilen sigorta sözleşmeleri²⁵ bakımında da sigorta ettirenin, sigortacıyı seçmekte serbest olduğu gözetildiğinde, zorunlu sigorta sözleşmelerinin de sözleşmenin kurulması sırasında taraflarını belirleme noktasında *iradî* nitelik taşıdığını söylemek mümkündür. Ancak, burada, zorunlu deprem sigortasının sadece DASK tarafından yapılabileceğini ve bu durumda zorunlu deprem sigortasını kapsamında sunulan sigorta güvencesinin bir başka sigorta kuruluşu tarafından verilemeyeceğini ve bu tür sigortalarda tarafların serbest iradesi olmadığını vurgulamakta fayda görüyoruz.

2.1.2.2. Sigorta sözleşmesinin tarafları

Sigorta sözleşmesi, taraf iradelerinin birbirine uygun ve karşılıklı örtüşmesi ile sigortacı ve sigorta ettiren arasında kurulur²⁶.

2.1.2.2.1. Sigortacı

Sigortacı, sözleşme hükümleri gereği, aldığı prim karşısında, sigorta sözleşmesi süresi boyunca sigorta güvencesi sağlayan kişidir²⁷. Sigorta müessesesinin hukukî ve teknik niteliği gereği, sigortacılık yapabilecek kimseler, Sigortacılık Kanunu ile düzenleme altına alınmıştır.

Buna göre Türkiye’de faaliyet yürütebilecek sigorta şirketlerinin, *anonim şirket* veya *kooperatif* şirketi olarak kurulmuş ve *ruhsat sahibi* olması zorunlu kılınmıştır (SK m.3/1). Bir diğer ifade ile gerçek kişiler ve adı sayılmayan sermaye şirketleri sigortacılık faaliyeti yürütemez. TTK’nın 1401/2’nci maddesinde, ruhsatsız olduğu bilinen bir sigorta şirket ile bu durumu bilerek, sigorta sözleşmesi yapanlar hakkında TBK’nin 604 ve 605’inci²⁸ maddelerinin uygulanacağı belirtilmiştir.

Sigortacı kavramı, yukarıda ifade edilen madde hükmünden daha geniş yorumlanmalıdır. Zira SK’nin 3’üncü maddesi ile sigorta şirketlerinin ancak anonim veya kooperatif şirketi olarak kurulabileceği ifade edilmiş ise de sigortacı *-bir diğer*

²⁵Karayolları motorlu araçlar Zorunlu mali sorumluluk sigortası, Zorunlu Deprem sigortası vb.

²⁶ Ayhan/Çağlar/Özdamar, a.g.e, 2022, s.122.; Kender, a.g.e,2021, s.164.; Kubilay, a.g.e, 2003, S.40.; Kayıhan/Bağcı, a.g.e.,2016, s.131.

²⁷ Kubilay, a.g.e, 2003, S.40.; Kayıhan/Bağcı, a.g.e.,2016, s.131.; Can, M. Ç. (2019). *Yöneticilerin Sorumluluk Sigortası*, Ankara, s.100.

²⁸ 6098 sayılı TBK’nın 604 ve 605’inci maddelerinde, kumar borcunun ifasına ilişkin hükümlere yer verilmiştir. Kumardan doğan bir alacağın dava edilebilmesi mümkün olmadığı gibi, bundan doğan bir borcun ifa edilmesi hâlinde de iadesi mümkün değildir. Ruhsatsız sigorta şirketi ile akdedilen sigorta sözleşmesinden doğan alacaklar için de aynı hükümler uygulanacaktır.

ifade ile sigorta sözleşmesi yapmaya yetki kılınanlar- kuruluş kanununa dayalı olarak sigortacılık faaliyeti yürüten kurumlar da olabilir.

Güvence Hesabı, Tarım Sigortaları Havuzu (TARSİM) ve Doğal Afet Sigortaları Kurumu (DASK) da kendi kuruluş kanunlarından aldıkları yetki ile sigortacılık faaliyeti yürütebildiklerinden, sigorta sözleşmesi akdetmeye de yetkilidirler. Hâliyle sigorta sözleşmesinin taraflarından birinin sadece sigorta şirketi olduğunu ifade etmek hatalı olacaktır. *Sigortacı* kavramı, geniş anlamli olup, yukarıda sayılı kurumları da kapsadığından, sigorta sözleşmesi *sigortacı* ile sigorta ettiren arasında akdedilebilir.

2.1.2.2.2. Sigorta ettiren

Sigorta ettiren, prim ödeme borcu karşılığında sigorta güvencesi satın alan kimseyi ifade eder²⁹. Sigorta ettiren, sigorta sözleşmesinde borç altında bulunan kimse olduğundan, hak ve fiil ehliyetine sahip gerçek veya tüzel kişi olabilir. Sigorta ettiren, sigorta sözleşmesi gereği, sigortacıya karşı prim ödeme borcu altındadır. Sigorta ettirenin, sözleşmeden doğan haklarına gelindiğinde ise bu noktada sigorta sözleşmesinin kimin yararına yapıldığına bakılmalıdır.

Sigorta ettiren, korunmaya değer menfaatini kendi yararına sigortalamış ise bu durumda kendi hesabına sigortadan bahsedilir ve burada sigorta ettiren aynı zamanda sigortalıdır. Ancak, sigorta sözleşmesi, üçüncü kişinin yararına da yapılabilir. Bir diğer anlatımla, sigorta ettiren sigorta sözleşmesini başkası hesabına, ancak kendi adına yapmaktadır. Sigorta ettiren ile sigortalı kavramları birbirinden farklı kimseleri ifade eder³⁰.

2.1.2.3. Sigorta sözleşmesinin unsurları

TTK'nin 1401'inci maddesinde ifade edilen tanımdan yola çıktığımızda, sigorta sözleşmesinin taraflara yüklediği edimlere ilişkin temel unsurlar şöyle sıralanabilir;

- Prim ödeme taahhüdü,
- Sigorta ettirenin para ile ölçülebilir menfaatinin sigorta himayesi altına alınması ve zarara uğraması (rizikonun gerçekleşmesi) hâlinde zararın tazmini borcunun üstlenilmesinden ibarettir³¹.

²⁹ Sertkaya, Ş./ Karakaya, D. A. (2022). *İçtihatlarla Sigorta Hukuku ve Trafik Kazasından Kaynaklanan Tazminat Davaları*, Ankara, s.34.

³⁰ Kayıhan/Bağcı,2016,s.136.

³¹ Ünan, a.g.e.,2016, s.12.

Kanunda yer verilen tanımdan da kolaylıkla anlaşıldığı üzere, sigorta sözleşmesi tam iki tarafa borç yükleyen bir sözleşme türüdür. Sigorta ettirenin prim ödeme borcunu ifa etmesi ile sigortacının sigorta koruması sağlama borcu doğar. Sigortacı, sigorta ettirenin, para ile ölçülebilir menfaatini tehlikelere karşı teminat altına almayı taahhüt ederek, riziko gerçekleştiğinde bu zararı tazmin eder.

2.1.2.4. Sigorta sözleşmesinin sona ermesi

Sigorta sözleşmesi, her özel hukuk sözleşmelerinde görüldüğü gibi tarafların iradeleri ile sonlanabileceği gibi sözleşmede belirtilen sürenin sona ermesi hâlinde de sona erebilir. Sigorta süresi, *“sözleşmeyle kararlaştırılmamış ise, taraf iradeleri, yerel teamül ile hal ve şartlar göz önünde bulundurularak, mahkemece belirlenir”* (TTK m.1410). Sigorta süresi ile sigorta dönemi birbirinden farklı kavramlardır. Ancak, sigorta dönemi, prime esas alınan süreyi belirlediğinden, sözleşmede özel olarak sigorta süresi belirlenmemiş ise kanunda öngörülen sigorta dönemi esas alınabilir. Buna göre, sigorta dönemi bir yıl olarak belirlenmiştir (TTK m.1411). Sözleşmede belirtilen sürenin dolmasıyla veya TTK m.1470 gereği, sigorta edilen menfaatin sahibinin değişmesiyle aksi bir sözleşme hükmü düzenlenmemiş ise sözleşme kendiliğinden sona erecektir.

Sigorta sözleşmesi, sigortacının iflası, tarafların aralarında anlaşması veya taraflardan birinin sözleşmeden cayma hakkını kullanmasıyla da sona erdirilebilir. Ayrıca, sözleşmede öngörülen tehlikenin gerçekleşmesi veya sigortalanan menfaatin sahibinin değişmesi³² de sözleşmenin sona ermesine neden olur.

³² 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanunu'nun 94'üncü maddesinde, zorunlu trafik sigortası ile sigortalanan motorlu taşıtın satılması hâlinde, 15 gün süreyle sigorta sözleşmesinde belirtilen korumanın devam edeceğine ilişkin hüküm, 05.03.2024 tarihli 32480 sayılı RG'de yayımlanan, Anayasa Mahkemesi'nin 2023/130E., 2024/17 K. sayılı ve 23.01.2024 tarihli kararı ile iptal edilmiştir. Özetle, sigortalanan malın satılması hâlinde sigorta sözleşmesinin sona ermesine ilişkin istisnai bir hüküm niteliğinde olan ve sigorta himayesinin 15 gün daha devam etmesine neden olan kanun maddesi, Anayasa'ya aykırı görülmüş ve malın satılması ile birlikte sigorta sözleşmesinin de sona ermesi gerektiği, aksi halde, sigorta ettirenin, aracı satın alan yeni mal sahibinin kusuru ile neden olacağı zararlardan da eski mal sahibinin sorumlu tutulma riski ile rücu tazmin sorumluluğu doğacağı ifade edilmiştir.

2.1.3. Tahkim Kavramı ve Tanımı

Tahkim kavramı, sözlük anlamı olarak *sağlamlaştırma, kuvvetlendirme* manalarına gelmekte olup, hukuk literatüründe “*anlaşmazlıkların hakem yolu ile çözülmesi yöntemine*” verilen addır³³.

Sigorta kavramında olduğu gibi, tahkim kavramının da tarifinin HMK’de yer almadığı; ancak, bu hususta yapılacak tahkim sözleşmesinin tanımına yer verildiği görülmektedir.

6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu’nun (HMK) 412’nci maddesinde, “*tahkim sözleşmesi, tarafların, sözleşme veya sözleşme dışı bir hukukî ilişkiden doğmuş veya doğabilecek uyuşmazlıkların tamamı veya bir kısmının çözümünün hakem veya hakem kuruluna bırakılması hususunda yaptıkları anlaşmadır*” şeklinde tarif edildiği görülmektedir³⁴.

Tahkim, taraflar arasında sözleşmelerden doğmuş veya doğması muhtemel uyuşmazlıkların çözümü amacıyla, resmî görevli mahkemeler yerine, yine tarafların belirlediği bağımsız ve tarafsız kişiler (hakemler) eliyle nihai olarak çözümlenmesine verilen isimdir³⁵.

Öğretide tahkimin, iki ya da daha fazla kişiyi ilgilendiren ve üzerinde serbestçe tasarrufta bulunabilecekleri ve özel hukuktan doğan uyuşmazlığın çözümünde devlet makamları yerine, özel kişilere başvurulmasının kabul edilmesi şeklinde tanımlandığı da görülmektedir³⁶.

Bu tanımdan anlaşıldığı üzere, tahkim, tarafların sadece üzerinde serbestçe tasarrufta bulunabileceği çekişmeli yargı kapsamındaki uyuşmazlıkların çözümü için başvuru yapılabilecek alternatif bir uyuşmazlık çözüm merciidir. Bir diğer ifade ile Anayasa,

³³ Türk Dil Kurumu tarafından sözlükte verilen tanım; <https://sozluk.gov.tr/> (İnternet Kaynağı, Erişim Tarihi: 25.02.2024)

³⁴ Yılmaz, E. (2021). *Hukuk Muhakemeleri Kanunu Şerhi*, C.IV, Ankara, s.5412.

³⁵ Özbek, M. S.(2022).*Tahkim Hukuku*. C. I, Ankara, s. 139.; Özdamar, M. (2013). “Sigorta Hukukunda Uyuşmazlıkların Çözümünde Tahkim Sistemi”. *Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. 17. S.1-2, s. 831-855. s.833(Tahkim Sistemi); Yılmaz, *Hukuk Muhakemeleri Kanunu Şerhi*, s.5385.

³⁶ Karasu, R./Güner, T.(2022). “Sigorta Uyuşmazlıklarının Çözümünde Uygulanan Kurumsal Tahkim Yargılamasının Yaygınlaştırılmasının Gerekliliği Üzerine”, *Prof. Dr. Rıza Ayhan'a Armağan*, s.301-332, Ankara.

ceza³⁷, idarî ve çekişmesiz yargı makamlarını ilgilendiren uyuşmazlıklarda tahkime başvurulması mümkün değildir³⁸.

Tahkimin sağladığı en önemli avantaj, tarafların doğrudan alanında uzman kişileri hakem olarak seçmeleri ile uzmanlık gerektiren uyuşmazlık konusu olayın, pratik bir şekilde çözüme ulaşmasıdır. Tahkim gibi alternatif uyuşmazlık çözüm yollarına başvurma mümkün olmadığı durumlarda, bir diğer ifade ile adlî yargı makamlarına başvurulması hâlinde, uyuşmazlığı çözmekle görevli hâkimin her ne kadar Türk hukukunu re'sen uygulamakla görevli de olsa uyuşmazlık konusu olayın teknik inceleme gerektirmesi durumunda bilirkişinin görüşüne başvurmak zorunda kalabilir.

Mahkemelerin aleniyet ilkesi gereği açık yargılama yürütmesine karşın, tahkimin gizlilik esası, tarafların tercih nedeni olabilir. Aynı zamanda tahkim, genel mahkemelere kıyasla, dosya yoğunluğu bulunmaması nedeniyle, kısa sürede uyuşmazlığı nihai karara ulaştırmayı sağlar.

Tahkim kararlarının ancak belli koşullar altında iptali söz konusu iken mahkeme kararları, genel kanun yoluna tâbidir. Bu husus, yargılamaların uzamasına ve adaletin gecikmesine neden olmaktadır.

Aynı şekilde, tahkim hakemlerinin çalışmasının, yer ve zamana bağlı olmaması ve alanında uzman kişilerden seçilmesi hâlinde, bilirkişi atamasına ihtiyaç duyulmaması da tahkim yargılamasının, genel mahkemelere kıyasla kısa sürmesine neden olmaktadır³⁹. Aynı zamanda, tahkim yargılamasında, adlî tatil hükümleri uygulanmamakta ve bu husus mahkemelere kıyasla yargılamanın hızlı bir şekilde tamamlanmasını sağlamaktadır⁴⁰.

Ülkemizde, uzun süren yargılama sürelerinin kısaltılması amacıyla, “*Soruşturma, Kovuşturma veya Yargılama Hedef Sürelerinin Belirlenmesi ve Uygulanmasına İlişkin Yönetmelik*” resmî gazetede⁴¹ yayımlanarak yürürlüğe girmiş ve yargılamanın tamamlanması için *hedef süre* uygulamasına geçilmiştir. Geline aşamada,

³⁷ Ceza yargılamasında ise mahkemelerin iş yükünün azaltılması amacıyla uzlaştırma müessesesinin düzenlendiği görülmektedir. Ayrıca bkz. 5271 sayılı CMK m.253-255.

³⁸ Kayıhan/Selanik, s.31.

³⁹ Yılmaz, s.5385.

⁴⁰ Karasu/Güner, s.301-332.

⁴¹ 23.06.2017 tarihli 30105 sayılı Resmî Gazetede yayımlanan “*Soruşturma, Kovuşturma veya Yargılama Hedef Sürelerinin Belirlenmesi ve Uygulanmasına İlişkin Yönetmelik*” ile uzayan yargı süresinin kısaltılması hedeflenmiştir.

mahkemelerin iş ve dosya yoğunluğu gözetildiğinde, *hedef süre* uygulamasının fayda sağlamadığı ve belirtilen süreler içerisinde de nihai bir karara ulaşılamadığı bilinmektedir⁴². Bu nedenle, uyuşmazlıkların çözümü noktasında, alternatif yolların tercih edilmesi, bir nevi zorunlu hale gelmiştir.

2.1.4. Tahkim Türleri

Tahkim, farklı türlerde karşımıza çıkar. Kanunlarımızda esas olarak ifade edilen tahkim türü, ihtiyarî tahkimdir. Bir diğer ifade ile özel hukuk alanında, tarafların kendi iradeleri ile belirledikleri koşullar altında tahkime başvuru yapılması serbest bırakılmıştır. Bu durumlarda tahkim ihtiyarî olup, zorunlu değildir. Aynı şekilde, iç hukukun uygulandığı ve uluslararası hukukun uygulandığı tahkim türleri de bulunur. Aşağıda, tezimizin asıl konusunu oluşturan sigortacılık alanında tahkimin de içinde bulunduğu tahkim türleri açıklanacak; akabinde sigortacılıkta tahkimin hukukî niteliği hakkında gerekli açıklamalara yer verilecektir.

2.1.4.1. İhtiyari ve zorunlu tahkim

Tahkim, kural olarak ihtiyarîdir⁴³. HMK ile düzenlenen iç hukuk tahkim türü, ihtiyarî tahkimdir. HMK'nin 408'inci maddesinde de belirtildiği üzere, tahkim yargılamasına elverişli, çekişmeli yargı alanında giren ve özel hukuktan doğan uyuşmazlıkların çözümünde tahkim sözleşmesi veya hakem sözleşmesiyle ihtiyarî tahkim yoluna gidilmesi mümkündür. Ceza yargılamasında veya çekişmesiz yargı alanlarında tahkim yargılamasının uygulanması mümkün olmayacaktır. Ancak ceza yargılamasına has uzlaştırma müessesesinin kurulduğundan söz etmiştik.

Zorunlu tahkim istisna olup, uyuşmazlığın çözümü için tahkim dışında, başka bir makama başvuru yapılması mümkün değildir⁴⁴. Bir başka ifade ile zorunlu tahkim şartının olduğu bir sözleşme hakkında taraflar arasında uyuşmazlık çıkması hâlinde, tarafların mahkeme yolu ile bu uyuşmazlığın giderilmesini talep etme imkânı bulunmamaktadır. Tahkim sözleşmesinin konusunu oluşturan bir uyuşmazlığın çözümü için taraflar, mahkemede dava açılmışsa, karşı taraf tahkim, *ilk itirazında*

⁴² UYAP sistemi üzerinden açılan davaların tevzi formlarında, “*dosyanız için belirlenen tahmini bitiş süresi 730 gündür*” şeklinde açıklamalara yer verilmekte ise de bilindiği üzere yargılamanın tamamlanması bu süreler içinde mümkün olmamaktadır.

⁴³ Tanrıver, S.(2022). *Medeni Usul Hukuku*. Cilt II, Ankara, s.355; Özbek, 2022, s. 148.

⁴⁴ 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'un 66'ncı maddesi gereği, tüketici mahkemelerinde dava açılmadan önce Gümrük ve Ticaret Bakanlığı tarafından kurulması zorunlu tutulan tüketici hakem heyetine başvuru yapılması gereklidir.

bulunabilir. Bu durumda tahkim sözleşmesi geçerli ise mahkeme, davanın usulden reddi ile tahkim itirazını kabul eder (HMK m.413/1).

Zorunlu tahkim hâlleri, özel kanunlar ile ayrıca düzenleme altına alınmıştır. Örneğin, 6305 sayılı Afet Sigortaları Kanunu (ASK) ile kurulan Doğal Afet Sigortaları Kurumu (DASK), sigortacı niteliğine sahip olup, özel kanun gereği sigorta sözleşmesi yapmakla yetkili kılınmış ve Zorunlu Deprem Sigortası Genel Şartlarının (ZDSGS) C.6 maddesi ile tahkime üyelik zorunlu kılınmıştır. Aynı şekilde, toplu iş sözleşmesinden doğan uyuşmazlıklarda ve tüketici hakem heyetinin görevli olduğu uyuşmazlıklarda öncelikle tahkime başvurma zorunluluğu vardır⁴⁵.

2.1.4.2. Milletlerarası ve millî (iç) tahkim

Millî (iç) tahkim, ülke içindeki hukukî uyuşmazlıkların yine ulusal kurallar ile çözümlenmesine denir. Türk hukukunda, iç tahkime ilişkin esaslar, HMK'nin 407'nci ve devamı hükümlerinde düzenlenmiştir. İç tahkimde esas olan, uyuşmazlığın, tâbi olduğu ülkenin yasaları ile çözümlenmesidir. İç tahkimin temel özelliği, ihtiyarî olmasıdır. Yürürlükten kaldırılan 1086 sayılı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu (HUMK) ve yürürlükte bulunan 6100 sayılı HMK ile tahkim sistemi ihtiyarî olarak kabul edilmiştir⁴⁶.

4686 sayılı Milletlerarası Tahkim Kanunu (MTK) ile düzenlenen tahkim türü ise milletlerarası tahkimdir. Bu tür tahkimde, uyuşmazlığın taraflarından en az birisinin kendisi veya yerleşim yeri veya olağan oturma yerinin ya da işyerlerinin yabancı ülke ile ilişkili olması gerekir (MTK m.2). Uyuşmazlığın çözümünde, farklı ülkelerin hukuk kuralları gündeme geleceğinden, 4686 sayılı MTK ile uyuşmazlığın çözümünde uygulanacak usul kuralları hüküm altına alınmıştır.

2.1.4.3. Ad hoc ve kurumsal tahkim

Kurumsal tahkimde, tahkime ilişkin yönetsel faaliyetler belli kurumlar eliyle yürütülür. Dünya genelinde bu amaçla kurulmuş kurumlara örnek olarak, Paris'te

⁴⁵ Örneğin; 3039 sayılı Çeltik Ekimi Kanununun 14'üncü maddesi ile dönüm başına alınacak su parasının iki taraf arasında kararlaştırılacağı, anlaşma sağlanamaması hâlinde Çeltik Komisyonunun hakem sıfatı ile uyuşmazlığı çözeceği hüküm altına alınmıştır. Bacanlı, Mehmet Rifat (2017). "Bir Alternatif Uyuşmazlık Çözüm Yolu Olarak İstanbul Tahkim ve Arbuluculuk Merkezi (Istac) Tahkim Yargılamasında Delillerin İbrazı ve Değerlendirilmesi", *Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi*, S. 8, s.75-113, s.79

⁴⁶ Özdamar, Tahkim Sistemi, s.833

“ICC” (International Chamber of Commerce), Amerika’da “AAA” (American Arbitration Association) ve ülkemizde “ISTAC” (İstanbul Tahkim Merkezi) verilebilir. Kurumsal tahkim, resmî olarak tahkim yargılamasının yürütülmesinde sekretarya işlemlerinin yapılması amacıyla kurulmuştur⁴⁷.

Bahse konu kurum, tahkim yargılamasının esasına etki etmez ve yargılama kurum tarafından fiilen yürütülmez. Kurumun görevi, genel mahkemelerin yazı işleri gibi hareket ederek, tahkim yargılamasının doğru bir şekilde yürütülmesi için aracı konumunda faaliyet yürütmek, yazışmaları ve tebligatları sağlamaktır. Aynı zamanda, taraflar, hakem seçiminde anlaşamaz ise bu durumda devreye girerek, hakem seçimini sağlar.

Ad hoc tahkim ise kurumsal tahkimin aksine, herhangi bir tahkim kurumunun desteği olmadan, tek bir uyuşmazlığın çözümü amacıyla ve o uyuşmazlığın taraflarının iradesine dayalı olarak bir defaya mahsus yapılan tahkim türüdür. Sekretarya herhangi bir kuruma bağlı değildir ve uyuşmazlığın çözümü amacıyla seçilen hakemler tarafından yapılır⁴⁸.

2.2. Sigortacılıkta Tahkimin Ortaya Çıkışı ve Yasal Dayanağı

Sigorta sözleşmesinde sigortacı, aldığı prim karşılığında, sigorta ettirenin para ile ölçülebilir bir menfaatinin tehlikeye uğraması ihtimaline karşı sigorta güvencesi sağlamakla birlikte, rizikonun meydana geldiği durumlarda zararı tazmin etmeyi de taahhüt eder. Sigorta sözleşmesi yapılmasındaki amaç, sigortalının uğradığı zararın hızlı bir şekilde tazmin edilmesidir.

Örneğin, trafik kazası sonucu maddî hasara uğrayan bir aracı ele aldığımızda, onarım maliyetinin yüksek meblâğlarda olması, zararın o an için sigorta ettiren tarafından karşılanması imkânsız kılabilir ve bu durumda onarım için sigorta tazminatının ödenmesi beklenebilir. Aynı şekilde, yangın sigortası ile teminat altına alınan kagir bir evin yanması hâlinde de ev sahibinin süratle bir şekilde zararını gidermesi ve kalacak yer temin etmesi gerekmektedir. Ancak taraflar arasında zararın giderilmesi noktasında ihtilaf çıkması hâlinde, zarara uğrayan sigorta ettirenin, tazminatı almadığı ve onarımı sağlamadığı her geçen gün zararı kat be kat artacaktır. Sigorta ettirenin

⁴⁷ Özbek, s. 220.

⁴⁸ Özbek, s.236.

içinde bulunduğu bu zoraki durum, sigortacıların elini güçlendirmekte ve tazminatın ödenmesi noktasında sigorta ettirene kendi istedikleri doğrultuda anlaşma yapmayı dayattığı bilinmektedir. Bu durumda sigorta ettiren ya teklif edilen meblâğı kabul etmek zorunda kalacak ya da mahkemeler nezdinden hukuk arayışına girerek, alacağına yıllar sonra kavuşacaktır⁴⁹.

Dolayısıyla kişinin; parayla ölçülebilir bir menfaatinin zarar görmesi yahut sözleşmeyle güvence altına alınacak rizikonun gerçekleşmesi ihtimalinde, bu rizikoya karşı, sigorta sözleşmesi ile güvence sağlanması hâlinde kişinin de rizikoya bağlı zararının karşılanması veya menfaatinin korunması, adlî yargı süreçlerine göre oldukça kısa olacak ve mağduriyetinin giderilmesi kolaylaşacaktır.

Sigorta sözleşmesinden doğan uyuşmazlıkların nedenine baktığımızda ise sözleşmede yer alan hükümlerin genel işlem koşuluna benzer nitelikte, sigortacı tarafından önceden hazırlanan tek tip, değiştirilemeyen ifadelerle dayandığını görüyoruz. Neticede bu durum, taraflar arasında tazminatın ödenmesi noktasında veya sözleşmeye bağlı diğer nedenlerle ortaya çıkan uyuşmazlıkların da artmasına neden olmaktadır⁵⁰.

Sigorta sözleşmesinden doğan ve artarak devam eden uyuşmazlıkların mahkemeler nezdinde çözülmesi de uzun sürmektedir. Zira hâkimin sigortacılık tekniği hakkında uzman olmaması, talep edilen tazminatın hesaplanabilmesi için uzman bilirkişilere başvurulması zorunluluğunu ortaya çıkardığından, yargılamanın daha da uzamasına ve talep sahibinin alacağına daha geç kavuşmasına ve yukarıda verdiğimiz örnekte olduğu gibi onarımın/tadilatın gecikmesine neden olmaktadır. Bu nedenle de zaman içerisinde, sigorta sözleşmesinden doğan uyuşmazlığın çözümü ve tarafların bir an önce haklarına kavuşabilmeleri için mahkeme dışında, daha hızlı ve daha az maliyetli bir şekilde çözüm üretecek alternatif yollar arayışı hız kazanmıştır. Nitekim, ivedi bir şekilde tazminata kavuşmamak ve yargılamanın yıllarca sürmesi sigorta teminatının varlık amacıyla bağdaşmamaktadır⁵¹.

⁴⁹ Karasu/Güner, s.301-332.

⁵⁰ Karasu, R. (2016). “Sigorta Tahkim ile İlgili Güncel Sorunlar ve Çözüm Önerileri”, *Türkiye Adalet Akademisi Dergisi*, S. 26, s. 49-69, s.51

⁵¹ Karasu, 2016, s.51; Yılmaz, Z. (2008). “Sigortacılık Kanununa Göre Sigortacılıkta Tahkim”, *Terazi Hukuk Dergisi* C.3, S.17, s.37-48, s.38; Yaşar, T. N.(2018). “Sigorta Hukukunda Tahkim”, *Türkiye Adalet Akademisi Dergisi*, C.9, S. 36, s. 211-240, s.213

Sigorta hukukuna ilişkin, temel kaynakların başında 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu (TTK) gelmektedir. Zira anılan Kanun'un altıncı kitabında "Sigorta Hukuku" başlığı altında sigorta sözleşmelerine, türlerine ve genel esaslarına yer verilmiştir. Ancak anılan Kanunda, sigortacılık faaliyetleri ve sigorta sözleşmelerinden doğan uyuşmazlıkların çözümü için yargılama usulü hakkında herhangi bir hükme yer verilmediği görülmektedir. Bu amaçla 14.06.2007 tarih ve 26552 sayılı Resmî Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren 5684 sayılı Sigortacılık Kanunu'nun 30'uncu maddesi ile sigortacılık alanında tahkim düzenlemesine yer verilmiş ve sigorta sözleşmelerinden doğan uyuşmazlıkların çözümünde mahkeme dışı alternatif uyuşmazlık çözüm yolu olarak Türkiye Sigorta ve Reasürans Şirketleri Birliği bünyesinde *Sigorta Tahkim Komisyonu* (STK) kurulmuştur⁵². Sigortacılık Kanununda öngörülen tahkime ilişkin usul ve esasları belirlemek amacıyla; 17.08.2007 tarih ve 26616 sayılı Resmî Gazetede yayımlanan "*Sigortacılıkta Tahkime İlişkin Yönetmelik*" (STİY) yürürlüğe girmiştir. Bahse konu yönetmeliğin zaman içerisinde dokuz kez değişikliğe uğradığı ve nihai olarak 07/06/2023 tarihli değişiklik sonrası son halini aldığı görülmektedir⁵³.

Sigortacılıkta tahkim müessesesi, SK'de yer alan tek bir madde ile düzenlendiğinden, 30'uncu maddenin 23'üncü fıkrası ile "*Bu Kanunda hüküm bulunmayan hallerde Hukuk Usûlü Muhakemeleri Kanununun hükümleri, sigortacılıktaki tahkim hakkında da kıyasen uygulanır*" hükmüne yer verilmiş ve HUMK da sigorta tahkimin yasal dayanağı arasında sayılmıştır.

5684 sayılı SK'nin yürürlükten kaldırdığı *Sigorta Murakabe Kanunu'nda*⁵⁴ (SMK), sigortacılık alanında tahkim düzenlemesi bulunmadığından, 5684 sayılı Kanun ile ilk kez hukukumuzda kazandırıldığı söylenebilir. Sigortacılık Kanunu yürürlüğe girmeden önce Sigorta Murakabe Kanunu döneminde, adli yargı makamlarına ek olarak Sigorta Denetleme Kurulu⁵⁵ da bir itiraz makamı olarak görev ifa etmekteydi. Ayrıca taraflar

⁵² Çakan, O. (2022). *Sigorta Tahkim Yargılaması ve Tahkime Elverişliliğin Değerlendirilmesi*, Ankara. s.87.

⁵³ Yönetmelik Resmî Gazete'nin 17.08.2007 tarih ve 26616 sayısında yayımlanarak yürürlüğe girmiş akabinde 24.07.2013 tarih ve 28717 sayılı, 19.01.2016 ve 29598 sayılı, 18/04/2019, 10/08/2021 ve 22/04/2022 ve 07/06/2023 tarihli Resmî Gazeteler ile yedi ayrı değişiklik yapılmıştır.

⁵⁴ 30/12/1959 tarih ve 10394 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren 21/12/1959 tarihli ve 7397 sayılı Sigorta Murakabe Kanunu

⁵⁵ 18/10/2019 tarihli 30922 sayılı Resmî Gazetede yayımlanan 47 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile kapatılmış ve yerine Sigortacılık ve Özel Emeklilik Düzenleme ve Denetleme Kurulu kurulmuştur.

arasında çıkacak ihtilâfların çözümü için sigorta sözleşmesine hakem-bilirkişi klozu eklenerek hakeme başvurma imkânı da bulunmaktaydı⁵⁶.

Sigortacılıkta tahkime ilişkin bir diğer yasal düzenleme ise 2009/1 Tebliğ No'lu "Sigorta Tahkim Usûlü ve Sigorta Hakemlerine İlişkin Tebliğ" dir. 19.01.2016 tarih ve 29598 sayılı Resmî Gazetede yayımlanan, "Sigorta Tahkim Usûlü ve Sigorta Hakemlerine İlişkin Tebliğ (Tebliğ No: 2009/1)'in Yürürlükten Kaldırılmasına İlişkin Tebliğ" ile yürürlükten kaldırılmış ise de sigorta tahkim yargılamasında usul hükümleri ve hakem yargılaması anlatılacağı sırada değinileceğinden 2009/1 No'lu Tebliğ'in de yasal dayanaklar arasında sayılmasında fayda görmekteyiz. Ayrıca yürürlükten kaldırılan 2009/1 No'lu Tebliğe dayanılarak çıkarılan "Sigorta Tahkim Usulü ve Sigorta Hakemlerine İlişkin Tebliğ Uyarınca Sigorta Hakemlerinde Aranacak Meslekî Deneyime İlişkin Genelge" de sigorta tahkimin yasal dayanakları arasında sayılabilir.

Yönetmeliğin kanunî dayanağı, SK'nin 30/21'inci maddesidir. Zira anılan hükümde, Komisyonun yapısı ve işleyişi hakkındaki hususların Yönetmelik ile düzenleneceği belirtilmiştir⁵⁷. Genelge'nin dayanağını ise SK'nin 30/8'inci maddesi oluşturmaktadır.

2.3. Sigorta Tahkimine HMK Hükümlerinin Uygulanması

SK'nin 30/23'üncü fıkrası, "Bu Kanunda hüküm bulunmayan hallerde Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun hükümleri, sigortacılıktaki tahkim hakkında da kıyasen uygulanır" şeklindedir.

Sigortacılık Kanunu'nun 30'uncu maddesinin kabul edilerek yürürlüğe girdiği tarihte HUMK yürürlükte bulunduğundan, SK'de hüküm bulunmayan hallerde HUMK'e atıf yapıldığı görülmektedir. Ancak HUMK'yi yürürlükten kaldıran 6100 sayılı HMK'nin 447'nci⁵⁸ maddesinde yer alan "Mevzuatta, yürürlükten kaldırılan 18/6/1927 tarihli ve 1086 sayılı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununa yapılan yollamalar, Hukuk

⁵⁶ Metezade, Z. "Sigortada İhtilâfların Çözümü", *Türkiye Sigorta Birliği Dergisi*, S.2,s.40-43.

⁵⁷ Budak, A.C. (2013). "Sigortacılıkta Tahkim: Sigortacılık Kanunu'nun 30. Maddesi, HMK'nin Yürürlüğe Girmesi ve 6327 Sayılı Kanun Değişikliğinden Sonra Nasıl Yorumlanmalıdır?". *Uluslararası Ticaret ve Tahkim Hukuku Dergisi*, C.2, S.2,s. 53-69.

⁵⁸ 6100 sayılı HMK'nin 447'nci maddesi; "(1) Diğer kanunların sözlü yahut seri yargılama usulüne atıf yaptığı hâllerde, bu Kanunun basit yargılama usulü ile ilgili hükümleri uygulanır. (2) Mevzuatta, yürürlükten kaldırılan 18/6/1927 tarihli ve 1086 sayılı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununa yapılan yollamalar, Hukuk Muhakemeleri Kanununun bu hükümlerin karşılığını oluşturan maddelerine yapılmış sayılır" hükmünü haizdir.

Muhakemeleri Kanununun bu hükümlerin karşılığını oluşturan maddelerine yapılmış sayılır” hükmü gereği HUMK’ye yapılan atıfların HMK’ye yapıldığı kabul edilmiştir.

HMK’nin yürürlüğe girmesinden sonra, SK’nin 30/23’üncü maddesinde değişiklik yapılmaması, HMK’nin hangi hükümlerinin uygulanacağı konusunda karmaşaya neden olmaktadır. Zira bilindiği üzere önceki Sigorta Murakabe Kanunu’nda tahkime ilişkin herhangi bir hüküm bulunmuyordu. Aynı şekilde HUMK’de yer alan tahkim hükümlerinin de HMK’de yer alan genel tahkim hükümleri ile farklılık arz ettiği ve HMK’de tahkime ilişkin önemli yenilikler getirildiği görülmektedir. Netice itibariyle SK’nin 30/23’üncü maddesinde yer alan atfın, HMK’nin tahkime ilişkin hükümlerine mi yoksa genel hükümlerine mi yapıldığı sorusu akla gelmektedir.

Öğretide kabul edilen görüşe göre, SK’nin 30’uncu maddesinde hüküm bulunmayan hallerde, kanunda oluşan bu boşluğun, öncelikle HMK’nin *tahkime* ilişkin hükümlerinin kıyasen uygulanarak doldurulması gerektiği, HMK’nin 407 ve devamı maddelerinde düzenlenen genel tahkim hükümlerinde de hüküm bulunmayan hallerde tahkimin doğasıyla örtüşmesi koşuluyla HMK’nin diğer hükümlerine başvurulması gerektiği yönündedir⁵⁹.

Ancak yine burada karşımıza, HMK’nin 444’üncü maddesinde yer alan “*Bu Kısımda düzenlenen konularda, aksine hüküm bulunmadıkça bu Kanunun diğer hükümleri uygulanmaz*” yasağı çıkmaktadır. Görüldüğü üzere, HMK’de tahkime ayrı bir önem atfedilmiş ve tahkime ilişkin hükümlerin diğer hükümlerden özellikle ayrılması arzulanmıştır. Bu nedenle de kanun boşluğunun doldurulmasında öncelikle HMK’nin tahkime ilişkin hükümleri ele alınmalı, burada hüküm bulunmayan hallerde tahkimin yapısı ile bağdaşan diğer hükümlerin dikkate alınması gereklidir.

Ayrıca yönetmelik, tebliğ ve genelgeden oluşan tâlî mevzuatın, kanun boşluğunun doldurulmasında HMK’den önce kullanılamayacağını ifade etmek de mümkündür⁶⁰. Çalışmamızın 4’üncü bölümünde uygulamada başvuru HMK hükümlerine ilişkin tartışmalara yer verildiğinden, burada değinmekle yetinilmiştir.

⁵⁹ Budak, Sigortacılıkta Tahkim, s.59; Ulaş, I.(2022). *Sigortacılıkta Tahkim Hukuku-Sigortacılık tahkiminde Yeni Gelişmeler ve Uygulamalar*, Ankara,s.17 (Sigortacılıkta Tahkim Hukuku).; Kale, S. / Tunç Yücel, M. (2009). “Sigortacılık Kanununda Tahkim”, *Halûk Konuralp Anısına Armağan*, Cilt 1, Ankara, s.461-477; Karasu, s. 49-69; Kurt Konca, N. (2010). “Sigorta Uyuşmazlıklarının Tahkim Yoluyla Çözümü”, *Prof. Dr. Fırat Öztan’a Armağan*, Ankara, s.1361.

⁶⁰ Budak, Sigortacılıkta Tahkim, s.59.

2.4. Sigortacılıkta Tahkimin Hukukî Niteliği

Tahkim, kural olarak *ihtiyarî*dir. Yine özel kanunlardan doğan tahkim şartı nedeniyle tahkim yoluna başvuru yapmanın zorunlu kılındığı alanlardan bahsetmek mümkündür⁶¹.

Öğretide, tahkimin hukukî niteliğinin maddî hukuk sözleşmesi, usul hukuku sözleşmesi ve karma nitelikli sözleşme olmak üzere üç farklı niteliğe sahip olduğuna dair görüşler bulunmaktadır.

Tahkimin, bir *Maddî Hukuk Sözleşmesi* olduğunu savunan görüşe göre, tahkim sözleşmesi bir özel hukuk sözleşmesi olup, taraf iradeleri ile şekillenmektedir. Ancak, öğretide ve Yargıtay içtihatlarında⁶² yaygın olarak kabul edilen görüş, tahkimin hukukî niteliğinin *Usul Hukuku Sözleşmesi* olduğuna ilişkin görüştür⁶³. Buna göre, tahkim sözleşmesi ile taraflar arasında yapılması planlanan yargılamanın sadece usul kuralları belirlenmektedir. *Karma* görüşe gelindiğinde ise, tahkim sözleşmesinin esasları tarafların iradelerine bağlı olduğundan maddî hukukun, tahkim kararlarının icrası açısından ise usul hukuku kuralları uygulandığından usul hukukunun alanına girmekte ve karma bir nitelik taşımaktadır.

5684 sayılı SK ile hukukumuzda kazandırılan sigortacılık alanında tahkim, Sigorta Tahkim Komisyonu eli ile yürütülmektedir. Sigorta türleri arasında sayılan *kurumsal tahkimin* burada karşımıza çıktığını görüyoruz. Sigorta tahkim, Komisyon aracılığıyla yapıldığından bir tür kurumsal tahkim olarak yorumlanabilir. Tarafların katılım zorunluluğuna bakıldığında ise, Sigorta Tahkim Komisyonuna başvuru yapılabilmesi için aleyhine başvuru yapılacak riski üstlenen tarafın Komisyona üye olması şartı bulunur.

Sigortacılık Kanunu'nun 30/1'inci maddesinde “ *Sigorta tahkim sistemine üye olan kuruluşlarla uyumsuzluğa düşen kişi*” denilerek, uyumsuzluğa düşülen tarafın

⁶¹ Örneğin; taraflar arasında tanzim edilen sözleşmede tahkim yolu, uyumsuzluk çözüm yolu olarak seçilmiş ise mahkemelerden önce tahkime başvuru yapma zorunluluğu vardır. Ancak ilk itiraz olduğundan, karşı tarafın tahkim itirazında bulunmaması hâlinde mahkeme, davaya bakmakla görevlidir.

⁶² Yargıtay İçtihatları Birleştirme Büyük Genel Kurul Kararı (YİBBGKK), K. 2018/4 Yargıtay Hukuk Genel Kurulu (HGK) K. 2006/656 ve K: 2007/554 sayılı kararları (<https://www.corpus.com.tr/#!/Yargıtay> Erişim Tarihi: 27.06.2024)

⁶³ Kuru, B. (2001). *Hukuk Muhakemeleri Usulü*, C.IV. 6.b. İstanbul, s.5937; Üstündağ. S.(2000) *Medeni Yargılama Hukuku*, C.I-II, 7.b., İstanbul, s.958; Alangoya. Y.(1973). *Tahkimin Niteliği ve Denetlenmesi*, İstanbul 1973. s.38; Afşin, İ.H. (2016) *Tahkim Sözleşmesinin Geçerliliği*, Ankara, s.10.

Komisyon'a üye olması koşulu getirilmiştir. Sigorta şirketleri bakımından, ihtiyari sigorta türlerinden doğan uyuşmazlıkların çözümünde tahkim yolunu tercih etmesi ihtiyarî nitelik taşımaktadır.

Komisyonu üye olmayı isteyen sigortalılara⁶⁴ ve Zorunlu Deprem Sigortalarında DASK'a karşı, başvuru yapılması hâlinde, üye sigorta şirketinin taraf olduğu sözleşmeden doğan uyuşmazlığın çözümünde tahkim yargılamasını kabul etmemesi mümkün değildir. Sigortacı, tahkime üye olarak, kendisi aleyhine yapılacak başvurulara tahkim yargılamasını peşinen kabul etmiş sayılır.

Sigortacının, Komisyon'a üye olması ihtiyarî sigortalar bakımından *iradî* nitelik taşısa da aleyhine yapılacak tahkim başvurularında, uyuşmazlık türü zorunlu sigortalara⁶⁵ ilişkinse yargılamayı kabul etmesi *zorunludur*.

Başvurucu açısından bakıldığında ise böylesi bir ayrım olmadığı, dilerse tahkime dilerse mahkemeye başvurma imkânı tanındığı görülmektedir. Bir diğer anlatımla, taraflardan biri için *zorunlu*, diğer için *ihtiyarî* nitelik taşıyan sigortacılıkta uygulanan tahkimin *nispi zorunlu tahkim* niteliği taşıdığını söylemek ve öğretide bu yöndeki görüşlere katılmak mümkündür⁶⁶. Buna karşın, sigorta tahkimin ihtiyarî bir tahkim yöntemi olduğuna ilişkin başka görüşler de bulunmaktadır⁶⁷. Sigortacılıkta tahkimin ihtiyarî nitelik taşıdığına ilişkin görüşe göre, sigortacının, Komisyona üye olmasının kendi iradine bağlı olduğu ve üye olma zorunluluğu bulunmadığı gerekçesi ile her iki taraf için de ihtiyarî nitelik taşıdığını ifade eden yazarlar bulunmaktadır. Anayasa Mahkemesi (AYM) güncel bir kararında, başvuru için, mahkemelere kıyasla, Sigorta Tahkim Komisyonuna yapılan başvuruların ihtiyari nitelik taşıdığını ifade etmiştir⁶⁸.

⁶⁴ Burada sigortacı ifadesinin kullanılmasının sebebi, 5684 sayılı Kanunun 11'inci maddesi gereği, sigorta sözleşmesi tanzim etmeye yetkili sigorta şirketlerine ek olarak, anonim veya kooperatif şirketi olarak kurulmayan ve ruhsat sahibi olmadığı halde kendi özel kanunu gereği sigorta sözleşmesi tanzim etmeye yetkili olan kurumların, DASK gibi da sigorta şirketi olmadığı halde sigortacı gibi hareket etmesi nedeniyle *sigortacı* ifadesi tercih edilmiştir.

⁶⁵ Örneğin, Zorunlu Mali Sorumluluk Sigortasından doğan bir uyuşmazlık hakkında, sözleşmeyi tanzim eden sigorta şirketine karşı, tahkime üye olsun veya olmasın Sigorta Tahkim Komisyonu nezdinde başvuru yapılması mümkündür.

⁶⁶ Ayhan/Çağlar/Özdamar, 2022, s.115.

⁶⁷ Ulaş, I. (2007). "Sigortacılıkta Tahkim", *Bankacılık ve Ticaret Hukuku Dergisi*, C.24, S.2, s.239-266, s.240 (<https://proxy.hacibayram.edu.tr:2863/article/5871?u=0&c=0> Erişim Tarihi: 20.03.2024)(Sigortacılıkta Tahkim); Özdamar, Tahkim Sistemi, s.833.

⁶⁸ 01.09.2020 tarih ve 31231sayılı Resmî Gazete'de yayınlanan Anayasa Mahkemesi'nin Başvuru No: 2016/58665, 10.06.2020 tarihli kararı (Muhittin Yeşilmen Başvurusu) (Erişim Tarihi: 20.08.2024).

Sigorta tahkim, uyuşmazlığın türü ve tarafları bakımından sigorta hukukuyla ilgili bir tahkimdir. Bir diğer ifadeyle, Komisyon'a başvuru yapılabilmesi; ancak, riski üstlenen tarafın Komisyon'a üye olması veya uyuşmazlık konusu sigorta sözleşmesinin kanun gereği akdedilmesi zorunlu sigorta türlerinden birisi olması gereklidir. Bu iki koşulu taşıyan başvurularda, yabancılık unsuru da yer alması, Komisyon'a başvuru yapılmasına engel teşkil etmez.

Çalışmamızın ilk bölümünde, asıl konumuz olan Sigorta Tahkim Komisyonunun yargılamasının daha iyi anlaşılabilmesi için gerekli temel kavramlar izah edilmiştir. Bu kavramların anlaşılmasının önemi, çalışmamızın devamında sigorta sözleşmesinden doğan uyuşmazlıkların çözümünde tahkimin önemi ve Sigorta Tahkim Komisyonunun usul ve esasları hakkındaki açıklamaların bu temeller üzerine oturtulmasıdır.

2.5. Sigorta Tahkim Komisyonu'nun Kurumsal Yapısı

Sigortacılıkta tahkim, 5684 sayılı Sigortacılık Kanunu'nun 30'uncu maddesi ile hukukumuza kazandırılmıştır. Sigorta Tahkim Komisyonu, görevlendirmiş olduğu heyetler aracılığıyla ve ücret karşılığında, sigorta sözleşmelerinden doğan uyuşmazlıkların, pratik, hızlı ve hakkaniyete uygun bir şekilde çözümlenmesi amacıyla kurulmuştur⁶⁹.

Sigorta uyuşmazlıklarında tahkim faaliyeti bu amaçla kurulan Sigorta Tahkim Komisyonu eli ile yürütülmektedir. Komisyonun ayrı bir tüzel kişiliği bulunmadığından, Türkiye Sigorta ve Reasürans Şirketleri⁷⁰ Birliği nezdinde faaliyetlerini yürütmektedir⁷¹.

Sigorta Tahkim Komisyonu, bir Sigortacılık ve Özel Emeklilik Düzenleme ve Denetleme Kurumu⁷² (SEDDK) temsilcisi, iki Türkiye Sigorta, Reasürans ve

⁶⁹Sigorta Tahkim Komisyonu, 2023 yılı faaliyet raporu, s.8. (<http://www.sigortatahkim.org.tr/files/faaliyet2023.pdf> Erişim Tarihi: 12.09.2024) Faaliyet raporları, her yılın bitimini takip eden bir sonraki yıl yayımlanmaktadır. Çalışma tarihindeki güncel faaliyet raporu 2023 yılına aittir.; Ulaş, Sigortacılıkta Tahkim,s.239.

⁷⁰5684 sayılı Sigortacılık Kanununda 29 Haziran 2012 tarihinde yapılan değişiklikle Birlik çatısı altına emeklilik şirketleri de dahil edilmiş ve Birliğin unvanı "Türkiye Sigorta, Reasürans ve Emeklilik Şirketleri Birliği" olarak değiştirilmiştir. Bu değişimden sonra Birliğin logosu değiştirilmiş ve logo ile "Türkiye Sigorta Birliği" ibaresinin kullanılması kararlaştırılmıştır.

⁷¹ Karasu/Güner, s.301-332.

⁷² Kanunda, Hazine Müsteşarlığı olarak belirtilmiş ise de yapılan düzenleme ile Müsteşarlık kaldırılmış ve bu konuda yetki, Sigortacılık ve Özel Emeklilik Düzenleme ve Denetleme Kurumuna verilmiştir. Bu nedenle Kanunda Müsteşarlık olarak ifade edilen her yerde SDDK kastedilmektedir.

Emeklilik Şirketleri Birliği (Birlik) temsilcisi, bir tüketici derneği temsilcisi ve SEDDK tarafından belirlenen akademisyen olmak üzere toplam beş üyeden oluşmaktadır (SK m.30/2). STK'nın merkezi İstanbul'dadır.

2.5.1. Sigorta Tahkim Komisyonu Yetkilileri

2.5.1.1. Komisyon başkanlığı

STK'nın işleyişi ile ilgili kararları almaya yetkili birimi STK Yönetim Kurulu Başkanlığıdır⁷³. 17.08.2007 tarih ve 26616 sayılı Resmî Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren Sigortacılıkta Tahkime İlişkin Yönetmeliğin (STİY) 5'inci maddesi ile SK'de yer alan Komisyonun teşkilat yapısı, Komisyonda görev alacak üyelerin görevleri gibi hususlar hakkında daha detaylı bilgiye yer verildiği ve açıklama yapıldığı görülmektedir.

Komisyon Başkanlığı üyeleri iki yıllığına seçilir ve herhangi bir üyeliğin boşalması durumunda, eski üyenin görev süresini tamamlamak üzere yeni üye atanır. Komisyon Başkanlığı üyelerinin, SK'nin 3/2-a⁷⁴ bendinin dördüncü alt bendinde yer alan suçlardan dolayı hüküm giymemiş, konkordato ilan ve iflas etmemiş olması gerekir (STİY m.5/4).

Buna göre, STY m.5/8 gereği,

“Komisyon Başkanlığı, üye tamsayısının salt çoğunluğu ile toplanır ve yapılacak ilk toplantıda kendi içinden başkan ve istenirse başkan yardımcılarını seçer. Komisyon başkanının izin, hastalık, yurt içi veya yurt dışı görevlendirme ve görevden alınma hallerinde varsa başkan yardımcısı, yoksa seçilecek üyelerden birisi başkana vekalet eder”.

Komisyon Başkanlığı, 5684 sayılı SK'nin 30/3'üncü maddesi ve Yönetmeliğin 6'ncı maddesinde yer verilen görevleri yerine getirir. Yönetmeliğin 6'ncı maddesinde Komisyon Başkanlığının görevleri sayılmıştır. Buna göre, Başkanlık, Komisyon müdür ve müdür yardımcılarını atar, hakem ve itiraz hakemlerinin çalışma usul ve

⁷³ Kara, H..(2021). *Sigorta Hukuku*, İstanbul, s.488; Kurt Konca, Nesibe. “Sigorta Uyuşmazlıkların Tahkim Yoluyla Çözümü”, *Prof. Dr. Fırat Öztan'a Armağan*, s.1343-1365. Ankara.

⁷⁴ SK m.3/2(a/4); “Taksirli suçlar hariç olmak üzere affa uğramış olsalar dahi süreli hapis veya sigortacılık mevzuatına aykırı hareketlerinden dolayı hapis veya birden fazla adli para cezasına mahkûm edilmemiş yahut cezası ne olursa olsun basit ve nitelikli zimmet, irtikâp, rüşvet, hırsızlık, dolandırıcılık, sahtecilik, güveni kötüye kullanma, hileli iflas, görevi kötüye kullanma gibi yüz kızartıcı suçlar ile kaçakçılık suçları, resmî ihale ve alım satımlara fesat karıştırma, suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama, terörün finansmanı, Devlet sırlarını açığa vurma veya vergi kaçakçılığı suçlarından dolayı hüküm giymemiş olması” gerekir.

esasları, personel usul ve esasları ile liste tutma ve bütçeye ilişkin hususları belirlemekle görevlidir⁷⁵.

2.5.1.2. Komisyon müdür ve müdür yardımcıları

Komisyonu bağılı çalışmak üzere bir müdür ve iki müdür yardımcısı, raportörler ve yeterli personel, Komisyon Başkanlığı tarafından görevlendirilir. Komisyon müdür ve yardımcılarının ataması yapıldıktan sonra en geç on iş günü içerisinde Kuruma yazılı olarak bildirilir (STY m.7/1).

Komisyon müdür ve müdür yardımcılarının atamasında, atanacak kişinin sigorta veya reasürans şirketlerinde veya sigortacılık faaliyeti yürüten kuruluşların ortağı, yöneticisi veya denetiminde bulunan kişiler olmaması ve bunlar adına imzaya yetkisi bulunmaması veya bu kuruluşlarda mesleki faaliyet gösteren sigorta eksper, acentesi ya da broker olmaması şartı aranır (STY m.7/2).

Komisyon müdür ve müdür yardımcılarının görev süresi ve ücretleri, Komisyon Başkanlığı tarafından belirlenir ve herhangi bir durumda müdürün görevden ayrılması hâlinde, en geç iki hafta içerisinde Komisyon Başkanlığınca yeni bir müdür ataması yapılır (STY m.7/4).

Komisyon müdürünün görevleri Yönetmeliğin 7'nci maddesinin 3'üncü bendinde sıralanmıştır. Buna göre, hakem ve itiraz hakemlerinden önce başvuruların usulü hakkında gerekli incelemeleri yapması amacıyla raportör ataması için gerekli şartları

⁷⁵ Komisyon Başkanlığının görevleri, STY m. 6'da şöyle sıralanmıştır; “ (1) Sigorta Tahkim Komisyonu Başkanlığı bu Yönetmelikteki diğer hükümler saklı kalmak kaydıyla aşağıdaki görevleri yerine getirir.

a) Kanununun 30 uncu maddesinin üçüncü fıkrasında yer alan görevleri yapmak.

b) Raportörler ve diğer personeli atamak.

c) Sigorta hakem başvurularını değerlendirerek uygun görülenlerin kabulü için durumu (Değişik ibare:RG-10/8/2021-31564) Kuruma bildirmek.

ç) (Değişik:RG-7/6/2023-32214) Hakem ve Bilirkişi Listesini tutmak.

d) Uyuşmazlığın çözümü için sigorta hakemi seçilmesi ve gerektiğinde hakem (Ek ibare:RG-7/6/2023-32214) ve itiraz hakem heyeti oluşturulmasının bu Yönetmelik hükümleri çerçevesinde ve doğru bir biçimde gerçekleşmesini sağlayacak mekanizmaları kurmak ve bunun denetimini sağlamak.

e) (Ek:RG-24/7/2013-28717) (Mülga:RG-7/6/2023-32214)

f) Hakem ücretini ödemek.

g) ⁽¹⁾ Büro açılmasına karar vermek.

ğ) Komisyon müdür ve müdür yardımcılarını ile Büro müdürü ve müdür yardımcılara verilecek görevleri belirlemek.

h) (Değişik ibare:RG-10/8/2021-31564) Kurum tarafından verilen diğer görevleri yerine getirmek.

ı) (Ek:RG-7/6/2023-32214) Bilirkişi Listesine kayıt için Komisyona yapılan başvuruları değerlendirerek şartları sağlayanların listeye kaydı için gerekli işlemleri tesis etmek.

i) (Ek:RG-7/6/2023-32214) Mevzuatın öngördüğü ilanları yayımlamak.

j) (Ek:RG-7/6/2023-32214) Başvuruların elektronik ortamda yapılabilmesini teminen gerekli bilgi işlem altyapısını tesis etmek”.

sağlayan personeli tespit ve temin ederek Komisyon başkanlığına sunar. Hakem reddi taleplerini inceler ve hakem kararlarını en geç üç gün içerisinde taraflara bildirir⁷⁶.

Birden fazla komisyon müdür yardımcısının atandığı durumlarda, en az bir müdür yardımcısı sigortacılık tekniği alanında görevlendirilir ve bu yardımcı da sigortacılık alanında en az iki yıl deneyim şartı aranır.

2.5.1.3. Raportörler

Sigorta raportörleri, Sigorta Tahkim Komisyonuna yapılan başvuruların ön incelemesini yapmakla görevli kimselerdir. SK'nin 30'uncu maddesinin 15nci fıkrasında, “*Sigortacılık yapan kuruluşla uyumsuzluğa düşen kişinin Komisyona başvurusu, öncelikle raportörler tarafından incelenir*”⁷⁷ denilerek raportörlerin görevinin sigorta hakemleri gibi başvurunun esası hakkında inceleme yapmak olduğu ifade edilmiş ise de bu ifadenin yanlış kullanımı nedeniyle uygulamanın aksine bir anlam taşımaktadır⁷⁸.

Aynı hata, yukarıda adı geçen aynı maddenin 7nci fıkrasında “*Uyumsuzluklar, hayat ve hayat dışı sigorta gruplarının sadece birinde görev yapacak olan sigorta hakemleri ve raportörler aracılığıyla çözülür*” şeklinde tekrar edilerek, yanlış anlama bir kez daha vurgu yapılmıştır.

Her ne kadar Kanunda sigorta raportörünün görevi, hakemler ile eşdeğer olarak ifade edilmiş ise de bu ifade doğru değildir. Zira, sigorta raportörü, *ön inceleme* yapmakla görevlidir ve ön incelemesini en geç on beş gün içerisinde tamamlar.

⁷⁶ Sigorta Müdürlerinin görevleri, STY m.7/3'te şöyle sıralanmıştır; “a) *Raportör ve diğer personel ihtiyacını, sistemin sağlıklı bir biçimde çalışmasına imkân verecek şekilde tespit etmek.*

b) *Personel alımı ile ilgili gerekli işlemleri yürütmek.*

c) *Atanacak raportör ve diğer personelin gerekli şartları haiz olup olmadığını inceleyerek uygun olanları gerekli tüm bilgi ve belgelerle birlikte Komisyon Başkanlığına sunmak.*

ç) *Hakemlerin reddi taleplerini incelemek.*

d) (Değişik:RG-19/1/2016-29598) *Hakem kararlarını en geç üç iş gününde taraflara bildirmek (Mülga ibare:RG-10/8/2021-31564).*

e) *Hakemlik ücreti, Komisyona başvuru ücreti ve üyeliğe katılma payının belirlenmesinde (Değişik ibare:RG-10/8/2021-31564) Kuruma görüş bildirmek.*

f) *Komisyon Başkanlığınca kendisine verilen görevleri yapmak”.*

⁷⁷ STY m.16/6 maddesi ile “*Raportör dosyaya ilişkin incelemesini onbeş gün içinde tamamlamak zorundadır. Ön inceleme ile sonuçlandırılmayan başvurular için rapor hazırlanır. Büroda incelenen uyumsuzluklara ilişkin rapor, gerekli görülen hallerde dosyayla birlikte derhal Komisyon merkezine iletilir*” denilerek ilk incelemenin raportör tarafından yapılacağı Yönetmelik ile de hüküm altına alınmıştır.

⁷⁸ Ulaş, Sigortacılıkta Tahkim, s, 247.

Anılan *ön inceleme*, HMK’de belirtilen ön incelemeden farklıdır⁷⁹. HMK’deki ön inceleme, yargılamanın bir parçası olup, hâkim tarafından yargılama içerisinde başlatılır ve tahkikata bu ön incelemeye göre devam edilir. Ancak raportör tarafından yapılan ön incelemenin *sınırlı ve usulü* bir nitelik taşıdığı ifade edilebilir. Kanunda aksi anlam taşıyan⁸⁰ ifadeler bulunması nedeniyle, raportörlerin de hakemler gibi karar verdiği sonucu çıkarılmakta ise de uygulamada raportör, başvurunun usulen eksiklik taşıyıp taşımadığını tespit ederek, başvurunun esas hakkında karar verilmesi üzerine dosyanın hakeme gönderilmesini sağlar⁸¹. Raportör, sigorta hakemi olmadığından yargılamayı sürdürme yetkisi bulunmamaktadır ve başvurunun esas hakkında karar veremez.

SK’nin 30/15’inci maddesinin üçüncü cümlesinde yer alan, “*raportörler tarafından çözülemeyen başvurular*” ifadesi ve Tahkim Yönetmeliğinde yer alan “*ön inceleme ile sonuçlandırılmayan*” ibaresi raportörler tarafından karar verileceği şeklinde yorumlansa da aslında bu ifadelerden dosyanın kapatılması sonucu çıkarılmalıdır⁸².

Sigorta raportörü, tarafların beyanları ile sınırlı inceleme yapmakla görevlidir. Başvuru sahibi ve aleyhine başvuru yapılan sigorta kuruluşunun bildirmiş olduğu beyan ve belgeler dikkate alınarak, öncelikle sigorta kuruluşunun tahkime üye olma şartını sağlayıp sağlamadığı, üye olmaması hâlinde ise başvuruya konu edilen sigorta sözleşmesinin zorunlu sigorta türlerinden birisi olup olmadığını tespit ettikten sonra sunulu evrakların usule aykırılığı veya eksik olup olmadığını inceleyerek, varsa tespit edilen eksikliği ilgisine bildirilmekle görevlidir (STY m.8/2)⁸³.

2.5.1.4. Sigorta hakemleri

Türk Dil Kurumunda yer alan tanıma göre, hakem, iki taraf arasında özel hukuktan doğan herhangi bir uyuşmazlığın çözümü amacıyla başvuru yapılan ve hakem sözleşmesi ile görevlendirilen kimsedir⁸⁴. Sigorta hakemleri ise, “*Sigorta ettiren veya sigorta sözleşmesinden menfaat sağlayan kişiler ile riski üstlenen taraf arasında*

⁷⁹ Kayıhan/ Selanik, s.102.

⁸⁰ SK m.30/7 ile uyuşmazlıkların sigorta hakemleri ve raportör tarafından çözüleceği, yine Kanun’un 30/15’inci maddesinin üçüncü cümlesi ile *raportörler tarafından çözümlenemeyen* başvuruların sigorta hakemlerine iletileceği ifade edilmiştir.

⁸¹ Kayıhan/Selanik, s.102.

⁸² Kayıhan Selanik, s.104.

⁸³ Yeşilova Aras/ Yeşilova, a.g.m, 2013,s.290; Ulaş, a.g.m, 2007, 250.

⁸⁴ <https://sozluk.gov.tr/> Erişim tarihi: 03.03.2024.

sigorta sözleşmesinden doğan uyuşmazlıkları çözen kişidir” (SK. m.2/1-o). Bir diğer ifade ile sigorta sözleşmesinden menfaat temin eden kimseler ile sigortacı arasında doğan uyuşmazlığı çözmekle yetkili kimsedir⁸⁵.

Sigorta hakemleri, *uyuşmazlık hakemi* ve *itiraz hakemi* olarak ikiye ayrılır. Uygulamada uyuşmazlık hakemlerine sigorta hakemi dendiği görülmektedir. İtiraz hakemleri heyet hâlinde görevlendirilip ve heyet olarak karar verdiğiinden, uyuşmazlık hakemlerine uygulamada sigorta hakemi denilmektedir.

Sigorta Tahkim Komisyonu 2023 yılı faaliyet raporlarına göre, sigorta hakem listesine kayıtlı olup, aktif bir şekilde hakemlik görevini ifa eden 342 sigorta hakemi ve 111 itiraz hakemi bulunmaktadır. Hakemler hayat dışı ve hayat branşı olmak üzere sadece bir listeye kayıt yaptırabilirler. Bu nedenle sigorta hakemlerinin 329’u hayat dışı, 13’ü ise hayat sigortaları hakkındaki uyuşmazlıklara ilişkin başvuruları incelemektedir. İtiraz hakemlerinde ise branş ayrımı olmaksızın itiraz üzerine dosya üzerinde inceleme yapmakla görevlilerdir⁸⁶.

İç tahkimde, taraflar hakem sözleşmesine dayalı olarak ve özgür iradeleri ile belirledikleri hakemler aracılığıyla uyuşmazlığı çözerken, sigorta tahkimde, Komisyon listesinde yer alan hakemler, taraflara tercih hakkı tanınmadan re’sen atanmaktadır. Tarafların hakem seçme imkânı bulunmadığından, sigorta tahkim iç tahkimden farklılık gösterir.

İtiraz hakemliği, Sigorta Tahkim Komisyonu’nun kuruluşu sırasında yer almayıp, 5684 sayılı SK’nin 30’uncu maddesinde, 03/04/2013 tarihinde 6456 sayılı Kanunla yapılan değişiklik sonrasında Tahkim sistemine dahil edilmiş bir müessesedir. Böylelikle, sigorta hakem kararına karşı, Komisyon içerisinde tüketilmesi gereken bir itiraz makamı kabul edilmiştir.

⁸⁵ Ulaş, a.g.m, 2007, 244.

⁸⁶ Sigorta Tahkim Komisyonu, 2023 Yılı Faaliyet Raporu, s.9. (<http://www.sigortatahkim.org.tr/files/faaliyet2023.pdf> Erişim Tarihi: 12.09.2024)

2.5.1.4.1. Hakem ve itiraz hakemi olma şartları

Sigorta ve itiraz hakemleri, SK'nin 30'uncu maddesinin 8'inci⁸⁷ fıkrasında belirtilen şartları taşımaları hâlinde Komisyon tarafından listeye kaydedilir ve aktif kayıtları yapıldıktan sonra kendisine intikal eden uyuşmazlığı çözmekle yetkilendirilir⁸⁸.

Sigorta hakemi olmak için aranan kriterlere bakıldığında ise, tarafsız ve bağımsızlığın korunması amacıyla, “*mali güç dışında sigorta ve reasürans şirketlerinin kurucularında aranan niteliklerle*” birlikte sigorta şirketlerinin, reasürans şirketlerinin, sigorta acente ve brokerlerin ortakları ile bunların *yönetim veya denetim görevinde bulunanların* sigorta hakemi olması engellenmiştir. Ayrıca sigorta hakemlerinde, en az dört yıllık yüksek okul mezunu olmak ve sigorta hukuku alanında en az beş yıl veya sigortacılık alanında en az on yıl kesintisiz bir şekilde deneyim sahibi olunması şartı aranmaktadır⁸⁹.

Sigorta hakemi olabilmek için sigorta hukuku alanında en az beş yıl, sigortacılık alanında ise en az on yıl deneyim sahibi olma zorunluluğu getirilmiş ise de deneyim kriterlerinin nelerden ibaret olduğu Kanunda düzenlenmemiş, buna ilişkin detaylar, STİY'nin 13'üncü maddesine bırakılmıştır.

Hakem olma şartlarını düzenleyen sözü edilen 13'üncü maddenin ise zaman içerisinde 18/04/2019, 10/08/2021 ve 22/04/2022 tarihlerinde değişikliğe uğradığı ve nihai olarak 07/06/2023 tarihli ve 32214 sayılı Resmî Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren “*Sigortacılıkta Tahkime İlişkin Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik*” ile son halini aldığı görülmektedir.

Hemen hemen her yıl, söz konusu Yönetmelikte yapılan değişikliklere rağmen, sigorta hakemi olmak için aranan şartlar hakkında genel ve soyut düzenlemelerin yapılamadığı kanaatindeyiz. Yönetmelikte yapılan tüm bu değişiklikler, bağımsız ve

⁸⁷ 5684 sayılı Kanununun 30/8'inci maddesi ile hakem seçilme şartları şöyle sıralanmıştır: “*Sigorta hakemlerinin;*

a) *Mali güç dışında sigorta şirketi ve reasürans şirketi kurucularında aranan nitelikleri taşıması,*
b) *En az dört yıllık yüksek okul mezunu olması,*
c) *Sigorta hukukunda en az beş yıl veya sigortacılıkta en az on yıl deneyimi olması, gerekir. (Ek cümle: 13/6/2012-6327/58 md.) Müsteşarlık bu fıkra uyarınca aranacak deneyim ve bu deneyime esas teşkil eden bilginin tespitine ilişkin ölçütleri belirlemeye yetkilidir* “denilerek, sigorta hakemi olmak için yüksek okul mezunu olmanın ve sigortacılık alanında deneyiminin bulunması yeterli görülmüştür. Ancak bu hükmün yeterli olmadığı, uygulamada verilen kararlar ile karşımıza çıkmaktadır.

⁸⁸ Kurt Konca, s.1351.

⁸⁹ Kayıhan/Selanik, s.107.

tarafsız hakemlerin seçilmesi hususunda, istenen amaca hizmet etmediğini düşünmekteyiz.

Özellikle de anılan Yönetmeliğin 13'üncü maddesinde, yıllar itibariyle getirilen değişikliklerin, sigorta hakemi olunması noktasında, tatmin edici ve gerçeği yansıtıcı yenilikler getirmediği, bilakis hakem olmayı sınırlandırdığı ve daha çok soyut ve objektif kriterlerden uzak, somut ve subjektif özellikler taşıdığı görülmektedir. Bu nedenle de 13'üncü maddenin nihai halinin, Komisyonun var olma amacına en uygun, adil tarafsız ve objektif kriterlere göre yeniden değerlendirilmesi gerektiği kanaatindeyiz.

Bir diğer koşul ise *yazılı sınavın* geçilmesidir. 18/04/2019 tarihli ve 30749 sayılı Resmî Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren “*Sigortacılıkta Tahkime İlişkin Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik*” ile yürürlükte bulunan STİY'e 13/A ve 13/B maddeleri eklenerek Sigorta Hakemi olabilmek için yazılı sınav şartı getirildiği görülmektedir. Yukarıda ifade edilen deneyim koşulu, *yazılı sınava* girmeye hak kazanma noktasında ön koşul olarak karşımıza çıkmaktadır.

Hal böyle olunca, 13'üncü maddenin 1'inci fıkrasında yer verilen “*Kanunun 30 uncu maddesinin sekizinci fıkrasında belirtilen niteliklere sahip olan ve sigorta hakemi olmak isteyen kişiler, gerekli şartları taşıdıklarını gösterir belgelerle birlikte Listeye kaydolmak için Komisyona başvurur*” ifadesinden, “*sınava girmek amacıyla Komisyona başvuru yapılır*” anlamı çıkarılmaktadır. Yazılı sınav şartının getirilmesindeki amaç, yukarıda da ifade ettiğimiz üzere, hakem olma şartlarının somut geçerliliği olmaması ve farazi kriterlere dayanmasıdır.

Bunun önüne geçmek maksadıyla sınav şartı getirilmek istenmiş ise de bu düzenlemenin de hatalı yapıldığı kanaatindeyiz. Nitekim, sınava girebilmek için yine yukarıda sayılan sigorta hukukunda en az beş yıl veya sigortacılık alanında en az on yıl deneyim şartına sahip olmak gerekmektedir.

Kanaatimizce, eğitim sistemimizin bir gerekliliği olarak, herhangi bir alanda çalışabilmek için çalışma koşullarını belirleyen ve işe alma sürecini hazırlayan kurum tarafından sınav yapılması en doğal ve doğru olandır. Ancak, sınavın amacı, bilgili, tecrübeli ve liyakatli kişilerin seçilmesine yönelik olmalıdır. Her sınav özelinde sınava

başvuru şartları, sınavı yapacak kurum tarafından ilan edilir⁹⁰. Ancak sigorta hakemliği sınavına başvuru yapılabilmesi için öncelikle sigorta hukukunda beş yıl veya sigortacılık alanında en az on yıl kesintisiz bir şekilde tecrübe sahibi olunduğunun ispatı gerekmekte olup, tecrübe şartının ispatı konusunda hükümde açık ifade bulunmadığından, sınava başvuru yapılabilmesinin böyle bir şartta tabi tutulması eleştiri konusudur.

STİY'in 13/3-b⁹¹ düzenlemesinde sıralanan şartlar incelendiğinde; sigortacılık alanında tecrübe sahibi olacak meslek gruplarının açıkça sayıldığı görülmektedir. Buradan çıkarılan sonuç ise hükümde sayılmayan meslek gruplarının sınava girmesinin mümkün olmadığıdır. Aynı şekilde, sigorta hukuku alanında en az beş yıl deneyim sahibi olarak kabul edilenlerin de STİY'in 13/3-c⁹² maddesinde sıralandığı

⁹⁰ Örneğin, Arabuluculuk sınavına başvuracakların;“1)Türk vatandaşı olmak, 2) Hukuk fakültesinden mezun olmak veya yabancı bir hukuk fakültesini bitirip de Türkiye’deki hukuk fakülteleri programlarına göre eksik kalan derslerden sınava girip başarı belgesi almış bulunmak, 3)Tam ehliyetli olmak, 4) 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 53 üncü maddesinde belirtilen süreler geçmiş olsa bile; kasten işlenen bir suçtan dolayı bir yıldan fazla süreyle hapis cezasına ya da affa uğramış olsa bile Devletin güvenliğine karşı suçlar, Anayasal düzene ve bu düzenin işleyişine karşı suçlar, zimmet, irtikâp, rüşvet, hırsızlık, dolandırıcılık, sahtecilik, güveni kötüye kullanma, hileli iflas, ihaleye fesat karıştırma, edimin ifasına fesat karıştırma, suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama veya kaçakçılık, gerçeğe aykırı bilirkişilik yapma, yalan tanıklık ve yalan yere yemin suçlarından mahkûm olmamak, 5) Mesleğinde en az beş yıllık kademe sahip olmak, 6) Arabuluculuk eğitimini tamamlamak,” şartlarına haiz olmaları gerekmektedir (<https://adb.adalet.gov.tr/Home/SayfaDetay/2022-adalet-bakanligi-arabuluculuk-sinav-ilani15082022105951> Erişim Tarihi: 27.06.2024). Aynı şekilde, Marka ve Patent vekilliği sınavına başvuru yapılabilmesi için “a) Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olmak, b) Fîil ehliyetine sahip bulunmak, c) En az dört yıllık lisans eğitimi veren yükseköğretim kurumlarının veya bunlara denkliği yetkili makamlarca kabul edilen yurt dışındaki yükseköğretim kurumlarının birinden mezun olmak, ç) Yüz kızartıcı suçlardan mahkumiyeti bulunmamak” şartları aranmaktadır.

⁹¹ STİY 13/3-b; “Sigortacılıkta en az on yıl kesintisiz deneyim şartının sağlanmasında;

1) Kurum meslek personeli ile sigortacılığa ilişkin düzenleme, denetleme ve uygulama alanlarında grup başkanı, daire başkanı veya başkan yardımcısı unvanları ile görev yapan Kurum personelinin, 2) Sigorta, reasürans ve sigorta teminatı veren emeklilik şirketlerinde, Birlikte, sigortacılıkla ilgili özellikli kuruluşlarda ve özel kanunlarına göre sigortacılık faaliyetinde bulunan diğer kuruluşlarda genel müdür, genel müdür yardımcısı, genel sekreter, genel sekreter yardımcısı, kuruluş müdürü ve kuruluş müdür yardımcısı unvanlarıyla görev yapan yöneticiler ile başka unvanlarla anılsa dahi yetki ve görevleri itibarıyla bunlara denk konumlarda görev yapan diğer yöneticilerin, 3) (2) numaralı alt bentte sayılan şirket, Birlik ve kuruluşların; hukuk, hasar, aktüerya, risk kabul, teknik muhasebe, reasürans veya iç sistemler birimlerinden en az birinde asli iş süreçlerinin icra veya kontrolünde görevli personelin,

4) Üniversitelerde sigortacılık ve aktüerya alanında öğretim üyesi olarak ders veren ve akademik çalışması bulunanların, bu görevlerde geçirdikleri süreler değerlendirmeye alınır” hükmüne haizdir.

⁹² STİY 13/3-c; Sigorta hukukunda en az beş yıl deneyim sahibi kabul edilecekler;”1) Sigorta sözleşmelerinden kaynaklanan uyuşmazlıkları çözmekle görevli adli yargı mahkemelerinde hâkim olarak görev yapmış olanları,

2) Kurul Başkan ve üyelerini, Kurum avukatlarını veya hukuk fakültesi mezunu Kurum meslek personeli ile sigortacılığa ilişkin düzenleme, denetleme ve uygulama alanlarında grup başkanı, daire başkanı veya başkan yardımcısı unvanları ile görev yapan hukuk fakültesi mezunu Kurum personelinin,

3) Sigorta sözleşmelerinden kaynaklanan ve adli yargı mahkemelerinde görülen uyuşmazlıklarda fiilen vekillik yapmış olan avukatları,

görülmekte ve aynı yorum sigorta hukuku alanında deneyim şartını yerine getirecekler için de yapılabilir.

Özellikle de son zamanlarda, sigorta hukukunda karşılaşılan uyuşmazlıkların, adli yargı makamlarına kıyasla ivedi ve adil bir şekilde Komisyon nezdinde çözümlenmesi üzerine, sigorta tahkime ilgi artmış ve bu alanda faaliyet gösteren vekil sayısında da artış yaşanmıştır. Hâliyle bu ilginin sonucunda, bu alanda tecrübesini ispat eden avukatların da sigorta hakemi olmak maksadıyla sigorta hakemliği sınavına girdiği görülmektedir.

STİY'in 13/3-c-2 hükmü irdelendiğinde, kurum avukatları ile serbest meslek faaliyeti yürüten avukatların eşit şartlara tabi tutulmadıkları ve serbest meslek mensubu avukatlar aleyhine şartların zorlaştırıldığı görülmektedir. Nitekim, sigorta hakemliği sınavını düzenleyen STİY'in 13'üncü maddesinin 2'nci fıkrasında, sınav için sunulması gereken belgeler sayılmış ve (h)⁹³ bendinde serbest faaliyet gösteren avukatların *beş yıl* boyunca her yıl için ayrı ayrı sigorta konulu *on beş*⁹⁴ davanın "*hükmü veya Tüketici Hakem Heyetleri ya da Sigorta Tahkim Komisyonu nezdinde görülen uyuşmazlıklara ilişkin karar örneklerini*" sunması şartı getirilmiştir. Ancak Kurum⁹⁵ avukatları için böyle bir şartın aranmadığı, Kurum nezdinde 5 yıl çalışmış olmanın yeterli olduğu görülmektedir. Kurumun istemi üzerine her yıl değişikliğe uğrayan Yönetmelikte, Anayasada ifade edilen eşitlik ilkesinin aynı mesleği icra eden avukatlar arasında göz ardı edildiğini ifade etmek mümkündür.

2.5.1.4.2. Hakemlerin listeye kaydı ve silinmesi

Sigorta hakemi olmak isteyenlerin, gerekli şartları taşıdığını ispata yarar belgeler ile Komisyona başvuruda bulunmaları gereklidir (SK m.30/10). Komisyon⁹⁶ tarafından

4) Üniversitelerde sigorta hukuku ve ticaret hukuku alanlarında öğretim üyesi olarak ders veren ve akademik çalışması bulunanları" kapsar.

⁹³ "h) Serbest çalışan avukatların, takip ettikleri davalara ilişkin mahkeme ve dosya numaraları ile her yıla ait sigorta konulu en az on beş davanın hükmü veya Tüketici Hakem Heyetleri ya da Komisyonda görülen uyuşmazlıklara ilişkin karar örnekleri" bu fıkraya ilişkin Yönetmelikte (Değişik ibare:RG-10/8/2021-31564) ve (Değişik ibare:RG-7/6/2023-32214) tarihlerinde iki kez değişiklik yapılmıştır.

⁹⁴ 7/6/2023 tarihli ve 32214 sayılı RG'de yayımlanarak yürürlüğe giren STİY'de Değişiklik yapılmasına ilişkin Yönetmelikten önce her yıl için en az beş hüküm şartı olduğu, ancak anılan son değişiklik ile bu sayının on beşe çıkarıldığı görülmektedir. Kanaatimizce, Yönetmelikteki bu değişikliğin, serbest avukatların sigorta hakemi olmasını engellemekten başka bir amaç taşımamaktadır.

⁹⁵Yönetmelikte, Sigortacılık ve Özel Emeklilik Düzenleme ve Denetleme Kurumu bünyesinde vekillik yapan Kurum avukatları kastedilmektedir.

⁹⁶ Sigorta Tahkim Komisyonu

başvurusu uygun bulunanlar, Kurum⁹⁷ tarafından kabul edilmeleri hâlinde Komisyonca tutulan ve bir örneği Adalet Bakanlığına verilen listeye kaydolur. Listedeki değişiklikler de yine Komisyon tarafından altı aylık periyotlar ile Adalet Bakanlığına ve Kuruma bildirilir (SK m.30/10, son cümle).

Sigorta hakemlerinin listeye kaydolmasının ardından, aktif olarak görevi kabul etmesi ile sistem açılır ve çözümlenmesi amacıyla uyuşmazlık dosyaları elektronik posta kanalı ile kendisine tebliğ edilir.

STİY madde 14'e bakıldığında ise, sigorta hakemlerinin listeye nasıl kaydedileceği ve listeden silinme hallerinin detaylı olarak açıklandığı görülmektedir. Buna göre, Kurum tarafından sigorta hakemleri için ayrı, itiraz hakem heyetinde görev alacak sigorta hakemleri için ayrı liste tutulur ve hakemler yalnız bir listede yer alabilir⁹⁸.

Çalışmamızın dördüncü bölümünde yargılama süreci açıklanırken detaylarına yer verileceği üzere sigorta hakemleri, kendilerine tevdi edilen dosyaları dört ay, itiraz hakemleri ise iki ay içerisinde sonuçlandırmalıdır. Sigorta hakeminin, kendisine ulaşan dosyaları bir yıl içerisinde en fazla üç kez vaktinde sonuçlandırmaması, listeden bir yıl süre ile silinmesine neden olur⁹⁹. Sigorta hakeminin, hakemlik yapmak için aranan şartlardan birini kaybetmesi veya tarafsızlık ilkesine aykırı faaliyet gösterdiğinin anlaşılması üzerine listeden sürekli olarak kaydı silinir (SK m.30/11).

2.5.1.4.3. Hakemin reddi ve çekinmesi

SK'nin 30'uncu maddesinin 15'inci fıkrasında hakemlerin kendilerine verilen görevi reddedemeyeceği hüküm altına alınmıştır. Ancak, mücbir nedenler ve umulmayan haller durumunda, görevin reddinin mümkün olduğu devam eden cümlede ifade edilmektedir. Buna karşın, taraflar, HMK'de belirtilen hâkimin reddi nedenlerine dayalı olarak, hakemi reddedebilirler¹⁰⁰.

Sigortacılık Kanunu, HUMK döneminde kabul edilerek yürürlüğe girmiştir. Bu nedenle, sigortacılıkta tahkime ilişkin 30'uncu maddenin 15'inci fıkrasında, hakemlerin reddine dair, HUMK'nin 29'uncu maddesinde yer alan hâkimin reddine

⁹⁷ Kanunda başvurusu uygun bulunanların müsteşarlığa bildirileceği ifade edilmiş ise de 24 nolu dipnotta açıklandığı üzere Müsteşarlık makamı mülga olduğundan, bildirim Sigortacılık ve Özel Emeklilik Düzenleme ve Denetleme Kurumuna yapılacaktır.

⁹⁸ Ulaş, Sigortacılıkta Tahkim, s.243.

⁹⁹ Kurt Konca, s.1353.

¹⁰⁰ Ulaş, Sigortacılıkta Tahkim, s. 245.

ilişkin hükümlere atıf yapıldığı görülmektedir. Ancak, 6100 sayılı HMK kabul edilip yürürlüğe girdikten sonra bu hükümlerin yenilenmediği, bu nedenle de bahsi geçen atıfların aslında 6100 sayılı HMK'nin 34 ve 36'ncı maddeleri kastettiği ifade edilebilir¹⁰¹. Ayrıca, yine SK'nin 30'uncu maddesinin 23'üncü fıkrası ile, Sigortacılık Kanununda hüküm bulunmayan hallerde HMK'nin uygulanacağına ilişkin genel bir atıf yapıldığı görülmektedir.

Buna göre, HMK'nin 417'nci maddesi ile düzenlenen tahkim (iç hukuk tahkimi kastedilmektedir) hakemlerinin reddine ilişkin hükümler, sigorta hakemleri içinde geçerli kabul edilir. Burada da yine HMK'nin 34 ve 36'ncı maddelerine atıf yapılarak hâkimin reddi ve çekinme hallerinin HUMK m.28'e yapılan atıf gereği sigorta tahkim hakemleri için de uygulanacaktır.

Özetle, *“kendisine hakemlik önerilen kimse, bu görevi kabul etmeden önce tarafsızlık ve bağımsızlığından şüphe etmeyi haklı gösteren durum ve koşulları açıklamak zorundadır”*. Tarafsızlık ilkesine aykırı davranıldığı öğrenilmesi durumunda hakemin reddi sebeplerine dayanılabilir. Bu hüküm, sigorta hakemleri için de geçerli olduğundan, HMK'nin 36'ncı maddesinde sayılan hâkimin ret nedenlerinin tamamını kapsar.

Kanundaki hükümlere ek olarak, STİY'nin 14/1'inci maddesinin son cümlesinde de 6100 sayılı HMK'de yer alan hâkimin yasaklılığı ve reddine ilişkin hükümlerin, hakemler için de uygulanacağı belirtilerek bir kez de Yönetmelikte aynı ifadeye yer verilmiştir.

Sigortacılık Kanunu'nda, hakemin reddini talep etmeyi gerektirecek durumun öğrenilmesinden itibaren bir dilekçe ile *beş iş günü* içerisinde Komisyona bildirilmesi zorunlu kılınmıştır. Ayrıca, STİY'in 17'nci maddesinde de hakemin reddine ilişkin düzenlemeye yer verildiği görülmektedir.

Buna göre, uyuşmazlığı çözmekle görevlendirilen sigorta hakem veya hakemleri, taraflardan birine öğüt vermiş, uyuşmazlık hakkında gerekmediği halde görüş bildirmiş, uyuşmazlık ile ilgili olarak daha önce, tanık, bilirkişi, HMK anlamında hakem veya hâkim sıfatıyla dinlenmiş ya da görev ifa etmiş ise taraflar hakemin reddini talep edebilir. Ayrıca, taraflardan birinin hakem ile dördüncü dereceye kadar

¹⁰¹ Kayıhan/Selanik, s.110.

yan soy hısımlığının bulunması ya da hakem ile taraflar arasında hasımlık veya düşmanlık bulunması da ret sebepleri arasında sayılmıştır. Bu ret sebeplerinden birinin öğrenilmesinden itibaren en geç *beş iş günü* içerisinde dilekçe ile Komisyona başvuru yapılması gerekmektedir (STİY m.17)¹⁰².

Hakemin reddine ilişkin talep, Komisyon Müdürü tarafından incelenir ve en geç *beş iş günü* içerisinde karara bağlanır. Komisyon müdürü kararına karşı, kanunda herhangi bir itiraz makamı belirtilmemiştir¹⁰³. Hakemin ve hâkimin ret kararına karşı bir üst mahkemeye başvurulacağı HMK’de hüküm altına alınmış ise sigorta hakemlerinin reddine ilişkin kararların mahkeme dışı bir denetim organizasyonuna emanet edilmesi (Komisyon Müdürüne) doğru değildir. Komisyon Müdürü’nün Komisyon Başkanı tarafından atanacağı ve sigortacılık alanında uzman bir kişi olması gerektiği daha önce ifade edilmişti. Görüldüğü üzere, hukukçu olmadığı bilinen ve kaldı ki karar vermekle yetkili olmayan birinin sigorta hakeminin reddi talebi hakkında karar merci olarak tayin edilmesi tartışmaya açık bir konudur¹⁰⁴. Zira, hakemin reddine ilişkin taleplerin, Komisyon Müdürü tarafından incelenmesi yargı makamı dışında idari personele görev verilmesine ve Hâliyle yargı denetiminden uzak kararlar alınmasına neden olmaktadır. Komisyon müdürünün Kurum çalışanı olması ve Kurum adına idari işlem tesis ettiği düşünüldüğünde, hakemin reddine ilişkin talep hakkında vermiş olduğu karara karşı idare mahkemesinde iptal davası mı açılması gerekir yoksa sigorta hakeminin esasa ilişkin uyuşmazlık hakkındaki nihai kararı ile birlikte Yargıtay nezdinde temyiz yoluna mı başvurulması gerektiği de soru işaretleri de akla gelmektedir.

Hakemin uyuşmazlığa bakamayacağı ve *çekinmesinin* zorunlu olduğu hallere gelindiğinde ise Kanunda hüküm altına alınmadığı ancak Yönetmeliğin 18’inci maddesi ile düzenlendiği görülmektedir. HMK’nin 34’üncü maddesinde hâkimlerin çekinmek zorunda olduğu hallerin hakemler için de geçerli olduğu anlaşılmaktadır.

¹⁰² STİY m.17; “(1) Aşağıdaki hallerde taraflar, atanmış hakem veya hakemleri, atamayı öğrendiği tarihten itibaren (Değişik ibare:RG-10/8/2021-31564) *beş iş günü* içinde yazılı olarak reddedebilir. a) Hakem taraflardan birine öğüt vermiş ya da yol göstermişse. b) Hakem taraflardan biri veya ilgili bir üçüncü kişi karşısında kanunen gerekmediği halde görüşünü bildirmişse. c) Hakem, tanık, bilirkişi, Hukuk (Mülga ibare:RG-19/1/2016-29598) (...) Muhakemeleri anlamında hakem veya hâkim sıfatıyla dinlenmiş veya hareket etmişse. ç) Hakem taraflardan biriyle dördüncü dereceye kadar yansoy hısımlığı varsa. d) Hakem ile taraflardan biri arasında bir dava veya düşmanlık bulunuyorsa. e) Hakemin tarafsızlığından şüpheye düşülmesini gerektirecek önemli sebepler varsa”.

¹⁰³ Kurt Konca, s.1355.

¹⁰⁴ Kayıhan/Selanik, s.112.

Hakemler, kendisi ile doğrudan veya dolaylı olarak bağlantısı bulunan davalara bakamaz. Kan ve kayın hısımlarının taraf olduğu davalar ile iki taraftan birinin daha evvel vekil, vasi veya kayyumu olarak hareket ettiği tarafların davalarına karar merci olarak görev alamaz. Gerçek kişiler dışında, yönetiminde bulunduğu tüzel kişilerin de davalarına bakmaktan yasaklı kılınmışlardır (STİY m.18)¹⁰⁵.

Hakemlerin, STK nezdinde görülen uyuşmazlıklarda taraf vekili olmasını engelleyen düzenleme, Danıştay Onuncu Dairesinin 13/1/2022 tarihli ve E.:2021/5092 sayılı kararı ile yürütülmesi durdurulduğundan, şu anda taraf vekilliği yapılmasında bir engel bulunmuyor. Hâliyle hakemin aynı zamanda tarafı olduğu sigorta şirketinin davalarına bakması da kendisinden beklenemeyeceğinden, taraf olduğu dosyalarda da çekinmesi zorunludur.

2.5.1.4.4. Hakemlerin tarafsızlığı

Taraflar arasındaki uyuşmazlığı çözmekle görevli olan hakem ile ön incelemeyi yapan raportörlerin tarafsız ve bağımsız olması zorunludur¹⁰⁶. Sigortacılık Kanununun 30'uncu maddesinde 19'uncu¹⁰⁷ fıkrasında sigorta hakemleri ile birlikte raportörlerin de tarafsız olması hüküm altına alınmıştır.

SK'de raportörlerin de sigorta hakemleri gibi uyuşmazlığı incelemekle görevli olduğu ifade edilmiş ve raportörlerin tarafsız olması gerektiği hüküm altına alınmış ise de raportörler tarafından yapılan incelemenin, uyuşmazlığın esası ile ilgili olmadığı ve bu nedenle de hakemler gibi karar vermeye yetkili olmadıklarını daha önce belirtmiştik.

¹⁰⁵ STİY m.18; "(1) Hakem, aşağıdaki hâllerde uyuşmazlıklara bakamaz, talep olmasa bile çekinmek zorundadır: a) Kendisine ait olan veya doğrudan doğruya ya da dolayısıyla ilgili olduğu davada, b) Aralarında evlilik bağı kalksa bile eşinin davasında, c) Kendisi veya eşinin altsoy veya üstsoyunun davasında, ç) Kendisi ile arasında evlatlık bağı bulunanın davasında, d) Üçüncü derece de dâhil olmak üzere kan veya kendisini oluşturan evlilik bağı kalksa dahi kayın hısımlığı bulunanların davasında, e) Nişanlısının davasında, f) İki taraftan birinin vekili, vasisi, kayyumu veya yasal danışmanı sıfatıyla hareket ettiği davada, g) Tahkim sırasında, yönetiminde bulunduğu tüzel kişiye ait uyuşmazlıklar, ğ) (Danıştay Onuncu Dairesinin 13/10/2021 tarihli ve E.:2016/735; K.:2021/4719 sayılı kararı ile iptal bent; Danıştay İDDK'nun 6/10/2022 tarihli E.:2022/1096, K.:2022/2746 sayılı Onama kararı ile mezkûr karar kesinleşmiştir)".

¹⁰⁶ Kurt Konca, s.1353.

¹⁰⁷ SK'nun 30'uncu maddesinin 19'uncu fıkrası; "Sigorta hakemleri ve raportörler tarafsız olmak zorundadır. Sigorta şirketlerinin, reasürans şirketlerinin, sigortacılık yapan diğer kuruluşların, sigorta eksperlerinin, sigorta acentelerinin ve brokerlerin ortakları, yönetim ve denetiminde bulunan kişiler ve bunlar adına imza atmaya yetkili olanlar ile tüm bu kuruluşlarda meslekî faaliyette bulunanlar ve sigorta eksperleri, sigorta acenteleri ve brokerler sigorta hakemliği yapamaz. Bu sınırlandırmalar söz konusu kimselerin eş ve çocukları için de geçerlidir. Hukuk Usûlü Muhakemeleri Kanununun 28 inci maddesi sigorta hakemleri hakkında da uygulanır" şeklindedir.

Kanunda, raportörlerin de tarafsızlığından bahsedilmesindeki amacın, raportör tarafından hazırlanan inceleme raporuna göre hakemlerce dosya esasının değerlendirmeye alınması ile bağlantılı olduğunu düşünüyoruz.

Zira başvuru üzerine, öncelikle dosyadaki eksikleri tespit eden kişi, raportörlerdir. Bu nedenle raportörlerin de sigorta hakemleriyle birlikte tarafsız ve bağımsız olması, uyumsuzluğun esasına etki edeceğinden önem arz eder.

SK'nin 30'uncu maddesinin 19'uncu fıkrasının ilk cümlesinde hem hakemlerin hem de raportörlerin tarafsız olması gerektiği hüküm altına alınmış ise de ilgili fıkranın devam eden ikinci cümlesinde, sadece sigorta hakemlerinin sigortacılık faaliyeti yürüten kuruluşlarda mesleki faaliyette bulunamayacağı belirtilmiştir. Raportörler için böyle bir şartın aranmadığı görülmektedir. Kanun koyucunun bu düzenlemedeki amacının, uyumsuzluğun esası hakkında karar verecek makamın sadece sigorta hakemleri olması nedeniyle bir tek hakemlerin tarafsızlığına önem atfettiği şeklinde yorumlamak mümkündür.

Hal böyle olunca, akla raportörlerin bahsi geçen sigorta şirketleri, reasürans şirketleri, brokerler, sigorta acenteleri veya sigortacılık faaliyeti yürüten şirketlerin yönetiminde veya denetiminde yer alıp alamayacağı sorusu gelmektedir. Zira, hakemlerin tarafsızlığını düzenleyen STİY'deki hükümlere bakıldığında da raportörlerin dahil edilmediği anlaşılmaktadır.

Kanaatimizce, maddenin amacına ve raportörlerin Kanunda konumlandırıldığı yerlere bakıldığında, hakemler ile eş tutulduğu görüldüğünden, hakemlerin reddi ve yasaklı olduğu hallerin raportörler için de geçerli olduğu ifade edilebilir.

Bir diğer önemli ve tartışmalı husus ise, sigorta hakemlerinin Komisyon nezdinde görülen başkaca davalarda taraf vekilliği yapmasının tarafsızlık ilkesinin ihlali anlamına gelip gelmediği konusudur. Bu tartışmanın kaynağı, STİY m.14/A¹⁰⁸

¹⁰⁸ STİY m.14/A; "(1) 14 üncü maddenin üçüncü fıkrasının (c) bendinin uygulanması ile ilgili olarak aşağıdaki esaslar dikkate alınır.

a)Mevcut hakemlerle ilgili olarak, kanuni temsilcilik dışında sigorta davalarını vekil sıfatıyla takip edenler arasından fiilen sigorta hakemliği yapmak isteyen hakemlerin; bu maddenin yürürlük tarihinden itibaren dört ay içinde, 14 üncü maddenin 3'üncü fıkrasının (c) bendi kapsamında Komisyona sigorta davalarını vekil sıfatıyla takip etmeyeceğine dair taahhütname vermesi gerekmektedir. Bu maddenin yürürlük tarihinden önce, vekil sıfatıyla sigorta davası takip etmekte olan hakemlerin sonuçlanmamış davaları bu taahhütname kapsamında değerlendirilmez.

hükmüdür. Anılan hükümde, sigorta hakemliği yapmak isteyenlerin öncelikle tarafsızlık taahhütnamesi vermesi düzenlenmiştir. Tarafsızlık taahhütnamesi, hakemlerin, sigorta hakemi olduğu süre boyunca herhangi bir sigorta davalarını vekil sıfatıyla takip etmeyeceğini beyan ettiğini gösterir belgedir.

Anılan hüküm Yönetmeliğe 19.01.2016 tarih ve 29598 sayılı Resmî Gazetede yayımlanan “*Sigortacılıkta Tahkime İlişkin Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik*” in 5’inci maddesi ile sonradan eklenmiş ise de bu değişiklik, Danıştay 10. Dairesi tarafından iptal edilmiş¹⁰⁹ ve buna karşı yapılan itiraz da Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulu¹¹⁰ tarafından reddedilmiştir.

Tarafsızlık taahhütnamesine ilişkin Yönetmelik hükmünün iptalinden sonra, bu kez anılan Yönetmeliğin 14’üncü maddesinin 1’inci fıkrasına ikinci cümleden sonra gelmek üzere¹¹¹ “*hakemler Komisyon nezdinde görülen uyuşmazlıkları taraf vekili sıfatıyla takip edemez*” hükmü eklenmiştir. Anılan hükmün de Danıştay 10. Dairesi’nin 2021/5092 esas sayılı dosyasının 13/01/2022 tarihli kararı ile yürütmesi durdurulmuştur¹¹².

Danıştay’ın ilgili hükümlerin iptaline ilişkin gerekçesine bakıldığında ise, 1136 sayılı Avukatlık Kanun’un (AvK.) 12’nci maddesi¹¹³ gereği, hakemlik mesleğinin avukatlık mesleği ile birleşebilir nitelik taşıdığı, ayrıca SK’nin 30/19’uncu maddesinde kimlerin hakemlik yapamayacağını açıkça belirtildiği ifade edilmiştir.

Ayrıca, hakemlik yapamayacaklar arasında avukatlık mesleğine yer verilmediği, bu nedenle de idarenin düzenleme yapma yetkisini aşarak, avukatların Kanun’a dayalı

b) Bu madde yürürlüğe girdikten sonra hakem olan ve sigorta davalarını vekil sıfatıyla takip eden hakemlerin, hakemliğe başladıkları tarih itibarıyla (a) bendinde belirtilen taahhütnameyi vermesi gerekmektedir.

c) Taahhütname vermeyen hakemler, bu Yönetmeliğin 14 üncü maddesinin üçüncü fıkrasının (c) bendi kapsamında değerlendirilir.

(2) Birinci fıkranın (a) ve (b) bentlerinde belirtilen taahhütnameye aykırı davranılması durumu, Kanunun 30 uncu maddesinin onbirinci fıkrasının (a) bendi uyarınca tarafsızlık ilkesine aykırı davranılması şeklinde değerlendirilir.(3) Müsteşarlık bu maddenin uygulanmasına ilişkin gerekli tedbirleri alır”.

¹⁰⁹ Danıştay 10. Daire 2016/553 E., 2016/553 K ve 17.05.2016 Tarihli Kararı

¹¹⁰ Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulu 2022/271 E., 2022/1550 K ve 21.04.2022 tarihli kararı

¹¹¹ 10.08.2021 tarih ve 31564 sayılı Resmî Gazetede yayımlanan Yönetmeliğin 9’uncu maddesi ile “*Hakemler Komisyon nezdinde görülen uyuşmazlıkları taraf vekili sıfatıyla takip edemez*” hükmü eklenmiştir.

¹¹² <https://www.corpus.com.tr#!/Danistay> Erişim Tarihi: 27.06.2024.

¹¹³ AvK. M.12/1-d; “*Hakemlik, arabuluculuk, tasfiye memurluğu, yargı mercilerinin veya adli bir dairenin verdiği herhangi bir görev veya hizmet*” avukatlık mesleği ile birleşen işler arasında sayılmıştır.

faaliyet haklarını daraltıcı hükümler içeren değişiklikler yapamayacağı gerekçe gösterilmiş ve STİY'nin 14/A hükmü iptal edilmiştir.

STİY'de yer alan tarafsızlık taahhünamesine ilişkin hükümler kanuna aykırı bulunduğu için iptal edilmiş ise de tahkim yargılamasındaki tarafsızlık şüphelerinin yeni düzenlemelerle giderilmesi gerekmektedir. Zira öncelikle, Komisyon'un oluşumunda 2 Birlik¹¹⁴ temsilcisi, 1 SEDDK temsilcisi¹¹⁵, 1 akademisyen hukukçu ve son olarak 1 tüketici derneği temsilcisi yer almaktadır. Komisyon içerisinde, tahkim yargılamasının bir tarafı olan sigorta şirketlerinin temsilinde 2 Birlik üyesi bulunması ve bunun karşısında başkaca güç olmaması, tarafsızlık ilkesini ve güçler dengesini etkilemektedir. Bu nedenle Komisyon'un oluşum şeklinde sigorta ve/veya usul hukuku alanında uzman hukukçuların sayısının artırılması ile denge sağlanabileceği kanaatindeyiz.

Bunun dışında, SK'nin 30/19'uncu hükmünde avukatlık mesleği, hakemlik yapılamayacak meslekler arasında sayılmamış ise de meslek etiği ve kuralları gereği, taraf vekilli yapılan bir uyuşmazlıkta, yargılama makamı olarak yer alınması doğru değildir. Hakemlik süresi boyunca, STK nezdinde görülen dosyalarda taraf vekilliği yapılmasının önüne geçilmesi, Komisyon'a duyulan güveni artıracığından, buna yönelik detaylı açıklama ve eleştirilere çalışmamızın dördüncü başlığı altında yer verilmiştir.

¹¹⁴ Türkiye Sigorta, Reasürans ve Emeklilik Şirketleri Birliği

¹¹⁵ Bknz.24 nolu dipnot, Müsteşarlık.

3. SİGORTA UYUŞMAZLIKLARINDA TAHKİM YARGILAMA USULÜ

3.1. Başvuruya İlişkin Genel Açıklamalar

HMK’de düzenlenen genel tahkim yargılamasına ilişkin hükümlere bakıldığında, usulü işlemlerin de *tahkim sözleşmesi* ile taraflarca belirlenebildiği anlaşılmaktadır. Ancak Sigortacılık Kanunu kapsamında öngörülen tahkim yargılamasının iç tahkim usulünden ayrıldığı ve kurumsal tahkimde olduğu gibi, tarafların hakemlere ve yargılama usulüne müdahalede bulunamadığı görülmektedir¹¹⁶.

Sigortacılık Kanunu’nun 30’uncu maddesi ile hukuk sistemimize kazandırılan sigortacılıkta tahkime ilişkin anılan maddede genel yargılama usulü hakkında düzenlemeye yer verilmediği, ancak hüküm bulunmayan hallerde HMK’ye atıf yapıldığı görülmektedir. Bu nedenle de HMK’ye bakıldığında, 447/1’inci maddesinin “*diğer kanunların sözlü yahut seri yargılama usulüne atıf yaptığı hâllerde, bu Kanunun basit yargılama usulü ile ilgili hükümleri uygulanır*” hükmüne yer verildiği görülmektedir. SK’de, tahkim yargılamasında uygulanması gereken yargılama usulü açıkça belirtilmediğinden, HMK’deki bu hüküm doğrultusunda, *basit yargılama usulünün* esas alınması gerektiğini söylemek mümkündür.

HMK’de yer alan basit yargılama usullerinin yanı sıra, sigorta sözleşmesinden doğan bir uyuşmazlığın Komisyon eli ile çözümlenebilmesi için Sigortacılık Kanunu’nda da özel dava şartlarına yer verildiği görülmektedir. SK’nin 30’uncu maddesinin 13 ve 14’üncü fıkralarında özel düzenlemeler yer almaktadır.

Komisyon’a başvuru yapılabilmesi için, 13’üncü fıkroda, öncelikle sigorta kuruluşuna yazılı müracaatta bulunma ve olumlu bir dönüş alınmadığının ispatlanması¹¹⁷ koşuluna yer verilmiştir. 14’üncü fıkroda ise bahse konu uyuşmazlık hakkında, daha önce Tüketici Hakem Heyetine veya mahkemeye başvuru yapılmamış olması koşuluna yer verilmiştir. Daha önce genel tahkim yoluna başvurulması da bu şart arasında sayılabilir. Görüldüğü üzere, HMK’nin 114’üncü maddesinde yer alan dava şartlarına ek olarak SK’nin 30’uncu maddesinde de özel dava şartlarına yer verilmiş ve bu doğrultuda tahkim yargılama usulü benimsenmiştir.

¹¹⁶ Ulaş, Sigortacılıkta Tahkim, s.17.

¹¹⁷ Seven, V. (2018). “Mahkemeye- Tahkime Başvurmadan Önce Sigorta Şirketine Başvurma Zorunluluğu”, *İzmir Barosu Dergisi*, Cilt:83, Sayı: 2, s.95-129.; Yılmaz, s.37-48.

Sigortacılık Kanunu'nda detaylı açıklamalar bulunmaması nedeniyle, yargılamada takip edilmesi gereken usul hakkında STİY'nde birtakım düzenlemelere yer verildiği görülmektedir. Yine bu kapsamda, raportör ve hakem incelemelerinin usul ve esasları anılan Yönetmelik ile belirlenmiştir. Özetle, sigorta hakemince uygulanacak usul ve esaslar, başta Sigortacılık Kanunu olmak üzere sigortaya ilişkin mevzuat ve SK'de hüküm bulunmayan hallerde 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanununa göre belirlenecektir.

3.2. Sigorta Tahkim Komisyonuna Başvuru Şartları

3.2.1. Sigorta Sözleşmesinden Doğan Bir Uyuşmazlığın Varlığı

Komisyon'a başvuru yapılabilmesi için, taraflar arasında doğan uyuşmazlığın öncelikle, tahkime elverişli olması gerekir¹¹⁸. Özel sigortalardan doğan uyuşmazlıkların çözümünde ise tahkim yoluna gidilmesi Kanun ile mümkün kılınmıştır. Bu nedenle, Komisyon'a başvuru yapılabilmesi için taraflar arasındaki uyuşmazlığın, sigorta sözleşmesinden ve Hesaptan faydalanacak kişiler ile Hesap arasında doğması zorunludur¹¹⁹.

Komisyon'un oluşturulma amacı, SK'nin 30'uncu maddesinin 1'inci fıkrasında da yer aldığı üzere, "*sigorta ettiren veya sigorta sözleşmesinden menfaat sağlayan kişiler ile riski üstlenen taraf arasında*" veya "*Hesaptan faydalanacak kişiler ile Hesap arasında*" sigorta sözleşmelerinden doğan uyuşmazlıkların alternatif bir çözüm merci olmasıdır. Bu nedenle de Komisyon nezdinde görülecek dosyalarda, uyuşmazlığın sigorta sözleşmesine dayalı olması bir koşul olarak aranmalıdır.

Güvence Hesabı ile hesaptan faydalanacak kişi arasında doğrudan bir sigorta sözleşmesinin var olması beklenemez. Ancak, bahse konu uyuşmazlığın nedeni yine zorunlu sigortalar kapsamında olmalıdır.

3.2.2. Aynı Uyuşmazlık Hakkında Başka Bir Çözüm Yoluna Başvurulmamış Olması

Tahkim, alternatif bir uyuşmazlık çözüm yoludur. Tahkime başvurmak tarafların iradesine bağlı olduğundan, taraflar dilerse uyuşmazlığın çözümü amacıyla

¹¹⁸ Özdamar, Tahkim Sistemi, s.843; Kale, S. / Tunç Yücel, M. (2009). "*Sigortacılık Kanununda Tahkim*", Halûk Konuralp Anısına Armağan, Cilt 1, s.461-477,Ankara.

¹¹⁹ Kayıhan/Selanik, s.97.; Özdamar, Tahkim Sistemi, s.843.

mahkemeye başvurabilirler. Sigortacılıkta tahkimde de aynı esas kabul edilmekle birlikte, başvuru sahibinin, sigorta tahkime konu edeceği uyuşmazlık hakkında, daha önce başka bir mercide başvuruda bulunmaması gerekir¹²⁰.

Nitekim, SK'nin 30'uncu maddesinin 14'üncü fıkrasında, "*Mahkemeye ve Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun hükümleri uyarınca Tüketici Sorunları Hakem Heyetine intikal etmiş uyuşmazlıklar ile ilgili olarak Komisyona başvuru yapılamaz*" hükmüne yer verilmiştir.

Bahse konu düzenlemeyle, tarafları ve konusu aynı olan uyuşmazlıklar hakkında gerek genel mahkemelerde gerekse HMK tahkim gibi nihai karar vermeye yetkili farklı bir makam huzurunda derdest bir davanın olması mümkün değildir. Aksi halde, aynı uyuşmazlık hakkında, birden fazla ve birbirinden farklı kararlar verilmesine neden olur¹²¹.

Uyuşmazlık konusu özel hukuk sözleşmesinde tahkim şartının bulunduğu hallerde dahi, taraflardan birisi, uyuşmazlığın çözümü için genel yetkili mahkemelere başvuruda bulunmuş ve karşı taraf, ilk itiraz olarak tahkim şartını ileri sürmemiş ise bu durumda, mahkeme davaya bakmaya görevlidir. Aksi durum, HMK'nin 412'nci maddesi ile düzenleme altına alınmıştır. Bu göre, tarafların, yargılama devam ederken, tahkim yoluna başvurma konusunda anlaşmaları hâlinde, dava dosyası, mahkemece ilgili hakem kuruluna gönderilecektir.

Sigortacılık Kanunu'nda hüküm bulunmayan hallerde, HMK'de yer alan tahkim hükümlerinin, sigortacılıkta tahkime ilişkin de uygulanacağı düşünüldüğünde, bu durumda SK'nin 30/14'üncü maddesi ile HMK'nin 412/5'inci maddesinin nasıl uygulanması gerektiği sorusu akla gelmektedir.

Yukarıda da izah edildiği üzere, SK'nin 30/14'üncü maddesiyle, Komisyon'a başvurulmasının ön koşulu olarak, daha önce genel mahkemelere gidilmemiş olması yer almaktadır. Ancak yine yukarıda izah edildiği üzere, HMK'nin 412/5'inci maddesinde, mahkemede yürütülen yargılama esnasında, tarafların anlaşması hâlinde, dava dosyasının ilgili hakem kuruluna gönderilebileceği ifade edilmektedir. Bu durumda sigorta sözleşmesinden doğan bir uyuşmazlığın, genel mahkemelerde dava

¹²⁰ Kurt Konca, s. 1357. Budak, s.61.; Özdamar, M./Doğan, B. (2020). *Sigorta Hukuku*, Ankara, s.34.

¹²¹ Karasu, R. (2016). "Sigorta Tahkim ile İlgili Güncel Sorunlar ve Çözüm Önerileri", *Türkiye Adalet Akademisi Dergisi*, S. 26, s.58.; Yeşilova Aras/Yeşilova, s.338.

edilmesinden sonra, yargılama sırasında davanın tarafları tahkime gitme konusunda anlaşılır ise SK' m.30/14'üncü maddesinin nasıl yorumlanması gerekir? Bir diğer açıdan, davalı sigorta kuruluşu aynı zamanda Komisyon'a üye şirketlerden birisi ise bu durumda davacı, davalının onayını almadan da davasını tahkim yargılaması olarak devam ettirmeye karar verir ve dosyanın hakem kuruluna gönderilmesini isterse bu durumda mahkeme ne yapmalı, Komisyon ise başvuruyu kabul etmeli midir?

Yeşilova, SK'ye göre genel ve yeni olan HMK'de yer alan bu yeni düzenlemenin esas alınması gerektiği ve 412/5'inci maddeye dayanılarak mahkemece gönderilen bir dosyanın Komisyon tarafından reddedilemeyeceğini ve bu durumda SK'nin 30/14'üncü maddesinin uygulanamayacağını ifade etmektedir¹²². Aynı şekilde *Budak* ise SK'nin 30/14'üncü maddesinde yer alan hükmün, mahkemelerde açılan davalar için uygulanmasının yerinde olmadığını, zira mahkemelerin ön inceleme duruşmalarında tarafları sulhe ve arabuluculuğa davet edebileceği, aynı şekilde sigortacılıkta tahkime de teşvik edebileceği, bu nedenle de dava açıldıktan sonra, hâkimin yönlendirmesi ile Komisyon'a başvuru yapılmasının önünün açılması gerektiğini belirtmektedir¹²³.

Tüm bu soruların cevap bulabilmesi için asıl tartışılması gereken husus, genel kanun ve özel kanun ayırımının yanı sıra Sigortacılık Kanunu'nun temel gayesidir. Bilindiği üzere, SK, HMK'ye göre özel kanun olmakla birlikte, 6100 sayılı HMK, SK'ye göre daha yeni ve genel kanundur. Ayrıca, HMK'nin 412'nci maddesinin 5'inci fıkrasında yer alan bu düzenleme, önceki tarihli HUMK'de yer almadığı için, genel ve yeni bir düzenlemedir. Sigortacılık Kanunu ise, HMK'ye kıyasla önceki tarihli ve özel kanundur. Sigortacılıkta tahkime ilişkin hükümler düzenlenirken, HMK'nin 412/5'inci maddesinde yer alan düzenleme henüz yürürlükte bulunmadığından, SK'de yapılacak yenileme ile bu husus hakkında düzenleme yapılabilirdi. Bir diğer açıdan, STİY'nin 16/2-b hükmü incelendiğinde ise, anılan Yönetmelik hükmünün -7/6/2023 tarihinde değişikliğe uğradığı ve son halini aldığı ve bahse konu hükümde, Komisyon'a başvuruda bulunabilmesi için daha önce mahkemeye başvuru yapılmamış olmasının tekrar edildiği görülmektedir.

¹²² Yeşilova Aras/Yeşilova, s.338.

¹²³ Budak, A. C. (2013). "Sigortacılıkta Tahkim: Sigortacılık Kanunu'nun 30. Maddesi, HMK'nin Yürürlüğe Girmesi ve 6327 Sayılı Kanun Değişikliğinden Sonra Nasıl Yorumlanmalıdır?". *Uluslararası Ticaret ve Tahkim Hukuku Dergisi*, C.2, S.2, s. 53-69(Sigortacılıkta Tahkim).

SK'nin 30/23'üncü maddesi gereği, HMK'nin uygulanabilmesi için öncelikle Sigortacılık Kanunu'nda hüküm bulunmaması gerekir. Sigortacılık Kanunu'nda hüküm bulunan hallerde HMK'ye gidilmesi mümkün olamayacağından, SK'de yer alan bu özel düzenlemenin HMK'ye kıyasla öncelikle uygulanması gerektiği, bu nedenle de sigorta sözleşmesinden doğan bir uyuşmazlık hakkında genel mahkemelerde dava açılması hâlinde, tarafların anlaşarak, dosyanın Komisyon'a gönderilmesini talep edemeyeceğini düşünüyoruz.

3.2.3. Sigorta Kuruluşunun Tahkime Üye Olma Zorunluluğu

Özel hukuk sözleşmelerinde, tarafların serbest iradeleri ile tahkim şartını eklenmesi veya ayrıca akdedilen tahkim sözleşmesi ile uyuşmazlık çözüm makamını belirlenmesi yine tarafların iradesine bağlıdır.

Sigortacılıkta tahkime gelindiğinde ise, HMK'de yer alan genel tahkim hükümlerinden farklılık arz ettiği, SK'de yer alan özel düzenlemeyle sigorta kuruluşunun tahkimde başvuran taraf değil, aleyhine başvuru yapılan taraf olduğu ve ancak tahkim sistemine üye olduğu takdirde, başvuru sahibinin sigorta kuruluşu aleyhine sigortacılıkta tahkim müessesesine başvuru yapabileceği görülmektedir. Bir diğer anlatım ile sigorta şirketi, sisteme üye olarak, peşinen, aleyhine tahkim başvurusu yapılmasını ve uyuşmazlığın Komisyon nezdinde yürütülmesini kabul etmiş sayılır.

Zira SK m.30/1 ile "*Sigortacılık yapan kuruluşlardan, sigorta tahkim sistemine üye olmak isteyenler, durumu yazılı olarak Komisyona bildirmek zorundadır*" demek suretiyle, sigorta kuruluşunun tahkim sistemine üye olmasının, *iradî* nitelik taşıdığı ve böylece üye olmadığı takdirde, aleyhine başvuru yapılamayacağı düzenlenmiştir.

Komisyon'a başvuruda bulunulabilmesi için, rizikonun meydana geldiği tarihte, uyuşmazlığın muhatabı olan ve aleyhine başvuruda bulunulan sigorta kuruluşunun Komisyon'a üye olması şarttır. Bir diğer ifadeyle, sigorta şirketinin Komisyon'a üye olduğu tarihten sonra, uyuşmazlık konusu rizikonun meydana gelmesi gerekir. Bu nedenle de riziko tarihi, Komisyon'a başvuru yapılabilmesi için önemli bir koşuldur¹²⁴. Riziko tarihinde geçerli bir üyeliği bulunan, sigorta kuruluşu, sonrasında üyelikten

¹²⁴ Kurt Konca, *Sigorta Uyuşmazlıklarının Tahkim Yolu ile Çözümü*, s. 1356.

ayrılmış olsa dahi, riziko tarihinde üyeliği bulunduğu için, aleyhine başvuru yapılması mümkündür¹²⁵.

Sigorta Tahkim Komisyonunun 2022 yılı faaliyet raporuna göre, 42 üye sigorta şirketi ile, Güvence Hesabı, DASK ve TARSİM üye kuruluşlar arasında yer almaktadır.

Sigortacılık Kanunu'nda, ayrıca, üye olsun veya olmasın, uyuşmazlık konusu edilen sigorta sözleşmesinin zorunlu sigorta türlerinden birisi olması hâlinde de sözleşmeyi akdeden sigorta kuruluşu aleyhine başvuru yapılabileceği düzenlenmiştir (SK m. 30/1, dördüncü cümle).

3.2.4. Başvurudan Önce Sigortacıya Müracaat Zorunluluğu

SK'nin 30/13'üncü maddesinde, Sigorta Tahkim Komisyonu nezdinde talepte bulunabilmek/dava açabilmek için, öncelikle sigorta sözleşmesini akdeden sigortacıya yazılı müracaatta bulunulma zorunlu kılınmıştır¹²⁶.

Anılan hükümde;

“Komisyona gidilebilmesi için, sigortacılık yapan kuruluşla uyuşmazlığa düşen kişinin, uyuşmazlığa konu teşkil eden olay ile ilgili olarak sigortacılık yapan kuruluşu gerekli başvuruları yapmış ve talebinin kısmen ya da tamamen olumsuz sonuçlandığını belgelemiş olması gerekir. Sigortacılık yapan kuruluşun, başvuru tarihinden itibaren onbeş iş günü içinde yazılı olarak cevap vermemesi de Komisyona başvuru için yeterlidir”

denilmek suretiyle özel bir düzenlemeye yer verildiği görülmektedir.

Düzenlemenin amacının, ticari davalardaki zorunlu arabuluculuk şartı ile benzer bir amacı taşıdığı, taraflar arasında anlaşma zemini oluşturulmak istendiği ve ayrıca TTK'nin 1446'ncı maddesi¹²⁷ ile TBK'nin 117'nci¹²⁸ maddelerinde yüklenen

¹²⁵ Karasu, *Sigorta Tahkim ile İlgili Güncel Sorunlar ve Çözüm Önerileri*, s.53.

¹²⁶ TTK'da doğrudan dava açılmasını engelleyen hükümler ve sigorta türlerine ilişkin ayrıca bkz; Sopacı Öztuna, B. (2011). “Türk ve Alman Hukukunda Yeni Düzenlemeler Işığında Sorumluluk Sigortasında Doğrudan Talep Hakkı”, *Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi*, C. 27, S. 2, s.15-50.; Seven, V. (2018). “Mahkemeye- Tahkime Başvurmadan Önce Sigorta Şirketine Başvuru Zorunluluğu”, *İzmir Barosu Dergisi*, s.95-129 (*Sigorta Şirketine Başvuru Zorunluluğu*)

¹²⁷ TTK'nin 1446'ncı maddesi; “(1) Sigorta ettiren, rizikonun gerçekleştiğini öğrenince durumu gecikmeksizin sigortacıya bildirir.

(2) Rizikonun gerçekleştiğine ilişkin bildirim yapılmaması veya geç yapılması, ödenecek tazminatta veya bedelde artışa neden olmuşsa, kusurun ağırlığına göre, tazminattan veya bedelden indirim yoluna gidilir.

(3) Sigortacı rizikonun gerçekleştiğini daha önce fiilen öğrenmişse, ikinci fıkra hükmünden yararlanamaz” şeklindedir.

¹²⁸ TBK'nin 117'nci maddesinde ise, “Muaccel bir borcun borçlusunu, alacaklının ihtarıyla temerrüde düşer. Borcun ifa edileceği gün, birlikte belirlenmiş veya sözleşmede saklı tutulan bir hakka dayanarak taraflardan biri usulüne uygun bir bildirimde bulunmak suretiyle belirlemişse, bu günün geçmesiyle;

sorumluluğun yerine getirilmesi olduğunu düşünüyoruz¹²⁹.

Bir diğer anlatımla, TTK'nin 1446'ncı maddesi ile sigorta ettirene, rizikonun gerçekleştiğini öğrenince durumu gecikmeksizin sigortacıya bildirme sorumluluğu yüklenmiş ve aynı zamanda, genel hükümler çerçevesinde, sigorta tazminatının talep edilebilmesi için, sigorta tazminatının borçlusu konumunda bulunan sigortacının temerrüde düşürülebilmesi için TBK'nin 117'nci maddesinde borçlunun temerrüdüne ilişkin hükümlere yer verilmiştir.

2918 sayılı Karayolları Trafik Kanunu'nun (KTK) 97'nci maddesi gereği trafik sigortalarından doğan uyuşmazlıkların çözümünde de davacıların, doğrudan doğruya sigorta kuruluşuna karşı dava açmaları engellenmiştir. Anılan hükümde de SK m. 30/13'e benzer şekilde, trafik sigortasından doğan uyuşmazlığın çözümü için öncelikle davalı sigorta kuruluşuna yazılı müracaatta bulunulması ve talebe karşı on beş gün içerisinde olumsuz bir yanıt alınması veya talebin yanıtız bırakılması şartı getirilmiştir. Görüldüğü üzere kanun koyucu, Komisyon'a ve mahkemeye başvurmadan önce, sigorta kuruluşu ile bir kez daha uzlaşma ihtimalini değerlendirmek ve gereksiz başvuruların önüne geçmek amacıyla, doğrudan doğruya sigorta kuruluşuna karşı dava açılmasının önünü kapatmıştır.

KTK'nin 97'nci maddesinde aranan şartın yerine getirilmesi amacıyla, sigorta kuruluşuna yazılı müracaatta bulunmak isteyen bir davacı, davasını ticaret mahkemelerinde açmak durumundadır. Bu ihtimalde ise, bu kez, TTK m.5/A hükmü gereği, arabulucuya başvurması zorunluluğu ile karşı karşıya kalır. Bu durumda, davacının yazılı müracaatı, arabuluculuk yerine geçer mi veya arabuluculuk başvurusu yazılı müracaat yerine değerlendirilebilir mi soruları akla gelmektedir.

Bir diğer açıdan ise sigorta sözleşmesinden doğan uyuşmazlığın mahkeme kanalıyla çözümü için öncelikle arabulucuya başvuran ve görüşme sonunda anlaşma sağlayamayan tarafın¹³⁰, mahkeme yerine Komisyon'a başvurmaya karar vermesi hâlinde, taraflar arasında yapılan arabuluculuk görüşmesinin, SK m.30/13 anlamında

haksız fiilde fiilin işlendiği, sebepsiz zenginleşmede ise zenginleşmenin gerçekleştiği tarihte borçlu temerrüde düşmüş olur. Ancak sebepsiz zenginleşenin iyiniyetli olduğu hâllerde temerrüt için bildirim şarttır” şeklindedir.

¹²⁹ Yeşilova Aras/Yeşilova, s.341.

¹³⁰ Seven, *Sigorta Şirketine Başvuru Zorunluluğu*, s.110, Dipnot. 29.

sigortacıya müracaat koşulunu yerine getirip getirmediği sorusu da gündeme gelmektedir.

Bilindiği üzere, Komisyon'a başvuru yapılabilmesi için arbuluculuk şartı bulunmamaktadır¹³¹. Arbulucuya başvurmadan ancak sigorta şirketine yazılı müracaatta bulunarak, belirtilen sürenin sona ermesi ile Komisyon'a başvuru yapılması mümkündür. Burada sorun, mahkemeye başvurulacağı düşüncesi ile arbulucuya gidilmesi hâlinde, eldeki arbuluculuk evraklarının, SK m.30/13'e göre müracaat evrakı olarak kullanılıp kullanılmayacağına ilişkindir.

Örneğin, davacı tarafın, sigorta sözleşmesinden doğan alacağının tahsili istemi ile sigorta şirketine karşı ticaret mahkemelerinde dava yoluna gidebilmesi için TTK m.5/A gereği zorunlu arbuluculuk başvurusunu yerine getirmiş olması gerekir. Arbuluculuk görüşmeleri yapıldıktan sonra, dava açmak yerine Komisyon'a başvuru yapmaya karar vermiş ise bu durumda, arbuluculuk son anlaşamama tutanağı, SK m.30/13'e göre başvuru koşulunu yerine getirir mi? SK m.30/13'te *gerekli başvuruları yapmış* olmak bir şart olarak belirlenmiştir. Kanunda gerekli başvurunun ne olduğunu açıklanmadığından¹³², arbuluculuk görüşmelerinin gerekli başvuru koşulunu sağladığı düşünülebilir.

TTK'nin 1427/2'nci maddesinde, tazminatın hesaplanabilmesi, rizikoya ilişkin belgelerin sigorta şirketine verilmesi şartına bağlanmıştır¹³³. Ancak arbulucuya başvururken, tazminat talebinin hesaplanabilmesini sağlayan gerekli evraklar sunulmamaktadır. Bu nedenle de arbuluculuk son tutanağı, SK m.30/13'te belirtilen başvuru şartını sağlamadığı sonucuna varmaktayız. Bu durumda, yeniden sigorta şirketine yazılı müracaat şarttır.

Ayrıca, belirtmek gerekir ki, Kanunda "*gerekli başvurular*" ifadesinden tam olarak neyin kastedildiği anlaşılammaktadır¹³⁴. Kanundaki bu ifadeden, başvuru sahibinin gerekli başvuruyu yaptığını ispatlaması gerektiği, ama başvurusunun cevapsız

¹³¹ Yargıtay 4. Hukuk Dairesi, E. 2021/3476 K. 2021/3999 T. 30/06/2021 sayılı kararında, Zorunlu arbuluculuğa ilişkin kuralların Komisyon'a yapılan başvurularda dikkate alınmayacağını belirtmiştir. Karar için bkz.; Akkanat/ Atalı/Seven, a.g.e, 2022, s.13

¹³² Yeşilova Aras/Yeşilova, a.g.m, s.340

¹³³ Tazminatın hesaplanması için, SK'de ve HMK'de hüküm bulunmadığından, talep konusu haksız fiil ise öncelikle TBK'ya, burada hüküm bulunmayan hallerde TTK'ya gidilmesi gerekir. TTK m. 1451 ; "(1) Bu Kanunda hüküm bulunmayan hâllerde sigorta sözleşmesi hakkında Türk Borçlar Kanunu hükümleri uygulanır".

¹³⁴Yeşilova Aras/Yeşilova, *Sigortacılık Tahkimi*, s.340.

bırakıldığını ispatlamasının gerekmediği anlamı çıkmaktadır¹³⁵. Ancak noter kanalıyla yapılan bir başvurunun cevapsız bırakıldığı ispatlanabilir. Bu durumda sigorta kuruluşuna yapılan müracaatların da noter kanalıyla yapılması gerekecektir. Uygulamada ise Kanunda açık düzenleme yer almadığından, ispata yarar her türlü posta kanalıyla müracaat edildiği karşılaşılan bir durumdur.

3.3. Sigorta Tahkim Yargılamasının Tarafları

Sigorta sözleşmesine doğrudan taraf olanlar ile işbu sözleşmeden menfaati bulunanlar Komisyon nezdindeki davalara taraf olabilirler. Bu kapsamda, Komisyona başvuru yapan/davacı ile aleyhine başvuru yapılan riski üstlenen taraflar aşağıda açıklanmıştır.

3.3.1. Başvuru Sahibi

Sigorta tahkime başvuru yapabilecekler, uyuşmazlık konusu sigorta sözleşmesinin doğrudan tarafı konumunda bulunanlar ile bahse konu sözleşmeye doğrudan taraf olmamakla birlikte, sözleşmenin varlığından menfaati bulunanlardır¹³⁶. Bir diğer anlatım ile, riski üstlenen sigorta kuruluşu ile akdedilen sigorta sözleşmesinden doğan uyuşmazlığın çözümü için, sigorta ettiren, sigortalı, lehine sigorta yapılan lehtar veya sorumluluk sigortalarında zarar gören üçüncü kişiler ve *sigorta sözleşmesinden faydalanacaklar*, riski üstlenen sigorta kuruluşu veya Güvence Hesabı aleyhine başvuru yapabilirler¹³⁷.

SK'nin 30/1'inci maddesinde, Komisyon'a başvuru yapabilecek kişilerin "*Sigorta ettiren veya sigorta sözleşmesinden menfaat sağlayan kişiler*" olduğu ve sözleşmeden menfaati bulunan ilgili kişilerin açıkça sayılmayarak başvuru hakkı olan kişilerin sınırlandırılmadığı görülmektedir¹³⁸. Başvuru sahipleri¹³⁹, sigortacı veya güvence hesabı aleyhine başvuru yaparak, taraflar arasındaki uyuşmazlığın çözümü amacıyla

¹³⁵ Kurt Konca, *Sigorta Uyuşmazlıklarının Tahkim Yolu ile Çözümü*, s.1357.

¹³⁶ Ulaş, 249. Budak, *Sigortacılıkta Tahkim*,s.61.

¹³⁷ Yeşilova Aras/ Yeşilova, a.g.m, 2013, s.291; Özdamar, a.g.m, s.845.

¹³⁸ Özdamar, Tahkim Sistemi, s.845.

¹³⁹ Başvuru sahibi/ Başvuran kavramları, Komisyon yargılaması sırasında, talepte bulunan, davacı kimseyi tanımlamak için kullanılmaktadır. Ancak, hakem yargılamasının, mahkeme yargılamasından farklı olması ve Komisyon'a yapılan başvuruların, genel mahkemelerde görülen davalardan farklı olması ve hakem yargılamasının bir dava olmaması nedeniyle talepte bulunanlara *davacı*, karşı tarafta bulunana ise *davalı* denilmemektedir. Hakem kararlarının da bu doğrultuda olduğu, bu husus hakkında yasal bir düzenleme olmasa dahi, yeknesaklığın sağlanması amacıyla hakemler tarafından başvuru sahibi ve aleyhine başvuru yapılan sigorta kuruluşu şeklinde kavramların kullanıldığı görülmektedir.

hakem görevlendirilmesini talep edebilir. Bir diğer anlatımla, sigorta kuruluşu veya Hesap, sadece aleyhine başvuru yapılan taraf konumundadır.

TTK'nin 1473'üncü maddesinde düzenlenen sorumluluk sigortalarında, sigortacı, sigortalının sigorta süresi içinde gerçekleşen bir olaydan kaynaklanan sorumluluğuna neden olan zararları güvence altına almaktadır. Böylelikle, zarar gören üçüncü kişi, sözleşmenin tarafı olmadığı halde, sigortalı ile sigortacı arasında akdedilen sözleşmeden zararın giderilmesini talep etme hakkına sahip olur. Aynı zamanda, anılan Kanun'un 1478'inci maddesi ile, zarar görene, dava açma ve tazminat talep etme hakkı verilmiştir¹⁴⁰.

Komisyon'a başvuru hakkının, alacağın devri suretiyle, SK m.30/1'de sayılmayan bir başka kişiye devri mümkün değildir¹⁴¹. Yargıtay 11. Hukuk Dairesi'nin 2016/693 K. sayılı ilamında, açıkça, alacağın temliki suretiyle, STK'ye başvuru hakkının, Komisyon'a başvuru yapabilecek şahıslar arasında sayılmayan kişilere devredilemeyeceğini, bu nedenle bakılan dosyada, STK'nin görev ve yetkisinin bulunmadığı sonucuna varmıştır¹⁴².

Karayolları Trafik Kanunu'nun 97'nci maddesi ile trafik kazası nedeniyle zarara uğrayan üçüncü kişilerin de sorumluluk sigortasından doğan uyuşmazlıkların çözümü için Sigorta Tahkime başvuruları mümkündür¹⁴³. Zira uygulamada, en çok karşılaşılan başvuru türünün, Karayolları Motorlu Araçlar Zorunlu Mali Sorumluluk Sigortası (KMAZMSS) kapsamında zarara uğrayan üçüncü kişilerin başvuruları olduğu, 2023 yılı faaliyet raporu verilerinden anlaşılmaktadır¹⁴⁴.

3.3.2. Aleyhine Başvuru Yapılan Riski Üstlenen Taraf

Sigorta tahkimde, aleyhine başvuru yapılan taraf daima riski üstlenenlerdir. Riski üstlenenler ise sigorta sözleşmesiyle sigorta güvencesi temin eden sigorta şirketleri, Güvence Hesabı ve kuruluş kanununa dayalı olarak sigorta sözleşmesi akdetmeye

¹⁴⁰ TTK m. 1478; “Zarar gören, uğradığı zararın sigorta bedeline kadar olan kısmının tazminini, sigorta sözleşmesi için geçerli zamanaşımı süresi içinde kalmak şartıyla, doğrudan sigortacıdan isteyebilir”.

¹⁴¹ Ulaş, Işıl/Bektaş, İbrahim. (2023). Ulaş Sigorta Hukuku, C-I, Zarar Sigortaları- 1, Ankara, s.164 (Ulaş Sigorta Hukuku)

¹⁴² Yargıtay 11. Hukuk Dairesi 2016/58 E., 2016/693 K. (<https://www.corpus.com.tr/#!/Yargitay>) (Erişim Tarihi: 21.07.2024)

¹⁴³ Kayıhan/Selanik, s.113.

¹⁴⁴ Sigorta Tahkim Komisyonu, 2023 yılı faaliyet raporu. (<http://www.sigortatahkim.org.tr/files/faaliyet2023.pdf> Erişim Tarihi: 12.09.2024).

yetkili kılınan diğer sigorta kuruluşlarıdır. Bu nedenle de çalışmamızda, *Sigortacı*¹⁴⁵ kavramı, geniş anlamli bir üst kavram olarak riski üstlenen herkesi kapsar şekilde kullanılmıştır. Bir diğer ifadeyle en geniş anlamıyla *sigortacı*, aleyhine başvuru yapılanları ifade eder.

3.3.2.1. Sigortacı

Hukukumuzda, herkesçe sigortacılık faaliyeti yürütülmesinin sınırlandırıldığı, sadece ticaret şirketi¹⁴⁶ niteliğindeki anonim şirket ile kooperatif şirket şeklinde kurulan, Sigortacılık Kanunu'nda aranan şartları taşıyan ve ruhsat sahibi şirketlerin sigortacılık faaliyeti icra etmesine izin verildiği görülmektedir¹⁴⁷.

SK'nin 3'üncü maddesi, “Türkiye’de faaliyet gösterecek sigorta şirketleri ile reasürans şirketlerinin anonim şirket veya kooperatif şeklinde kurulmuş olması şarttır” hükmünü haizdir.

Ayrıca 3'üncü maddenin devamında, sigorta şirketlerinin sigortacılık işlemleri dışında herhangi bir faaliyet yürütmeleri de yasaklanarak, sigortacılık faaliyetlerinin yalnız sigorta şirketleri tarafından yürütüleceği ve bu amaçla kurulan şirketlerin de başka bir faaliyet yürütemeyeceği vurgulanmıştır.

Görüldüğü üzere, sigortacılık faaliyetleri sigorta şirketleri tarafından yürütüldüğünden, sigorta sözleşmesi de sigorta şirketleri ve aracı acenteleri tarafından düzenlenir¹⁴⁸. Bu nedenle de sigorta sözleşmesinden doğan uyumsuzluğun taraflarından birisi de sözleşmeyi düzenleyen sigorta şirketi olacaktır. Bu durumda Komisyon’a başvuru yapılırken, sözleşmenin tarafı konumunda bulunan sigorta şirketinin hasım olarak gösterilmesi gerekmektedir.

Acente aracılığı ile yapılmış sigorta sözleşmesinde doğan bir uyumsuzluğun çözümü için, sigorta şirketine mi yoksa acenteye mi karşı dava açılacağı sorusu akla gelmektedir. Zira acenteler, sigorta sözleşmesi akdedilmesine aracılık etmekle birlikte,

¹⁴⁵Özdamar, Tahkim Sistemi, s.845 eserinde, SK'nun 30/1'inci maddesinin lafzi yorumuna göre, aleyhe başvuru yapılabileceklerin sigorta şirketleri ve Güvence Hesabı olabileceğini belirtmiş ise de biz *sigortacı* kavramını tercih etmekteyiz. Devam eden bölümde açıklanacağı üzere, sigortacı geniş anlamda olup, riski üstlenen tüm kuruluşları ifade etmektedir.; Benzer yönde bknz. Budak, Sigortacılıkta Tahkim,s.61.

¹⁴⁶ Ticaret şirketi kavramı hakkında detaylı bilgi için bknz: Ayhan, Rıza/ Çağlar, Hayrettin/ Özdamar, Mehmet(2023). *Şirketler Hukuku Genel Esaslar*, Ankara,s.111.

¹⁴⁷ Bozer, Ali. (1981). *Sigorta Hukuku*, Ankara, s.37; Ayhan/Çağlar/Özdamar, s.38.; Kubilay, s.41.; Kara,s.63.; Çeker, s.25.

¹⁴⁸ Tuztaş, Hüseyin. (2024). *Sigorta Hukuku ve Kasko Sigortası*, Ankara,s.51.

eğer özellikle yetkilendirilmiş ise doğrudan sigorta şirketi adına sigorta sözleşmesi düzenleyebilirler. Bu durumda, acenteye karşı dava açılması mümkün müdür? Sorunun cevabına gelindiğinde ise burada incelenmesi gereken hüküm Sigortacılık Kanunu'nun 30'uncu maddesidir. Zira anılan Kanun, TTK'ye kıyasla özel kanun olduğundan, öncelikle uygulanması gereken hükümler Sigortacılık Kanunu'na göre değerlendirilmelidir. Sigortacılıkta tahkimi düzenleyen 30'uncu maddede açıkça “sigorta ettiren veya sigorta sözleşmesinden menfaat sağlayan kişiler ile riski üstlenen taraf arasında” sigorta sözleşmesinden doğan uyuşmazlıkların çözümü amacıyla sigorta tahkimin kurulduğu bahsedilmiştir. Bu durumda, acentelerin doğrudan riski üstlenmediği, riskin üstlenilmesi için sigorta şirketine aracılık ettiği dikkate alındığında, acente aleyhine sigorta tahkim nezdinde başvuru yapılması mümkün olmadığını düşünüyoruz¹⁴⁹. Ancak, TTK'nin 105'inci maddesinin göz ardı edilmemesi gerekir. Nitekim anılan maddede, sigorta sözleşmelerinden doğan uyuşmazlıklardan dolayı acentenin, müvekkili adına dava açabileceği gibi, kendisine karşı da dava açılacağı ifade edilmiştir. Anılan maddenin devam eden fıkrasında ise, acentelerin ad ve hesabına hareket ettikleri kişilere karşı Türkiye'de açılacak olan davalar sonucunda alınan kararların ise acentelere uygulanamayacağı ifade edilmiştir¹⁵⁰.

Bir diğer husus ise, aleyhine başvuru yapılacak sigorta şirketinin Komisyon'a üye şirketler arasında olma zorunluluğudur. Bilindiği üzere, sigorta şirketi açısından Komisyon'a üye olmak iradî bir davranıştır¹⁵¹.

Daha önce de ifade ettiğimiz üzere, tahkim yolunu kabul etmeyen sigorta şirketi aleyhine başvuru yapılması mümkün değildir¹⁵². Uyuşmazlık konusu olayın, zorunlu sigorta türlerinden birine dayanması hâlinde ise üyelik koşulu aranmaksızın, sigorta

¹⁴⁹ Kayıhan/Selanik, s.120. Özdamar, Tahkim Sistemi, s.845.

¹⁵⁰ TTK m.105; “(1) Acente, aracılıkta bulunduğu veya yaptığı sözleşmelerle ilgili her türlü ihtar, ihbar ve protesto gibi hakkı koruyan beyanları müvekkili adına yapmaya ve bunları kabule yetkilidir.

(2) Bu sözleşmelerden doğacak uyuşmazlıklardan dolayı acente, müvekkili adına dava açabileceği gibi, kendisine karşı da aynı sıfatla dava açılabilir. Yabancı tacirler adına acentelik yapanlar hakkındaki sözleşmelerde yer alan, bu hükme aykırı şartlar geçersizdir.

(3) Acentelerin ad ve hesabına hareket ettikleri kişilere karşı Türkiye'de açılacak olan davalar sonucunda alınan kararlar acentelere uygulanamaz” şeklindedir.

¹⁵¹ Ulaş, Sigortacılıkta Tahkim, s, 248.

¹⁵² İstisnası, uyuşmazlık konusu sigorta poliçesinin, zorunlu sigortalardan birisi olmasıdır. Zira, sigorta şirketi tahkime üye olsun veya olmasın, taraflar arasında uyuşmazlık konusu olan sigorta sözleşmesi eğer, Kanun gereği düzenlenmesi zorunlu sözleşmeler kapsamında ise, STK'ya başvurulması mümkündür. Nitekim, SK m.30/1; “İlgili mevzuat ile zorunlu tutulan sigortalardan kaynaklanan bu fıkra kapsamındaki uyuşmazlıklar için ilgili kuruluş sigorta tahkim sistemine üye olmasa dahi hak sahipleri bu bölüm hükümlerine göre tahkim usulünden faydalanabilir”.

şirketi aleyhine başvuru yapılması mümkündür¹⁵³. Günümüzde, tahkim yargılamasını kabul eden ve katkı payı ödemesini yaparak sisteme üye olan kuruluş sayısı 45'tir¹⁵⁴. Ayrıca belirtmek gerekir ki, sigorta şirketinin katılım sigortası olması, sisteme üye olmasına engel değildir¹⁵⁵.

3.3.2.2. Güvence hesabı

SK'nin 30/1'inci maddesinde, 6456 sayılı Kanun'un¹⁵⁶ 45'inci maddesiyle yapılan değişiklik sonrasında "*Hesaptan faydalanan kişiler ile Hesap arasında doğan uyumsuzlukların çözümü*" nün de Komisyon'un görevleri arasında olduğu hüküm altına alınmıştır. Anılan maddenin, değişiklik öncesi haline bakıldığında, Güvence Hesabı (kısaca Hesap) aleyhine, Komisyon'a başvuru yapılamadığı, Güvence Hesabına karşı ancak genel mahkemelerde dava açılabilirdiği sonucuna varılmaktadır¹⁵⁷.

Komisyon nezdinde aleyhine başvuru yapılabilen kuruluşlar arasında Güvence Hesabı da olduğuna göre, bahse konu Hesap hakkında yasal düzenlemelerin ve Hesap'ın kuruluş nedenlerinin de ele alınmasında fayda görmekteyiz.

Güvence Hesabı, hukukumuzda ilk olarak *Güvence Fonu* adı altında, 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanunu'nun¹⁵⁸ 108'inci maddesinde yer almış ve bahse konu Kanunda yer alan zorunlu trafik sigortaları ile sınırlı olmak üzere güvence sağlaması amacıyla kurulmuştur. Devam eden süreçte, 5684 sayılı SK'nin yürürlüğe girmesiyle, sadece KTK'de yer alan zorunlu sigortaları değil, aynı zamanda 4925 sayılı Karayolu Taşıma Kanunu gibi zorunlu sigortaları düzenleyen tüm kanunlarda yer alan zorunlu sigortalara tek bir çatı altında güvence sağlamayı amaçlamıştır. Böylelikle, *Güvence Fonu*, SK'nin 14'üncü maddesi ile *Güvence Hesabı* adıyla yeniden hukukumuzda yer

¹⁵³ Ulaş, Sigortacılıkta Tahkim, s. 249.

¹⁵⁴ STK 2023 yılı faaliyet raporunda 2023 yılı sonunda sisteme üye kuruluşun 43 olduğu ve bu sayıya Güvence Hesabı, DASK ve TARSİM'in de dahil olduğu belirtilmektedir. (<http://www.sigortatahkim.org.tr/files/faaliyet2023.pdf>) (Erişim Tarihi:12.09.2024)

¹⁵⁵ Katılım sigortacılığı hakkında detaylı bilgi için bkz: Umut, Muharrem. (2022). Yeni Katılım Sigortacılığı Mevzuatının Sigorta Şirketleri İçin Getirdiği Düzenlemeler ve Yenilikler, *Hacettepe Hukuk Fakültesi Dergisi*, 12(Özel Sayı), 240-260.; Umut, Muharrem/ Tekdoğan, Ömer Faruk. (2023) Katılım Sigortacılığında Türkiye Modeli ve İncelenmesi, *Üçüncü Sektör Sosyal Ekonomi Dergisi*, C.58, S.2, s.1378-1393.

https://dergipark.org.tr/tr/pub/hacettepehdf/issue/73298/1086001#article_cite

¹⁵⁶ 18.04.2013 tarih ve 28622 sayılı RG'de yayımlanan 03.04.2013 Kabul tarihli "*Kamu Finansmanı Ve Borç Yönetiminin Düzenlenmesi Hakkında Kanun İle Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun*" .

¹⁵⁷ Yeşilova, s.291.

¹⁵⁸ 13.10.1983 tarih ve 18195 sayılı RG.

almıştır¹⁵⁹. Güvence Hesabı, Türkiye Sigorta, Reasürans ve Emeklilik Şirketleri Birliği (TSB) bünyesinde yer almakla birlikte ayrı bir tüzel kişiliği¹⁶⁰ ve uygulama Yönetmeliği¹⁶¹ bulunmaktadır.

Güvence Hesabı, Hesap kapsamına giren tüm zorunlu sigortaların sağladığı güvenceyi temin eder. Bir diğer anlatımla, kanun gereği yapılması zorunlu kılınan bir sigortanın, yaptırılmamasından zarara uğrayanların zararını tazmin etmekle görevlidir. Güvence Hesabı'nın kaynak ve gelirleri, SK'nin 14/3 ve GHY'nin 8'inci maddesi ile düzenlenmiştir.

SK'nin 14'üncü maddesinin 2'nci fıkrasında yer alan hallerin varlığı durumunda, Güvence Hesabının sorumluluğu doğacaktır¹⁶². Anılan maddede belirtilen durumlardan birinin varlığı hâlinde, Güvence Hesabı, üçüncü şahsın uğramış olduğu zararları tazmin eder¹⁶³.

Güvence Hesabı'nın da Komisyon'a üye olması ile, tahkim yargılamasını kabul ettiği gözetildiğinde, Hesap ile uyuşmazlığa düşen tarafın mahkeme yerine Komisyon'a başvurması mümkündür. Kaldı ki bu husus, SK'nin 30/1'inci maddesinde de açıkça ifade edilmekte ve SK m.14/2 hükmü gereği hak sahiplerinin Komisyon nezdinde Hesap'a karşı da başvuruda bulunması mümkün olmaktadır. Zira Güvence Hesabı da riski üstlenen taraftır.

¹⁵⁹ Ulaş, Işıl. (2009). Sigortacılıkta Güvence Hesabı, *Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi*, C. 25, S. 2, s. 75-96. (Güvence Hesabı)

¹⁶⁰ SK'nun 14'üncü maddesi ile hukukumuza kazandırılan Güvence Hesabı'nın ayrı bir tüzel kişiliği bulunduğu belirtilmekte ise de anılan maddede tüzel kişilikten bahsedilmediği, ancak Hesap'ın tüzel kişiliği hakkında uygulama Yönetmeliği'nin 4'üncü maddesinin 1'inci fıkrasında hüküm bulunduğu görülmektedir. Bilindiği üzere, kamu tüzel kişileri ancak kanun veya cumhurbaşkanlığı kararnamesi ile kurulabilir, aynı şekilde özel hukuk tüzel kişileri de kanun karşısında organlarının tamamlanması ile ve kurulma iradesinin açıklanması ile kazanılır. Özetle, Güvence Hesabı, tüzel kişiliğe haiz bir kurum olmakla birlikte, tüzel kişiliğin dayanağı, kanun değil, yönetmeliktir. Bu husus öğretide eleştiri ile karşılanmış ise de çalışma konumuzun sınırları nedeniyle detaylıca ele alınmamıştır. Ayrıca bknz. Ulaş, Güvence Hesabı, s.75.

¹⁶¹ 26.07.2007 tarih ve 26594 sayılı Resmî Gazete ile yürürlüğe giren "Güvence Hesabı Yönetmeliği" (GHY).

¹⁶² SK m.14/2; "a) Sigortalının tespit edilememesi durumunda kişiye gelen bedensel zararlar için, b) Rizikonun meydana geldiği tarihte geçerli olan teminat tutarları dâhilinde sigortasını yaptırmamış olanların neden olduğu bedensel zararlar için, c) Sigorta şirketinin malî bünye zaafiyeti nedeniyle sürekli olarak bütün branşlarda ruhsatlarının iptal edilmesi ya da iflası hâlinde ödemekle yükümlü olduğu maddî ve bedensel zararlar için, Ç) Çalınmış veya gasp edilmiş bir aracın karıştığı kazada, Karayolları Trafik Kanunu uyarınca işletenin sorumlu tutulmadığı hallerde, kişiye gelen bedensel zararlar için, d) Yeşil Kart Sigortası uygulamaları için faaliyet gösteren Türkiye Motorlu Taşıt Bürosunca yapılacak ödemeler için, başvurulabilir" şeklinde sıralanmıştır.

¹⁶³ Ulaş, Güvence Hesabı, s.78.

3.3.2.3. Diğer sigorta kuruluşları

SK'nin 30/1'inci maddesinde, Komisyon huzurunda, aleyhine başvuru yapılacak taraf, *riski üstlenen taraf* ve *Güvence Hesabı* olarak ifade edilmektedir.

Kanunda, *riski üstlenen taraf* ifadesinden kimlerin anlaşılması gerektiği açıkça zikredilmemiştir. Bu nedenle öncelikle *riski üstlenen* ifadesinden yola çıkarak, sigorta güvencesi sağlayacak ve riski üstlenecek tüzel veya gerçek kişilerin incelenmesi gereklidir.

Bilindiği üzere, SK'de, Sigortacılık Kanunu'na tâbi olan ve ***sigortacılık yapabilecek kuruluşların*** hangileri olduğu (SK m.3) ve bu kuruluşların faaliyete geçebilmek için, faaliyet göstermek istedikleri her bir sigorta branşına ilişkin olmak üzere, "***Sigortacılık ve Özel Emeklilik Düzenleme ve Denetleme Kurumu'ndan ruhsat almak zorunda olduğu***" açıkça belirtilmiştir (SK m. 5/1).

SK'nin 3'üncü maddesine göre, sigorta güvencesi, *anonim veya kooperatif şirketi* şeklinde teşekkül eden sigorta şirketleri tarafından sağlanır. Hâliyle riski üstlenen tarafın gerçek kişi olması da mümkün değildir. Bunun dışında hem SK'de zikredilmeyen hem de anonim veya kooperatif şirketi şeklinde kurulmamış, ancak kendi kuruluş kanunu nedeniyle yetkilendirilmiş kurumların da *riski üstlenen* sıfatı ile sigorta güvencesi temin ettiği görülmektedir.

"*Özel kanunlarına göre sigortacılık faaliyetinde bulunan diğer kuruluşlar*" SK'nin kapsamı dışında bırakılmıştır (SK m.1). Kuruluş kanunları gereği sigortacılık faaliyetinde bulunan ve sigorta güvencesi sunan bu kuruluşlara *Doğal Afet Sigortaları Kurumu/DASK* ve *Tarım Sigortaları Havuzu (TARSİM)* örnek verilebilir. Bahsedilen kuruluşlar, SK'ye tabi değildir ve ruhsat sahibi olmadığı halde kendi kuruluş kanunlarının verdiği yetkiye dayalı olarak sigortacılık faaliyeti yürütürler.

6305 sayılı Afet Sigortaları Kanunu'nda (ASK) kapsamında düzenlenen Zorunlu Deprem Sigortası¹⁶⁴ (ZDS) teminatının, Doğal Afet Sigortaları Kurumu tarafından

¹⁶⁴ Zorunlu Deprem Sigortası'nın düzenlenme amacı ve bu amaçla oluşturulan DASK'ın kuruluşu hakkında ayrıca bkz; Ünan, Samim. (2001). "Zorunlu Deprem Sigortası". Zorunlu Deprem Sigortası Paneli, *Sigorta Hukuku Dergisi*, S.1, sh.87-97, (Zorunlu Deprem Sigortası); Kayıhan, Şaban. (2004). "Zorunlu Deprem Sigortası". *Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C.8., S.1-2, s.497-516.; Barlas, Nuray. (2011). "Afet Sigortaları Kanunu'na Göre Zorunlu Deprem Sigortası Sözleşmesinin Tarafları". *Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C.15, S.3-4, s.113-56.

verilebileceği öngörülmüştür. Zira Afet Sigortaları Kanunu'nun (ASK) 3'üncü maddesinin birinci fıkrası, “sigorta ve reasürans teminatları, Bakanlık nezdinde kurulan kamu tüzel kişiliğini haiz DASK (Doğal Afet Sigortaları Kurumu) tarafından verilir” hükmünü haizdir. Bu hükümden yola çıkarak, Zorunlu Deprem Sigortası teminatında, *riski üstlenen* taraf veya **sigortacı** Doğal Afet Sigortaları Kurumu (DASK) olacaktır.

Aynı doğrultuda, ASK m. 3'ün gerekçesinde de “DASK'ın bilinen anlamda bir kamu teşkilat yapısına sahip olmadığı; **özel amaçlı bir sigorta** ve finansman aracı olduğu” vurgusuna yer verilerek, sigorta güvencesi verilmesi amacıyla kurulmuş ve özel yetkilendirilen bir sigortacı olduğu ifade edilmiştir. Bu anlatımdan yola çıkarak DASK'ın, belli bir prim karşılığında, zorunlu deprem sigortası sözleşmesinde *risk üstlenen tüzel kişi* ve aynı zamanda sigorta sözleşmesi düzenlemeye de yetkili bir “*kamu hukuku sigortacısı*” olduğu ifade edilebilir¹⁶⁵.

DASK'de diğer sigorta şirketleri gibi hem doğrudan hem de aracı kurumları vasıtasıyla kendi nam ve hesabına sigorta sözleşmesi akdedebilir. Diğer bir ifade ile ZDS teminatı münhasıran DASK tarafından verilebilir. Ancak DASK'ın doğrudan sigorta sözleşmesi akdetmediği durumlarda, aracı sigorta şirketleri de DASK'ın nam ve hesabına ZDS düzenlemektedir. Aracı bir kurum tarafından akdedilen ZDS sözleşmelerinden doğan uyuşmazlıkların çözümünde, husumet DASK'a yönlendirilmelidir. Bu hususta, Yargıtay 11. Hukuk Dairesi'nin bir kararına konu olan uyuşmazlıkta, davacı taraf, zorunlu deprem sigortasından kaynaklı tazminat talebini, hem sözleşmeyi akdeden/aracılık yapan sigorta şirketinden hem de DASK'tan talep etmiş; ilk derece mahkemesi de talebi kabul etmiş ise de Yargıtay, davalı sigorta şirketinin, ZDS sözleşmesini DASK'ın nam ve hesabına düzenlediği, sunulan sigorta teminatına DASK adına aracılık ettiği, bu nedenle de poliçeden dolayı doğrudan doğruya sorumlu tutulmasının doğru olmadığını belirterek, sigortacı yönünden davanın pasif husumet yokluğundan bozulmasına karar vermiştir¹⁶⁶.

¹⁶⁵ Barlas, s.143.

¹⁶⁶ Yargıtay 11. Hukuk Dairesi'nin E. 2010/3805 K. 2011/9247 T. 21.07.2011 sayılı kararı; (<https://karararama.yargitay.gov.tr/> Erişim Tarihi:04.06.2024).

3.4. Sigorta Tahkimde Yargılama Süreci

3.4.1. Raportör ve Hakem İncelemeleri

Komisyon'a başvurular, Komisyon'un resmî internet sayfası üzerinden kabul edilmektedir. Ayrıca, başvuru sahiplerinin, doğrudan Komisyon merkezine veya başvuru sahibinin ikametinin bulunduğu veya rizikonun meydana geldiği yerde bulunan büroya başvurma imkânı da bulunmaktadır (STİY m.16/1). Başvuru yazılı olarak yapılır ve başvuru ücretinin yatırıldığını gösterir banka dekontu, başvuru formu ekinde sunulur.

Başvuru ücretleri, uyuşmazlık konusu miktara göre belirlenir. 2024 yılı için belirlenen ücretler, 0-5.000,00 TL arasındaki uyuşmazlıklar için 320 TL, 5.001- 10.000 TL arası uyuşmazlıklarda, 715 TL, 10.001- 50.000 TL arası uyuşmazlıklarda 1.030 TL ve 50.001- üstü uyuşmazlıklarda, 1.030 TL'den az olmamak üzere talep konusu miktarın %1,5'i üzerinden ödenir¹⁶⁷.

Komisyon'un internet sitesi üzerinden yazılı başvuru formunun doldurulması ve ücretin yatırılması ile dava açılmış sayılır ve dava açılış tarihi, başvuru tarihi olarak kabul edilir¹⁶⁸. Akabinde uyuşmazlık konusunun tespiti amacıyla ilgili branştaki raportöre teslim edilir¹⁶⁹.

Sigorta sözleşmesinden doğan uyuşmazlığın çözümü için başvuru sahibi, sisteme üye sigorta kuruluşu aleyhine, Sigorta Tahkim Komisyonu'nun resmî internet sitesinde yer alan *başvuru formunu*¹⁷⁰ doldurarak başvuru yapmalıdır. Başvuru formu ekinde, aleyhine başvuru yapılan sigorta kuruluşuna SK m.30/13'e göre müracaat edildiği, ancak; talebin kısmen veya tamamen karşılanmadığını gösterir belge ve başvuru ücretinin yatırıldığını gösterir dekontun sunulması zorunludur. SK'nin 30/13'üncü maddesi gereği, müracaattan sonra *onbeş iş günü* içerisinde yazılı olarak cevap

¹⁶⁷Komisyon'a başvuru ücretleri hakkında, ayrıca bkz.; (http://www.sigortatahkim.org/index.php?option=com_content&view=article&id=67&Itemid=92 Erişim Tarihi: 04.06.2024).; Sigorta Tahkim Komisyonu Başvuru Ücret Tarifesi ve Tarifinin Uygulanmasına Dair Usul ve Esaslar, (http://www.sigortatahkim.org.tr/files/basvuru_ucret_tarife2024.pdf Erişim Tarihi: 04.06.2024.)

¹⁶⁸ Budak, Sigortacılıkta Tahkim, s.62.

¹⁶⁹ Ulaş, s.249.; Karasu/Güner, s.318.; Kurt Konca, s.1356.; Özdamar, Tahkim Sistemi s.847.; Yaşar, s.229.; Yeşilova Aras/ Yeşilova, s.320.

¹⁷⁰ Başvuru formunda dikkat edilecek hususlar hakkında ayrıca bkz. Özcan, Erkan. (2013). *Sigorta Tahkim Komisyonu Nezdinde Tahkim Uygulaması*, Ankara, s.19.

verilmemesi hâlinde de sürenin bitimi ile Sigorta Tahkime başvurulması mümkündür¹⁷¹.

Başvuru evraklarının sunulması ile başvuru konusu uyuşmazlığın hayat veya hayat dışı sigorta branşlarından hangisi ile ilgili olduğu hususu Komisyon yetkililerince tespit edilir ve ilgili raportörüne teslim edilir. Bu aşamadan sonra ilgili raportör, hakem incelemesine esas olmak üzere dosya üzerinde usul ve belgeler yönünden iki aşamalı inceleme yapmaktadır.

3.4.1.1. Başvuruların raportörce değerlendirilmesi

Başvuru aşaması tamamlandıktan sonra, başvuru ilgili raportörüne teslim edilir. Raportör, dosya üzerinde iki aşamalı inceleme yapmaktadır. Bahse konu aşamalar *ön inceleme* ve *belge incelemesinden* oluşur. *Ön inceleme* olarak isimlendirilen ilk aşamada, raportör, öncelikle aleyhine başvuru yapılan sigorta kuruluşunun sigortacılıkta tahkim sistemine üye olup olmadığının saptamasını yapar. Zira sigorta şirketinin üye olmaması veya uyuşmazlık konusu sigorta türünün zorunlu sigortalar kapsamında olmaması hâlinde, sigorta kuruluşu aleyhine başvuru yapılması mümkün değildir.

Ön inceleme aşamasında dikkat edilecek ikinci husus ise, SK m.30/13 gereği, sigorta kuruluşuna gerekli yazılı müracaatın yapılıp yapılmadığının kontrolüdür. Yukarıda da izah edildiği üzere, sigorta kuruluşuna yazılı müracaat zorunlu olup, *onbeş iş günü* içerisinde talebin kısmen veya tamamen karşılanmadığı veya cevapsız bırakıldığının ispatı gerekmektedir. Bu şartı da taşıyan başvuru hakkında üçüncü önemli inceleme konusu ise aynı uyuşmazlık hakkında, sigortacılıkta tahkime başvuru yapılmadan önce mahkemeye veya başka bir tahkim mercine/hakeme başvuru yapılıp yapılmadığının tespitine ilişkindir. Zira, daha önce *mahkemeye* veya *genel tahkim* ya da *tüketici hakemine* başvuru yapılması, sigortacılıkta tahkime başvurulmasını engeller.

Raportörce yapılan ön inceleme neticesinde başvuru koşullarının oluşmadığı tespit edilirse, bu durum derhal başvuru sahibine bildirilir ve yatırılan başvuru ücretinin yüzde doksanı, başvuru sahibine iade edilerek dosya raportör tarafından kapatılır.

¹⁷¹ Ulaş, Sigortacılıkta Tahkim, s, 250.

Ön inceleme aşamasında, tüm koşulları taşıdığı tespit edilen başvuru, bu defa evrak kontrolüne alınmaktadır. Raportör tarafından ikinci aşama olarak yapılan bu incelemeye *belge incelemesi* adı verilmektedir.

Bu aşamada, raportör, başvuru formu ekinde yer alan belgeler üzerinde inceleme yapmaktadır. Sunulu bilgi ve belgenin, uyuşmazlığın çözümü noktasında yeterli olmadığı ve uyuşmazlığın belge eksikliğinden kaynaklandığının tespit edilmesi hâlinde, STİY m.16/5 gereği, taraflara bildirilir ve taraflara bilgi vermek koşulu ile dosya kapatılır¹⁷². Bu durumda da başvuru sahibince yatırılan ücretin yüzde ellisi iade edilir. *Yeşilova*, dosyanın raportörlerce inceleme sonrasında kapatılmasının, başvurunun esası hakkında bir karar ihtiva etmesi nedeniyle hakem kararı yerine geçtiğini, bu nedenle de raportörler tarafından dosyaların kapatılmasının hukuka aykırı olacağını ifade etmektedir¹⁷³. Kanaatimizce de başvurunun esası hakkında karar vermeye ve yargılamayı yürütmeye yetkili makam hakemlerdir. Bu nedenle de başvuru dosyasının kapatılması hakkındaki kararların ancak hakemlerce verilebileceğini ve STİY'nin 16/5'inci maddesinde yer alan bu hükmün, yetki aşımına neden olacağını ve hakemin yargılama yetkisine müdahale anlamına geleceğini düşünmekteyiz.

STİY'nin 16'ncı maddesinin 6'ncı fıkrasında, raportörün, dosyaya ilişkin incelemelerini *on beş gün* içerisinde tamamlaması zorunlu tutulmuş ve ön inceleme neticesinde "*sonuçlandırılmayan*" başvuruların Komisyon'a bildirileceği hüküm altına alınmıştır. Ancak yönetmelikteki bu hatalı ifade, raportörün dosyanın esası hakkında bir sonuçlandırma yapacağı şeklinde anlaşılmasına neden olmaktadır.

¹⁷² STİY'nin 16'ncı maddesinin 5'inci fıkrasının 4'üncü cümlesine 14/6/2018 tarih ve 30451 sayılı Resmî Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren değişiklik neticesinde; "Değer kaybı talepleri ilgili mevzuatında önceden belirlenen formül, yöntem veya ölçütlere göre başvuru sahibinin isteğine bağlı olarak, Komisyonun danışmanlık hizmetleri çerçevesinde raportörler tarafından sonuçlandırılır. Bu kapsamda yer alan dosyalar için raportörler tarafından komisyon listesine kayıtlı sigorta eksperlerinden sıra usulüne göre danışmanlık hizmeti alınır. Bu çerçevede hazırlanacak raporlar, ilgili mevzuatına uygun hesaplama yapıldığı belirtilmek suretiyle raportörler tarafından onaylanarak sonuçlandırılır. Buna rağmen, başvuru sahibi tarafından hakeme gidilmesinin talep edilmesi hâlinde hakemler tarafından yeniden bilirkişi tayin edilemez. Bu fıkra çerçevesinde verilecek danışmanlık hizmeti için, sigorta eksperlerine ödenecek ücret ile Komisyonun belirleyeceği başvuru ücreti başvuru yapanlardan alınır. Ücret ve masraf payı maktu olarak Komisyon tarafından önerilir ve Müsteşarlıkça onaylanır" şeklinde eklemeye yapıldığı ve bu değişikliğin, Danıştay Onuncu Dairesinin 18/10/2018 tarihli ve 2018/2946 E. sayılı dosyası ile yürütmesinin durdurulmasına karar verilmiştir. Verilen karar yerindedir. Zira, aksi halde değişiklik neticesinde yönetmelik hükmü ile Kanuna aykırı bir şekilde raportörlere, hakemler gibi dosya esası hakkında karar verme yetkisi vereceği aşıkardır.

¹⁷³ Yeşilova Aras/ Yeşilova, s.336.

Çalışmamızın raportörlerin görev ve yetkileri bölümünde de ifade edildiği üzere, raportörlerin, kat'î surette dosya esaslı hakkında karar verme yetkisi bulunmamaktadır. Zira, Yönetmelikteki bu hükmün Sigortacılık Kanunu ile çeliştiği, anlam karmaşasına yol açtığı ve sadece hakemlere verilen yargılama yetkisinin, aynı zamanda raportörlerce de kullanılabilmesi yönünde hatalı sonuçlara ulaşılmasına neden olması, öğretide haklı şekilde eleştirilmektedir¹⁷⁴.

3.4.1.2. Hakem / hakem heyeti ataması

Raportörler tarafından hazırlanan inceleme raporunun sonucuna göre, Komisyon, uyuşmazlık konusu sigorta sözleşmesinin ilgili olduğu hayat veya hayat dışı sigorta branşı doğrultusunda, ilgili hakem seçimi ve atamasını yaparak, dosyayı hakeme tevdi eder. Bu aşamada, uyuşmazlığın çözümü için heyet görevlendirilmesi ihtiyacı yine Komisyonca belirlenecektir. Ancak, SK m.30 gereği, uyuşmazlık konusu miktarın elli bin Türk Lirasını aşması hâlinde heyet görevlendirilmesi ve heyette en az bir hukukçu hakemin bulunması zorunludur¹⁷⁵ (SK m.30/15-beşinci cümle¹⁷⁶, STİY m.16/7).

Sigortacılıkta tahkim sisteminde, hakemlerin seçimi tarafların iradesine bırakılmamıştır. Bu yönüyle sigorta tahkim, HMK'de yer alan genel tahkim türünden ayrılmaktadır¹⁷⁷. Sigortacılıkta tahkim sisteminde, hakemlerin seçiminde taraflara seçim hakkı tanınmaması, öğretide eleştiri ile karşılandığını daha önce de ifade ettik¹⁷⁸. Kurumsal tahkim niteliği taşıyan sigortacılıkta tahkim sisteminde, hakem seçimi, Komisyon tarafından yapılır. Hakemler, uyuşmazlık konusunu ilgilendiren uzmanlık alanı ve sıra usulüne göre belirlenir.

Komisyonca intikal eden uyuşmazlıklarda, talep edilen miktarın elli bin¹⁷⁹ Türk Lirasını aşması hâlinde, inceleme; en az bir hukukçu bulunması kaydıyla üç kişilik hakem

¹⁷⁴ Ulaş, Sigortacılıkta Tahkim, s. 252.; Başvurunun bilgi ve belge eksikliği nedeniyle de raportörlerce kapatılmayacağı, belge eksikliği hakkında değerlendirmenin de ancak hakem tarafından yapılabileceği yönünden ki görüş için Yeşilova Aras/ Yeşilova, s.336,

¹⁷⁵ Ulaş, Sigortacılıkta Tahkim, s. 250.; Budak, Sigortacılıkta Tahkim, s.63.

¹⁷⁶ SK m.30/15, beşinci cümlesi, “Ancak, uyuşmazlık konusu miktarın onbeşbin Türk Lirası ve üzerinde olduğu durumlarda heyet teşekkülü zorunludur” hükmünü haizdir. Ancak bu hüküm, SEDDK tarafından, SK m.30/22 hükmüne dayanılarak, 28.02.2023 tarih ve 32118 sayılı RG’de yayımlanan Tebliğ’in 2’nci maddesi ile yeniden belirlenmiş ve 28.02.2023 tarihinden itibaren, heyetin görevlendirileceği dosyaların parasal sınırı 50.000 TL olarak uygulanmaya başlanmıştır.

¹⁷⁷ Yaşar, s.228.

¹⁷⁸ Ulaş, Sigortacılıkta Tahkim, s. 253.

¹⁷⁹ 28.02.2023 tarih ve 32118 sayılı Resmî Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren Sigortacılık Kanununun 30 Uncu Maddesinin On İkinci ve On Beşinci Fıkralarında Yer Alan Parasal Sınırların Artırılmasına İlişkin Tebliğde Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ’in 2’nci maddesi ile 16/4/2022 tarihli

heyeti tarafından yapılır ve kararlar oy çokluğu ile alınır (STİY m.16/7). Uyuşmazlığın karmaşık olması veya çözümünde birden fazla uzmanlık alanında hakemin incelemesini gerektirmesi hâlinde de uyuşmazlık miktarına bakılmaksızın, inceleme hakem heyeti tarafından yapılacaktır.

Hakemin çekilmesi başlığı altında da izah edildiği üzere, Komisyonca ataması yapılan ve dosya teslim edilen hakem/hakemler mücbir sebepler olmadıkça görevi reddedemezler¹⁸⁰. Komisyonca, yukarıda belirtilen esaslar doğrultusunda hakem ataması yapıldığı halde, dosyanın tarafları da hakem seçiminden haberdar edilir.

3.4.2. Yargılama Usulü

Sigortacılıkta tahkimi, HMK anlamında kabul edilen genel tahkimden ayıran en önemli özellik, Kurumsal tahkim niteliğinde olması ve yargılamanın Komisyon eli ile yürütülmesidir. Bir diğer ifade ile uyuşmazlığın tarafları, genel tahkimde olduğu gibi hakem sözleşmesi veya tahkim sözleşmesi adı altında uyuşmazlığın çözümünde uygulanacak usul kurallarını serbest iradeleri ile belirleyemezler¹⁸¹.

Kurumsal tahkim niteliği taşıyan sigortacılıkta tahkim sisteminde, uyuşmazlığın çözümünde uygulanacak usul kurallarının belirlenmesinde, tarafların serbest iradesi bulunmadığından, bu durumda uygulanacak usul kurallarının hangi çerçevede belirlenmesi gerektiği sorunu karşımıza çıkar. Sigortacılık Kanunu ve STİY'e bakıldığında, yargılama usulü hakkında gerekli düzenlemelere yer verilmediği, hakem ataması, raportör incelemeleri, hakemin reddi ve çekilmesi hususlarında düzenlenmelere yer verildiği ancak, yargılamada takip edilmesi gereken usul ve

ve 31811 sayılı Resmî Gazetede yayımlanan Sigortacılık Kanununun 30 uncu Maddesinin On İkinci ve On Beşinci Fıkralarında Yer Alan Parasal Sınırların Artırılmasına İlişkin Tebliğin 3'ncü maddesi; *"MADDE 3- (1) Sigorta Tahkim Komisyonuna başvurusu yapılan on beş bin Türk Lirasının altındaki uyuşmazlıklar hakkında verilen hakem kararları kesindir. On beş bin Türk Lirası ve daha üzerindeki uyuşmazlıklar hakkında verilen hakem kararlarına karşı Sigorta Tahkim Komisyonu nezdinde itiraz edilebilir.*

(2) Sigorta Tahkim Komisyonuna yapılan iki yüz otuz sekiz bin yedi yüz otuz Türk Lirasının üzerindeki uyuşmazlıklar hakkında itiraz üzerine verilen hakem kararları için temyize gidilebilir.

(3) Sigorta Tahkim Komisyonuna yapılan elli bin Türk Lirası ve üzerindeki uyuşmazlıklar hakkında heyet teşekkülü zorunludur.

(4) Birinci ve ikinci fıkralarda yer alan parasal sınırların uygulamasında hakem kararının verildiği; üçüncü fıkrasının uygulanmasında hakem heyetinin teşekkül edeceği tarihteki miktar esas alınır" şeklinde değiştirilmiş ve parasal sınırlar güncellenmiştir.

¹⁸⁰ Özdamar, Tahkim Sistemi, s.848.; Budak, Sigortacılıkta Tahkim, s. 63.

¹⁸¹ Budak, Sigortacılıkta Tahkim,s.62.

esaslar hakkında detaylı açıklama bulunmadığı, genel olarak Hukuk Muhakemeleri Kanunu'na atıf yapıldığı görülmektedir (SK m.30/23).

Yukarıda raportör incelemeleri başlığı altında da izah edildiği üzere, raportör tarafından 15 gün içerisinde incelemelerin tamamlanması ve raporun hazırlanmasını takip eden süreçte, Komisyon, raporda yer alan tespitler doğrultusunda uyuşmazlık konusu olay hakkında uzmanlığı bulunan hakemin atamasını yaparak, elektronik posta ile uyuşmazlık hakkında bilgi ve belgeleri ilgili hakeme tebliğ eder. Hakem veya hakem kurulu, kendisine teslim edilen dosya linki üzerinden, 5684 sayılı SK'nin 30/15'inci maddesi gereği, sunulu belgeler üzerinde inceleme yapar.

Yargılamanın genel esasları ise, SK'nin 30'uncu maddesinin 23'üncü fıkrasında ifade edildiği üzere; Sigortacılık Kanunu'nda hüküm bulunmayan hallerde *Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu'nun ilgili hükümleri*, sigortacılıkta tahkim hakkında *kıyasen* uygulanacaktır. Kanunda her ne kadar HUMK hükümlerine atıf yapılmış ise de 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanununun kabulü ile atıf yapılan ilgili Kanununun HMK olduğu kabul edilmelidir¹⁸².

Kanun'un 30/23'üncü maddesine dayanılarak, 6100 sayılı HMK'nin 316 ve devamı maddelerinde düzenlenen *basit yargılama usulünün* sigorta tahkim yargılamasında da benimsendiği kanaatine ulaşılabilir¹⁸³.

Yukarıda da izah edildiği üzere, uyuşmazlık miktarının elli bin Türk Lirasını aşması hâlinde, Komisyon, uyuşmazlığın çözümü için üç hakemden oluşan hakem kurulu oluşturur. Kurul, *oyçokluğu* ile karar alır. Karşı görüşte olan hakemin *muhalefet şerhi* yazma zorunluluğu vardır.

3.4.2.1. Yargılama süresi

Sigorta tahkim yargılaması, sigorta hakemlerince *dört ayda* tamamlanır. Ancak bu süre, tarafların *açık ve yazılı muvafakati* ile uzatılabilir (SK m.30/16). Bu sürenin

¹⁸² Yargıtay 17. Hukuk Dairesi, 2018/227 E., 2020/1720 K ve 19.02.2020 T.; “5684 sayılı Sigortacılık Kanunu'nun m.30/XXIII'te “Bu kanunda hüküm bulunmayan hallerde Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun hükümleri, sigortacılıkta tahkim hakkında da kıyasen uygulanır.” denilmesine göre, 6100 sayılı HMK'nin ‘Tahkim’ ilişkin hükümlerini sigortacılıkta tahkimde de geçerli saymak gerekir” (Bknz. Akkanat, Halil/Atalı, Murat/Seven, Vural.(2022).*Yargıtay Kararlarında Sigorta Tahkimi*, Ankara, s.439).; Budak, s. Sigortacılıkta Tahkim,s.62.

¹⁸³ Ulaş, Sigortacılıkta Tahkim, s, 256.

birden fazla kez uzatılması mümkündür¹⁸⁴. Süresinde sonuçlandırılmayan uyuşmazlık, yetkili mahkemece halledilir.

Hakemlerin taraflardan süre uzatım talebinde bulunmasına ilişkin SK'de hüküm bulunmamaktadır. Ayrıca, süre uzatıma ilişkin yazılı muvafakat, yargılama süresi içerisinde taraflarca verilmelidir¹⁸⁵. Sürenin sona erdiği ve tarafların da yazılı muvafakatlerini vermedikleri durumda, hakemlerce, uyuşmazlık hakkında yapılan işlemler batıl olacağından¹⁸⁶, dosyadan el çekilmesi zorunludur. Zira SK'de açıkça, hakemin dört aylık süre içerisinde uyuşmazlığı sonuçlandırması gerektiği, aksi halde uyuşmazlık hakkında yetkili ve görevli mahkemece karar verileceği düzenlenmiştir¹⁸⁷.

SK'nin 30/16'ncı fıkrası ile uyuşmazlık hakem yargılamasındaki sürenin tarafların açık ve yazılı muvafakati ile uzatılabileceği belirtilmekteyse de itiraz hakemlerince yürütülen yargılamanın da yine tarafların istemi üzerine uzatılacağına ilişkin açık bir düzenleme bulunmamaktadır. Bilindiği üzere, uyuşmazlık hakem kararlarına karşı itiraz edilmesi üzerine, görevlendirilen itiraz hakem heyetinin yargılama süresi, SK'nin 30/12'nci maddesi gereği 2 ay ile sınırlıdır. Ancak bu sürenin uzatılmasına ilişkin açık hüküm bulunmamaktadır. Uygulamada, itiraz hakem yargılaması için de SK'nin 30/16'ncı hükmü esas alınarak, tarafların açık ve yazılı muvafakati ile yargılama süresini uzattığı görülmektedir. Tabii burada dikkat edilmesi gereken husus, sürenin bir sınırının olmasıdır¹⁸⁸.

Yine uygulamada karşılaşılan bir diğer husus ise, Yargıtay incelemesi sonrasında bozulan itiraz hakem heyeti kararlarının ilgili heyete iadesinde belirlenmesi gereken süreye ilişkindir. Temyiz yolu açık kararların, Yargıtay incelemesi sonucunda bozulması hâlinde, uyuşmazlık dosyası, kararı veren itiraz hakem heyetine iade edilir. İtiraz hakem heyetinin direnme hakkı bulunmadığından, bozma ilamına uygun bir şekilde yargılamayı yenilemelidir. Bozma sonrası iade edilen dosyalarda, itiraz hakem heyetince yargılamaya devam edilebilmesi için SK'de herhangi bir süre verilmemiştir. Uygulamada, Komisyon tarafından, aynı 2 aylık itiraz inceleme süresinde olduğu gibi,

¹⁸⁴ Ulaş, Sigortacılıkta Tahkim,s.258; Parlak, Fatma Tülay. (2023). "Sigorta Tahkim Yargılamasında Süre Uzatıma Taraflardan Birinin Muvafakat Vermemesi Hâlinde Karşılaşılan Sorunlar". *Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C.27, S.2, s.249-272 (Süre Uzatım).

¹⁸⁵ Öztekin, Selçuk. (2009). "Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu Yönünden Sigortacılıkta Tahkime Bakış". *Legal Medeni Usul ve İcra İflas Hukuku Dergisi*, C.5, S.13, s.221-249.

¹⁸⁶ Öztekin, s.27.

¹⁸⁷ Öztekin, s. 238.

¹⁸⁸ Parlak, Süre Uzatım, s.257.

hakem heyetine yeniden 2 aylık süre verildiği görülmektedir¹⁸⁹. SK’de yer alan bu açıklığın 30’uncu maddenin 16’ncı fıkrasına yapılacak bir ekleme ile giderilmesi gerektiği kanaatindeyiz¹⁹⁰.

Hakemlerin görevlendirildikleri dosyayı süresi içerisinde sonuçlandırmaları gerekir. Aksi takdirde, SK’nin 30/11’inci maddesi ile hakemler için yaptırım uygulandığı görülmektedir¹⁹¹. Buna göre, hakem, kendisine ulaşan dosyaları, bir yıl içinde en fazla üç kez süresinde sonuçlandırmamış ise 1 yıl süre ile hakem listesinden silinir.

3.4.2.2. Dosya üzerinden inceleme

Hakemlerce takip edilecek yargılama usulü, SK ve STİY’de açıkça ifade edilmemiş ise de SK m.30/23 ve HMK’nin 447’nci maddeleri gereği, HMK’de yer alan genel tahkim ve usul hükümleri dikkate alınacaktır. Ancak, genel tahkim hükümlerinden farklı olarak, sigorta hakemleri, dosya üzerinden inceleme yapmakla görevlidir. Zira, 5684 sayılı SK’nin 30/15’inci maddesi, “*hakemler, sadece kendilerine verilen evrak üzerinden karar verir*” hükmünü haizdir.

Sigortacılık Kanunu’nun 30’uncu maddesinin 15’inci fıkrası ile getirilen bu kısıtlamanın amacının, yargılama süresi ile ilgili olduğu düşünülmektedir. Sigortacılıkta tahkim yargılaması, uyuşmazlık aşamasında 4 ay, itiraz aşamasında ise 2 ay inceleme süresiyle sınırlı tutulmuştur. Ancak tarafların yazılı muvafakati ile anılan süreler uzatılabilir (SK m. 30/12, yedinci cümle ve m.30/16). Hal böyle olunca, yargılama süresi kısıtlı tutulduğundan, bu süre zarfında, eksik evrakların tamamlanması, delillerin toplanması, duruşma ve keşif gibi adli yargı makamlarınca yürütülecek yargılama usulünün uygulanması fiziken mümkün değildir.

Yargıtay’ın yerleşik kararları incelendiğinde ise, SK’nin 30/15’inci maddesine aykırı bir tavır sergilendiği, sigortacılıkta tahkim yargılamasının, genel mahkemeler ile eş değerde tutulduğu görülmektedir. Yargıtay’ın birçok kararında, sigorta hakemlerinin de mahkemeler gibi, bilgi, belge ve delil toplaması gerektiği, keşif yapılması veya tanık dinlenmesi için mahkemeden yardım istenmesi gerekebileceği¹⁹², ticari defterleri

¹⁸⁹ Parlak, Fatma Tülay. (2024).*Sigorta Tahkim Yargılaması*, Ankara.s.258; Sigorta Tahkim Komisyon Duyuruları, (<http://www.sigortatahkim.org/> Erişim tarihi:22.06.2024)

¹⁹⁰ Aynı yönde, Parlak, s.258.

¹⁹¹ Karasu, Sigorta Tahkimi ile İlgili Güncel Sorunlar ve Çözüm Önerileri,s.56.

¹⁹² Yargıtay 11. Hukuk Dairesi 2019/2312 E, 2019/5017 K ve 01/07/2019 T (Akkanat/Atalı/Seven, s.399)

inceleyebileceği¹⁹³, başvurunun usulden reddi yerine adli tıp kurumundan yeniden sağlık kurul raporu alınması gerektiği¹⁹⁴, yeterli inceleme yapma imkânı bulunduğu halde dosyadan el çekilmesinin hatalı olduğu yönünde görüş benimsediği anlaşılmaktadır. Bozma gerekçesi olarak da SK m.30/23 ve HMK'nin 447'nci maddeleri gereği, HMK'nin 431¹⁹⁵ ve 432'nci¹⁹⁶ maddeleri gerekçe gösterilmiştir.

Kanaatimizce, sigortacılıkta tahkim, kurumsal bir tahkim türü olmakla birlikte, SK'de yer alan açık hüküm gereği, sadece taraflarca sunulan evraklar üzerinde inceleme yapmak ve bu evraklara bağlı olarak karar vermekle görevli ve yetkili, alternatif bir uyuşmazlık çözüm merciidir. Sigorta hakemleri veya hakem kurulları, SK m.30/15 gereği, sadece taraflarca sunulan bilgi ve belgeler doğrultusunda, uyuşmazlığı çözebilir¹⁹⁷. Aksi takdirde, sigorta hakemleri açısından, Kanunda öngörülen dört aylık yargılama süresi içerisinde, nihai kararın verilmesi mümkün olmayacak ve bu nedenle dosyadan el çekilmesine sebebiyet verilecektir. Bu nedenle aksi yöndeki yargı kararlarına katılmak mümkün değildir.

19.01.2016 tarih ve 29598 sayılı Resmî Gazetede yayımlanan, “*Sigorta Tahkim Usûlü ve Sigorta Hakemlerine İlişkin Tebliğ (Tebliğ No: 2009/1)’ın Yürürlükten Kaldırılmasına İlişkin Tebliğ*” ile yürürlükten kaldırılan 2009/1 Tebliğ No’lu “*Sigorta*

¹⁹³ Yargıtay 11. Hukuk Dairesi 2019/515 E., 2019/1582 K ve 27.02.2019 tarihli kararı (Akkanat/Atalı/Seven, s.407)

¹⁹⁴ “*Bu durumda, İtiraz Hakem Heyetince kazayla ilgili tüm tedavi evrakları getirilerek olay tarihinde yürürlükte olan Özürlülük Ölçütü Sınıflandırması Ve Özürlülere Verilecek Sağlık Kurulu Raporları Hakkında Yönetmeliğe uygun olarak başvuran da varsa maluliyet oranının tespit edilmesi ve kaza ile illiyet bağının saptanması için Adli Tıp Kurumu’ndan denetime elverişli bilirkişi raporu alınıp sonucuna göre yukarıda anlatılan hesaplama tekniği ve temyiz eden davalının sıfatına göre usuli kazanılmış haklar da korunmak sureti (davacının kararı temyiz etmediği gözetilerek) ile alınacak Aktüeryal rapora binaen karar verilmesi gerekirken yazılı olduğu şekilde eksik inceleme ile hüküm tesisi doğru olmamış bozmayı gerektirmiştir*” Yargıtay 17. HD. 2021/3174 K. ve 23.03.2021 tarihli kararı (<https://www.corpus.com.tr/#!/Yargıtay> Erişim Tarihi: 25.06.2024)

¹⁹⁵ HMK m.431; “(1) Hakem veya hakem kurulu;

a) Belirlediği konular hakkında rapor vermek üzere bir veya birden çok bilirkişi seçimine,
b) Tarafların bilirkişiye gerekli açıklamaları yapmalarına, ilgili belge ve bilgileri vermelerine,
c) Keşif yapılmasına, karar verebilir.

(2) Aksi kararlaştırılmadıkça, taraflardan birinin talebi veya hakem ya da hakem kurulunun gerekli görmesi üzerine bilirkişiler, yazılı veya sözlü raporlarını vermelerinden sonra çağrılacakları duruşmaya katılırlar. Bu duruşmada taraflar, bilirkişilere soru sorabilir ve uyuşmazlık konusunda kendi seçtikleri özel bilirkişileri dinletebilirler” hükmünü haizdir.

¹⁹⁶ HMK m.432 ; “Taraflardan biri, hakem veya hakem kurulunun onayı ile delillerin toplanmasında mahkemeden yardım isteyebilir” hükmünü haizdir.

¹⁹⁷ Aynı yönde, Ulaş, Sigortacılıkta Tahkim, s.256; Öztekin, s. 232-233; Budak, Sigortacılıkta Tahkim, s. 65; Kaleli/Yücel, s. 471; Konca, s. 1361.

Tahkim Usûlü ve Sigorta Hakemlerine İlişkin Tebliğ 'in¹⁹⁸ 7'nci maddesi ile sigorta tahkim yargılaması hakkında birtakım düzenlemelere yer verildiği görülmektedir.

Anılan Tebliğ'in 7'nci maddesinin 1'inci fıkrası ile, SK'nin 30'uncu maddesi ile aynı doğrultuda bir hüküm ihtiva edildiği ve SK'nin 30/23'üncü maddesine dayandırıldığı görülmektedir.

Yürürlükten kalkan bu Tebliğ'de, SK'nin 30'uncu maddesinde hüküm bulunmayan hallerde "*HUMK'nun ilişkin hükümlerinin uygulanacağı*" belirtilmiş ve devamında hem HMK hem de SK ile çelişir nitelikte birtakım düzenlemelere yer verildiği görülmektedir. Öğretide, Tebliğ'in HUMK zamanda kabul edilmesi ile yer alan hükümlerin HUMK hükümlerine uygun olduğu ancak HMK'de yer alan tahkim düzenlemeleri ile bağdaşmadığı ifade edilmektedir¹⁹⁹. Tebliğ'in 7/1-c bendi ile "*Hukuk Usûlü Muhakemeleri Kanununda deliller için kabul edilen hükümleri*" nin sigortacılıkta tahkimde de uygulanacağı belirtilmektedir. Bu durumda, Tebliğ'in 7'nci maddesinin SK m.30/23 hükmü ile çelişmesine neden olur. SK m.30/23 HMK'ye genel bir atıf yapmaktadır. Burada HMK tahkim hükümlerinin mi yoksa HMK'nin genel usul hükümlerinin mi uygulanacağı sorunu ile karşı karşıya kalıyoruz. Kanaatimizce ve öğretide de kabul gören görüşe göre, HMK'nin 407 ve devamı hükümleri ile düzenlenen tahkim hükümlerine atıf yapıldığı ve bu nedenle de sigortacılıkta tahkime ilişkin de HMK'nin tahkim hükümlerinin uygulanması gerektiği düşünmekteyiz.

HMK'nin kabulü ile HUMK yürürlükten kaldırıldığı için 2009/1 No'lu Tebliğ'in 7/1 maddesinde ve 7/1-c bendinde kastedilen HMK'nin 432 ve ilgili hükümleridir²⁰⁰. Bu nedenle de yine HMK'nin 444'üncü madde hükmüne dikkat edilmesi gerekir. Anılan hükme göre, HMK'de hüküm bulunan hallerde tahkime ilişkin hükümlerin uygulanması zorunlu kılınmıştır. Bir diğer ifade ile tahkime ilişkin hükümler dışında diğer HMK hükümlerinin uygulanmasının önü kapatılmıştır.

¹⁹⁸ 21.01.2009 Tarih ve 27117 sayılı R.G.; kısaca 2009/1 No'lu Tebliğ.

¹⁹⁹ Yeşilova Aras/ Yeşilova, s.344. Yeşilova, Tebliğ'in yürürlükte bulunmasının HMK'nin tahkim anlayışı ile bağdaşmadığını, zira HUMK hükümlerini yansıttığını ve HUMK hükümlerinde tahkime gerekli değer verilmediğini, bu nedenle de sonradan kabul edilen yeni ve genel kanun olan HMK'nin tahkim hükümleri kıyaslandığında, Tebliğ ile örtüşmediğini düşünmektedir. Burada kastedilen HMK'nin yeni ve genel bir Kanun olduğu,

²⁰⁰ Budak, Sigortacılıkta Tahkim, s.65.

Gelinen aşamada, SK'nin 30/15'inci maddesi ile açıkça hüküm altına alındığı üzere, sigortacılıkta tahkim yargılaması, ancak sunulu evraklar üzerinde yürütülebilir. Anılan Kanununun 30/23'üncü maddesi gereği HMK'nin tahkime ilişkin hükümlerinin uygulanması hâlinde ise yine 2009/1 No'lu Tebliğ'in 7/1-c ve HMK'nin 432'nci maddesi gereği, hakemin delillerin toplanması için mahkemeden yardım istemesi gerekecektir. Ancak anılan bu hükmün sigortacılık tahkimde uygulanmasının mümkün olmadığı ve SK'nin 30/15'inci maddesi ile açıkça çelişeceği kanaatindeyiz.

Özetle, çelişiklere neden olan ve özellikle SK m.30/15 ile bağdaşmayan 2009/1 No'lu Tebliğ'in aynı zamanda HMK'nin tahkime ilişkin hükümlerini de yansıtmadığı, bu nedenle çıkarılmasındaki asıl amaca hizmet etmediği kanaati ile yürürlükten kaldırılmasının yerinde olduğunu düşünüyoruz.

3.4.2.3. Sigorta tahkimde duruşma yapılması

Bilindiği üzere SK ve STİY'nde, sigorta yargılamasının duruşmalı olup olmadığı hususunda hüküm bulunmamaktadır. Ancak, SK'nın 30/15'inci maddesi; "*Hakemler, sadece kendilerine verilen evrak üzerinden karar verir*" hükmünü haiz olduğundan, yargılama sırasında duruşma yapılıp yapılmayacağı hususunda öğretide farklı görüşler bulunmaktadır. Kanununun lafzı yorumlandığında, kanunda her ne kadar duruşma yasaklanmamış olsa da evrak üzerinden inceleme yapılması nedeniyle duruşmanın yapılamayacağı anlamına gelmektedir. Öğretide de bir görüşe göre, sigorta tahkim yargılamasında duruşma yapılması mümkün değilken²⁰¹, diğer bir görüş duruşma yapılmasına engel bulunmadığını ifade etmektedir²⁰². Dört aylık yargılama süresi gözetildiğinde ancak gerekli hallerde duruşma açılması gerektiği de belirtilmektedir²⁰³.

Anılan mülga Tebliğ'in 7/1-b maddesi; "*İlke olarak dosya üzerinde inceleme yapar ancak duruşma yapmalarına da bir engel yoktur*" hükmünü haiz iken anılan Tebliğ'in yürürlükten kalması ile uygulamadan da kalkmıştır. Kaldı ki Tebliğ'in yürürlükte bulunduğu tarihte de hakemlerin duruşma yapma zorunluluğu bulunmadığı, ancak bu

²⁰¹ Ulaş, Sigortacılıkta Tahkim, s.256; Karasu, s.60.; Kurt Konca,s.1343.

²⁰² Kayıhan/Selanik, s.126.; Yeşilova Aras/Yeşilova, s.342.; Yaşar, s. 211. Karasu/Güner, s.319. Budak, Sigortacılıkta Tahkim, s.63.;Öztek,s.233.

²⁰³ Kurt Konca, s.1362.

hükümle, taraflardan sözlü açıklama isteme imkânları bulunduğuna vurgu yapıldığı ifade edilebilir.

SK m.30/15'in açık hükmü gereği, sigorta tahkim yargılamasında, sigorta hakem veya hakem kurulları, aynı zamanda itiraz hakem heyeti, kendilerine sunulu evraklar üzerinden yargılamayı yürütmekle görevli olduklarından, duruşma yapma zorunluluğu bulunmamaktadır. Yürürlükten kaldırılan Tebliğ'i ile Kanun'a aykırı bir düzenlemeye imza atıldığını, Tebliğin yürürlükten kaldırılması ile Kanun'un aksine düzenlenen hükmün de mevzuattan çıkarılmasının yerinde olduğu kanaatindeyiz.

Yargıtay uygulamalarına bakıldığında ise Kanununun 30/15'inci maddesinin, hakemlerin re'sen araştırma yükümlülüğü bulunmadığı, ancak; yine anılan Kanununun 30/23'üncü maddesinin ise sigorta hakemine, hâkim gibi yargılama yükümlülüğü yüklediği görülmektedir. Yargıtay'ın, Kanunun aksine, sigorta hakemine görevli olmadığı hususlarda yükümlülük yüklemesine ilişkin kararlarına katılmak mümkün değildir²⁰⁴.

3.4.2.4. Sigorta tahkimde bilirkişi görevlendirilmesi

Sigortacılıkta tahkimin hukukumuzda kazandırıldığı ve uygulamaya başlandığı, SK'nin 30'uncu maddesinin ilk hali ve Yönetmeliği incelendiğinde, sigorta hakemlerinin yargılama esnasında bilirkişi incelemesine başvurma olanağına sahip olmadıkları görülmektedir. Öğretide eleştiriyle²⁰⁵karşılanan bu durum, 2016 yılında *Sigortacılıkta Tahkime İlişkin Yönetmelik'in* 16'ncı maddesinde eklenen 12'nci fıkra ile değiştirilmek istenmiş ancak yine Kanun'da bir değişiklik yapılmamıştır.

Gelinen aşamada, 19/01/2016 tarih ve 29598 sayılı Resmî Gazetede yayımlanan "*Sigortacılıkta Tahkime İlişkin Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına İlişkin Yönetmelik*"in 6'ncı maddesi ile STİY'nin 16'ncı maddesine 12'nci fıkra eklenerek, sigorta hakemlerinin, "*çözümü hukuk dışı özel veya teknik bilgiyi gerektiren hallerde, taraflardan birinin talebi üzerine yahut kendiliğinden bilirkişinin oy ve görüşünü*"

²⁰⁴ Bknz; Yargıtay 17. Hukuk Dairesi 2020/737 E, 2021/1783 K ve 23.02.2021 tarihli kararı; "*Sigorta tahkim komisyonu uyumsuzluğun çözümü için gerekli olan tüm işlemleri yapma yetkisini haizdir. Bu nedenle, itiraz hakem heyetinin tahkim yargılamasının keşif yapılmasına, bir başka yargı kurumuna istinabe edilmesine elverişli olmadığı gerekçesiyle dosyadan el çekmesi hatalıdır*" (Bknz. Akkanat/Atalı/Seven, s.445)

²⁰⁵ Ulaş, Sigortacılıkta Tahkim, s.256.

almasına imkân tanınmıştır. Bu kapsamda, “*Sigorta Tahkim Komisyonu Bilirkişilik Yönetmeliği*”²⁰⁶ (STKBY) düzenlenmiştir.

Sigorta hakemlerince ataması yapılacak *bilirkişilere* ilişkin Komisyon Başkanlığı tarafından belirlenecek esaslar²⁰⁷ doğrultusunda her yıl düzenli olarak bilirkişi listesi düzenlenir. STKBY’nin 22’nci maddesine göre, hakem veya hakem kurulu, çözümü hukuk alanı dışında özel veya teknik bir bilgiyi gerektiren uyuşmazlıklarda, uyuşmazlık konusu hakkında uzman bilirkişiyi sistem üzerinden seçer. Özel uzmanlık gerektiren alanlarda ise yayımlanan bilirkişi listesinden doğrudan görevlendirme yapma imkânı bulunmaktadır. Listede bulunmayan bir uzmanlık alanı hakkında bilirkişi görevlendirilmesi ihtiyacı doğduğu takdirde ise hakemin Komisyon’a bildirimini üzerine, Komisyon, ilgili kurumlardan uyuşmazlık alanında uzman bilirkişilerin isim ve bilgilerini temin ederek hakem ile paylaşır.

Sigortacılık Kanunu’nda bilirkişiye ilişkin herhangi bir düzenleme yer almadığından, aynı Kanunun 30/23’üncü maddesinde yer alan atıf gereği, 6100 sayılı HMK’nin 266’ncı ve devamı hükümleri uygulama imkânı bulacaktır. Ancak, sigortacılıkta tahkimde bilirkişi listeleri Komisyon tarafından tutulmakta olup, görevlendirmelerin bu listeden yapıldığının bir kez daha vurgulanmasında fayda görmekteyiz.

3.4.2.5. Sigorta tahkimde keşif yapma imkanı

Sigorta tahkim yargılaması, uygulamada, Komisyon tarafından elektronik posta ile tebliğ edilen dosyaların incelenmesi ile yürütülmektedir. Başvurular ve karara ilişkin tebligatlar, KEP adreslerine ve başvuru dilekçesi ile bildirilen elektronik postalara yapılmaktadır. Aynı zamanda sigorta hakemince dosyanın teslim alınması da aynı şekilde yapılmakta olup, sigorta hakemlerinin duruşma yapması ve buna bağlı olarak keşif düzenlemeleri de uygulamada rastlanan bir durum değildir²⁰⁸. Yukarıda,

²⁰⁶ 18.04.2019 tarih ve 30749 sayılı RG.

²⁰⁷ Sigorta Komisyon Başkanlığınca belirlenecek esaslar ise; “Sigorta Tahkim Komisyonu Nezdinde Bilirkişilik Yapacaklara İlişkin Usul ve Esaslar” başlığı ile duyurulmuştur. (Bknz.http://www.eksperlerdernegi.com/files/downloads/PageFiles/%7B67c1af4e-cb3b-4715-82d3-1a46b1c07d0e%7D/Files/Usul_ve_Esaslar.pdf Erişim Tarihi:12.05.2024)

²⁰⁸ Aksi yönde bknz; Yargıtay 11. Hukuk Dairesi 2019/2312 E, 2019/5017 K ve 01/07/2019 T.; “*Hakem heyetince hasarın ve tazminatın hesaplanabilmesi için olay yerinde keşif yapılması gerektiğinden bahisle davacı vekilinin itirazı reddedilmiştir. Ancak 5684 sayılı Sigortacılık Kanununun 30/XXIII maddesinde kanunda hüküm bulunmayan hallerde (HMK) hükümlerinin sigortacılık tahkim hakkında da kıyasen uygulanacağı benimsenmiştir. HMK 431. Maddesinde Hakem Heyetinin bilirkişi seçimine ve keşif yapılmasına karar verebileceği düzenlenmiştir. HMK 432 maddesinde de Hakem Heyetinin mahkemeden yardım isteyebileceği kabul edilmiştir. Bu halde Hakem Heyetinin bilirkişi atamasında ve keşif yapmasında yasal bir engel bulunmamaktadır. Bu nedenle Hakem Heyetince, gerek görülme*

hakemlerce yürütülecek yargılama sırasında, duruşma yapmaları ve delillerin toplanmasına yönelik HUMK hükümlerinin uygulanmasına ilişkin düzenlemelerin sadece 2009/1 No'lu Tebliğ'de yer aldığı ve SK'de böyle bir düzenleme yer almadığı izah edilmişti.

2009/1 sayılı Tebliğ'in yürürlükten kalkması ile bahse konu düzenlemeler hakkındaki tek yazılı hükümler de mevzuattan çıkarılmış oldu. Bu durumda HMK m.432 dikkate alınarak, hakemin keşif yapma imkânı olduğu söylenebilse de SK'nin 30/15'inci maddesi ve tahkim yargılamasının doğası gereği bunu söylemek mümkün olmayacaktır.

Zira sigorta ve itiraz hakemleri farklı yargı çevrelerinden görevlendirilmektedirler. Görev çevreleri, Adalet Bakanlığının listesinde yayımlanır. Uyuşmazlık dosyalarının dağıtımında ise öncelikle sıra esası olmak üzere uyuşmazlık konusu olay hakkında uzmanlık dikkate alınarak görevlendirme yapılır. Bu nedenle uyuşmazlık konusu olay ile sigorta hakeminin yargı çevreleri bağdaşmayabilir.

Bu durumda sigorta hakeminin keşif düzenleyebilmek için ilgili yargı birimine bağlı mahkemeden istinabe ile yardım talep etmesi gerekmektedir. Haliyle sigorta hakemi, SK m.30/15'e aykırı bir şekilde taraflar yerine delil toplayacaktır. Hakemlerin mahkemeden yardım isteyebileceğine ilişkin HMK'nin 432'nci maddesinin iç tahkim hukukunda benimsendiği, ancak sigortacılıkta tahkimin kurumsal bir tahkim türü olduğu da gözetildiğinde, tarafların hakem yargılama usulünü belirleme noktasında tercih imkânları da olmadığından, HMK'nin anılan hükümlerinin sigortacılıkta tahkimde uygulanmasının mümkün olmadığı kanaatindeyiz. Gelinek noktada, sigortacılıkta tahkim yargılamasında hakemin doğrudan keşif yapması mümkün değilse de uyuşmazlık konusu hakkında gerekli olması hâlinde, bilirkişi heyetine yerinde inceleme yetkisi verilerek keşif yapılması mümkün olacaktır.

3.4.2.6. Sigorta tahkimde tanık dinlenmesi

Yukarıda da izah edildiği üzere, sigorta hakemleri, SK m.30/15 gereği, kendilerine verilen evrak üzerinden inceleme yapmakla görevlidirler. Öğretide tartışmalı olmakla birlikte, Yargıtay'ın da benimsediği görüşe göre, sigorta hakemlerinin duruşma ve

hâlinde olay yerinde keşif yapılması veya bilirkişi incelemesi yaptırması ve sonucuna göre bir karar verilmesi gerekirken, yazılı şekilde eksik inceleme yapılarak karar verilmesi isabetsizdir” (Bknz. Akkanat/Atalı/Seven, s.399).

keşif yapma görev ve yetkisi bulunmaktadır. Zira SK bu hususta açıkça yasak getirmemiştir. Her ne kadar Yargıtay'ın bu görüşüne katılmak mümkün olmasa da İtiraz hakem heyeti kararlarının bahsi geçen gerekçeler ile bozulduğu görülmektedir.

SK'de bu hususta düzenleme bulunmamakla birlikte Yargıtay 17. Hukuk Dairesi bir kararında²⁰⁹, sigorta hakemlerinin de hâkimler gibi tanık dinleyebileceğini belirtmektedir. Öğretide, sigorta hakemlerinin tanık dinleyemeyeceğine ilişkin görüşlerin²¹⁰ gerekçesine bakıldığında, bu hususta mevzuat hükümlerinde herhangi bir engel bulunmadığı gösterilmektedir.

Kanaatimizce, SK m.30/15 gereği, sigorta hakemlerinin evrak üzerinden inceleme yapma yetkisi gözetildiğinde, yargılama sırasında duruşma yapması dahi mümkün değilken, tanık dinlemesinin uygulaması mümkün gözükmemektedir.

3.4.2.7. Sigorta tahkimde ihbar ve müdahale

Davanın ihbarı²¹¹, yargılama neticesinde verilecek hükmün icrası ile davayı kaybedecek/zarara uğrayacak olan tarafın, tahkikat sona erinceye kadar rücu imkânı bulunan üçüncü kişiden yardım talebinde bulunmasıdır²¹².

SK'de ve HMK'de tahkim yargılamasının ihbarı ve davaya müdahaleye ilişkin açık düzenlemeye yer verilmemiş ise de mülga 2009/1 No'lu Tebliğ'in 7/1'inci maddesinin (d) bendinde, "*Hakemlerde açılmış bir dava üçüncü kişilere ihbar edilebilir ve üçüncü kişiler de hakemlerde açılmış davaya müdahil olabilir*" hükmüne yer verildiği görülmektedir. Tebliğ'in anılan hükmünün, SK ve HMK'de yer alan tahkim hükümleri ile bağdaşmadığı kanaatindeyiz.

Komisyon'a başvuru yapabilecek taraflar ile aleyhine başvuru yapılacak taraf hakkında önceki bölümde gerekli açıklamalara yer verilmiş idi. Bilindiği üzere, sigorta sözleşmesinden menfaati bulunan kimse, sözleşmeyi akdeden taraf ile arasındaki

²⁰⁹ Yargıtay 17. Hukuk Dairesi, 2014/1596 E., 2014/2221 K ve 20.02.2014 tarihli kararında; "*Uyuşmazlık hakem heyeti yargılama yaparken gerektiğinde ilgili kişileri tanık olarak dinlemesi; somut uyuşmazlığa ilişkin ceza davası açılmışsa o dosyayı getirtip dosya kapsamında bulunan delilleri değerlendirmesi gerekir*" (Bknz. Akkanat/Atalı/Seven, s.413)

²¹⁰ Bilgen, Mahmut. (2017). *Öğreti ve Uygulamada Sigorta Hukuku*, Ankara, s.979.

²¹¹ 6100 sayılı HMK'nin 61'inci maddesi; "*Taraflardan biri davayı kaybettiği takdirde, üçüncü kişiye veya üçüncü kişinin kendisine rücu edeceğini düşünüyorsa, tahkikat sonuçlanıncaya kadar davayı üçüncü kişiye ihbar edebilir*" hükmünü haizdir.

²¹² Pekcanitez/Atalay/Özekes, (2022). *Medeni Usul Hukuku Ders Kitabı*, s.178.Yılmaz. Ejder, (2021) *Hukuk Muhakemeleri Kanunu Şerhi, C-II*, Ankara, s.1907.; Özbek, Mustafa Serdar. (2022). *Tahkim Hukuku, C-II*, Ankara, s.1477.

uyuşmazlığın giderilmesini Komisyon'dan talep edebilir. Ancak sigortacılık tahkimde uygulanan usul ve yargılama esaslarına bakıldığında, başvuru sahibinin, başvurusunu üçüncü bir kişiye ihbar etmesi veya üçüncü kişinin başvuruya müdahale etmesi mümkün değildir²¹³. Uygulamada da HMK'nin ihbar ve müdahaleye ilişkin hükümlerinin tahkim yargılamasında icra edilmediği görülmektedir.

Özetle, tahkim yargılamasının doğası gereği, tahkim sözleşmesine taraf olmayan bir kimsenin yargılamaya da taraf olması beklenemez. Bu nedenle de HMK'de yer alan genel tahkim hükümlerinde de ihbar ve müdahaleye yer verilmemiştir. Haliyle de sigortacılıkta tahkimde de başvuruların üçüncü bir kişiye ihbarı veya üçüncü kişinin başvuruya müdahalesi mümkün olmayacaktır.

3.4.2.8. Sigorta tahkimde geçici hukukî koruma talepleri

Genel mahkemelerde, yargılamaların uzun sürmesi nedeniyle, dava açılmasındaki menfaatin tam olarak elde edilebildiğinden bazen söz etmek zor olabilir. Kısaca, dava açılması ile temin edilmek istenen menfaat, davaların uzun yıllar sürmesi nedeniyle ulaşılmaz olur. Geçen bu süreçte de hak sahibi tarafın, hakkına ulaşması daha da imkânsız hale gelecektir. Bu amaçla, taraflar geçici hukukî tedbirlere başvurabilirler²¹⁴.

SK'nin 30/23'üncü ve HMK'nin 447'nci maddeleri gereği, sigortacılıkta tahkime ilişkin SK'de hüküm bulunmadığı hallerde HMK'nin tahkime ilişkin hükümleri uygulanacaktır. SK'de ihtiyati haciz ve ihtiyati tedbire ilişkin hükümlere yer verilmediği görüldüğünden, HMK'nin 414'üncü maddesi uygulanması gerektiği düşünülebilir. Anılan hükümde, tahkim yargılamasında, aksi kararlaştırılmadığı sürece, taraflardan birinin talebi üzerine, hakem veya hakem kurulu, ihtiyati tedbir uygulanmasına karar verilebileceği düzenlenmiştir. İhtiyati haciz ise ancak mahkeme kararı ile uygulanabilir²¹⁵. Bu nedenle de sigorta tahkim yargılamasında da ihtiyati hacizden söz edilemez. Ancak, ihtiyati tedbire gelindiğinde, HMK'nin 414/2'nci maddesinde de hakem kararının, icra edilebilirliğinin mahkeme kararına bağlandığı görülmektedir. Ayrıca, geçerli bir tahkim sözleşmesinin varlığı da şart koşulmuştur.

²¹³ Karasu, s.60.;

²¹⁴ Kayıhan/Selanik, s.136.

²¹⁵ Kayıhan/Selanik, s.136.

Kaldı ki, genel tahkim yargılamasında da hakemlerin sadece ihtiyati tedbir kararı verebileceği düzenlenmiştir.

Bilindiği üzere, sigortacılıkta tahkim yargılamasında, taraflar arasında tahkim sözleşmesinin varlığı aranmamaktadır. Bilakis, sigortacı, Komisyon'a üye olarak, aleyhine yapılacak başvuruları peşinen kabul ettiğinden, Komisyon nezdinde görülen uyuşmazlıklarda, taraflar arasında ayrıca düzenlenmiş bir tahkim sözleşmesi bulunmamaktadır. Bu açıdan bakıldığında, HMK'nin 414'üncü maddesinin 2'nci fıkrasının, sigortacılıkta tahkim sisteminde uygulanmasının mümkün olmayacağı kanaatindeyiz.

Öğretide, yine yukarıda ifade edildiği üzere, SK'nin 30/23'üncü maddesi gereği, HMK'nin tahkime ilişkin hükümlerinin uygulanması gerektiği ve bu nedenle sigorta hakemlerinin de ihtiyati tedbir kararı vermesinin mümkün olduğu kabul görmektedir²¹⁶. Ancak burada da karşımıza, yine mülga 2009/1 No'lu Tebliğ'in 7/1-ç maddesi çıkar. İlgili Tebliğ'in 7/1 maddesinin ç bendinde sigorta hakemlerinin, "*ihtiyati tedbir ve ihtiyati haciz kararı*" veremeyeceği düzenlenmiştir. Anılan Tebliğ'in 2016 yılında kaldırılmasıyla birlikte sigorta hakemlerinin ihtiyati tedbir kararı veremeyeceğine ilişkin hiçbir yazılı düzenleme kalmamış ve böylece öğretide kabul edilen görüş de ağırlık kazanmıştır.

Ancak, sigorta hakemlerinin HMK m.414 gereği ihtiyati tedbir kararı verebildiği ihtimalinde, verilen kararın icrası ancak mahkeme kararı ile mümkün olacaktır. Burada da karşılaşılabilecek sorun, yine HMK'nin 414/2 maddesi gereği, geçerli bir tahkim sözleşmesinin varlığıdır. Sigortacılıkta tahkim yargılaması, esasında tahkim sözleşmesi olmadan ve kanuna dayalı olarak kabul edilen, kurumsal bir tahkim türüdür. Tarafların müdahalesine de kapalı olup, tahkim sözleşmesi olmadan yargılamayı yürütme yetkisine sahiptir. Özetle, ancak, mahkeme, geçerli bir tahkim sözleşmesi aranmadan icra edilebilirlik şerhini vermesi hâlinde, sigorta hakemlerinin de ihtiyati tedbir kararı vermesinin mümkün olabileceğini ifade edebiliriz.

²¹⁶ Karasu, s.60; Budak, Sigortacılıkta Tahkim, s. 65; Ulaş, Sigortacılıkta Tahkim, s. 149; Yeşilova Aras/Yeşilova, s. 344

3.4.2.9. Sigorta tahkimde ıslah ile müddeabih artırımı

Islah; taraflardan birinin yargılama devam ederken, daha önce yapmış olduğu bir usul işlemini düzeltilmesine denir²¹⁷. Taraflardan birisi, dava dilekçesinde veya cevap dilekçesinde ileri sürmeyi unuttuğu bir iddia veya savunmasını, karşı tarafın iznine tabi olmaksızın değiştirmek veya düzeltmek istiyor ise bu durumda, bir defaya mahsus olmak kaydıyla ıslah hakkını kullanabilir²¹⁸. Islah iddia ve savunmanın değiştirilmesi veya genişletilmesi yasağının²¹⁹ istisnasıdır (HMK m.141 ve 319).

Sigortacılık tahkimde de tarafların ıslah ile iddia ve savunmalarını değiştirmesi veya genişletmesi mümkündür. SK'nin 30/23'üncü maddesi gereği, HMK'nin 176'ncı maddesine dayanılarak ıslah hakkı kullanılabilir. Uygulamada en çok, dava dilekçesinde talep edilen uyuşmazlık miktarının bilirkişi raporunda tespit edilen miktara göre kısmen ıslah edildiği görülmektedir.

Sigorta tahkimde de başvuru sahibinin, başvurusunu HMK'de yer alan dava türlerine göre belirlemesi mümkündür. Bir diğer ifadeyle, başvuru tam eda davası²²⁰ açabileceği gibi sigorta sözleşmesinden doğan uyuşmazlık konusu para alacağının bir kısmını²²¹ da dava edebilir veya alacağını belirleyemediği durumlarda belirsiz alacak davası²²² hükümleri kapsamında talepte de bulunabilir²²³.

Başvuru sahibi, hangi dava türü kapsamında başvurusunu yaparsa yapsın, bir defaya mahsus olmak üzere yapmış olduğu usul işlemlerini ıslah ile değiştirebilecektir. Talebin tam olarak belirlenemediği başvurularda ise talep sonucunun belirlenebilir

²¹⁷ Kuru, Baki. Hukuk Muhakemeleri Usulü, C.IV, İstanbul, s.3965.; Yılmaz, Ejder. (2021). Islah, Ankara,s.53.

²¹⁸ Kuru, s.3966.

²¹⁹ HMK m.141; "(1) (Değişik:22/7/2020-7251/15 md.) Taraflar, cevaba cevap ve ikinci cevap dilekçeleri ile serbestçe iddia veya savunmalarını genişletebilir yahut değiştirebilirler. Dilekçelerin karşılıklı verilmesinden sonra iddia veya savunma genişletilemez yahut değiştirilemez.

(2) İddia ve savunmanın genişletilip değiştirilmesi konusunda ıslah ve karşı tarafın açık muvafakati hükümleri saklıdır" ve HMK m.319; "(1) İddianın genişletilmesi veya değiştirilmesi yasağı dava açılmasıyla; savunmanın genişletilmesi veya değiştirilmesi yasağı cevap dilekçesinin mahkemeye verilmesiyle başlar".

²²⁰ HMK m. 105; "Eda davası yoluyla mahkemeden, davalının, bir şeyi vermeye veya yapmaya yahut yapmamaya mahkûm edilmesi talep edilir".

²²¹ HMK m.109/1; "Talep konusunun niteliği itibarıyla bölünebilir olduğu durumlarda, sadece bir kısmı da dava yoluyla ileri sürülebilir".

²²²HMK m.107/1 ; "Davanın açıldığı tarihte alacağın miktarını yahut değerini tam ve kesin olarak belirleyebilmesinin kendisinden beklenemeyeceği veya bunun imkânsız olduğu hâllerde, alacaklı, hukuki ilişkiyi ve asgari bir miktar ya da değeri belirtmek suretiyle belirsiz alacak davası açabilir".

²²³ Seven, Mahkemeye - Tahkime Başvurmadan Önce Sigorta Şirketine Başvuru Zorunluluğu, s.121.

olduğu zamanda müddeabihin artırılması mümkün olacaktır. HMK’de kabul edilen bu esas ve usuller, sigortacılıkta tahkim yargılamasında da aynen kabul edilmiştir.

Çalışmamızın 4’üncü başlığında²²⁴, sigorta tahkim yargılamasında, en çok karşılaşılan hatalı işlemler kapsamında kötünietli ıslah, hatalı müddeabih artırım dilekçeleri ve bu doğrultuda verilen hakem kararları hakkında detaylı açıklamalara yer verildiğinden, bu başlık altında genel hatları ile ıslaha değinilmekle yetinilmiştir.

3.5. Hakem Kararı

Kararın nihai olup olmadığına bakılmaksızın, hakemin görevi, uyuşmazlık hakkında karar vermesi ile sona erer²²⁵. Uyuşmazlığın karara bağlanması ile hakem, dosyadan el çekeceğinden, tarafların tanzih veya tashih talebi olmadığı sürece verilen karar hakkında yeniden inceleme yapamaz.

SK’nin 30/21’inci maddesi gereği, “kararların ne şekilde düzenleneceği”ne ilişkin hususlar STİY ile belirlenecektir. STİY ile hakem tarafından yürütülen tahkikatın esası hakkında değil, hakem kararının şekli ve usulü hakkında düzenlemelere yer verilmesi gerektiğini düşünmekteyiz. Zira STİY’nin ilgili hükümlerine bakıldığında, hakem kararlarının içeriği hakkında düzenlemenin bulunmadığı, ancak kararların saklanması ve taraflara bildirim hususunda hükümlere yer verildiği görülmektedir²²⁶.

SK’nin 30/23’üncü maddesi gereği, HMK’de yer alan hükümlere bakıldığında ise, 433’üncü maddede hakem kararlarının, aksi kararlaştırılmadığı sürece oyçokluğu ile verilebileceği, 436’ncı²²⁷ maddesinde ise kararların şekli, içeriği ve saklanma usulüne yer verildiği görülmektedir.

²²⁴ Sigortacılık tahkim yargılamasında, taraflarca sunulan hatalı veya kötünietli ıslah beyanları, gerçeği yansıtmayan belirsiz alacak talepleri, hakemin davayı kısmi alacak davası olarak nitelendirmesi ve tahkikata devam etmesine ilişkin eleştiriler hakkında, 4’üncü başlığa bkz.

²²⁵ Kayıhan/Selanik, s.137.

²²⁶ Ulaş, Sigortacılıkta Tahkim, s.259.

²²⁷ HMK m.436; “(1) Hakem kararlarında;

a) Kararı veren hakem veya hakem kurulu üyelerinin ad ve soyadları,

b) Tarafların ve varsa temsilcileri ile vekillerinin ad ve soyadları, unvanları ve adresleri,

c) Kararın dayandığı hukukî sebepler ile gerekçesi,

ç) Bir sıra numarası altında açık ve kesin bir biçimde taraflara yüklenen hak ve borçlar ile yargılama giderleri,

d) Karara karşı iptal davası açılabileceği ve süresi,

e) Tahkim yeri ve kararın tarihi,

f) Kararı veren hakem veya hakem kurulu üyelerinin tamamı veya çoğunluğunun imzaları ve karara eklenmiş ise karşı oy yazısı, gösterilir.

(2) Aksi kararlaştırılmadıkça, hakem veya hakem kurulu kısmi kararlar verebilir.

Bilindiği üzere, sigortacılıkta tahkim sisteminde, taraflar hakem seçiminde serbest olmadığı gibi, hakemlerin oyçokluğuyla karar vermesi hususunda aksini kararlaştıramaz. Bir diğer ifade ile HMK'nin 433'üncü maddesinde olduğu gibi, tarafların hakemlerin oyçokluğuyla karar almasına ilişkin tercih hakkı yoktur. Talep konusu uyuşmazlık miktarının elli bin Türk Lirasını geçmesi hâlinde, en az üç kişiden oluşan heyetin Komisyon tarafından atanması zorunludur. Bu durumda da heyet, kararları oyçokluğuyla alır (STİY m.16/7).

Hakem kararları, Komisyon Müdürüne tevdi edildikten sonra Müdür tarafından en geç üç iş günü içerisinde taraflara tebliğ edilir. Dosya ve kararın aslı, Komisyon tarafından saklanır (SK m.30/16 ve STİY m.16/B). SK'nin 30/16'ncı maddesinin son cümlesinde yer alan bu hüküm 22/07/2020 tarihinde güncel halini almıştır. Ancak bu değişiklik öncesinde, hakem kararlarının Komisyon'a teslimi sonrasında, Komisyon Müdürünün en geç üç iş günü içerisinde taraflara bildirdiği ve kararın görevli mahkemeye tevdi ile *mahkemece* saklanacağı hükmü yer almakta idi. 7251 sayılı Kanun'un²²⁸ 56'ncı maddesi ile SK'nin 30/16'ncı maddesinin son halini aldığı ve kararların Komisyon tarafından saklandığı görülmektedir.

Hakem kararında, uyuşmazlık konusu olayın tespiti ile tarafların iddia ve savunmaları, hakemin uyuşmazlığın esası hakkındaki değerlendirmeleri, kararın gerekçesi ve yargılama giderlerine²²⁹ ilişkin hükümler yer almak zorundadır²³⁰.

3.6. Hakem Kararına Karşı Kanun Yolları

Hakem kararlarının icrası ve kesinleşmesine ilişkin HMK'nin ve SK'nin hükümlerinin farklılık gösterdiği anlaşılmaktadır. Sigortacılıkta tahkimi, genel tahkim hükümlerinden ayıran önemli özelliklerden birisi de itiraz ve kanun yolu başvurularıdır. Bilindiği üzere, genel tahkim yargılamasında, hakem kararına karşı, HMK'nin 439'uncu maddesi gereği, tahkim yeri bölge adliye mahkemeleri nezdinde, belirli hallerle sınırlı olmak kaydıyla, iptal davası açılabilir.

(3) (Değişik:22/7/2020-7251/45 md.) Hakem kararı; hakem, hakem kurulu başkanı veya ilgili tahkim kurumu tarafından taraflara bildirilir. Ayrıca kararın aslı dosya ile mahkemeye gönderilir ve mahkemece saklanır" hükmünü haizdir.

²²⁸ 28/07/2020 tarih ve 31199 sayılı Resmî Gazete yayımlanan "Hukuk Muhakemeleri Kanunu İle Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun"

²²⁹ Dosyanın vekil ile takip edilmesi hâlinde, SK m.30/17 gereği vekalet ücreti de yargılama giderleri arasında hükmedilecektir.

²³⁰ Kurt Konca, s.1363; Özdamar, Tahkim Sistemi, s.848; Ulaş, Sigortacılıkta Tahkim,s.259.

Sigortacılıkta tahkim hükümlerine bakıldığında ise SK'nin 30/12'nci maddesinde, tahkim kararına karşı, öncelikle yine Komisyon nezdinde kurulan itiraz kuruluna, bir defaya mahsus olmak üzere on gün içerisinde itiraz hakkı tanındığı, akabinde miktar itibariyle temyiz sınırının üstünde bulunan uyuşmazlıklar için itiraz hakem heyeti kararının temyiz edilebilmesi öngörülmüştür.

SK'nin 30/12'nci maddesi gereği, uyuşmazlık miktarı itibariyle, beş bin Türk Lirasının altında verilen hakem kararları kesindir. Beş bin Türk Lirası ve üzerinde verilen hakem kararlarına karşı ise kararın taraflara tebliğ edilmesinden itibaren on gün içinde itiraz edilmesi mümkündür. Kırk bin Türk Lirası üzerindeki itiraz hakem heyeti kararlarına karşı ise temyiz yolu açık bırakılmıştır. SK'nin 30/12'nci maddesine sonradan eklenen iki ve üçüncü cümleler ile itiraz makamı kurulmuş, devam eden yeni yedi cümleyle de kanun yoluna ilişkin şartlar açıklanmıştır.

Uyuşmazlık hakem kararlarına karşı, Komisyon nezdinde itiraz yolları ve itirazın parasal sınırlarının düzenlenmesi için SK'nin 30/22'nci maddesinde, Türkiye İstatistik Kurumu tarafından açıklanan Üretici Fiyat Endeksine (ÜFE) göre bahse konu parasal sınırların artırılması için Sigortacılık ve Özel Emeklilik Düzenleme ve Denetleme Kurumuna²³¹ (SEDDK) yetki verilmiştir²³². Parasal sınırların artırılması için SK'de özel yetki hükmü düzenlendiğinden, yine SK'nin 30/23'üncü maddesine dayanılarak HMK'nin ek 1'inci²³³ maddesine göre artış yapılması mümkün değildir²³⁴.

SEDDK'nin anılan yetkiye dayanarak, hakem kararlarına karşı itiraz ve kanun yolu başvurularında parasal sınırları iki kez artırdığı görülmektedir. Buna göre, ilk olarak SK'nin 30/12'nci maddesinde yer alan beş bin Türk Lirasına ilişkin itiraz sınırı,

²³¹ Dipnot 21; SK'nun 30/22'nci maddesinde açıkça Müsteşarlığa yetki verilmiş ise de dipnot 21'de açıklandığı üzere, bahse konu yetki Sigortacılık ve Özel Emeklilik Düzenleme ve Denetleme Kurumuna aittir.

²³² Küçük, Alper Tunga. (2021). "Sigorta Tahkim Komisyonu Nezdinde Verilen Hakem Kararlarına Karşı İtiraz ve Temyizde Parasal Sınırın Belirlenmesi", *Antalya Bilim Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C.9, S.18, s.763-783.

²³³ 6100 sayılı HMK Ek Madde 1 şu kapsamdadır; "(Ek: 24/11/2016-6763/44 md.)(1) 200 üncü, 201 inci, 341 inci, 362 nci ve 369 uncu maddelerdeki parasal sınırlar her takvim yılı başından geçerli olmak üzere, önceki yılda uygulanan parasal sınırların; o yıl için 4/1/1961 tarihli ve 213 sayılı Vergi Usul Kanununun mükerrer 298 inci maddesi hükümleri uyarınca Maliye Bakanlığınca her yıl tespit ve ilan edilen yeniden değerlendirme oranında artırılması suretiyle uygulanır. Bu şekilde belirlenen sınırların on Türk lirasını aşmayan kısımları dikkate alınmaz.

(2) 200 üncü ve 201 inci maddelerdeki parasal sınırların uygulanmasında hukukî işlemin yapıldığı, 341 inci, 362 nci ve 369 uncu maddelerdeki parasal sınırların uygulanmasında hükmün verildiği tarihteki miktar esas alınır".

²³⁴ Küçük, s.767.

16.4.2022 tarihli ve 31811 sayılı Resmî Gazetede yayımlanan Tebliğ²³⁵ ile sekiz bin Türk Lirası olarak belirlenmiş ve sekiz bin Türk Lirası ve daha üzerindeki uyuşmazlıklar hakkında itiraz edilebileceği düzenlenmiştir. Akabinde 28.02.2023 tarih ve 32118 sayılı Resmî Gazetede yayımlanarak 01/05/2022 tarihinde yürürlüğe giren Tebliğ²³⁶'in 2'nci maddesi ile anılan düzenlemenin tekrar değiştirilerek on beş bin Türk Lirasına çıkarıldığı görülmektedir²³⁷. Netice itibariyle, miktar itibariyle 15.000 TL'nin altındaki hakem kararları kesindir.

Yine SK'nin 30/12'nci maddesi gereği, kırk bin Türk Lirasının üzerindeki uyuşmazlıklar hakkında verilen hakem kararlarına karşı temyiz kanun yoluna başvurulması mümkün iken bu miktarın da önce 16.4.2022 tarihli Tebliğ ile 107.000 (yüz yedi bin) Türk Lirasına çıkarıldığı ve akabinde, 28.02.2023 tarihli Tebliğ ile 238.731 (iki yüz otuz sekiz bin yedi yüz otuz bir) Türk Lirasına artırıldığı görülmektedir.

Gelinen aşamada, uyuşmazlık miktarının 15.000 Türk Lirası altına olması hâlinde uyuşmazlık hakeminde verilen kararlar kesin olacaktır. 15.000 Türk Lirası ve üzerindeki hakem kararlarına karşı, Komisyon nezdinde itiraz edilmesi mümkündür. İtiraz hakem heyetinin de 238.731 Türk Lirasına kadar vereceği kararlar kesin nitelikte olup, bu tutarın üzerindeki uyuşmazlıklar hakkında Yargıtay nezdinde temyiz kanun yoluna başvurulması mümkündür.

Hakem kararlarının icra edilebilirliği, itiraz hakem heyetine başvuru koşulları, itiraz hakemlerinin inceleme süreleri ile verilecek kararların temyizi ve hakem kararlarındaki maddî hataların düzeltilmesi hakkında aşağıda detaylı açıklamalara yer verilmiştir.

3.6.1. Hakem Kararına İtiraz

SK'nin 30'uncu maddesinin 12'nci fıkrasında, hakem kararına karşı itiraz ve kanun yoluna ilişkin düzenlemelere yer verildiği görülmektedir. Anılan hükmün iki kez değişikliğe uğradığı, ilk olarak hangi hakem kararlarına karşı temyize başvuru

²³⁵ 16/4/2022 tarihli ve 31811 sayılı RG, Sigortacılık Kanununun 30 uncu Maddesinin On İkinci ve On Beşinci Fıkralarında Yer Alan Parasal Sınırların Artırılmasına İlişkin Tebliğ.

²³⁶ 28.02.2023 tarih ve 32118 sayılı RG, Sigortacılık Kanununun 30 Uncu Maddesinin On İkinci ve On Beşinci Fıkralarında Yer Alan Parasal Sınırların Artırılmasına İlişkin Tebliğde Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ.

²³⁷ Yazıcıoğlu, Emine/Şeker Öğüz, Zehra.(2022). *Sigorta Hukuku*, İstanbul, s.207.

yapılabileceğinin yeniden düzenlendiği²³⁸ ve sonrasında da 03.04.2013 Kabul Tarihli, 18.04.2013 tarih ve 28622 sayılı Resmî Gazetede yayımlanan, 6456 sayılı “*Kamu Finansmanı ve Borç Yönetiminin Düzenlenmesi Hakkında Kanun İle Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun*”un 45’inci maddesi ile yeniden değişikliğe uğradığı ve bahse konu değişiklik sonrasında anılan fıkraya ikinci ve üçüncü cümleler eklenerek yeni bir itiraz makamının²³⁹ kabul edildiği anlaşılmaktadır.

6456 sayılı Kanun’un 45’inci maddesinin 1/b hükmü ile 5684 sayılı Kanun’un 30’uncu maddesinin 12’nci fıkrasının ikinci ve üçüncü cümleleri değiştirilmiş, bu cümlelerden sonra gelmek üzere yedi cümle daha eklenmiştir. Buna göre, 5.000 (2024 yılı için 15.000 bin) Türk Lirası ve bunun üzerindeki hakem kararlarına karşı Komisyon nezdinde oluşturulan ve en az üç kişiden oluşan İtiraz Hakem Heyetine itiraz başvurusunda bulunulması mümkün kılınmıştır²⁴⁰. Ancak 6456 sayılı Kanun değişikliğinden önce, hakem kararlarına karşı herhangi bir itiraz makamı bulunmadığı anlaşılmaktadır.

SK’nin 30’uncu maddesinin 12’nci fıkrasının ikinci cümlesinin, 6456 sayılı Kanun’un 45’inci maddesi ile değişikliğe uğramadan önceki ilk hali şöyleydi; “*Uyuşmazlığa düşen taraflar arasında, açık ve yazılı şekilde yapılması gereken sözleşme ile daha yüksek bir tutar belirlenmemişse, hakemin verdiği kırkbin Türk Lirasına kadar olan kararlar her iki taraf için kesindir. Kırkbin Türk Lirasının üzerindeki kararlar için temyize gidilebilir*²⁴¹”.

Görüldüğü üzere, 12’nci fıkranın, ilk hâlinde herhangi bir itiraz makamı öngörülmediği, kırk bin Türk Lirasının üzerindeki kararlar için doğrudan temyize gidilebileceği ve hatta taraflar arasında akdedilen açık ve yazılı sözleşme ile temyiz sınırının daha da artırılabilmesine ilişkin düzenlemeye yer verildiği anlaşılmaktadır.

²³⁸ 29.06.2012 tarih ve 28338 sayılı Resmî Gazete yayımlanan 6327 sayılı “*Bireysel Emeklilik Tasarruf ve Yatırım Sistemi Kanunu ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun*” un 58’inci maddesi ile, 5684 sayılı Kanun’un 30/12’nci fıkrasına son cümle olarak “*Ancak, tahkim süresinin sona ermesinden sonra karar verilmiş olması, talep edilmemiş bir şey hakkında karar verilmiş olması, hakemlerin yetkileri dahilinde olmayan konularda karar vermesi ve hakemlerin, tarafların iddiaları hakkında karar vermemesi durumlarında her halükarda temyiz yolu açıktır. Temyize ilişkin usul ve esaslar hakkında Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu uygulanır*” hükmü eklenmiştir.

²³⁹ İtiraz Hakem Heyeti

²⁴⁰ Yeşilova Aras/Yeşilova, s.353;

²⁴¹ Kabukçuoğlu Özer, Fatma Dilek. (2012). *Sigortacılık Kanunu Şerhi*, İstanbul, s.489.

Yapılan bu değişiklik öncesinde sigortacılıkta tahkim yargılamasında itiraz makamı bulunmadığı ve miktar itibariyle temyize tabi olan kararlar bakımından doğrudan temyiz yolunun açık olduğu görülmektedir. Bu doğrultuda, düzenlemenin ilk hâlinde, 40.000 TL altındaki hakem kararlarının esası itibariyle denetiminin mümkün olmadığı²⁴² ve denetimden uzak hukuka ve hakkaniyete aykırı kararlar verilmesine yol açabileceği, ancak yapılan bu değişiklik ile en azından on beş bin Türk Lirasını aşan kararlar bakımından bir denetim makamının kabul edildiği sonucuna varılmaktadır²⁴³.

Bir diğer önemli husus ise, SK'nin 30/12'nci maddesinin ilk hâlinde, temyiz başvurusuna esas teşkil eden parasal sınırın, hakem kararında yer alan miktar ile sınırlı olmasıdır. Bir diğer ifade ile değişiklik öncesinde, uyuşmazlığa konu edilen toplam değer değil, hakemin hükmünde yer alan miktarın kırk bin Türk lirasını aşması hâlinde temyize gidilmesi mümkündür²⁴⁴.

Tarafların talepleri veya kabul ve reddedilen tutarlar yönünden tarafların temyize başvurmada haklılık payından ziyade, hakem kararında yer alan miktarın temyize tabi olup olmadığına bakılıyor idi. Örneğin, sigorta sözleşmesinden doğan 50.000 TL'lik bir alacağın, Komisyon nezdinde uyuşmazlık konusu edilmesi hâlinde, hakem tarafından yürütülen tahkikat neticesinde yalnız 39.000 TL'lik kısmı kabul edilmesi hâlinde, bahse konu karar her iki taraf için de kesin olacak ve bu karara karşı ne davalı sigorta kuruluşu ne de başvuru sahibi itiraz edebilecektir²⁴⁵. Başvuruya konu edilen miktarın daha yüksek bir meblağ olması durumunda da buna benzer bir sorunla karşılaşmaktadır. Örneğin, 85.000 TL'lik bir uyuşmazlık hakkında, hakem tarafından talebin sadece 40.000 TL'sinin kabul edilmesi hâlinde, başvuru sahibinin 45.000 TL'lik menfaatine hâlel gelmektedir. Uyuşmazlık hakem kararı 40.000 TL'yi aşmadığı için (çünkü 40.000 TL üzerindeki kararlar temyiz edilebilir) verilen karara karşı yine ne

²⁴² Kurt Konca, s. 1364. Yazar, 6327 sayılı Kanun ile temyiz sınırının 40.000 TL olarak belirlenmesinin hakkaniyete uygun olmadığını, zira bu rakamın yüksek olduğunu ve ayrıca 40.000 TL'ye kadar verilen kararların, herhangi bir yargı makamının denetimine tabi olmamasının da hukuka aykırı olacağını ifade etmektedir. Aynı yönde görüş için bkz. Yeşilova Aras/Yeşilova, s.354; Görüldüğü üzere, 6456 sayılı Kanun ile yapılan değişiklik sonrasında, Komisyon nezdinde itiraz makamı oluşturulması ile on beş bin Türk Lirasını aşan kararların denetlendiği ifade edilebilir.

²⁴³ Karasu, Sigorta Tahkimi ile İlgili Güncel Sorunlar ve Çözüm Önerileri, s.62.

²⁴⁴ Kabukçuoğlu Özer, Sigortacılık Kanunu Şerhi,s.514.Yeşilova Aras/Yeşilova, s.354.

²⁴⁵ Yeşilova Aras/Yeşilova, s.362;

başvuru sahibinin ne de davalının temyiz hakkı olmayacak idi²⁴⁶. Ancak reddedilen tutar 45.000 TL olduğu halde, bu miktarın da temyizi mümkün olmamaktadır.

Öğretide, eski düzenlemenin, temyiz edilebilirlik ölçütlerinin belirlenmesinde, hakem kararında yer alan miktarın değil, tarafların talepleri ve talep edilen miktar içerisinde kabul edilmeyen tutarın temyiz sınırını aşıp aşmadığının esas alınması gerektiği yönünde eleştirildiği görülmektedir²⁴⁷. 6456 sayılı Kanun'un 45'inci maddesi ile gelen değişiklik ile öğretilerdeki eleştirilerin cevap bulduğu ve buna göre, hakem kararının temyiz sınırını aşıp aşmadığı değil, uyuşmazlığa konu edilen miktarın esas alındığı ve buna göre tarafların menfaatleri gözetilerek, temyiz sınırının belirlendiği anlaşılmaktadır. Anılan düzenlemenin eski halinin Anayasa'nın 36'ncı maddesinde yer alan hak arama hürriyeti ile bağdaşmadığını ve 6456 sayılı Kanun değişikliğinin yerinde olduğunu ifade etmek mümkündür.

Uyuşmazlık konusu alacak miktarının dava açılış tarihinde belirli olmaması hâlinde itiraz ve temyiz sınırının neye göre belirleneceği sorusu da akla gelecektir. Uygulamada, başvuru sahiplerinin uyuşmazlık konusu alacak miktarının bir kısmını dava konusu ettiği veya miktarın belirlenememesi nedeniyle belirsiz alacak davası açtığı görülmektedir. Örneğin talebin 100 TL olarak ileri sürüldüğü bir olayda, uyuşmazlık hakemince dosyanın esasına girilmeden veya talep konusu uyuşmazlık miktarı belirli hale getirilemeden karar verilen uyuşmazlıklarda, uyuşmazlık miktarı belirli olmadığı için kesin olup olmadığı da belirsizdir. İtiraz hakkı ise ancak kanunla sınırlandırılabilir. Bu durumlarda, SK'nin 30/12'nci maddesinde miktarı belirli olan davalar bakımından bir kesinlik sınırlaması öngörmüştür. Ancak talep miktarının belirli olmadığı belirsiz alacak davalarında, hakem kararının denetlenebilmesi için itiraz yoluna gidilmesi gerekir. Bu hususta Sigortacılık Kanunu'nda herhangi bir düzenleme bulunmadığından, Komisyon Başkanlığı, yargılamanın adil yürütülebilmesi için birtakım kararlara imza atmıştır²⁴⁸.

²⁴⁶Kabukçuoğlu Özer, Sigortacılık Kanunu Şerhi,s.514; *Kabukçuoğlu Özer*, kısmi kabul veya ret durumunda, reddedilen veya kabul edilen kısmın kırk binin üzerinde olması hâlinde, reddedilen tutar için temyiz hakkının olduğunu ifade etmektedir; ancak yukarıda da verdiğimiz örnekte, *Yeşilova Aras/ Yeşilova*, hakem kararının esas alınması gerektiğini, reddedilen veya kabul edilen miktara bakılamayacağını belirtmektedir. Görüldüğü üzere, Kanundaki bu eski düzenleme tam olarak anlaşılammakta ve farklı şekillerde yorumlanmaktadır. Bu nedenle de 6456 sayılı Kanun'un 45'inci maddesi ile anılan hükmün değişmesi yerinde bir karardır.

²⁴⁷ Yeşilova Aras/Yeşilova, s.362;

²⁴⁸ Sigorta Tahkim Komisyonu'nun 31.08.2022 tarihli sektöre duyurusunda, " 5684 Sayılı Sigortacılık Kanunu'nun 30'uncu maddesinin Komisyon Başkanlığının görevlerini düzenleyen 3'üncü fıkrasının (c)

Komisyon Başkanlığı'nın 15.12.2021 tarihli kararı ile henüz dava değeri belirlenemeyen ve bu nedenle de kesin olup olmadığı belirli olmayan kararlar hakkında itiraz yoluna gidilmesinin yolu açılmış ve bu kararların da denetlenebilmesi sağlanmıştır.

Gelinen aşamada, uyuşmazlık miktarı 15.000 TL ve üzerindeki hakem kararları ile dava değeri belirli olmadan karar verilen başvurular hakkında itirazda bulunulabilir. Sigorta hakem kararına karşı, kararın taraflara bildiriminden itibaren *on gün* içerisinde ve *bir defaya mahsus* olmak üzere itiraz edilebilir (SKm.30/12). İtiraz heyetinin miktar itibarıyla 238.731 TL'ye kadar verecekleri kararlar kesindir (SK m.30/12, m.30/22 ve Tebliğ²⁴⁹).

İtiraz talebi, bu amaçla kurulmuş itiraz hakem heyetince incelenir (SK m.30/12-altıncı cümle). İnceleme süresi, dosyanın heyete tesliminden itibaren 2 ayla sınırlıdır. İtiraz hakem heyeti süresinin uzatılmasına ilişkin SK'de açıkça hüküm bulunmamaktadır, ancak hakem inceleme süresinin uzatılmasına ilişkin SK'nın 30/16'ncı maddesinin itiraz hakem inceleme süresi için de uygulanması mümkündür. Tarafların açık ve yazılı muvafakatinin alınması kaydıyla inceleme süresi uzatılabilir. Bu sürenin birden fazla uzatılmasını engelleyen herhangi bir düzenleme de bulunmamaktadır²⁵⁰. Uzatım ile belirlenecek sürenin de mutlaka belirli olması gerekir²⁵¹.

SK'nin 30/12'nci maddesine, 6456 sayılı Kanun'un 45'inci maddesi ile itiraz makamı eklendikten sonra, bahse konu itiraz hakem heyetine başvuru ve heyetin atanmasına ilişkin gerekli düzenlemeler, STİY'ne 16/A maddesinin eklenmesi ile yapılmıştır.

bendinde yer alan "Tahkim sisteminin adil, tarafsız ve etkin bir biçimde işleyişini sağlamak için gerekli önlemleri almak" hükmü uyarınca, Komisyonumuz uygulamasına esas teşkil etmek üzere Komisyon Başkanlığının 15.12.2021 tarihli toplantısında aşağıdaki kararlar alınmıştır.

1. Yargılama sürecinde tutarı belirli hale gelmesine rağmen ıslah veya talep artırımı yolu ile talep edilmeyip daha sonra ayrı bir başvuru olarak Komisyona getirilen bakiye alacaklar ile kısmi dava olarak talep edilen tazminatın ilk başvuruda talep edilmemiş olan bakiye kısmı için Komisyona başvuru yapılabilmesi için sigorta kuruluşuna tekrar başvuru yapılması gerektiğine,
2. Beş bin Türk Lirasının altında bir dava değeri ile açılan belirsiz alacak davalarında alacak tutarı tespit ettirilmeden verilen karar üzerine yapılan itiraz başvurusunun Komisyonca kabul edilmesine,
3. Alacağın toplam tutarının itiraz sınırını aştığının açıkça anlaşılması hâlinde, uyuşmazlık değeri itiraz sınırının altında olsa dahi, karara yapılan itiraz başvurusunun Komisyonumuzca kabul edilmesine karar verilmiştir" şeklinde Komisyon kararına yer verilmiştir.

²⁴⁹ 28.02.2023 tarihli ve 32118 sayılı Resmî Gazete

²⁵⁰ Parlak, Sigorta Tahkim Yargılamasında Süre Uzatıma Taraflardan Birinin Muvafakat Vermemesi Hâlinde Karşılaşılan Sorunlar, s.257.

²⁵¹ Ulaş, Sigortacılıkta Tahkim, s.258.

Ancak, SK'de itiraz heyetinin inceleme usul ve esasları hakkında ayrı bir düzenlemeye yer verilmemiştir.

İtiraz üzerine ön inceleme, raportörler tarafından değil, *itiraz yetkilisi* tarafından yapılmaktadır. İtiraz yetkilisi, itirazın on günlük yasal süre içerisinde yapıp yapılmadığını ve gerekli belgeler (itiraz başvuru formu) ile itiraz ücreti ve tebligat giderinin yatırıldığını gösterir dekontun sunulup sunulmadığını inceler. İnceleme neticesinde eksiklik olduğu anlaşılır ise eksiklik itiraz edene bildirilir ve yatırılan ücretin yüzde doksanı iade edilir (STİY m.16/A).

STİY'nin 16/A maddesinde yer alan, itiraz yetkilisinin, itirazın değerlendirmeye alınamayacağı kanaatine ulaşması hâlinde ücretin yüzde doksanını iade edeceğine dair hükümden, dosyanın kapatılacağını ve itiraz hakem heyetince incele yapılamayacağını anlamaktayız. Bu durumda, örneğin itiraz ücretinin eksik ödendiği hallerde, itiraz yetkilisi dosyayı kapatacak mı yoksa eksikliğin giderilmesini mi isteyecektir? Kanun'da ve Yönetmelik'te eksikliğin giderilmesine dair bir düzenleme bulunmamaktadır. Hâliyle bu örnekte, itiraz yetkisinin dosyayı kapatması gerekecek, ancak bu durumda da ücret eksik yatırıldığı için itiraz edilmemiş sayılarak, sigorta hakem kararı kesinleşecektir.

Uygulamada, itiraz yetkilileri tarafından, tebligat giderinin yatırılmadığının tespit edilmesi hâlinde, itiraz edene yedi günlük süre verilerek eksikliği gidermesinin istendiği bilinmektedir²⁵². Ancak verilen süre içerisinde de eksiklik giderilmez ise itiraz talebi işleme alınmadan dosya kapatılacaktır(STİY m.16/A).

Kanaatimizce, düzenleme bu noktaları itibariyle zayıftır. İtiraz yetkilisince yapılan değerlendirme neticesinde dosyanın kapatılması, itiraz ve savunma hakkına müdahale niteliğindedir. Zira, dosyanın hakem heyetine gönderilmeden itiraz yetkilisi tarafından reddedilmesi hâlinde, itiraz süresi de dolacağından, itiraz edene ek bir süre tanınması mümkün olmayacaktır. Kaldı ki, SK'nin 30/12'nci maddesinde, dosyanın taraflarına *bir defaya mahsus* olmak üzere itiraz hakkı tanındığı görülmektedir. Bu nedenle de açıkça hak kaybına neden olan bu işlemin, itiraz yetkilileri tarafından yapılmasını

²⁵² Sigorta Tahkim Komisyonu'nun 14.02.2023 tarihli duyurusu, (<http://www.sigortatahkim.org/> Erişim Tarihi: 13/06/2024).

doğru görmüyoruz. Dosya taraflarının itiraz hakkının engellendiği bu durumun ancak bir hakem kararı ile hüküm altına alınması gerektiği kanaatindeyiz.

İtiraz hakem heyetinin görevlendirilmesinde de sigorta hakemlerinde olduğu gibi sıra usulü esastır. Uzmanlık ve branş esas alınarak, coğrafi kriterlere göre ve hakemin iş yükü de gözetilerek görevlendirme yapılır (STİY m.16/A-2). İtiraz hakem heyeti listeleri de Yönetmeliğin 14'üncü maddesine göre belirlenir ve listeler Komisyon Başkanlığı tarafından tutulur.

İtiraz hakem heyeti, itiraz üzerine kendisine gönderilen sigorta hakem kararı hakkında, aynı istinaf mahkemeleri gibi maddî vakıa ve hukuka uygunluk denetimi yapar²⁵³. İtiraz heyeti, sadece itiraz nedenleri ile sınırlı olmak üzere inceleme yapmaktadır²⁵⁴. İtiraz üzerine yapılan tahkikatta, itirazların yerinde olmadığı ve hukukî dayanağının olmadığı kanaatine varılması hâlinde, itiraz edenin taleplerinin reddine karar verilir. İtirazın reddine dair verilen kararda ayrıca vekalet ücretine hükmedilmez. Yapılan maddî ve hukukî inceleme sonucunda, itirazın haklılığı tespit edilir ise bu durumda, heyet, uyuşmazlık hakem kararını kaldırarak, yeniden hüküm tesis eder.

3.6.2. Temyiz Kanun Yolu

Bilindiği üzere, genel tahkim yargısında, hakem kararlarına karşı bir itiraz yolu düzenlenmemiş, sadece belli hallerin varlığı durumunda, istinaf mahkemeleri nezdinde iptal davası açılabilirdi ve bu karara karşı ancak temyiz yoluna gidilebileirdi HMK'nin 439'uncu maddesi ile hüküm altına alınmıştır²⁵⁵.

Sigorta tahkim yargılamasına gelindiğinde ise, kanun koyucunun iradesinin HMK'de yer alan genel tahkim hükümlerinden farklı olduğu anlaşılmaktadır. Zira SK'nin 30/12'nci fıkrasında açıkça sigorta hakem kararlarının temyizi kabil olduğunu düzenlemesi karşısında sigorta hakem kararlarına karşı da iptal davası açılıp açılmayacağı, üst makam olarak istinafa mı yoksa temyize mi başvurulması gerektiğine dair önemli tartışmalara yol açmıştır.

²⁵³ 2020/1 K, 19.06.2020 tarihli İçtihadı Birleştirme Kararı (Corpus/ Erişim Tarihi: 20.06.2024)

²⁵⁴ İtiraz hakem heyetinin inceleme esasları HMK'nin 355'inci maddesinde düzenlenen istinaf incelemesi ile benzerlik göstermektedir. Buna göre, HMK m.355; “ *İnceleme, istinaf dilekçesinde belirtilen sebeplerle sınırlı olarak yapılır. Ancak, bölge adliye mahkemesi kamu düzenine aykırılık gördüğü takdirde bunu resen gözetir*” hükmünü haizdir.

²⁵⁵ Karasu, Sigorta Uyuşmazlıklarının Çözümünde uygulanan Kurumsal Tahkim Yargılamasının Gerekliliği Üzerine, s.319.

3.6.2.1. Hakem kararına karşı hangi kanun yoluna başvurulacağı sorunu

Sigortacılıkta tahkim sistemi, 14.06.2007 tarih ve 26552 sayılı RG’de yayımlanarak yürürlüğe giren 5684 sayılı Sigortacılık Kanunu’nun 30’uncu maddesi ile hukukumuzda kazandırılmıştır. Bilindiği üzere, sigortacılıkta tahkim müessesinin kabul edildiği bu tarihte, HUMK’de ilk derece yargısı ve temyizden oluşan iki dereceli yargı sistemi geçerliydi. Bu nedenle de SK’nin 30/12’nci maddesinde, kırk bin Türk Lirası üzerindeki hakem kararlarının temyiz edebileceği hüküm altına alınmıştı.

26.09.2004 kabul tarihli ve 5235 sayılı “*Adli Yargı İlk Derece Mahkemeleri ile Bölge Adliye Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yetkileri Hakkında Kanun*”²⁵⁶un 25 ve devamı hükümleri ile bölge adliye mahkemelerinin (BAM) kurulması kabul edilmiş ise de ancak Adalet Bakanlığı’nın 07.11.2015 tarih ve 29525 sayılı RG’de yayımlanan kararı ile bölge adliye mahkemelerinin 20.07.2016 tarihinde faaliyete başlaması mümkün olmuştur²⁵⁷.

BAM’nin 20.07.2016 tarihinde faaliyete başlaması ile Türk hukuk yargısı iki dereceli yargı sisteminden, ilk derece mahkemesi, istinaf ve temyiz olmak üzere üç dereceli yargı sistemine geçmiştir²⁵⁸. Böylelikle ilk derece mahkemesi kararlarının, ispat ve hukuka uygunluğu bakımından istinaf mahkemeleri, hukuka uygunluğu ve içtihat mahkemesi olması bakımından ise sadece Yargıtay görevlendirilmiştir²⁵⁹.

2016 yılında istinaf mahkemelerinin göreve başlamasıyla birlikte, SK’nin 30/12’nci maddesinin yorumlanmasında soru işaretleri oluşmaya başlamıştır. Bilindiği üzere, SK m.30/12 hüküm altına alındığında, istinaf mahkemeleri henüz faaliyete başlamadığından, kanun yolu makamı olarak temyiz kabul edilmişti. Ancak 20.07.2016 tarihinden sonra, HMK’nin 341/5’inci maddesi ile diğer kanunlarda temyiz kanun yolunun öngörüldüğü nihai kararlar için istinafa başvurulabileceği hükmü kabul edilmiştir. Bu nedenle de belirtilen tarihten sonra kırk bin Türk Lirasını

²⁵⁶ 07.10.2004 tarih ve 25606 sayılı RG.

²⁵⁷ Bölge Adliye Mahkemelerine ilişkin duyuru, (İnternet Kaynağı <https://www.hsk.gov.tr/bolge-adliye-mahkemelerine-iliskin-duyuru#:~:text=H%C3%A2kimler%20ve%20Savc%C4%B1lar%20Y%C3%BCksek%20Kurulu,mahkemeler%20yedi%20b%C3%B6lgede%20faaliyete%20ge%C3%A7irilmesi%20%C5%9Ftir.> Erişim Tarihi: 13.06.2024).

²⁵⁸ Kuru, Baki. (2016). *İstinaf Sistemine Göre Medeni Usul Hukuku*, İstanbul, s.59; Pekcanitez, Hakan (2017). *Pekcanitez Usul Medeni Usul Hukuku*, C. III, İstanbul, s.2202 (Pekcanitez Usul).

²⁵⁹ Pekcanitez, Pekcanitez Usul, s.2203.

aşan Sigorta Tahkim Komisyonu İtiraz Hakem Heyeti kararlarının istinafa mı yoksa temyize mi götürülmesi gerektiği hususu tartışma konusu olmuştur.

Yargıtay 11. Hukuk Dairesi²⁶⁰, SK'de 13.06.2012 tarihli ve 6327 sayılı Kanun ile yapılan değişiklik ve HMK'nin 341'inci maddesinde istinaf edilebilir kararlar arasında hakem ve itiraz hakem kararlarının sayılmaması nedeniyle sigorta itiraz hakem kararlarının temyize tabi olduğu kanaati ile doğrudan kendisine yapılan başvuruları kabul ederek temyiz incelemesi yapmıştır.

Yargıtay 17. Hukuk Dairesi²⁶¹ ise HMK'nin 341/5'inci maddesi gereği, diğer kanunlarda temyiz edilebileceği belirtilen ancak BAM'nin kurulması ile birlikte BAM'ın görev alanına giren ilk derece mahkemesi kararlarının 20.07.2016 tarihinden itibaren istinaf kanun yoluna başvurulması gerektiği, akabinde bu kararlara karşı temyize gidilebileceği, Sigorta Tahkim Komisyonu'nun itiraz makamına sahip olmakla kendi içerisinde ikili bir inceleme sistemine sahip olduğunu ancak itiraz hakem heyetinin istinaf niteliği taşımadığını, bu nedenle de ikinci derece denetim makamı olamayacağı görüşünü benimsediğinden Yargıtay'ın Hukuk Daireleri arasında görüş ayrılığı ortaya çıkmıştır.

Yargıtay'ın iki hukuk dairesi arasında görüş ayrılığının giderilmesi için Yargıtay Birinci Başkanlık Kurulu, 09.12.2019 tarih ve 386 sayılı Kararı ile 20.07.2016 tarihinden sonra, Sigorta Tahkim Komisyonu İtiraz Hakem Heyetince verilen kararlar için istinaf kanun yoluna mı yoksa temyiz kanun yoluna mı girilmesi gerektiği hususunda farklı uygulamalar olduğunu belirterek, içtihadın birleştirilmesini talep etmiştir.

Nihai olarak, Yargıtay İçtihadı Birleştirme Hukuk Genel Kurulu'nun (YİBHKG) 2019/4 E., 2020/1 K. ve 19.06.2020 tarihli içtihadı birleştirme kararı ile daireler arasındaki görüş farklılıkları son bulmuştur. Hukuk Genel Kurulu, içtihat kararında, kanun koyucunun iradesinin, sigorta tahkiminin, iç tahkim hükümlerinden ayrı tutulması yönünde olduğu, denetlenebilirlik bakımından kendine has bir itiraz sistemi

²⁶⁰ Yargıtay 11. Hukuk Dairesi'ne ait kararlar; -2017/4999 E., 2018/98 K, 09.01.2018 T, -2018/2629 E., 2018/5066 K., 13.07.2018 T.- 2018/2613 E., 2018/5417K., 18.09.2018 T.- 2018/3710 E., 2018/6637 K., 24.10.2018 T.; <https://www.corpus.com.tr/#!/Yargitay> (Erişim Tarihi: 13.06.2024).

²⁶¹ Yargıtay 17. Hukuk Dairesi'ne ait kararlar; - 2014/14577 E., 2017/1239 K., 09.02.2017 T.- 2017/2057 E., 2017/4459 K., 24.04.2017 T.; <https://www.corpus.com.tr/#!/Yargitay> (Erişim Tarihi: 13.06.2024).

kurulduğu, itiraz hakem heyetine aynı istinaf gibi maddî hukuk incelemesi yapma yetkisi verildiği ve bu kararın denetiminin de temyize bırakıldığı, 5684 sayılı SK'nin 30/12'nci maddesinde zaman içerisinde yapılan değişikliklerle de temyiz iradesinin korunduğu ve hükmün ruhu gereği de itiraz hakem kararlarına karşı temyiz kanun yoluna gidilmesi gerektiğini kabul etmiştir.

3.6.2.2. Temyiz edilebilirlik ölçütleri

SK'nin 30/12'nci maddesinde iki ayrı temyiz nedeni öngörülmüştür. Bunlardan ilki parasal sınırlamalara ilişkindir. Anılan maddenin 12'nci fıkrasında belirtildiği üzere İtiraz hakem heyetinin, uyuşmazlık miktarı itibarıyla 5.000-TL – 40.000-TL (güncel tutarlar 15.000 TL – 238.731 TL'dir) arasında verdikleri kararları kesin niteliktedir. 40.000 TL'nin üzerindeki kararlara karşı temyiz yoluna başvurulması mümkündür. Hakem kararına karşı temyize gidilebilmesi için öncelikle sigorta hakem kararına karşı itiraz edilmesi şarttır²⁶².

Daha önce de değindiğimiz üzere, 6456 sayılı Kanun'un 45'inci maddesi ile getirilen bu yenilik sayesinde, temyiz edilebilirlik ölçütünün belirlenmesinde uyuşmazlık miktarı esas alınmaya başlamıştır. 6456 sayılı Kanun değişikliği öncesinde, temyize başvuruda esas alınan parasal sınır, hakem kararında yer alan miktar idi. Ancak hükmün güncel hâliyle yorumlandığında, temyiz sınırının, uyuşmazlığa konu edilen toplam miktar olduğu anlaşılmaktadır.

SK'nin 30/12'nci maddesinde yer alan bir diğer önemli temyiz nedeni ise, ilk olarak 28.06.2012 tarihinde yürürlüğe giren 6327 Sayılı Kanun'un 58. maddesi ile belirlenmiş, akabinde 18.04.2013 tarih ve 6456 sayılı Kanun'un 45'inci maddesi ile uyuşmazlık miktarına bakılmaksızın, belli üç halin varlığı durumunda temyize başvuru yapılmasının önü açılmıştır. Ancak öncesinde hükmün tarihçesini incelemekte fayda görüyoruz.

Buna göre, 6327 sayılı Kanun değişikliği öncesinde, SK'nin 30/12'nci maddesinde, kırk bin Türk Lirasının üzerindeki hakem kararlarının temyiz edilebileceği, ancak "*her halükarda Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun 533'üncü maddesi hükümleri saklı*" olduğu belirtilmekte idi. Bu hüküm, 28.06.2012 tarihinde yürürlüğe giren 6327 Sayılı Kanun'un 58. maddesi ile değiştirilmiş ve son cümlede yer alan HUMK'nun

²⁶² Ayhan/Çağlar/Özdamar, s.117;

533'ncü maddesine yapılan atıf kaldırılarak yerine “*ancak tahkim süresinin sona ermesinden sonra karar verilmiş olması, hakemleri yetkileri dâhilinde olmayan konularda karar vermesi, talep edilmemiş bir şey hakkında karar verilmiş olması ve hakemlerin, tarafların iddiaları hakkında karar vermemesi durumunda her hâlükârda temyiz yolu açıktır*” hükmüne yer verilmiştir.

6327 sayılı Kanun değişikliği ile getirilen yeni düzenlemenin esasen HUMK 533'üncü maddesiyle aynı doğrultuda olduğu anlaşılmaktadır. 6100 sayılı HMK'nin yürürlüğe girmesi ile HUMK'de yer alan tahkim hükümlerinde değişiklik yapıldığı ve eski 533'üncü maddenin yeni HMK'de tam olarak karşılığını bulduğu söylenemez. Ancak getirilen yenilik ile HMK'nin 439'uncu maddesi gereği, tahkim kararlarına karşı bölge adliye mahkemelerinde iptal davası açılabilen düzenlenmiş, bu kararlara karşı ise yine iptal nedenleri ile sınırlı olmak üzere temyize gidilebileceği hüküm altına alınmıştır. Ancak yukarıda da açıkladığımız üzere sigortacılıkta tahkimde, iptal davası açılması söz konusu değildir. Miktar itibarıyla temyiz edilebilir kararlar için, kararın tebliğinden itibaren 2 hafta içinde Yargıtay'a başvuru yapılmalıdır.

Özetle, parasal sınıra bakılmaksızın, hakem kurulu süresi dışında, görev alanına girmeyen bir konu hakkında veya talep dışında bir husus hakkında karar vermiş ise, bu üç halde her halükârda temyize başvurulabilmesi mümkündür.

3.6.3. Temyiz Sonrası Kararın İadesi

SK'nin 30/16'ncı maddesi, 7251 sayılı Kanun'un 56'ncı maddesi ile değiştirilmeden önce, hakem kararlarının aslıyla birlikte dosyanın, Komisyon'un bulunduğu yerdeki görevli ve yetkili mahkemece saklanacağı yönünde idi. Ancak bu hüküm, 7251 sayılı Kanun ile değiştirilerek, artık dosyaların Komisyon'ca saklanacağı düzenlendi. Bir benzer hüküm ise STİY'nin 16/B maddesinde yer alırken aynı şekilde 10/8/2021 tarihinde değiştirilmiş ve dosyaların Komisyon tarafından saklanacağı hüküm altına alınmıştır.

Ancak değişiklikten sonra da temyiz yoluna başvurulmuş dosyalardaki usulü işlemler yine İstanbul Anadolu Asliye Ticaret Mahkemesi tarafından yapılmakta ve taraflara tebliğ edildiği görülmektedir²⁶³.

²⁶³ Çakan, s.118; Ulaş, Sigortacılıkta Tahkim, s.52; Kayıhan/Selanik, s.149.

İtiraz hakem heyeti kararının temyiz incelemesi sonrasında Yargıtay tarafından bozulması hâlinde, dosya önce mahkemesine oradan ise Komisyon'a iade edilir²⁶⁴. Komisyon, kararı veren itiraz hakem heyetini yeniden görevlendirir ve 2 aylık inceleme süresi bu tarihten itibaren başlar.

SK'nin 30/12'nci maddesinde ve STİY'de temyiz sonrasında izlenmesi gereken yargılama usulü hakkında hükümlere yer verilmemiştir. Ancak mevzuatta hüküm bulunmasa da itiraz hakem heyetinin temyiz sonrasında bozma kararına karşı direnme hakkı yoktur²⁶⁵. İtiraz hakem heyeti, Yargıtay bozma gerekçelerine uygun olarak yargılamayı yenilemeli ve eksikliği giderecektir. Heyetin inceleme süre tekrar başlar. İnceleme sonrası verilecek yeni hakem heyeti kararına karşı kanun yolu açıktır.

3.6.4. Hakem Kararlarının İcra Edilebilirliği

Mülga HUMK'nun 536'ncı maddesi, hakem kararlarının ancak mahkemece tasdik edilmesi hâlinde icra edilebileceği hükmünü haiz idi. Bu nedenle de mahkemece kesinleşme şerhinin düzenlenmesi ile kararın icrası mümkün oluyordu. Aksi halde, hakem kararları kesinleşmedikçe icra edilemez²⁶⁶. HMK'de yer alan genel tahkim hükümlerine bakıldığında ise 439'uncu maddenin 4'üncü fıkrasında²⁶⁷, hakem kararına karşı iptal davası açılmasının, kararın icrasını durdurmayacağını, ancak teminat gösterilmesi şartıyla icranın durdurulabileceği düzenlemesine yer verilmiştir.

Sigortacılıkta tahkiminde de hakem kararının taraflara tebliğ ile icra edilmesi mümkündür. Ancak burada HMK'den farklı bir hükme yer verildiği görülmektedir. Nitekim, genel tahkimde, karara karşı herhangi bir itiraz makamı bulunmamakta ve ancak belli hallerde iptal davası açılabilmektedir. Sigortacılıkta tahkimi, genel tahkimden ayıran önemli noktalardan birisi hakem kararına karşı itiraz makamı bulunmasıdır.

Bu amaçla, SK'nin 30/12'nci maddesi gereği, 15.000 Türk Lirası'nın altındaki hakem kararları kesin olmakla birlikte, 15.000 TL'yi aşan hakem kararlarına karşı itiraz

²⁶⁴ Erdemir, Aymelek. (2017). *Sigorta Hukuku Uyuşmazlıklarında Tahkim*, Ankara, s.43.

²⁶⁵ Ulaş, Sigortacılıkta Tahkim, s.52.

²⁶⁶ Kurt Konca, s.1364.

²⁶⁷ HMK'nin 439/4'üncü maddesi; "(4) İptal davası, bir ay içinde açılabilir. Bu süre, hakem kararının veya tavzih, düzeltme ya da tamamlama kararının taraflara bildirildiği tarihten itibaren işlemeye başlar. Hakem kararına karşı iptal davası açılması kararın icrasını durdurmaz. Ancak taraflardan birinin talebi üzerine hükmolunan para veya eşyanın değerini karşılayacak bir teminat gösterilmek şartı ile kararın icrası durdurulabilir" hükmünü haizdir.

edilebilmesi düzenlenmiştir. Aynı zamanda, süresinde yapılan itirazın kararın icrasını durdurulabileceği de hüküm altına alınmıştır. Bu hükümden anlaşıldığı üzere, hakem kararlarının taraflara tebliğ üzerine icra edilmesi mümkündür²⁶⁸. Süresi içerisinde yapılan geçerli bir itiraz ancak kararın icrasını durdurabilir. Burada HMK'nin 439/4'üncü maddesinde olduğu gibi, herhangi bir teminat aranmadığı görülmektedir.

İtiraz hakem heyeti kararına karşı ise belli hallerde temyiz yoluna başvurmak mümkündür. Nitekim, SK'nin 30/12'nci maddesinin son cümlesinde “*temyize ilişkin usûl ve esaslar hakkında Hukuk Usûlü Muhakemeleri Kanunu*” uygulanacağı hüküm altına alınmıştır. Bu durumda HMK'nin 367 ve devamı hükümleri gereği, temyiz, kararın icrasını durdurmaz. Özetle, uyuşmazlık hakem kararına karşı itirazda bulunulması icrayı kendiliğinden durdurur, ancak itiraz hakem kararına karşı temyiz başvurusunda bulunulması kendiliğinden kararın icrasını durdurmaz²⁶⁹. Öğretide hükmün farklı yorumlandığı görülmektedir.

Buna göre, *Kayıhan-Selanik*, hakem kararlarının temyiz edilmemesi nedeniyle kesinleşmesi hâlinde, kararın tebliğinin yeterli olmadığını, mutlaka görevli mahkeme tarafından kesinleşme şerhinin düzenlenmesi gerektiğini aksi takdirde hükmün icraya konu edilemeyeceğini ifade etmektedir²⁷⁰.

Bununla birlikte, SK'nin 30/12'nci maddesinin beşinci cümlesinde, “*itiraz üzerine hakem kararının icrası durur*” hükmüne yer verilmiştir. Hükmün ifadesinin hatalı olduğunu söylemek mümkündür²⁷¹. Ancak bu hükümden, hakem kararının taraflara tebliğ üzerine İcra ve İflas Kanunu'nun 24'üncü maddesi gereği, ilamlı icraya konu edilebileceği anlaşılmaktadır. Ancak süresi içerisinde işbu hakem karara karşı itiraz edilmesi hâlinde başlatılan icra takibi duracaktır. Karara karşı itirazda bulunulması, icra takibini kendiliğinden durduracaktır. Bu nedenle de yukarıda belirtilen görüşe katılmak mümkün değildir.

Ayrıca, Sigortacılık Kanunu'nda, hakem kararının icra edilebilmesi için kararı saklamakla görevli mahkemece icra edilebilirlik şerhi düzenlenmesi veya hakem

²⁶⁸ Karasu/Güner, s.320; Karayazgan, Ahmet .(2020). “Sigorta Uyuşmazlıklarında Arabuluculuk Dahil Alternatif Uyuşmazlık Çözüm Yolları”, *Sigorta Davaları*, ed. Mustafa Topaloğlu-Mutlu Dinç.1563, Ankara.

²⁶⁹ Çakan, s, 118.

²⁷⁰ Kayıhan/Selanik, s.145.

²⁷¹ Yeşilova Aras/Yeşilova, s.350.

kararının kesinleştiğini gösterir şerhin düzenlenmesi gerektiğine ilişkin herhangi bir hükme yer verilmemiştir. Kaldı ki, hakem kararlarının mahkemece saklanacağına ilişkin SK m.30/16 ve STİY m.16’da yer alan hükümler peşi sıra kaldırılmış ve hakem kararlarının tebliğinin Komisyon’ca yapılacağı ve aynı şekilde kararların asılları ile dosyanın yine Komisyon’ca saklanacağı hüküm altına alınmıştır. Bu durumda, görevli mahkemece kesinleşme şerhi düzenlenmesinin beklenmesi gerekmeyecektir.

3.6.5. Hakem Kararının Tavzihi, Tashihi ve Hükümün Tamamlanması

Tavzih, *açıklama* anlamına gelen Arapça kökenli bir terimdir²⁷². Hukukumuzda, HMK’nin 305’inci maddesinde düzenlenmiş olup, mahkeme kararlarının tebliğinden sonra, taraflardan birinin istemi üzerine, hükümde anlaşılmayan hususların mahkemece açıklanması tavzih ile mümkündür²⁷³.

Tashih ise, yine mahkeme kararında yer alan maddî hataların düzeltilmesidir. Tashihle, karardaki hesap veya yazım hataları gibi açık hatalar, mahkemece re’sen veya taraflardan birinin talebi üzerine düzeltilmesi mümkündür²⁷⁴ (HMK m. 304 ve 305).

Uyuşmazlık hakemince veya itiraz hakem kurulunca, dosyanın esası hakkında karar verilmesi ile tahkikat sona erer ve kararın taraflara tebliğ ile hakem/hakem kurulu dosyadan el çekerek görevi sona erer²⁷⁵. Karar verildikten sonra dosya hakkında yeniden inceleme yapılabilmesi ancak yukarıda izah edilen belli koşullarda ve taraflardan birinin talebi veya re’sen mümkün olacağından, sigortacılıkta tahkimde de aynı mahkeme kararlarına karşı olduğu gibi tavzih, tashih talep edilebilir. Bu hususta SK’de ve STİY’de herhangi bir hüküm bulunmadığı için SK’nin 30/23’üncü ve HMK’nin 447’nci maddesi hükümleri uyarınca HMK’nin 437’nci maddesinin uygulanması gerekecektir²⁷⁶.

HMK’nin 437’nci maddesi gereği, hakem veya hakem kurulu kararının taraflara tebliğinden itibaren iki hafta içerisinde, kararda yer alan maddî hatanın düzeltilmesi ile hükümde anlaşılmayan hususların açıklanması için tavzihinin istenmesi mümkündür.

²⁷² Türk Dil Kurumu Sözlüğü (<https://sozluk.gov.tr/> Erişim Tarihi: 19.06.2024)

²⁷³ Kuru, s.589.

²⁷⁴ Kuru, s.590.

²⁷⁵ Kayıhan/Selanik, s.137

²⁷⁶ Yeşilova Aras/Yeşilova, s.350-351; Kayıhan/Selanik, s.141-142.

Hükmün tamamlanması ise, daha önce talepte bulunulduğu halde hükümde yer almayan hususların hükme eklenmesi talebinden ibarettir. Hükmün tamamlanmasının talep edilmesi ancak dava dilekçesinde belirtildiği halde yargılamada gözden kaçan hususlar hakkında yapılabilir. Sigortacılık tahkimde de hükmün tamamlanmasının istenmesi mümkündür. Örneğin, dava dilekçesinde asıl alacağın ticari faizi ile tahsili talep edildiği halde, kararda faize hükmedilmemiş ve gerekçeli kararda da faiz talebi hakkında herhangi bir değerlendirmeye yer vermemiş ise bu durumda HMK'nin 437/4'üncü maddesi gereği, kararın tebliğinden itibaren 1 ay içerisinde bu husus hakkında tamamlayıcı hakem kararı verilmesi talep edilebilir. Verilen bu ek kararlar da hakem kararının bir parçasıdır.

4. SİGORTA TAHKİM KOMİSYONU'NUN FAYDALARI VE GİDERİLMESİ GEREKEN EKSİKLİKLERE İLİŞKİN DEĞERLENDİRMELER

4.1. Sigorta Tahkiminde Görülen Dava Türlerine İlişkin Genel Açıklamalar

Sigorta sözleşmelerinden doğan uyuşmazlıkların çözümü amacıyla, 2007 yılında kurulan Sigorta Tahkim Komisyonu, 2009 yılının ikinci yarısında başvuruları kabul ederek faaliyete başlamıştır²⁷⁷. Komisyon, faaliyete geçtiği günden bu yana, her yıl yayınladığı faaliyet raporları ile Komisyon'a yapılan başvuruların türü ve akıbeti hakkında kamuoyunu bilgilendirmektedir²⁷⁸.

2023 yılı faaliyet raporu ve önceki yıl raporları baz alındığında, her yıl Komisyon'a yapılan başvuruların artış gösterdiği ve sigorta türlerinin de çeşitlilik kazandığı görülmektedir. Komisyona yapılan başvurular, hayat sigortaları ve hayat dışı sigortalar olmak üzere ikiye ayrılır. 2023 yılı verilerine göre, 563.409 başvuru hayat dışı sigortalar, 552 başvuru ise hayat sigortaları branşında olmak üzere toplam 563.961 başvuru yapılmıştır. Başvuruya konu edilen sigorta poliçe türlerine bakıldığında, 2023 yılı içinde hayat dışı branşta yapılan başvuruların %97,11'i motorlu araçlar kasko ve sorumluluk sigortaları (ZMSS %94,74; Kasko %2,37), %2,89'unun ise diğer sigorta poliçelerinden oluştuğu görülmektedir. 2023 yılında yapılan başvuruların 448.555'i sigorta hakemlerince karara bağlanmış, 31.214'ü başvuru koşulları oluşmadığı için işleme alınmamış, 29.875'i raportör incelemesi neticesinde eksiklik bulunduğu gerekçesi ile kapatılmış, 1.146'ü ise raportör incelemesi sırasında taraflar arasında sağlanan uzlaşmayla sonuçlandırılmıştır²⁷⁹. Görüldüğü üzere, Sigorta Tahkim Komisyonu'na yapılan başvuruların büyük çoğunluğu, karara bağlanarak uyuşmazlıklar giderilmiştir.

2023 yılına ait sonuçları, 2022 yılı verileri ile kıyaslandığımızda, 2022 yılında karara bağlanan dosya sayısının 334.145 olduğu görülmektedir. Bir diğer ifadeyle, Komisyon'un bir yıldaki tanınırlığının artması, başvuru sayısının da yükselmesini sağlamış ve bir önceki yıla göre iki kat fazla uyuşmazlık, nihai karara ulaşmıştır²⁸⁰.

²⁷⁷ Kayıhan/Selanik, a.g.e, 2024, s.70.

²⁷⁸ <http://www.sigortatahkim.org.tr/files/faaliyet2023.pdf> Erişim Tarihi:12.09.2024.

²⁷⁹ Sigorta Tahkim Komisyonu 2023 yılı Faaliyet Raporu, s.20, Erişim Tarihi: 12.09.2024, <http://www.sigortatahkim.org.tr/files/faaliyet2023.pdf>

²⁸⁰ 2022 yılı Faaliyet Raporu, s.20.

Son iki yılın verileri kıyaslandığı, 2023 yılında başvuru sayısı artış gösterse de bu artış hızının, önceki yıllara göre yavaşladığı anlaşılmaktadır. Her yıl katlanarak çoğalan başvuruların, 2023 yılına gelindiğinde yavaşlama sebebinin, aynı mahkemelerde olduğu gibi, sigorta hakemlerinin de iş yükünün artması ve bu nedenle dosyalarda yığılmalar olduğu söylenebilir. Örneğin, 2022 yılında sonuçlandırılmayan 114.150 dosya, bir sonraki yıla devretmiş ve buna ek olarak 2023 yılında 563.407 yeni başvuru daha Komisyon tarafından kabul edilmiştir. Komisyon'a yapılan başvurulardaki artış, hakem sayısının da artırılması sonucunu doğurmuştur. Buna göre, 2022 yılında görev alan uyuşmazlık hakem sayısı 246'dan 342'ye, itiraz hakem sayısı ise 74'ten 111'e çıkarılmış ve bu sayede, dosyalardaki yığılmaların önüne geçilmeye çalışılmıştır.

Yukarıda yer alan verilerde de görüldüğü üzere, Komisyon'a yapılan başvuruların %97,11'i motorlu araç sigortalarından doğan uyuşmazlıklara ilişkindir. Ancak bilindiği üzere, Komisyon'un kuruluş amacı, sigorta sözleşmesinden doğan her türlü uyuşmazlıkları çözmektir. Bir diğer ifade ile Komisyon, önüne gelen her türlü sigorta poliçesi türünden doğan uyuşmazlığı çözmekle görevlidir²⁸¹. Komisyon'un tanıtımının bu yönde ağırlık kazandırılması, diğer branşlardaki uyuşmazlıklar için de mahkemelere başvurulmasının önüne geçecek ve Komisyon'un tam anlamıyla sigortacılık alanında ihtisaslaşmasını sağlayacaktır.

Bazı toplumsal veya doğa olaylarının da Komisyon'a yapılan başvuruların artmasına neden olduğu anlaşılmaktadır. 06.02.2023 tarihli Kahramanmaraş İli Pazarcık Merkezli 7.7 ve 7.6 büyüklüğünde meydana gelen iki ayrı deprem, ülkemizin on bir şehrini etkilemiş ve telafisi mümkün olmayan zararlara neden olmuştur. Depremin üzerinden bir yılı aşkın süre geçtiği halde, depremin yıkıcı ve kalıcı etkileri yeni yeni kendisini göstermektedir. Telafisi mümkün olmayan can kayıplarının yanı sıra, devam eden süreçte maddî kayıplar da hukukî uyuşmazlıkların artmasına neden olmuştur.

Depremin birinci yılında yayımlanan verilere göre, on bir şehirde toplam 38.901 bina yıkılmış, 821.302 bağımsız bölüm ve 279 bin yapı orta ya da ağır hasarlı/ kullanılamaz

²⁸¹ Örneğin, özel teşvik programları kapsamında girişimci kadınların kurduğu işlerde, girişimci kadınların bireysel ihtiyaçlarını teminat altına alan çok yönlü bir sigorta türü olan "Kadın Girişimci Sigortası" gibi sigortaların da STK nezdinde tanınırlığının artırılmasının sağlanması önemlidir. Anılan sigorta türü hakkında detaylı bilgi için bkz: Can, M. Ç. (2019). *Kadın Girişimci Sigortası*, II. Uluslararası Kadın ve Hukuk Sempozyumu, 8 - 09 Mart 2019, C.2, s.1481-1491, Ankara. <http://www.kadinvehukuksempozyumu.com/bildiriozeti/Mehmet%20Celebi%20CAN.pdf>.

olarak kayıt altına alınmıştır²⁸². Deprem sonrasında, Zorunlu Deprem Sigortasından doğan tazminat alacaklarının tahsilinde de uyuşmazlıkların yaşandığı ve bu durumun hem mahkemelerin hem de STK'nin iş yükünün artmasına neden olmuştur. Mahkemelerde yargılamaların uzun sürmesi, hak sahiplerini mahkeme dışında alternatif uyuşmazlık çözüm yolu arayışlarına sevk etmiş ve böylece depremden sonra DASK'a karşı Komisyon nezdinde açılan davalarda artış yaşanmıştır. Bu gibi doğal olaylar, tahkimin önemini artırmaktadır. Bu nedenle de diğer sigorta türlerinde de mahkemelerin iş yükünün azaltılması ve Komisyon'a başvuru yapılabilmesi için Komisyon'un diğer branşlarda da tanıtımı önem arz etmektedir.

4.2. Sigorta Sözleşmesinden Doğan Uyuşmazlıkların Çözümünde Genel Mahkemeler ile Komisyon'a İlişkin Değerlendirmeler

Çalışmamızın bu bölümünde, yukarıda yer verdiğimiz veriler ve açıklamalar doğrultusunda, sigorta sözleşmesinden doğan herhangi bir uyuşmazlığın çözümünde mahkeme veya tahkimden hangisine başvurulmasının tarafların lehine olacağına ilişkin hususlarda değerlendirmelere yer verilmiştir.

4.2.1. Genel Mahkemelere Kıyasla Sigortacılıkta Tahkim Yargılamasının Faydaları

Tahkim, alternatif bir uyuşmazlık çözüm yoludur. Tahkim yargılamasında, uyuşmazlığın tarafları, aralarında doğan ihtilafı, belirledikleri hakemler aracılığıyla nihai bir çözüme kavuştururlar. HMK'de yer alan iç hukuk tahkimde, hakemlerin seçilmesi ve takip edilecek usul kurallarının belirlenmesi, tarafların iradesine bırakılmıştır. HMK'nin 427/1 hükmü gereği, yargılama süresi de en fazla bir yıl ile sınırlı tutulmuştur.

Genel mahkemelerde yürütülen yargılamaya gelinde ise bu hususların, tahkim ile oldukça farklılık arz ettiği görülür. Tez konumuzun sınırlarını aşması nedeniyle detaylı bilgilere yer vermeyeceğiz. Ancak sigorta tahkimiyle kıyaslanabilmesi adına bazı hususlara değinilecektir. Örneğin, herhangi bir uyuşmazlığın genel mahkemelerde

²⁸² İnternet Kaynağı; <https://csb.gov.tr/bakan-kurum-11-ilimizde-279-bin-binanın-acil-yikilacak-agir-hasarliyikik-veya-orta-hasarli-oldugunun-tespitini-yaptik-bakanlik-faaliyetleri-38479> Erişim Tarihi: 20.06.2024; Kırıcı, S./Soyluk, A. (2024). "6 Şubat 2023 Kahramanmaraş Depremlerinde Meydana Gelen Yapı Hasar Türleri ve Yapı Yıkım Çeşitlerinin Saha Analizlerinin Değerlendirilmesi". *Journal of Architectural Sciences and Applications*, 9(Special Issue), 327-352. <https://doi.org/10.30785/mbud.1318488>

çözülebilmesi için işin en başında, davanın açılacağı görevli ve yetkili mahkemenin tespiti gerekmektedir. Genel mahkemelerde, uyuşmazlığın çözümünde uygulanması gereken yargılama usulü, uyuşmazlığın türüne göre kanunda öngörülen şekilde ve hukuka uygun olmak kaydıyla mahkemece belirlenir²⁸³. Davanın açıldığı mahkeme hâkiminin sigortacılık alanında uzman olmaması yüksek ihtimaldir. Nitekim, hâkimlerin çeşitli davalara bakmaları, belirli bir alanda uzmanlaşmalarına engel olmaktadır. Sigortacılık alanında da ihtisas mahkemeleri bulunmadığından, hâkimlerin bu alanda uzmanlaştığından söz edilemez. Bu nedenle de hâkimler, sigorta sözleşmelerinden doğan teknik uyuşmazlıklarda, uzman bir bilirkişiye başvurmaktalardır²⁸⁴. Özellikle de bedeni zararlara ilişkin tazminat davalarında, hesaplamaların yapılması ancak bilirkişi incelemesi ile mümkün olmaktadır²⁸⁵. Bu durum, hem yargılamanın uzaması hem de masrafların artması sonucunu doğurur. Adalet Bakanlığı'nın yargılama sürelerinin kısaltılmasına yönelik önemli çalışmaları²⁸⁶ olsa da uygulamada henüz etkilerini gösterdiği söylenemez. Nitekim dosya sayılarındaki önlenemez artış, yargılama süresinin de giderek uzamasına neden olmaktadır. Bu nedenle herhangi bir uyuşmazlığın nihai karara ulaşması 3 ila 5 yıl zaman almaktadır.

Sigortacılıkta tahkime gelindiğinde ise, sigorta tahkimin hem genel tahkim çözüm yönteminden hem de mahkemelerden ayrıldığı görülür. Daha önce de değindiğimiz üzere, sigorta tahkiminde, Komisyon'da görev alan hakemler, tüm sigorta sözleşmelerinden doğan uyuşmazlıkları, başvuru yeri fark etmeksizin incelemek ve karara bağlamakla yükümlü kılınmıştır. Ayrıca, Komisyon'un merkezine veya ikametinin bulunduğu yerdeki büroya ya da elektronik ortamda başvuru yapılması mümkündür. Sigorta hakemleri, Komisyon tarafından atanır ve tarafların hakemi belirlemede tercih hakkı bulunmamaktadır. Bu yönüyle kurumsal tahkim türüne benzediğinden, genel tahkim hükümlerinden ayrılmaktadır. Sigortacılık tahkiminde taraflar arasında ne tahkim ne de hakem sözleşmesi bulunur. Sigortacı, sisteme üye

²⁸³ Örneğin, basit yargılama usulü, yazılı yargılama usulü veya ivedi hallere ilişkin hükümler için ayrıca bknz; Pekcanitez/Atalay/Özekes, Medeni Usul Hukuku, s.2018.; Tanrıver, S. (2016). Medeni Usul Hukuku, C.I, s. 1060.

²⁸⁴ Çelik, Ç.A. “Sigorta Anlaşmazlıklarında Tahkim Yolu”,s.1-14. <http://www.tazminathukuku.com/guncel-konular/sigorta-anlasmazliklarinda-tahkim-yolu.htm> Erişim Tarihi: 20.06.2024.

²⁸⁵ Karasu, a.g.m, 2016, s.51.

²⁸⁶ 23.06.2017 tarihli 30105 sayılı Resmî Gazetede yayımlanan “Soruşturma, Kovuşturma veya Yargılama Hedef Sürelerinin Belirlenmesi ve Uygulanmasına İlişkin Yönetmelik”.

olmayı kabul etmekte, başvurucu da tahkime başvurmakta serbesttir. Bu yönüyle de iradîdir.

Sigortacılık tahkimde, yargılama süresi 4, itiraz inceleme süresi ise 2 ay ile sınırlıdır²⁸⁷. Bu süre ancak tarafların açık ve yazılı muvafakati ile uzatılabildiğinden, yargılamanın hızlı bir şekilde sonuca ulaştığı söylenebilir. Mahkemelerde ise bu sürede yargılamanın sona ermesini bırakın, öninceleme duruşması için gün verilmesi dahi mümkün değildir.

Sigorta tahkiminin, mahkemelere kıyasla hızlı sonuçlanmasının bir diğer nedeni, kanun yollarına başvurularda kesinlik sınırlarının düşük tutulmasıdır²⁸⁸. 2023 yılında Komisyon'a yapılan başvuruların %58'i, uyuşmazlık miktarı itibariyle 5.000TL'nin altında olduğundan, itiraz incelemesine tabi olmadan kesinleşerek sona ermiştir²⁸⁹. İtiraz üzerine, itiraz hakem heyetinin denetiminden geçen dosyalar ise miktar itibariyle 238.730 TL'yi aşmıyor ise temyiz incelemesine gidilmeyeceğinden ikinci aşamada kesinleşmektedir. İtiraz incelemesi ise sigorta tahkimde yargılamanın 2 ay uzamasına neden olmaktadır. Bir diğer ifadeyle, 238.730 TL'yi aşmayan uyuşmazlıkların nihai olarak çözümü en fazla 6 ay sürmektedir. Bu da göstermektedir ki, düşük meblağlı tazminat taleplerinde hızlı sonuç alınabilmesi için taraflar sigortacılıkta tahkime başvurmayı tercih etmeleri daha faydalarına olacaktır.

Komisyon'a başvuru ücretleri, mahkeme harçlarına kıyasla çok düşüktür²⁹⁰. Başvuru ücretleri, uyuşmazlık konusu miktara göre belirlenir. 2024 yılı için belirlenen ücretler, 0-5.000,00 TL arasındaki uyuşmazlıklar için 320 TL, 5.001- 10.000 TL arası uyuşmazlıklarda, 715 TL, 10.001- 50.000 TL arası uyuşmazlıklarda 1.030 TL ve 50.001- üstü uyuşmazlıklarda, 1.030 TL'den az olmamak üzere talep konusu miktarın %1,5'i üzerinden ödenir. Ayrıca, yargılama devam ederken yapılması gereken masraflar ise çoğu dosyada sadece bilirkişi ücreti ile sınırlıdır. Bilirkişi ücretleri ise

²⁸⁷ SK m.30/16.

²⁸⁸ Karasu, a.g.m, 2016, s.52. Çelik, a.g.m, s.10.

²⁸⁹ 2023 Yılı Faaliyet Raporu, s.20; Ancak belirtmek gerekir ki bahse konu bu veri güncel bilgileri yansıtmamaktadır.2024 yılı itibariyle itiraz hakem kuruluna başvurma sınırı 15.000 TL olarak belirlenmiştir. Bu nedenle 15.000 TL'yi aşmayan dosyalar kesin olup, bu miktarın üzerindeki hakem kararlarına karşı itiraz hakem kuruluna başvurmak mümkündür.

²⁹⁰ Komisyon'a başvuru ücretleri hakkında, ayrıca bkz.;

(http://www.sigortatahkim.org/index.php?option=com_content&view=article&id=67&Itemid=92

Erişim Tarihi: 04.06.2024.); Sigorta Tahkim Komisyonu Başvuru Ücret Tarifesi ve Tarifinin Uygulanmasına Dair Usul ve Esaslar, (http://www.sigortatahkim.org.tr/files/basvuru_ucret_tarife2024.pdf Erişim Tarihi: 04.06.2024.)

her yıl belirlenen tarife üzerinden tahsil edilir. Bu miktarın da mahkemelere kıyasla düşük olduğu söylenebilir. Kısaca, sigorta tahkiminde, yargılama giderleri, belirli ve makul tutarlarda olduğundan, mahkemelere göre daha az külfetlidir.

Sigorta tahkiminde, dosya üzerinden inceleme yapılması nedeniyle, *tarafarca getirilme ilkesi* esastır. SK'nin 30/15'inci maddesi gereği, hakemler kendilerine verilen evrak üzerinde inceleme yapmakla yetkilidir. Bu nedenle de çoğu zaman, başvuru dilekçesinin davalı tarafa tebliğ sonrasında davalının sunduğu cevap dilekçesi üzerine, bilirkişi²⁹¹ görevlendirildiği ve sunulu evraklar üzerinden talep edilen tazminatın hesaplandığı görülmektedir. Bilirkişi ücretleri, her yıl, Kurum²⁹² tarafından, TÜİK verilerine (TÜFE) göre belirlenir²⁹³. Bilirkişi ücretlerinin belli bir tarife ile düzenlenmesi, mahkemelerde takdir edilen tutarlardan daha makul olmasını sağlamaktadır²⁹⁴.

Tahkimde yargılama gideri, uyuşmazlık miktarı üzerinden hesaplanan başvuru ücreti, tebligat gideri ve bilirkişi görevlendirilmiş ise bilirkişi ücretinden ibarettir. Vekalet pulu, dosyanın vekil ile takip edilmesi hâlinde zorunludur. Vekalet suret harcının ise 16/09/2022 tarihinden sonra yapılacak başvurularda aranmayacağı duyurulmuştur²⁹⁵.

²⁹¹ Bilirkişi görevlendirmeleri, 18.04.2019 tarih ve 30749 sayılı Resmî Gazetede yayımlanan “*Sigorta Tahkim Komisyonu Bilirkişilik Yönetmeliği*”ne uygun olarak yapılmaktadır.

²⁹² Sigortacılık ve Özel Emeklilik Düzenleme ve Denetleme Kurumu

²⁹³ 1 Şubat 2024 tarihinde yürürlüğe giren 2024 Yılı Sigorta Tahkim Komisyonu’u Bilirkişilik Ücret Tarifesi m. 13; “(1) Bilirkişi ücretinin tayininde, görevlendirmenin yapıldığı tarihte yürürlükte bulunan tarife esas alınır.

(2) Ücret tarifesi, Kurumca aksine bir düzenleme yapılmadıkça her takvim yılı başında TÜİK tarafından bir önceki yılın aynı ayına göre belirlenen tüketici fiyat endeksindeki değişim oranında artırılarak uygulanır”. (<http://www.sigortatahkim.org.tr/files/bilirkisiucrettarifesi2024.pdf> Erişim Tarihi: 22.06.2024.)

²⁹⁴ Buna göre, 1 Şubat 2024 tarihinden itibaren, adli trafik uzmanı için 1.200 TL, değer kaybı tazminatlarının hesaplanmasında, 1.000 TL, değer kaybı hariç diğer motorlu araç zararları, sakatlık/destekten yoksun kalma ve diğer bedeni zararlar, yangın, doğal afetler, mühendislik ve diğer sigorta dallarına ilişkin hesaplamalar ile sağlık/hastalık ve hayat sigortaları ve tarım sigortalarındaki tazminat hesaplamaları için 1.900,00 TL bilirkişi ücreti olarak ödenmektedir. Bu ücretler Tarifinin 7’nci maddesine göre en fazla %50 oranında artırılabilir.

²⁹⁵ Sigorta Tahkim Komisyonu’nun 16/09/2022 tarihli duyurusu; “*Komisyonu vekil aracılığıyla yapılan başvurularda, avukatlar tarafından tasdik edilen vekaletname suretlerinden, 492 sayılı Harçlar Kanununa bağlı (1) sayılı tarifenin D-1/c bendi gereği suret harcı alınmasına gerek olup olmadığı konusunda oluşan tereddütlerin giderilmesi amacıyla Gelir İdaresi Başkanlığından görüş istenmiştir. Gelir İdaresi Başkanlığı’nın (İstanbul Vergi Dairesi Başkanlığı- Gelir Kanunları Diğer Vergiler Grup Müdürlüğü’nün) 16/09/2022 tarihli ve 1039884 sayılı yazısına istinaden; önceki bir tarihte yapılmış olmakla birlikte henüz incelemeye tabi tutulmamış başvurular ile 16/09/2022 (bu tarih dahil) tarihinden itibaren yapılacak başvurularda, 1136 sayılı Kanun’un 56/2 maddesi kapsamında avukatlar tarafından tasdik edilmiş vekaletname suretleri için suret harcı aranmayacağı yönünde özelge alınmıştır. Bu kapsamda, belirtilen tarih ve sonrasında Komisyona yapılan başvurularda vekalet suret harcı aranmayacaktır*” (<http://www.sigortatahkim.org/> Erişim Tarihi: 22.06.2024)

Komisyon'a yapılan başvurular incelendiğinde, büyük çoğunluğunun trafik kazalarından doğan kasko ve sorumluluk sigortalarına dayalı tazminat istemlerine ilişkin olduğu anlaşılmaktadır. Buna göre, çoğu başvurunun konusu, motorlu araçların neden olduğu maddî ve manevî zararların, ZMSS veya kasko sigorta poliçelerinden tazminine ilişkindir. Bu tür uyuşmazlıkların mahkemeler aracılığıyla çözümü hâlinde, gerekli bilgi ve belgelerin ilgili kurumlardan toplanması uzun sürmekte ve yargılamanın uzamasına aynı zamanda dosyanın ilgili olmayan evraklar ile karmaşık hale gelmesine neden olmaktadır. Örneğin, sigortacılıkta uzman bir hâkimin olmaması ve bedeni zararın hesaplanabilmesi için alınması gereken sağlık raporunun, Adli Tıp Kurumlarından aylarca gelmemesi, tedavi sürecine ilişkin hasta epikrizlerinin ilgili hastanelerden temin edilememesi ve tazminat talebinde bulunan şahsın gelirinin tespiti için SGK'ye müzekkere yazılması ve sonucunun beklenmesi gibi mahkeme işlemlerinin hızlı bir şekilde yapılamaması yargılamaların uzamasına ve dosyaların daha da çözülmez hale gelmesine neden olmaktadır. Ancak sigorta tahkimde, taraflarca getirilme ilkesi esas olduğundan, başvuru dilekçesi ekinde, Sağlık Bakanlığı'nın yayımladığı yetkili hastaneler listesinde²⁹⁶ yer alan bir hastanelerden usulüne uygun bir şekilde tanzim edilmiş bir sağlık kurul raporu alınması ve bu raporda belirtilen maluliyet oranına göre hesaplama yapılması mümkündür. Aynı zamanda yine, tazminat talebinde bulunan başvuru sahibi, kaza tarihindeki gelirini gösterir bilgi ve belgeyi de e-devlet üzerinden temin ederek dosyaya sunmaktadır. Gelir bilgisi bulunmadığı takdirde, yerleşik yargı kararlarına²⁹⁷ göre asgari ücret esas alınarak, tazminatın hesaplanması da mümkündür. Görüldüğü üzere, SK'nin 30/15'inci maddesinin uygulanması, tahkim dosyalarının mahkemelere kıyasla hızlı bir şekilde bu alanda uzman hakemler tarafından çözülmesini sağlamaktadır.

4.2.2. Sigorta Tahkiminin Dezavantajları

2007 yılında Sigortacılık Kanunu'nun 30'uncu maddesi ile hukukumuza kazandırılan ve 2009 yılının ikinci yarısından itibaren faaliyete başlayan sigortacılıkta tahkim, başvuruları kabul ettiği günden bu yana, 15 yılı aşkın süredir, hızla gelişim gösterse

²⁹⁶ Sağlık Bakanlığı tarafından aralıklarla güncellenen listeye ulaşmak için bknz; <https://dosyamerkez.saglik.gov.tr/Eklenti/48696/0/engelli-saglik-kurulu-raporu-duzenlemeye-yetkili-hastane-listesi--28052024pdf.pdf> Erişim tarihi:22.06.2024.

²⁹⁷ Yargıtay 17. HD. 2020/7323 K ve 19.11.2020 tarihli kararı, Yargıtay 4. HD., 2021/2774 K. 10.06.2021 tarihli kararı, Yargıtay 4. HD, 2021/2983 K. 14.06.2021 tarihli kararı (Akkanat/Atalı/Seven, s.901 vd.)

de kendisinden beklenen faydayı henüz sağlayamamıştır. Örneğin, yapılan başvuru türlerine bakıldığında, başvuruların büyük çoğunluğunun trafik ve kasko sigortalarından doğan uyuşmazlıklara ilişkin olduğu, diğer sigorta türlerinde ise Komisyon'un etkinliğini yeterince gösteremediği, diğer alanlarda halen genel mahkemelerde dava yoluna gidildiği görülmektedir.

Vatandaşların trafik ve kasko sigortaları dışında, diğer sigorta sözleşmelerinden doğan uyuşmazlıklar için genel mahkemelere başvurularının sebeplerinin, STK'nin bu alanlarda da uzman hakemleri olduğunun yeterince bilinmiyor olması ve bu yönde yapılan tanıtımların yeterli olmadığı kanaatindeyiz.

Vekil ile takip edilen sigorta uyuşmazlıklarını ele aldığımızda ise; vekillerin STK yerine genel mahkemelere başvurularının sebebi, STK'de hükmedilen vekalet ücretinde uygulama birliği bulunmaması ve hatalı düzenlemelerin neden olduğu adil olmayan vekalet ücreti olduğu kanaatindeyiz.

STK'de hükmedilen vekalet ücretleri, başlı başına ayrı bir tez konusu olmakla birlikte, Komisyon'a yapılan başvurulardaki azalmanın asıl sebepleri arasında olduğunu ifade etmek mümkündür. Bu nedenle kısaca değinmekte fayda görüyoruz. SK'nin m.30/17 hükmü "*Talebi kısmen ya da tamamen reddedilenler aleyhine hükmolunacak vekalet ücreti, Avukatlık Asgarî Ücret Tarifesinde belirlenen vekalet ücretinin beşte biridir*" şeklindedir. AAÜT'nin 17/2²⁹⁸ maddesinde ise farklı bir hükme yer verilmesi, uygulamada görüş ayrılıklarına neden olmaktadır. SK'de talebi kısmen ya da tamamen reddolunanlar aleyhine 1/5 oranında vekalet ücreti verilmesi gerektiği hüküm altına alınmış ise de Tarife'de başvuru vekilleri için, maktu tutarın altında kalmamak kaydıyla 1/5 oranında vekalet ücretine takdir edilmesi gerektiği ifade edilmiştir. Anılan hükümlerin Anayasa'ya ve kanunlara aykırı olduğu ileri sürülerek yargısal süreç başlatılmış ise de geline aşamada, uygulamada; sigorta hakemlerince, başvuru sahibi vekil ile temsil edilmiş ise, başvuru lehine asliye mahkemelerince hükmolunacak maktu vekalet ücretinin altında kalmamak kaydıyla 1/5 oranında

²⁹⁸ AAÜT'nin 17/2 maddesi ise; "*Sigorta Tahkim Komisyonları, vekalet ücretine hükmederken, bu Tarifinin ikinci kısmının ikinci bölümünde asliye mahkemeleri için öngörülen ücretin altında kalmamak kaydıyla bu Tarifinin üçüncü kısmına göre avukatlık ücretine hükmeder. Ancak talebi kısmen ya da tamamen reddedilenler aleyhine bu Tarifeye göre hesaplanan ücretin beşte birine hükmedilir. Konusu para ile ölçülemeyen işlerde, bu Tarifinin ikinci kısmının ikinci bölümünde asliye mahkemeleri için öngörülen maktu ücretine hükmedilir. Ancak talebi kısmen ya da tamamen reddedilenler aleyhine öngörülen maktu ücretin beşte birine hükmedilir. Sigorta Tahkim Komisyonlarınca hükmedilen vekalet ücreti, kabul veya reddedilen miktarı geçemez*" şeklindedir.

vekalet ücretine takdir edildiği, sigorta şirketleri lehine ise böyle bir şart aranmaksızın, asliye mahkemelerince hükmolunması gereken vekalet ücretinin ancak beşte birinin verildiği görülmektedir. Bu uygulananın, başta taraflar arasında eşitsizliğe yol açtığı, ayrıca başvuran vekilliği yapan avukatların da yasal vekalet ücreti alacağına haksız bir şekilde kısıtlanmasına neden olduğu görülmektedir. Özetle, vekil ile temsil edilen bir uyuşmazlık, genel mahkemelerde dava konusu edildiğinde, davacı lehine hükmedilen vekalet ücreti, STK nezdinde takdir edilecek vekalet ücretinden daha fazla olacağı için, STK'ye yapılan başvuruların vekiller tarafından daha az tercih edilmesine yol açabileceğini ifade etmek mümkündür. Bu nedenle de STK'nin kurulduğu günden bu yana, kendisinden beklediği faydayı tam anlamı ile gösteremediği kanaatindeyiz.

Kanaatimizce, yargılamada yaşanan aksaklıkların bir diğer sebebinin ise böylesine önemli bir sistemin tek bir maddede düzenlenmesi ve kendine has kanununun olmamasıdır²⁹⁹.

Sigortacılıkta tahkime ilişkin hükümler, SK'nin 30'uncu maddesinde yer alan 24 fıkradan ibarettir. Anılan fıkralarda, hem Komisyon'un teşkilat yapısı ve işleyişi hem de yargılamanın usul ve esasları belirlenmeye çalışılmıştır. Yine aynı şekilde, tek bir fıkroda hakem kararları ve kararlara karşı kanun yollarının düzenlenerek, anlaşılması zor ve uzun düzenlemelere yer verilmiştir.

MTK'de olduğu gibi, müstakil bir sigorta tahkiminde usul kanununa ihtiyaç vardır. Bu alanda bağımsız bir usul kanunu yapılamaması hâlinde dahi, SK'de tahkime ayrılan 8'inci bölümün daha açıklayıcı ve ayrı başlıklar taşıyan maddeler hâlinde düzenlenmesi yerinde olacaktır. Zira Komisyon'a başvuru yapabilecek taraflar, başvuru koşulları, hakem kararları ve kanun yolları ile Komisyon'un teşkilatlanma yapısı gibi hususların her birinin açıklayıcı ve anlaşılır ayrı başlıklar altında düzenlenmesinin, HMK'ye yapılan genel atıftan doğan görüş ayrılıklarının da önüne geçeceği kanaatindeyiz.

Hakemlerin, SK m.30/15 gereği, dosya üzerinden inceleme yapmaları kanaatimizce tahkimin doğası ve süreli yargılama anlayışı ile uyumludur. Ancak uygulamada ve öğretide bu hususun, tartışmaya neden olduğu görülmekte ve tahkimin daha adil bir şekilde uygulanabilmesine engel olduğu belirtilmektedir. Bir açıdan bakıldığında,

²⁹⁹ Aynı yönde bkz, Ulaş, Sigortacılıkta Tahkim Hukuku, s.55.

hakemlerin eksiklikleri giderme yükümlülüğünün olmaması, yargılama süresi ile bağdaşsa da eksiklik nedeniyle başvurunun reddedilmesi de zamanaşımı, hak düşürücü süreler açısından tarafların menfaatine olmayabilir. Bir diğer açıdan, aynı uyuşmazlık hakkında yeniden başvuru yapılmasının, taraflar açısından yargılama giderlerine yeniden katlanılmasına ve hak arayışında masrafların artmasına neden olacağına şüphe yoktur.

Tarafsızlık taahhünamesini ayrı bir başlık altında inceleyeceğimizden burada detaylara girmeyeceğiz. Ancak, hakemlik mesleğinin aktif icrası sırasında sigorta tahkimde görülen dosyalarda taraf vekilliği de yapılmasını meslek etiğine uygun bulmuyoruz. Şüphe yoktur ki, vekil olarak takip edilen dosyaların Komisyon'a bildirildiği halde, aynı hakem önüne getirilmesi mümkün değildir. Ancak yine de hakem ve hatta eş ve çocuklarının, sigorta tahkiminde taraf vekilliği yapmalarının, hakemlerin tarafsızlığına ve tahkime duyulan güveni sarsacağı kanaatindeyiz.

Sigorta hakemleri, sigortacılık alanında uzman kişilerden seçilir. Sigorta sözleşmelerinden doğan uyuşmazlıkların çözümünde de hâkimlere kıyasla pratik ve hızlı çözüme ulaşmaları tarafların lehine sonuçlar doğurmaktadır. Ancak tazminat talepli başvurularda, zararın tespiti gibi teknik inceleme gerektiren hususlarda sigorta tahkiminde de bilirkişiye başvurulması esastır. Komisyon'da görülen hemen hemen tüm hasar tazminatı talepli başvurularda, dosyada herhangi bir eksiklik bulunmuyor ise başvuru ve cevap dilekçesi teatisinin sona ermesi ile bilirkişi görevlendirmesi yapılmaktadır. Çoğu zaman işbu bilirkişi raporlarının taraflara tebliğinden sonra karara çıkıldığı, açıkça bir maddî hata bulunmuyor ise ayrıca ek rapor alınmadığı görülmektedir. Bazı durumlarda ise istisna olmakla birlikte ek rapor alınmaması nedeniyle, başvuru sahiplerinin ıslah hakkını kullanılmadığı ve bakiye alacak istemi yönünden yeniden başvuru yapılması ihtiyacı ortaya çıkmaktadır. Hakemlerin incelemelerinin 4 ay ile sınırlı olması, bazı hallerde ek rapor istemlerinin reddedilmesi sonucunu doğurmaktadır.

Özellikle de sorumluluk sigortalarından doğan uyuşmazlık dosyalarında, bedeni zararların tespiti için sunulan adli tıp raporu ve sağlık kurulu raporlarının teyit edilememesi, beraberinde cevaplandırılması gereken soruları da getirmektedir. Bilindiği üzere, sigortacılık tahkiminde, taraflarca getirme ve dosyada yer alan evrak üzerinden karar verilmesi kuraldır. Bu nedenle de yasal olarak, hakemlerin eksikleri

tamamlatma veya yeniden sağlık kurul raporu aldırma gibi bir yükümlülüğü bulunmadığı halde, Yargıtay'ın bozma kararlarına karşı direnme hakkı bulunmadığından, bazı hakemlerce yeniden sağlık kurulu raporu istendiği, ancak bazı hakemin ise bu eksikliği tamamlatmadığı görülmektedir.

SK'nin 30'uncu maddesinde düzenlenmeyen pek çok konuda, 23'üncü fıkra gereği HMK'ye genel atıf yapılması, somut uyuşmazlıklarda hangi hükümlerin uygulanacağı konusunda hakemler arasında görüş ayrılıklarına neden olmaktadır. SK'nin 30/23'üncü maddesinde, HMK'ye yapılan atıfların öncelikle, iç hukuk tahkimine ilişkin hükümlerine yapıldığını, ancak, burada hüküm bulunmayan hallerde genel hükümlere gidilmesi gerektiği kanaatindeyiz.

SK'nin 30/23'üncü maddesinin uygulamasında görüş birliğinin olmaması, aynı konu hakkında farklı kararlar verilmesine ve uygulama birliğinin oluşmamasına neden olmaktadır. Aynı taraf vekilinin, aynı konuda birden farklı karar ile karşı karşıya kalması muhtemeldir. Bu açıdan, sigortacılıkta tahkim sisteminde hakemler arasında uygulama birliği olmadığı sürece, uyuşmazlıkların neticesi hakkında öngörülebilirlikten bahsedilemez.

4.3. Tarafsızlık Taahhünamesi ve Hakemlerin Vekil Sıfatıyla Dosya Takip Etmesinin Tarafsızlığa Etkileri

Çalışmamızın 2. bölümünde, STK'nin kurumsal yapısı başlığı altında, sigorta hakemleri ve raportörlerin tarafsızlığı hakkında genel açıklamalara yer verilmiştir. Bu bölümde ise, Sigortacılık Kanunu'nda ve STİY'de yer alan hükümler ile Danıştay 10. Dairesi'nin iptaline konu olan diğer hükümler ele alınacaktır.

Sigortacılık Kanunu'nda sigorta hakemlerinin tarafsızlığına ilişkin bazı düzenlemelere yer verildiği görülmektedir. Bunlardan ilki, SK'nin 30'uncu maddesinin 19'uncu³⁰⁰ fıkrasında, sigorta hakemlerinin ve raportörlerin tarafsız olmasının zorunlu olduğu, bu

³⁰⁰ SK m.30/19; “Sigorta hakemleri ve raportörler tarafsız olmak zorundadır. Sigorta şirketlerinin, reasürans şirketlerinin, sigortacılık yapan diğer kuruluşların, sigorta eksperlerinin, sigorta acentelerinin ve brokerlerin ortakları, yönetim ve denetiminde bulunan kişiler ve bunlar adına imza atmaya yetkili olanlar ile tüm bu kuruluşlarda mesleki faaliyette bulunanlar ve sigorta eksperleri, sigorta acenteleri ve brokerler sigorta hakemliği yapamaz. Bu sınırlandırmalar söz konusu kimselerin eş ve çocukları için de geçerlidir. Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun 28 inci maddesi sigorta hakemleri hakkında da uygulanır” hükmünü haizdir.

kapsamda HUMK 28'inci maddesinin sigorta hakemleri için de uygulanacağına ilişkin hükmüdür.

Mülga HUMK'nin 28'inci maddesinde, hâkimlerin memnu olduğu haller yer alıyor idi. 6100 sayılı HMK'nin yürürlüğe girmesi ile yeni Kanun'un 34'üncü maddesinde hâkimlerin yasaklı olduğu haller yeniden ele alınmıştır. Bu amaçla, SK m.30/19 hükmünde yer alan atfın ilk olarak HMK m.34'e yapıldığı ve bu kapsamda sigorta hakemlerinin de aynı hâkimler gibi tarafsız olmasını sağlanabilmek adına yasaklandığı bazı haller öngörüldüğü söylenebilir. SK'nin 30/19'uncu maddesinde değişiklik yapılmaması nedeniyle halen mülga HUMK'ye yapılan atıf yer olsa da bahse konu güncellemeye STİY'de yer verilmiş ve 14'üncü maddenin 1'inci fıkrasında eklenen dördüncü cümleyle açıkça; “12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanununun hâkimin yasaklılığına ve reddine ilişkin hükümleri hakemler hakkında da uygulanır” denilerek, HMK'nin 34 ila 36'ncı maddelerinin uygulanacağı ifade edilmiştir.

Hakemlerin tarafsızlığına ilişkin kanunda yer alan diğer bir hüküm ise yine SK'nin 30'uncu maddesinin 11'inci fıkrasında, sigorta hakeminin, “*tarafsızlık ilkesine aykırı hareket ettiği tespit edilmişse sürekli olarak*”, listeden silinmesinin düzenlenmesine ilişkindir.

Yine, SK'nin 30/3'üncü maddesinin (c) bendinde, “*Tahkim sisteminin adil, tarafsız ve etkin bir biçimde işleyişini sağlamak için gerekli önlemleri*”n alınması, Komisyon'a görev olarak yüklenmiştir. Bu durumda Komisyon, hakemlerin tarafsızlığını sağlamak için öncelikle gerekli tedbirleri alır ve tedbirlere aykırı davrandığı tespit edilen hakemler için gerekli yaptırımları uygulamalıdır. Yukarıda da izah edildiği üzere, hakemin tarafsızlığının ispatlanması hâlinde uygulanacak yaptırımın listeden silinme olduğu yine Kanun'da açıkça zikredilmiştir.

SK'de, sigorta ve itiraz hakemi ayırımına yer vermeksizin, Komisyon'da görev alan tüm hakemlerin tarafsızlığına vurgu yapılmıştır. Sigorta veya itiraz hakeminin taraflı tutum sergilediğine ilişkin iddianın ispatlanması hâlinde, kanunda öngörüldüğü gibi listeden silinmesine karar verilir. Sigortacılık Kanunu, tarafsızlık ilkesinin ihlali hâlinde uygulanacak yaptırımı düzenlemiş ise de bu ilkenin uygulanması ve anlaşılması gereken hususları yönetmeliğe bırakmış ve tarafsızlık ilkesinin detaylarına STİY'de yer verilmiştir.

STİY'nin 14 ve 14/A maddeleriyle hakemlerin tarafsızlığının düzenlendiği, ancak zaman içerisinde bu hükümlerin değişikliklere konu olduğu ve nihai olarak Danıştay tarafından iptal edildiği görülmektedir. Yönetmeliğin ilgili maddelerini ele aldığımızda, değişikliklere maruz kaldığı ve nihai olarak da iptal edildiğini görmekteyiz.

İlk olarak, STİY'nin "Hakem Listesi" başlığını taşıyan 14'üncü maddesinin 1'inci fıkrasında, ikinci cümleden sonra gelmek üzere, "Sigortacılıkta Tahkime İlişkin Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik"nin 9'uncu maddesi³⁰¹ ile "*Hakemler Komisyon nezdinde görülen uyuşmazlıkları taraf vekili sıfatıyla takip edemez. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanununun hâkimin yasaklılığına ve reddine ilişkin hükümleri hakemler hakkında da uygulanır*" cümleleri eklenmiştir.

Buna göre, STİY'nin 14'üncü maddesine eklenen bu iki cümleyle sigorta hakemlerinin, hakemlik yaptığı süre boyunca, Komisyon nezdinde görülen davalarda taraf vekili olmaları engellenmek istenmiştir. Anılan hükmün, SK'nin 30/3-c maddesine dayandırıldığı ve bu kapsamda, hakemlerin tarafsızlığının sağlanması için tedbir alındığı ve avukatlar ile hakemler arasında meydana gelebilecek menfaat çatışmasının önüne geçilmek istendiği ifade edebilir.

Ancak hükmün uygulamaya geçmesinin üzerinden çok zaman geçmeden, 10.08.2021 tarih ve 31564 s. R.G.'de yayımlanan Yönetmeliğin 9'uncu maddesi ile eklenen "*Hakemler Komisyon nezdinde görülen uyuşmazlıkları taraf vekili sıfatıyla takip edemez*" şeklindeki üçüncü cümlelerin yürütülmesi, Danıştay 10. Dairesinin 13/1/2022 tarihli ve E.:2021/5092 sayılı ve 13/01/2022 tarih ve E.: 2021/5503 sayılı kararları ile durdurulmuştur³⁰².

³⁰¹ 10.08.2021 tarih ve 31564 s. R.G.'de yayımlanan Sigortacılıkta Tahkime İlişkin Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik

³⁰² Danıştay 10. Daire'nin 13.01.2022 tarih ve 2021/5503 E., sayılı YD ara kararının hukukî değerlendirmesinde şu ifadeler yer verildiği görülmektedir: "*1- Dava Konusu Yönetmeliğin 14. maddesinin 1. fıkrasına eklenen "Hakemler Komisyon nezdinde görülen uyuşmazlıkları taraf vekili sıfatıyla takip edemez" cümlesinin İncelenmesi: Anayasa'nın 124. maddesinde, Cumhurbaşkanı, bakanlıklar ve kamu tüzelkişilerinin kendi görev alanlarını ilgilendiren kanunların ve uygulanmasını sağlamak üzere ve bunlara aykırı olmamak şartıyla yönetmelikler çıkarabileceği hükmüne yer verilmiştir.*

Buna göre, idari teşkilat yapısı içinde yer alan Bakanlıklar ile diğer kamu kurum ve kuruluşları, görev alanlarına ilişkin olarak ve yönetmelik, yönerge, tebliğ, genelge ve talimat gibi çeşitli adlar altında düzenleme yapabilmektedirler. Ancak, bu düzenlemeler arasında uyulması gereken "normlar hiyerarşisi" kuramına göre, hukuk düzeni, farklı kademede yer alan Anayasa, kanun, yönetmelik ve

Hakemlerin, Komisyon nezdinde aynı zamanda, taraf vekili olarak dosya takip edemeyeceğine ilişkin hüküm, Türkiye Barolar Birliği (TBB) tarafından iptal davasına konu edilmiş ve Danıştay 10. Dairesi tarafından yürütülmesinin durdurulmasına karar verilmiştir. Yürütme durdurma kararının gerekçesine bakıldığında, anılan Yönetmelik hükmünün kanuni dayanağı bulunmadığı ve bilakis, Avukatlık Kanunu'nun 12'nci maddesine aykırı olduğu, zira anılan maddede avukatlık mesleği ile bağdaşır işler arasında hakemliğin açıkça sayıldığı ve SK 30/19'uncu maddesinde de hakemlik yapamayacakların tahdidi olarak sıralandığı, bunların içinde avukatlık mesleğinin zikredilmediği, hal böyle olunca, Yönetmelik ile kanuna aykırı bir sınırlandırma getirildiği ifade edilmiş ve bu kapsamda, anılan hükmün yürütülmesinin durdurulmasına karar verilmiştir.

Yine hakemlerin tarafsızlığına ilişkin STİY'de yer alan ve kanuna aykırı olduğu gerekçesiyle Danıştay tarafından iptal edilen bir başka hüküm ise STİY'nin 14/A

diğer düzenleyici işlemlerden oluşan birçok normu içermekte ve her norm geçerliliğini bir üst basamakta yer alan normdan almaktadır. Normlar hiyerarşisine göre kanundan sonra gelen yönetmelik, genelge, tebliğ, talimat gibi düzenlemelerin ancak kanunda verilmiş olan hakkın kullanılmasının açıklanması ile ilgili olacağı, bu metinlerde kanun ile verilmiş olan hakkı genişletici veya daraltıcı mahiyette hükümlere yer verilemeyeceği hukukun genel ilkelerindedir.

17/08/2007 tarih ve 26616 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Sigortacılıkta Tahkime İlişkin Yönetmeliğin, 10/08/2021 tarih ve 31564 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Sigortacılıkta Tahkime İlişkin Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik'in 9. maddesi İle değişik "Liste" başlıklı 14. Maddesinin fıkrası, "(1)(Değişik:RG-24/7/2013-28717) Hakemlik başvurusu kabul edilenlerden (Değişik ibare:RG-10/8/2021-31564) Kurum tarafından uygun görülenlerin kaydedilmesi amacıyla, sigorta hakemleri için ayrı, itiraz hakem heyetinde yer alacak sigorta hakemleri için ayrı olmak üzere Listeler tutulur. Bir hakem, birden fazla Listede yer alamaz. (Ek cümleler:RG-10/8/2021-31564) Hakemler Komisyon nezdinde görülen uyuşmazlıkları taraf vekili sıfatıyla takip edemez. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanununun hâkimin yasaklığına ve reddine ilişkin hükümleri hakemler hakkında da uygulanır." şeklindedir.

5684 sayılı Kanun'un 30.' maddesinden, davalı idareye verilen 'yetkinin, sigorta hakemlerinde aranacak deneyim ve bu deneyime esas teşkil eden bilginin tespitine ilişkin ölçütleri belirlemekle sınırlı olduğu anlaşılmaktadır. Bununla birlikte, 5684 sayılı Kanun'un 30. maddesinin 19. fıkrasında sigorta hakemliği yapamayacak kişilerin sayıldığı, 1136 sayılı Kanun'unun 12. maddesinde, hakemliğin avukatlıkla birleşebilen işlerden olduğunun düzenlendiği görülmektedir.

Dava konusu Yönetmelikte yapılan değişiklikle, Sigorta Tahkim Komisyonu nezdinde görev alan hakemlerin Komisyon nezdinde görülen uyuşmazlıkları' taraf vekili sıfatıyla takip edemeyeceği düzenlenmekle birlikte, anılan düzenlemenin -komisyonda görülen uyuşmazlıklarda vekillik yapan kişilerin komisyon nezdinde hakem olarak görev yapamayacakları sonucunu da doğurduğu anlaşılmaktadır.

Bu durumda, dava konusu Yönetmelik değişikliği ile sigorta davalarını kanuni temsilcilik dışında vekil sıfatıyla takip edebilme konusunda yetkisi bulunan avukatların, sigorta hakemliği yapma hakkının, kanun hükmünü aşar bir şekilde sınırlandırıldığı, sigorta hakemliği yapan kişilerin de avukatlık görevinin kanuna aykırı şekilde engellendiği görüldüğünden, dava konusu düzenlemede hukuka uyarlık bulunmadığı sonucuna varılmaktadır,

Hukuka aykırılığı bu şekilde tespit edilen dava konusu düzenlemenin bu haliyle uygulanması durumunda telifisi güç veya imkânsız zararlara da sebebiyet verebileceği açıktır".
https://d.barobirlik.org.tr/2022/tbb_20220308095753.pdf Erişim Tarihi: 20.08.2024

maddesidir. STİY'nin 14'üncü maddesine eklenen ve yukarıda izah edilen değişiklikten çok daha önce, 19.01.2016 tarih ve 29598 s. Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren, bir başka yönetmelik değişikliğine ilişkin "Sigortacılıkta Tahkime İlişkin Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik" in 5'inci maddesi ile, STİY'nin 14'üncü maddesinden sonra gelmek üzere 14/A maddesinin eklendiği görülmektedir.

STİY'nin 14/A maddesinde³⁰³, hakemlerin tarafsızlığının, yazılı bir belge ile taahhüt altına alınmak istendiği görülmektedir. "*Tarafsızlık taahhütnamesi*" denilen bu belge ile, fiilen sigorta hakemliği yapanların, görev süreleri boyunca sigorta davalarını taraf vekili sıfatıyla takip etmeyecekleri yönünde taahhütname vermeleri, vermedikleri takdirde tarafsızlık ilkesine aykırı davrandığının kabulü yönünde karine uygulanacağına ilişkin bir hüküm yer almakta idi.

STİY'nin 14/A maddesi, 14'üncü maddenin 3'üncü fıkrasının c bendinin³⁰⁴ uygulamasına ilişkin hükümler ihtiva etmektedir. Buna göre, STİY'nin 14/3-c maddesinde, "*Kurul veya Yargıtaydaki görevleri devam ettiği süre boyunca yedinci fıkrada sayılan kişiler*" in, görev süreleri boyunca fiilen hakemlik yapamayacakları ifade edilmiştir. Burada Kurul olarak kastedilen, Sigortacılık ve Özel Emeklilik

³⁰³ Mülga 14/A maddesi şu şekildeydi; "(1) 14 üncü maddenin üçüncü fıkrasının (c) bendinin uygulanması ile ilgili olarak aşağıdaki esaslar dikkate alınır.

a) Mevcut hakemlerle ilgili olarak, kanuni temsilcilik dışında sigorta davalarını vekil sıfatıyla takip edenler arasından fiilen sigorta hakemliği yapmak isteyen hakemlerin; bu maddenin yürürlük tarihinden itibaren dört ay içinde, 14 üncü maddenin 3 üncü fıkrasının (c) bendi kapsamında Komisyona sigorta davalarını vekil sıfatıyla takip etmeyeceğine dair taahhütname vermesi gerekmektedir. Bu maddenin yürürlük tarihinden önce, vekil sıfatıyla sigorta davası takip etmekte olan hakemlerin sonuçlanmamış davaları bu taahhütname kapsamında değerlendirilmez.

b) Bu madde yürürlüğe girdikten sonra hakem olan ve sigorta davalarını vekil sıfatıyla takip eden hakemlerin, hakemliğe başladıkları tarih itibarıyla (a) bendinde belirtilen taahhütnameyi vermesi gerekmektedir.

c) Taahhütname vermeyen hakemler, bu Yönetmeliğin 14 üncü maddesinin üçüncü fıkrasının (c) bendi kapsamında değerlendirilir.

(2) Birinci fıkranın (a) ve (b) bentlerinde belirtilen taahhütnameye aykırı davranılması durumu, Kanununun 30 uncu maddesinin onbirinci fıkrasının (a) bendi uyarınca tarafsızlık ilkesine aykırı davranılması şeklinde değerlendirilir.

(3) Müsteşarlık bu maddenin uygulanmasına ilişkin gerekli tedbirleri alır".

³⁰⁴ STİY m.14/3-c; "*Kurul veya Yargıtaydaki görevleri devam ettiği süre boyunca yedinci fıkrada sayılan kişiler, fiilen sigorta ya da itiraz hakemliği yapamaz ve bu listede izlenir. Sigorta hakemlerinde, belirtilen listede bulunma haline sebep olan durumların sona ermesi hâlinde, listede ilgili değişikliğin yapılabilmesini teminen keyfiyet, ilgili hakem tarafından derhal Komisyona bildirilir. Bu fıkra uyarınca düzenlenen listede bulunanlar, kayıt tarihinden itibaren her beş yılda bir Komisyon Başkanlığının görüşleri de dikkate alınmak suretiyle Kurum tarafından değerlendirilir ve bunların genel listeye kaydı yapılabilir*" hükmünü haizdir.

Düzenleme ve Denetleme Kurulu'dur. Yargıtay'da görevleri devam eden ve yedinci³⁰⁵ fıkarda sayılan kişilerden kasıt ise Yargıtay'ın görev dağılımı bakımından sigorta sözleşmeleri hakkında uyuşmazlıkları çözmekle yetkili dairelerinde en az 6 ay görev yapan başkan ve üyeleridir. Bir diğer ifadeyle SDDK'da ve Yargıtay'ın ilgili dairelerinde fiilen en az 6 ay görev yapanlar için sınav şartı aranmadığı ve talepleri hâlinde doğrudan, itiraz hakem listesine kaydedileceği Yönetmelik ile hüküm altına alınmıştır. STİY'nin 14/A maddesi, işte bu sayılan kimseler bakımından, hakemlik görev süresi boyunca tarafsızlığın taahhüt edilmesini amaçladığı halde bu hükmün de iptal edildiği görülmektedir.

STİY'nin 14/A maddesine baktığımızda, her ne kadar bu hüküm, 19.01.2016 tarihinde getirilmiş ise de uygulaması mümkün olmamıştır. Zira Danıştay 10. Dairesi'nin 17/05/2016 tarih ve 2016/735 E., 2016/456 E. ve 2016/553 E. Sayılı dosyalarıyla, yürütülmesi durdurulmuş ve nihai olarak Danıştay 10. Dairesi'nin 13/10/2021 tarih, 2016/533 E., 2021/4718 K. sayılı kararıyla iptal edilmiştir. Karara karşı yapılan itirazlar üzerine, Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulu'nun 21/04/2022 tarih ve 2022/271 E., 2022/1550 K sayılı kararı³⁰⁶ ile itirazlar reddedilmiş ve böylece kesin olarak STİY'nin 14/A maddesi ilgili Yönetmelikten çıkarılmıştır.

³⁰⁵ STİY m. 14/7; "Kanununun 30 uncu maddesinin sekizinci fıkrasında belirtilen nitelikler ile bu Yönetmeliğin 13 üncü maddesinde düzenlenen deneyim şartlarını taşımak kaydıyla; en az 6 ay süreyle görev yapmış olan Kurul başkan ve üyeleri ile Yargıtay Büyük Genel Kurulunun iş bölümü kararına göre taraflardan biri sigorta şirketi olan ve sigorta sözleşmelerinden kaynaklanan uyuşmazlıkları çözmekle görevli daireleri ile iş kazaları ve meslek hastalığından kaynaklanan tazminat ve rücu davalarında sigorta şirketinin de taraf olduğu uyuşmazlıkları çözmekle görevli dairelerinde de en az 6 ay süreyle görev yapmış olan başkan ve üye hâkimler Komisyona müracaatlarına istinaden itiraz hakemi olarak listeye doğrudan kaydedilir"

³⁰⁶ Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulu'nun 21/04/2022 tarih ve 2022/271 E., 2022/1550 K sayılı kararı şu şekildedir: " Dava konusu Yönetmelik'in 14. maddesinin 3. fıkrasının (c) bendi ile 14/A maddesi yönünden; Anayasa'nın 124. maddesinde Cumhurbaşkanı, bakanlıklar ve kamu tüzelkişilerinin, kendi görev alanlarını ilgilendiren kanunların ve Cumhurbaşkanlığı kararnamelerinin uygulanmasını sağlamak üzere ve bunlara aykırı olmamak şartıyla, yönetmelikler çıkarabileceği hükmüne yer verildiği, Buna göre, idari teşkilat yapısı içinde yer alan bakanlıklar ile diğer kamu kurum ve kuruluşlarının, görev alanlarına ilişkin olarak yönetmelik, yönerge, tebliğ, genelge ve talimat gibi çeşitli adlar altında düzenleme yapabileceği,

Ancak, bu düzenlemeler arasında uyulması gereken "normlar hiyerarşisi" kuramına göre, hukuk düzeninin, farklı kademedede yer alan Anayasa, kanun, yönetmelik ve diğer düzenleyici işlemlerden oluşan birçok normu içerdiği ve her normun geçerliliğini bir üst basamakta yer alan normdan aldığı, normlar hiyerarşisine göre kanundan sonra gelen yönetmelik, genelge, tebliğ, talimat gibi düzenlemelerin ancak kanunda verilmiş olan hakkın kullanılmasının açıklanması ile ilgili olacağı, bu metinlerde kanun ile verilmiş olan hakkı genişletici veya daraltıcı mahiyette hükümlere yer verilemeyeceği,

Dava konusu Yönetmelik'te yapılan değişikliklerde, açıkça "avukat" ifadesine yer verilmemekle birlikte, "kanuni temsilcilik dışında tarafları temsil edebilmesi mümkün kişiler" ifadesine yer verildiği ve yine

Tarafsızlık taahhütnamesinin amacı, işin en başında, bir diğer ifade ile hakemlik görevine başlarken, tüm sigorta ve itiraz hakemlerinin görevli oldukları dosyalar, henüz önlerine gelmeden tarafsız olacaklarının teminatını vermelerini sağlamak olduğunu düşünüyoruz. Böylece, sadece somut dosyalar bakımından değil, STK'ya yapılan tüm başvurular açısından, hakemlerin tarafsızlığına duyulan güvenin artırılmak istendiği ve bu amaçla da uygulanmasının devam etmesi gerektiği kanaatindeyiz. Böylelikle uygulamada hem sigorta hakemi hem de taraf vekili olarak faaliyet gösteren kişilerin, STK'de nezdinde binlerce dosyayı tekeline almasının önüne geçilmiş olacak hem de STK'de yürütülen yargılamaların adil ve tarafsız olduğuna ilişkin güveni de artıracaktır.

Mülga 14/A hükmü ele alındığında, tarafsızlık taahhütnamesinin göreve başlandıktan en geç 4 ay içinde verilmesi gerektiğini görüyoruz. Bu sürede, taraf vekili sıfatıyla daha önce STK'de açılan dosyaların nihayete erdirilmesi için yeterli görülmüş ve bu süre içerisinde taahhütnamenin verilmemesi hâlinde, tarafsızlık ilkesine aykırı davranıldığı kabul edilerek, ilgili hakemin SK m. 30/11-a hükmüne göre, sürekli olarak listeden silineceği belirtilmiştir. Görüldüğü üzere, taahhütnamenin süresi içinde verilmemesi dahi, hakemlerin sürekli olarak listeden çıkarılmasına neden olacağından, tüm hakemler tarafından hızlı şekilde gereği yerine getirilirdi. Ancak anılan hüküm, iptal edildiğinden, artık taahhütnamenin de geçerliliğinden söz edilemez.

Tarafsızlık taahhütnamesi, her ne kadar Avukatlık Kanunu ve diğer ilgili kanunlara uygun bir şekilde düzenlenmemiş ise de bu hükmün, hukuka uygun bir şekilde yeniden

Yönetmeliğe eklenen 14/A maddesinde de, fiilen sigorta hakemliği yapmak isteyen hakemlerin, sigorta davalarını vekil sıfatıyla takip etmeyeceğine dair taahhütname vermesi gerektiğinin belirtildiği, 5684 sayılı Kanun'un 30. maddesinde, davalı idareye verilen yetkinin sigorta hakemlerinde aranacak deneyim ve bu deneyime esas teşkil eden bilginin tespitine ilişkin ölçütleri belirlemekle sınırlı olduğu, kaldı ki, 5684 sayılı Kanun'un 30. maddesinin 19. fıkrasında, kimlerin sigorta hakemliği yapamayacağını sayma yoluyla belirtildiği, Dava konusu Yönetmelik'te yapılan değişiklik ile sigorta davalarını kanuni temsilcilik dışında vekil sıfatıyla takip edebilme konusunda yetkisi bulunan avukatların, sigorta hakemliği yapma hakkının Kanun hükmünü aşar bir şekilde sınırlandırıldığı, sigorta hakemliği yapmak isteyen avukatların, sigorta davalarında tarafları temsil etmeyeceğine yönelik taahhütname vermesini içeren bir düzenlemeye gidildiği, Bu durumda, 5684 sayılı Kanun'da sigorta hakemliği yapamayacak kişiler açıkça sayılmasına rağmen, Kanun'un Hazine Müsteşarlığına verdiği düzenleme yetkisi aşılarak, kanuni temsilcilik dışında tarafları temsil yetkisine sahip avukatların sigorta hakemliği yapmasını kısıtlayan, sigorta hakemliği ile sigorta davaları arasında tercih yapmasını ve sigorta davalarında tarafları temsil etmeyeceği yönünde taahhütname vermesini şart koşan Yönetmelik değişikliğinde hukuka uyarlık bulunmadığı” gerekçesi ile anılan Yönetmelik hükmünün normlar hiyerarşisi karşısında mevzuata aykırı olduğu değerlendirilmiş ve Danıştay 10. Dairenin kararının yerinde olduğu kanaati ile itirazları reddetmiştir (<https://www.corpus.com.tr/#> Erişim Tarihi: 13.08.2024).

ele alınması gerektiğini düşünüyoruz. Çünkü SK’de yer alan tarafsızlık hükümlerinin, uygulamada açıkça ihlal edildiği ancak buna karşı gerekli yaptırımların uygulanmadığını görüyoruz. Bunun sebebi ise SK m.30/11’de yer alan tarafsızlık ilkesi ve SK m.30/19’da yer alan kimlerin hakem olamayacağına ilişkin hükümlere bakıldığında, sigorta hakemlerinin sadece, sigorta şirketleri ile organik bağlantı kuramayacağına düzenlenmesidir. Bir diğer ifade ile Kanunda, her ne kadar sigorta hakemlerinin tarafsız olması gerektiği belirtilmiş ise de özellikle ve açıkça sigorta şirketleri ile organik bağlantılarının bulunmaması gerektiği düzenlenmiştir. Ancak, kanaatimizce bu düzenleme eksiktir. Nitekim uyuşmazlığın tek tarafı sigorta şirketleri veya Güvence Hesabı değildir. Diğer tarafta ise başvuru sahipleri bulunmaktadır. Bu nedenle de sigorta hakemleri ile başvuru vekilleri arasında da organik veya inorganik bağlantının kesilmesi önem arz etmektedir.

Sigorta sözleşmesinden doğan uyuşmazlığın çözümü amacıyla, sigorta ettiren, sigortalı veya menfaati bulunan üçüncü kişilerin de STK’ye başvurmaları mümkündür. Bu durumda, sigorta davaları, iki taraflıdır. Sigorta hakeminin tarafsızlığından bahsedilirken, sadece sigorta şirketlerine yakın davranması değil aynı zamanda, başvuru vekilliği yaptığı dosyalarda verilecek kararların hukukiliği ve tarafsızlığı da tartışılmalıdır.

Uygulamada, sigorta hakemliği yapan şahısların aynı zamanda, başvuru vekili veya sigorta şirketi vekilliği de yapabildiği görülmektedir. Sigorta hakeminin taraf vekili olduğu dosyalarda, hakem ataması sistem üzerinden yapılmakta ve sıra usulüne göre, bir sonraki hakeme görevlendirilmektedir³⁰⁷. Ancak bilindiği üzere, bu yasak, sigorta hakeminin eşi ve çocukları için uygulanmamaktadır. SK m. 30/19’un son cümlesinde, sigorta hakemlerinin eş ve çocukları da;

“sigortacılık yapan diğer kuruluşların, sigorta eksperlerinin, sigorta acentelerinin ve brokerlerin ortakları, yönetim ve denetiminde bulunan kişiler ve bunlar adına imza atmaya yetkili olanlar ile tüm bu kuruluşlarda meslekî faaliyette bulunanlar ve sigorta eksperleri, sigorta acenteleri ve brokerler sigorta hakemliği yapamaz”lar

hükmünü ihtiva etmektedir. Ancak bu hükmün açıkça ihlal edildiği ve STK’ye duyulan güveni sarstığı bilinmektedir.

³⁰⁷ Parlak, s.180.

4.4. Hukukî Yarar Yokluğu Nedeniyle Başvuruların Reddi-Hakemin Davayı Aydınlatma Görevi ve Evrak Üzerinden İnceleme İlkesi Hakkında Değerlendirmeler

Bilindiği üzere, sigorta tahkiminde re'sen araştırma ilkesinin uygulandığı alanlar bulunsa da esas olan evrak üzerinden incelemedir. SK m.30/15 gereği, “*hakemler, sadece kendilerine verilen evrak üzerinden karar verir*”. Özetle, sigorta tahkiminde, taraflarca getirilme kuralı esastır. Öncelikle raportörler tarafından evrak üzerinden inceleme yapılır ve eksikliğin tespit edilmesi hâlinde dosya hakeme gönderilmeden kapatılır. Daha önce de ifade ettiğimiz üzere, raportörlerin, dosyanın kapatılmasına karar vermesini doğru bulmuyoruz. Zira raportörler, hakem olmadığı gibi, dosya hakkında karar vermeye yetkileri de bulunmamaktadır.

Evrak üzerinden inceleme ilkesinin uygulanmasında, verilen kararlardan anlaşıldığı üzere hakemler arasında görüş birliği bulunmamaktadır. Bazı kararlarda, sigorta hakemlerince delillerin toplandığı, eksikliklerin giderildiği ve hatta bedeni tazminat talepli davalarda adli tıp kurumlarından sağlık raporlarının temin edildiği, ilgili kurumlara müzekkere yazıldığı görülmektedir. Bazı kararlarda ise SK m.30/15’de yer alan bu kuralın sıkı sıkıya uygulandığı ve tarafların taleplerinin reddedildiği, yargılamanın yürütülmesine etki edecek bilgi ve belgenin eksikliği hâlinde, başvurunun usulden reddedildiği görülmektedir.

Daha önce de izah edildiği üzere, sigorta tahkim usulünde, tanıkların dinlenmesi, duruşma ve keşif yapılması, davanın ihbar edilmesi veya davaya müdahil olunması gibi usul işlemleri yapılamamaktadır. Sigortacılıkta tahkim yargılamanın, evrak üzerinden yürütülmesinin en temel nedeni, dosya inceleme ve karar verme süresinin kısıtlı olmasıdır. Bu nedenle de kamu yararına aykırı olmayan (dava şartı olmayan) hususlarda, SK m.30/15 hükmüyle, evrak üzerinden inceleme usulü getirilmiş ve sigorta hakemlerine resen araştırma yükümlülüğü yüklenmemiştir.

Bu durumun istisnası, dava şartına ilişkin hususlardır. Nitekim, dava şartları, kamu düzeni gereği hâkimin re'sen araştırmasına bağlı olduğundan, sigorta tahkiminde de öncelikle SK’de yer alan özel dava şartları ve HMK’de yer alan genel dava şartlarının, somut olayda var olup olmadığını araştırılması sigorta hakeminin görevidir. Re'sen araştırma ilkesi, yukarıda da ifade edildiği üzere, dava şartlarına ilişkin uygulanır. Bunun dışında, sigorta tahkiminde, taraflarca getirilme ilkesi genel kuraldır.

Peki, taraflarca sunulan bilgi ve belgelerin, davanın aydınlatılması için yeterli görülmemesi hâlinde, hakem hangi yolu izlemelidir? SK m.30/15 gereği, evraklar üzerinden inceleme yapıldıktan sonra, sunulu evrakların, tahkikatın yürütülmesi için yeterli olmadığı anlaşıldığında veya başvuru dilekçesinin karmaşık olması nedeniyle ya da talep ve sonucun açık bir şekilde ifade edilmediği durumlarda, sigorta hakemi, başvurunun usulden reddine mi karar vermelidir?

SK m. 30/15’de yer alan evrak üzerinden inceleme yapılması kuralı hakkında sigorta hakemleri arasında uygulama birliği olmadığı görülmektedir. Örneğin, başvuru, başvuru dilekçesinde, dava türünün nitelendirmesinde hataya düşmüş ve belirli olan bir alacağı, belirsiz alacak davasına konu ederek, talepte bulunmuş ise bu durumda hangi yol izlenmelidir? Uygulamada, hakemler arasında görüş birliği bulunmamaktadır. Bazı kararlarda, belirsiz alacak davası olarak hatalı yapılan başvuruların, hukukî yarar bulunmadığı gerekçesiyle usulden reddedildiği, bazı kararlarda ise hakemin davayı aydınlatma yükümlülüğü kapsamında, dava türünü belirlemesi gerektiği ifade edilerek, başvurunun esas hakkı inceleme yapıldığı görülmektedir.

SK’nin 30/15’inci maddesi genel kural olmakla birlikte, yargılamanın yürütülmesi, hukukun uygulanması ve davanın aydınlatılması hâkimin ödevidir. Anayasa’nın 36’ncı maddesi gereği, “*Herkes, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir*”. HMK’nin 30’uncu maddesi gereği de hâkim, yargılamada gereksiz gider yapılmaması ile sorumlu tutulmuştur. Bu durumda, usul ekonomisi ilkesi de gözetildiğinde, açılan davanın en az giderle ve en kısa sürede sonuca bağlanması zorunludur. Bu halde, hem Anayasa hem de kanunlarda yer alan hukukun temel prensipleri gereği, sigorta hakemi de aynı hâkimler gibi yargılamayı adil, makul sürede ve en az giderle tamamlamakla görevli olduğu söylenebilir. Sigorta hakeminin, sunulu bilgi ve belgenin eksik veya hatalı olduğu gerekçesiyle başvuruyu usulden reddetmesi veya dava türünün belirlenmesinde hata yapılması hâlinde hukukî yarar bulunmadığı gerekçesi ile başvurunun reddine karar vermesi hâlinde, usul ekonomisine ve adil yargılanma hakkında aykırı hareket ettiği kanaatindeyiz.

SK’nin 30/23’üncü maddesinde yer alan atıf gereği, HMK’nin 31’inci maddesinde, “*Hâkimin davayı aydınlatma ödevi*” başlığı altında, “*Hâkim, uyumsuzluğun*

aydınlatılmasının zorunlu kıldığı durumlarda, maddî veya hukukî açıdan belirsiz yahut çelişkili gördüğü hususlar hakkında, taraflara açıklama yaptırabilir; soru sorabilir; delil gösterilmesini isteyebilir” düzenlemesine yer verilmiştir. Maddenin başlığından ve içeriğinden anlaşıldığı üzere, davanın aydınlatılması hâkimin görev ve aynı zamanda ödevidir. HMK’nin 32’nci maddesinde, yargılamanın sevk ve idare edilmesi, hâkime bir görev olarak yüklenmiş ve 33’üncü maddesinde, Türk hukukunu re’sen uygulama zorunluluğu getirilmiştir. Bir diğer ifadeyle hâkim/hakem Türk hukukunu, uygulamak zorundadır.

Sigorta hakeminin yukarıda sayılan örnek olaylarda, dava açılmasında hukukî yarar bulunmadığı gerekçesiyle başvurunun usulden reddine karar vermesi hâlinde, davayı aydınlatma görevini yerine getirmediği sonucuna varılmaktadır. Bu duruma en güzel örnek, Yargıtay Hukuk Genel Kurulu’nun 17.11.2020 tarih ve 2019/853 E., 2020/907 K. sayılı kararı gösterilebilir. Zira anılan kararda, yalnız somut uyuşmazlığın çözümü aranmamış, aynı zamanda, hukuka hâkim olan temel ilkeler ile hâkimin davayı aydınlatma ve Türk hukukunu re’sen uygulama ödevi, usul ekonomisi ve aynı zamanda tarafların mahkemeye erişim hakkı kavramları üzerinde durularak, Türk yargılama sistemine hâkim olan temel ilkeler ele alınmıştır. Bu nedenle bahse konu HGK kararının irdelenmesi gerekir³⁰⁸.

³⁰⁸ Yargıtay Hukuk Genel Kurulu’nun 17.11.2020 tarih ve 2019/853 E., 2020/907 K. sayılı kararı; “Madenî usul hukukunda hukukî yarar, mahkemede bir davanın açılabilmesi için, davacının bu davayı açmakta ve mahkemeden hukuksal korunma istemekte bir çıkarının bulunması gerektiğine ilişkin ilke anlamına gelir. Davacının davayı açtığı tarih itibarıyla dava açmakta hukuk kuralları tarafından haklı bulunan (korunan) bir yararı olmalı, hakkını elde edebilmesi için mahkeme kararına ihtiyacı bulunmalıdır. 6100 sayılı Kanun’un sözü edilen maddesinin gerekçesinde de “...Maddenin birinci fıkrasının (h) bendinde ise davacının dava açmakta hukukî yararının bulunmasının bir dava şartı olduğu hususu açıkça vurgulanmıştır. Burada sözü edilen hukukî yarardan maksat, davacının sübjektif hakkına hukukî korunma sağlanması hususunda mahkemeye başvurmasında hâli hazırda hukuken korunmaya değer bir yararının bulunmasıdır. Bir başka ifadeyle, davacı hakkına kavuşmak için, hâli hazırda mahkeme kararına muhtaç bir konumda değilse onun hukukî yararının bulunduğundan söz etmek mümkün değildir...” yönünde açıklamalar yer verilmiştir. Öte yandan bu yararın “hukukî ve meşru”, “doğrudan ve kişisel”, “doğmuş ve güncel” olması da gerekir (Hanağası, E.: Davada Menfaat, Ankara 2009, s.135).

Hukukî yarar dava şartlarından olup 6100 sayılı HMK’nin 114. maddesine göre, davacının dava açmakta hukuken korunmaya değer bir yararının bulunması gerekir. Bu şart, dava konusuna ilişkin genel dava şartlarından biri olup, davanın esası hakkında inceleme yapılabilmesi ve esas hakkında hüküm verilebilmesi için varlığı gerekli olduğundan, olumlu dava şartları arasında sayılmaktadır. Bu nedenle menfaate, davanın dinlenebilmesi (mesmu olması, kabule şayan olması) şartı da denilmektedir (Hanağası, s. 19-21). Bir davada, menfaat (hukukî yarar) ilkesinin dava şartı olarak gözetilmesinin, yargılamanın amacına ve usul ekonomisi ilkesine uygun olacağı her türlü duraksamadan uzaktır. Bu ilkeden hareketle bir davada hukukî menfaatin bulunup bulunmadığı mahkemece, tarafların dava dosyasına sunduğu deliller, olay veya olgular çerçevesinde yargılamanın her aşamasında ve kendiliğinden gözetilmelidir. Böylelikle kişilerin haksız davalar açmak suretiyle dava hakkını kötüye kullanmasına karşı bir güvence de sağlanmış olmaktadır (Pecanitez, s.946-949). Nitekim aynı görüş

Hukuk Genel Kurulunun 24.11.1982 tarihli ve 1982/7-1874 E.-1982/914 K.; 05.06.1996 tarihli ve 1996/18-337 E.-1996/542 K.; 10.11.1999 tarihli ve 1999/1-937 E.-1999/946 K.; 25.05.2011 tarihli ve 2011/11-186 E. 2011/352 K. ve 01.02.2012 tarihli 2011/10-642 E.-38 K. sayılı kararları ve yukarıda emsal olarak gösterilen diğer kararlarda da benimsenmiştir...

... Türk hukuk öğretisinde dava ekonomisi olarak da anılan usul ekonomisi ilkesi, genel olarak boş yere dava açılmasını, yargılama sırasında gereksiz işlemlerin yapılmasını ve zor yöntemlerin seçilmesini önlemeye hizmet eder. Bunun yanı sıra, anılan ilke, yargılamada emekten, zamandan ve masraftan mümkün olduğu ölçüde tasarruf edilmesine yönelik bir işlevi de yerine getirir. Başka bir anlatımla, usul ekonomisi, ihlal edilen hukuk düzeninin en az giderle, en kısa sürede ve en az zorlukla gerçekleştirilmesini ve boş yere davalar açılmasının önüne geçilmesini sağlamaya yönelik bir yargılama hukuku ilkesidir (Hanağası, s. 32). Başka bir anlatımla, usul ekonomisi, yasalarda öngörülen düzenleme çerçevesinde yargılamanın kolaylaştırılmasını, yargılamada öngörülen olağan zaman süresinin aşılmamasını ve gereksiz gider yapılmamasını amaçlar ve bunu hâkime bir görev olarak yükler (Yılmaz, E., Usul Ekonomisi, AÜHFD, 2008, s.243). Usul ekonomisi adaletin ucuz, çabuk ve isabetli olarak sağlanmasının temel kurallarındandır (HGK'nın 10.4.1991 tarihli ve 1991/15 E.-1991/202 K. sayılı kararı). 6100 sayılı HMK'nin "Hâkimin davayı aydınlatma görevi" başlıklı 31. maddesine göre, "Hâkim, uyuşmazlığın aydınlatılmasının zorunlu olduğu durumlarda, maddî veya hukukî açıdan belirsiz yahut çelişkili gördüğü hususlar hakkında, taraflara açıklama yaptırabilir; soru sorabilir; delil gösterilmesini isteyebilir."

...Hâkimin davayı aydınlatma ödevi olarak ifade edilen bu düzenleme ile doğru hüküm verebilmesi ve maddî gerçeğin bulunabilmesi amaçlanmıştır. Düzenlemede her ne kadar "açıklama yaptırabilir" denilmişse de, bunun, hâkimin davayı aydınlatması için bir "ödev" olduğunu kabul etmek gerekir. Çünkü davayı aydınlatma ödevi sayesinde hâkim, iddia ve savunmanın doğru ve tam olarak anlaşılmasını sağlayacak ve bu şekilde doğru olmayan bir kararın verilmesini önleyecektir (Pekcanitez, H./Atalay, O. / Özkes, M.: Medeni Usul Hukuku, 2011, 11. Bası, s. 248 vd). Görüldüğü üzere, hâkimin davayı aydınlatma ödevine ilişkin 31. maddede, hâkimin, uyuşmazlığın aydınlatılmasının zorunlu kaldığı durumlarda, maddî veya hukukî açıdan belirsiz ya da çelişkili gördüğü konular hakkında taraflara açıklama yaptırabileceği, soru sorabileceği, kanıt gösterilmesini isteyebileceği belirtilmiştir. Öte yandan HMK'nin 33. maddesi uyarınca hâkim Türk hukukunu resen uygular. Bu nedendir ki, dava dilekçesinde davacının talebini dayandırdığı vakialara uygun hukukî sebepleri dava dilekçesinin zorunlu unsurları arasında sayılmamıştır. Zira davacının dayandığı vakialara uygun hukukî sebepleri hâkim kendiliğinden bulup uygulamakla yükümlüdür.

...Dava çeşitleri HMK'nin 105 vd. maddelerde düzenlenmiştir. Bir davanın hangi dava çeşidini oluşturduğu davacının talep sonucunun hangi dava türü tanımına uyduğuna göre belirlenebilir. Davacı dava dilekçesinde dava türünü inşai dava olarak yazsa bile bir miktar alacağın tahsili talebinde bulunmuş ise bu eda davası olup hâkim bu kapsamda karar vermek zorundadır. Bu nedenle eda davası açılması gerekirken inşai dava açılmasında hukukî yarar bulunmadığı gerekçesiyle davanın usulden reddine karar verilemez. Hukukî yararı belirleyen davacının gösterdiği dava türü değil, karar verilmesi istenen talep sonucudur. Nasıl ki dava dilekçesinde hiç gösterilmemiş veya yanlış gösterilmiş olsa bile HMK'nin 33. maddesi kapsamında doğru hukukî sebebi bulmak ve uygulamak hâkimin görevi ise HMK'nin 32. maddesi çerçevesinde yargılamayı sevk ve idare ile dava türü tanımlarına ve talep sonucuna göre dava türünü doğru belirleyip buna göre yargılamayı sürdürüp davayı sonuçlandırmak da hâkimin görevidir. Bu konuda hâkim, davacının dilekçesinde yaptığı isimlendirmeye bağlı olmaksızın açılan davanın, eda davası, tespit davası, belirsiz alacak ve tespit davası, inşai dava, kısmi dava, terditli dava, seçimlik dava ve topluluk davası çeşitlerinden hangisi olduğunu belirleyerek yargılamayı sürdürüp davayı sonuçlandıracaktır. Bir davadaki talep sonucu bazı kısımları itibarıyla birden fazla dava türü tanımıyla ilgili, çakışan yani benzer unsurlar içeriyor olabilir. Bu gibi durumlarda hâkim davayı aydınlatma ödevi kapsamında davacıdan açıklama isteyerek doğru dava türünü belirleyebilecektir. Tüm bu nedenlerle davacı dava dilekçesinde davanın belirsiz alacak davası olduğundan söz etmiş olsa bile belirsiz alacak davası unsurları bulunmuyorsa bu davanın açılmasında hukukî yarar olmadığından söz edilemeyecek alacağın istenmesinde hukukî yarar olduğundan mevcut unsurları itibarıyla kısmi dava açılmış olduğu kabul edilerek davacının talep sonucu hakkında karar verilebilecektir.

Yukarıdaki açıklamalar ışığında alacak belirli olmasına rağmen belirsiz alacak davasına konu edilmesi durumunda ne yapılması gerektiği konusuna dönecek olursak; şartları bulunmamasına başka bir anlatımla talep edilecek alacak miktarının davanın açıldığı anda tam ve kesin bir biçimde belirlenmesinin mümkün olmasına rağmen belirsiz alacak davası şeklinde açılan dava, hukukî yarar, yani dava şartı yokluğu nedeni ile usulden hemen reddedilmemelidir. Zira bir miktar belirtilmek sureti

Dipnot 30'da yer verilen Yargıtay Hukuk Genel Kurulu kararı dikkate alındığında, SK'nin 30/15'inci maddesinde yer alan "*Hakemler, sadece kendilerine verilen evrak üzerinden karar verir*" hükmünü, gerekli bilgi ve belgelere ilişkin eksikliklerin giderilemeyeceği yönünde yorumlamamak gerekir.

Sigorta tahkiminde esas olan, incelemenin dosya üzerinden yapılmasıdır. Bu nedenle, daha önce de izah ettiğimiz üzere, sigorta tahkiminde tanık dinlenmesi, duruşma yapılması ve davanın ihbar edilmesi veya davaya müdahil olunması, sigorta tahkiminin doğası ile bağdaşmamaktadır. Ancak, yine SK m.30/23 gereği, HMK'nin 114'üncü maddesinde yer alan genel dava şartlarının ve SK m.30/13 ve 30/14'te yer alan özel dava şartlarının, somut olayda, sigorta hakemi tarafından tespit edilmesi gerekmektedir. HMK m.115 hükmü gereği, hâkim, davanın her aşamasında re'sen dava şartını kendiliğinden araştırır ve varsa noksanlığın giderilmesi için taraflara süre vererek, eksikliğin giderilmesi ister. Sigorta tahkimine gelindiğinde ise; yargılama süresinin kısa ve sınırlı olması ve SK m30/15'te yer alan özel hüküm gereği, bazı hakemlerin, tamamlanabilir dava şartlarının tamamlanması için taraflara süre vermediği ve başvuruyu dava şartı noksanlığından reddettiği görülmektedir. Sigorta hakemlerinin, giderilebilir dava şartlarına ilişkin eksiklikleri tamamlanması yönünde ara karar tesis etmesi, kanun hükmü gereğidir. Aksi yönde verilen kararlar, hukuka

ile açılan belirsiz alacak davası da alacak ister belirli ister belirsiz olsun bir eda davasıdır ve eda davalarında hukukî yarar var kabul edilir. Öte yandan davacının dava açmaktan başka bir yolla alacağına kavuşması mümkün olmayıp bir mahkeme kararına muhtaç ise dava açmakta hukukî yararının bulunduğu tartışmasızdır. Başka bir anlatımla alacağın belirli veya belirsiz olması başlangıçta var olan hukukî yararı ortadan kaldırmaz...

...Buna karşılık, dava dilekçesinde asgari bir tutar gösterilmiş olup bunun, alacağın belirli bir kesimi olduğu anlaşılacakla birlikte, açılan davanın belirsiz alacak davası mı; yoksa kısmi dava mı olduğu hususunda açıklık bulunmuyorsa hâkim, taleple bağlı olduğu için (HMK m. 26) öncelikle, HMK'nin 119. maddesinin 2. fıkrası uyarınca, davacı tarafa bir haftalık kesin bir süre vermeli ve onun beyanı doğrultusunda açılmış olan davanın belirsiz alacak davası mı, yoksa kısmi dava mı olduğunu belirlemelidir. Bu da esasen hâkimin davayı aydınlatma ödevi kapsamındadır. Davacı verilen bir haftalık kesin süre içinde davanın belirsiz alacak davası olduğunu beyan etmiş ve belirsiz alacak davası açılabilmesi için gerekli koşullar mevcut ise, dava belirsiz alacak davası olarak görülüp sonuçlandırılmalıdır. Belirsiz alacak davası açılabilmesi için gerekli şartlar bulunmakla birlikte davacı açmış olduğu davanın kısmi dava olduğunu belirtmiş ise, bu hâlde mahkeme davayı, kısmi dava olarak kabul edip yargılamayı sürdürmelidir. Üçüncü bir ihtimal olarak davacı davasının belirsiz alacak davası olduğunu mahkemeye bildirmiş olmakla birlikte belirsiz alacak davasının koşulları bulunmuyor ve fakat kısmi dava açılabilmesi mümkün ise, bu durumda, mahkemece, açılmış olan dava, doğrudan bir ara kararıyla bir kısmi dava olarak nitelendirilmek suretiyle görülüp karara bağlanmalıdır.

Bu yöndeki kabulün Anayasa'nın 141. ve 6100 sayılı HMK'nin 30. maddelerinde düzenlenen davaların en az giderle ve mümkün olan en kısa sürede sonuçlandırılmasını öngören "usul ekonomisi" ilkesine de uygun olacağı, Anayasa ve uluslararası sözleşmelerle güvence altına alınan hak arama özgürlüğüne ve mahkemeye erişim hakkına da hizmet edeceği açıktır. O hâlde direnme kararı bu değişik gerekçe ve nedenlerle bozulmalıdır".

aykırı olacaktır. Bu nedenle de her ne kadar, yargılama süresinin kısıtlı olması nedeniyle SK m.30/15 hükmünün sıkı sıkıya uygulanması gerektiği kanaatinde olsak da hak arama hürriyeti, adil yargılanma hakkı ve usul ekonomisi ilkeleri bir arada gözetildiğinde, tarafların menfaati doğrultusunda hareket edilmesi ve varsa yargılama süresi içerisinde eksikliğin giderilmesi için taraflara süre verilmesi hukuka ve hakkaniyete uygun düşecektir.

Özetle, sigorta tahkiminde esas olan, sunulu evraklar üzerinden inceleme yapılması kuralıdır. Bu kuralın getirilmesinin nedenini, STK yargılamasının, uyuşmazlık aşamasında 4 ay ve itiraz aşamasında ise 2 ayla kısıtlı tutulması olduğunu düşünüyoruz. Sigorta hakemlerinin yargılamayı süresinde tamamlayabilmeleri için, aynı bir mahkeme gibi yargılama yürütmeleri beklenmemiş ve kolaylık sağlanmış ise de sürenin kısıtlı olması, yargılamanın hukuka ve hakkaniyete aykırı yürütüleceği anlamına gelmez. SK m.30/23 hükmü gereği, sigorta hakemleri de hâkimler gibi, Türk hukuku ve yargılamanın temel ilkeleri ile bağlıdır. Bu nedenle, sigorta hakeminin de davayı aydınlatma ve taraflardan açıklamada bulunmasını isteme yükümlülüğü vardır. Sigorta hakem kararları incelendiğinde, hakemler arasında uygulama birliği olmadığı, yukarıda da yer verdiğimiz HGK'ye aykırı yönde kararlar verildiği, bazı hakemlerin SK m.30/15 hükmünü sıkı sıkıya uyguladığı, ancak bazılarının ise birçok bilgi ve belgeyi yargılama sırasında temin ettiği görülmektedir³⁰⁹. İvedi bir şekilde, sigorta tahkim usulünü düzenleyen yasal bir düzenleme yapılmadığı sürece, uygulamada birliğin sağlanamayacağı kanaatindeyiz.

³⁰⁹ Uygulamada en çok, Karayolları Motorlu Taşıtlar Zorunlu Mali Sorumluluk Sigortalarına bağlı talep edilen bedeni zararlardan doğan tazminat hakkının ispatlanması için sunulan Adli Tıp Raporlarında bu durum ile karşılaşmaktadır. Zira, mevzuatta, taraflarca, yetkili adli tıp birimi bulunan hastane veya üniversite hastanelerinden sağlık raporu alınarak, mahkemeye veya sigorta tahkimine başvurulmasına engel bir hüküm bulunmamaktadır. Bu nedenle, başvuru sahipleri, Adli Tıp Kurumu İhtisas Dairesinden veya Sağlık Bakanlığı tarafından düzenli aralıklarla resmî internet sayfasında duyurulan yetkili hastaneler listesinde yer alan Üniversite Hastanelerinin Adli Tıp Anabilim Dalı bulunan hastaneden, maluliyet oranını gösterir sağlık kurul raporu olarak, tazminat istemli başvuruda bulunmaktadır. Birçok başvuruda, sunulu sağlık raporunun, mevzuata aykırı olarak düzenlendiği gerekçesi ile hakemlerce kabul edilmediği ve sağlık raporunun tamamlanamaz dava şartı olduğu kanaati ile başvurunun usulden reddine karar verdiği görülmektedir. Yargıtay'ın çoğu kararında, sağlık raporunun tamamlanabilir dava şartı olduğu ve sigorta hakemince, taraflara ek süre vererek yeniden sağlık raporu sunmaları gerekirken aksi yönde karar vermelerini bozma nedeni saydığı, daha az sayıdaki kararında ise sağlık raporunun tamamlanamaz nitelikte kabul edildiği ve bu nedenle de hakem kararını bozmadığı görülmektedir. Bknz: Yargıtay 17. HD, 2015/16115 E., 2015/13343 K, 03.12.2015 tarihli kararı, Bilgen, M. (2017). Öğreti ve Uygulamada Sigorta Hukuku, Ankara, s.628. (Erişim Tarihi: <https://khgmcalisanhaklaridb.saglik.gov.tr/TR-42698/engelli-saglik-kurulu-raporu-duzenlemeye-yetkili-saglik-kuruluslari-listesi.html>)

4.5. Tarafların Süre Uzatımına Muvafakati ve Süre Aşımı Hâlinde Hakemlerin Sorumluluğu

SK'nin 30/16'ncı maddesi, “hakemler, görevlendirildikleri tarihten itibaren en geç dört ay içinde karar vermeye mecburdur. ... Ancak, bu süre tarafların açık ve yazılı muvafakatleriyle uzatılabilir” hükmünü haizdir. Bu süre, itiraz hakem heyeti için 2 ay ile sınırlıdır. İtiraz yargılamasında da tarafların açık ve yazılı muvafakati ile yargılama süresinin uzatılması mümkündür (SK m.30/12).

HMK'de genel tahkim yargılaması için öngörülen süre 1 yıldır. Ek olarak, sürenin taraflarca da belirlenebileceği ve anlaşamama hâlinde, mahkemeye müracaat edilmesinin zorunlu olduğu düzenlenmiştir (HMK m.427). Süre dolduktan sonra, uyuşmazlık hakkında karar verilmesi, temyiz incelemesi neticesinde bozma nedenidir. Sigorta tahkiminde ise, iç hukuk tahkime kıyasla daha kısa süreler öngörülmüştür.

SK'nin 30/16'ncı maddesinde, “aksi halde, uyuşmazlık yetkili mahkemece halledilir” denilerek, süresinde tamamlanmayan dosyada yargılamanın sona ereceği ifade edilmiştir. Bu durumda, hakemlerce, süresi dolan dosyalar için karar verilmesi mümkün olmadığı gibi, süresi dışında karar verilmesi hâlinde de verilen karar yok hükmünde olacaktır. SK'de süresi dışında verilen kararların akıbeti düzenlenmemiş ise de hakemlerin dört ay içerisinde karar vermeye mecbur oldukları, aksi halde uyuşmazlığın yetkili mahkemece halledileceği hüküm altına alındığından, bu sonuca ulaşmak mümkündür. Yargıtay'ın yerleşik kararlarında da süresi dışında verilen kararın yok hükmünde olduğu ve bu konuda ancak mahkemece karar verilebileceği ifade edilmiş, bu nedenle aksi yöndeki hakem heyeti kararları bozulmuştur.

Yargıtay 11. Hukuk Dairesi 29.03.2021 tarih ve 2020/216 E., 2021/3024 K³¹⁰ sayılı kararında, taraflarca daha önceden başkaca bir süre öngörülmemiş veya hakem tarafından süre uzatımına ilişkin karar verilmemiş ise bu durumda SK m.30/16 gereği,

³¹⁰ Yargıtay 11. Hukuk Dairesi 29.03.2021 tarih ve 2020/216 E., 2021/3024 K sayılı kararında özetle; “Sigortacılık Kanunu'nun 30/XVI. Maddesinde hakemlerin görevlendirildikleri tarihten itibaren en geç 4 ay içinde karar vermeye mecbur oldukları, bu sürenin ancak tarafların açık ve yazılı muvafakatleri ile uzatılabileceği, aksi halde uyuşmazlığın yetkili mahkemece halledileceğine amirdir. Davacının 30.05.2019 tarihli başvurusu üzerine Sigorta Tahkim Komisyonunca 22.06.2019 tarihinde hakeme görev tevdi edilmiş, taraflarca daha önceden başkaca bir süre belirlenmemiş ve hakem heyetince tahkim süresinin uzatılması yönünde karar alınmamış olduğundan, hakem heyetinin 4 ay içinde kararını vermiş olması gerekmektedir. 4 aylık süre madde metninde açıkça belirlendiği üzere hakemlerin görevlendirildikleri tarihten itibaren başlayacağından 22.10.2019 tarihinde dolmuş bulunmaktadır. Hakem heyeti kararı ise 02.11.2019 tarihinde verildiğinden verilen bu karar yok hükmünde olmakla hakem heyeti kararının re'sen bozulması gerekmiştir”(Akkanat, s.563).

yargılamanın sona erdirilmesi ve dosyadan el çekilmesine karar verilmesi gerektiği ifade edilmiştir.

Yargıtay'ın anılan kararında, sigorta tahkim süresinin, “*taahhütlerca daha önceden başkaca bir süre belirlenmemesi hâlinde 4 aydır*” şeklinde ifade edilmesinin hatalı olduğu kanaatindeyiz. HMK’de düzenlenen genel tahkim hukukunda, tahkim inceleme süresinin 1 yıl olduğu ancak taraflarca düzenlenen tahkim sözleşmesi ile aksinin kararlaştırılabileceği hüküm altına alınmıştır (HMK m.427). Ancak, sigorta tahkimi, tarafların müdahalelerine ve isteklerine kapalı, kurumsal bir tahkim türüdür. Taraflar, uygulanacak usul kurallarını belirleyemez, tahkim veya hakem sözleşmesi yapamazlar. Bu nedenle, tahkim inceleme süresinin Kanun’da belirtilen 4 aylık süreden farklı bir şekilde belirlenmesi mümkün değildir. Netice itibariyle, 4 aylık süre içerisinde verilmeyen kararlar yok hükmündedir.

Öğretide ve yargı kararlarında, 4 aylık sürenin hesaplanmasına ilişkin farklı hesaplamalar ile karşılaşmaktayız. SK’nin 30/16’ncı maddesinde, 4 aylık sürenin, *hakemin görevlendirildiği tarihten itibaren* başladığı açıkça ifade edilmiştir. Burada tartışmaya neden olan husus, hakemin görevlendirildiği tarihin tespit edilmesine ilişkindir. Nitekim, uyuşmazlık dosyasına atanacak hakemin sıra usulüne göre tespit edilmesi ile hakem bilgileri taraflara tebliğ edilir. Bu bildirim tarihinden itibaren 5 gün içerisinde, hakemin reddi ve yasaklılık nedenlerinin ileri sürülmesi mümkündür. Bu süre zarfında, hakemin dosyaya erişimi bulunmamaktadır ve dosyada yer alan bilgi ve belgelerin indirilmesi, okunması dahi mümkün değildir. Bu nedenle, hakem ataması yapıldıktan 5 gün sonra, hakemin görevlendirme süresi başlamaktadır. Uygulamada, hakemlerce kullanılan elektronik sistemde, ilk olarak atama yapıldığına ilişkin bildirim taraflarla birlikte hakeme de ulaşmaktadır. Ancak daha önce de ifade ettiğimiz üzere hakemin, dosyaya erişimi bulunmamaktadır. Bu sürenin tamamlanmasıyla, dosya, hakeme teslim edilir ve hakem tarafından gerekli evraklar online sistem üzerinden indirilebilir. Bu nedenle 4 aylık sürenin hesaplanmasında, *hakemin dosyaya erişimi olan tarihin* esas alınması gerekmektedir³¹¹.

³¹¹Yargıtay 11. Hukuk Dairesi 19.06.2019 tarih ve 2019/2078 E., 2019/4643 K sayılı kararının oy çokluğu ile verildiği, karşı oyda ise bizim de açıkladığımız gibi hakemin görevlendirildiği tarihin tespitinde, dosyaya erişimin mümkün olduğu tarihin esas alınması gerektiği ifade edilmiştir. Karşı oy özetle şu şekildedir; “ *Hakemin dosyaya atanması ile birlikte hakeme ve taraflara, dosyanın taraf ve hakem bilgileri gönderilmekte, bu bilginin kendilerine ulaşmasından itibaren Yasa’nın 30/XV maddesi gereğince hakemi ret sebepleri değerlendirilmekte, en geç beş iş günü süresinde hakemi ret talepleri*

Sigorta hakeminin, 4 aylık yargılama süresini yetersiz gördüğü hallerde, bu sürenin uzatılması, ancak, her iki taraftan da açık ve yazılı muvafakatine bağlıdır. Peki, taraflardan biri, gerekli olduğu halde süre uzatımına muvafakat vermez ise bu durumda yargılama nasıl devam etmelidir?

Sigortacılık Kanunu'nda tarafların süre uzatımına muvafakat vermemeleri hâlinde, uygulanacak usul ve esaslar hakkında herhangi bir düzenleme bulunmamaktadır. Kanunda bu hususta düzenleme olmamasının bilinçli mi olduğu veya kanunda boşluk mu bulunduğu, 30'uncu maddenin kabul edilmesindeki amaç, gerekçe veya hükümet tasarısından anlaşılamamaktadır.

Diğer pek çok hükümde olduğu gibi, Kanunda açıkça düzenlenmeyen durumlarda, sigorta hakemlerinin farklı kararlara imza attığı görüldüğünden, bu hususta da hakemler arasında uygulama birliği bulunmamaktadır. Bazı kararlarda, taraflardan birinin süre uzatımına muvafakat vermemesinin neticesi kanunda düzenlenmediğinden, yetkili mahkemeye müracaat edilmesi kanaatiyle dosyadan el çekildiği, bazı kararlarda ise TMK'nin 2'nci maddesinde yer alan dürüstlük kuralı gereği, yargılamaya devam edildiği görülmektedir. Bu hususta, yasadaki eksikliğin ivedi şekilde giderilmesi ve uygulamada birliğin sağlanması gerektiği kanaatindeyiz.

Örneğin; trafik kazasından kaynaklanan haksız fiilin tazmini amacıyla, kusurlu işletenin Karayolları Motorlu Araçlar Zorunlu Mali Sorumluluk Sigortası poliçesine dayanılarak, işbu poliçeyi tanzim eden sigorta şirketi aleyhine maddî tazminat istemiyle zarar gören üçüncü kişi tarafından, STK'ye yapılan bir başvuruda, sigorta hakeminin, bedeni zararın maddî açıdan tespiti amacıyla, aktüer bilirkişiden teknik bilirkişi raporu alınması yönündeki ara kararı taraflara tebliğ edilmiş ve bilirkişi ücretinin yatırılmasından sonra, raporun/ek raporların hazırlanmasına ilişkin sürecin 4 aylık süre içerisinde tamamlanamadığı görülmüştür. Bu varsayımda, hukuka ve hakkaniyete uygun, adil bir karar verilebilmesi adına, sigorta hakemince, yargılama süresi bitmeden, sürenin uzatılması için taraflardan yazılı muvafakat istemesi

varsayımları bildirilmesi için beklenmektedir. Ancak bu tarihte hakemler, dosyayı fiziken veya dijital olarak görememektedirler. Sigortacılıkta tahkim sisteminde, hakemin dosyada tasarruf edebildiği tarih, linklerin aktif hale getirildiği tarih olması kanunun ruhuna uygun bir yorum olacağı gibi, Sigortacılık Kanunu'nun amacını da uygun olacaktır. Bu başlangıç tarihi esas alındığında, somut uyuşmazlıkta yasadaki düzenlenen 4 aylık süre henüz geçmemiş olduğundan, verilen karar süresindedir”(Akkanat, s.353).

gereklidir. Taraflarca dosyaya sunulan muvafakat metni, Komisyon'a iletilir ve Komisyon, inceleme süresine, hakem kararında belirtilen süre kadar ekleme yapar.

Taraflardan birinin süre uzatımına açık ve yazılı muvafakat vermemesi hâlinde ise, yargılama sona erecek ve hakem dosyadan el çekecektir. Ancak yukarıda yer verdiğimiz örneği ele aldığımızda, yargılamanın uzamasına sebebiyet veren kusurlu bir tarafın olup olmadığının tespiti, hakemin vereceği karar için önem arz etmektedir.

Teknik inceleme ve raporların tanzimi, itirazlar üzerine alınacak ek raporların tanzimi, tahmin edildiğinden daha uzun sürebilir ve 4 aylık süre içerisinde tamamlanmayabilir. Bu göre, Yargıtay 4. Hukuk Dairesi, tahkim yargılaması için öngörülen sürenin geçirilmesinde, davacıya yüklenecek bir kusur bulunmadığı hallerde başvurunun olumsuz sonuçlandırılmayacağına hükmetmiştir³¹². Bu halde, temyiz incelemesi neticesinde bozulan itiraz hakem heyeti kararı, heyetine iade edilecektir. Sigorta tahkim yargılamasında, hakemlerin direnme hakkı bulunmadığından, itiraz hakem heyeti, kendisine iade edilen dosyayı, bozma ilamında belirtilen şekilde yeniden incelemekle yükümlüdür.

Hal böyle olunca, aleyhine başvuru yapılan sigorta şirketi, yine aleyhine tazminata hükmedilmesini engellemek amacıyla süre uzatımına muvafakat vermiyor ve ek rapor aşamasına gelen davanın nihayete ermesine engel oluyor ise bu durumda, hakem, sigorta şirketinin dürüstlük ve iyiniyet ilkelerine aykırı davrandığı gerekçesiyle yargılamaya devam etmelidir. Yargıtay 4 Hukuk Dairesi'nin yerleşik kararları da bu yöndedir.

Sigorta hakemi, ilk olarak, yargılama süresinin sona ermesinin nedenlerini tespit etmelidir. Yargılamanın uzaması veya 4 aylık süre içerisinde tamamlanamaması, başvuru sahibinin bilirkişi ücretini geç yatırması, ara karar ile istenen bilgi ve belgenin verilen süre içerisinde heyete sunulmaması veya ara kararların gereğinin yerine getirilmemesinden kaynaklanıyor veya başvuru sahibi tarafından süre uzatımına yazılı muvafakat vermemesinden kaynaklanıyor ise bu ihtimalde, sigorta hakeminin

³¹² Yargıtay 4. Hukuk Dairesi 27.05.2021 tarih ve 2021/2560 E., 2021/1857 K sayılı kararında özetle; “*Tahkim yargılaması için öngörülen sürenin geçirilmesinde davacıya yüklenecek bir kusur bulunmadığı durumlarda, tahkim süresi sebebiyle başvuru olumsuz sonuçlandırılmaz. Ayrıca tahkim süresinin henüz dolup dolmayacağı belli olmadığı halde, Hakem Heyetince yargılamada yapılacak işlemler üzerinden tahmin yürütülerek sürenin dolacağı ihtimalinden hareketle dosyadan el çekilmesine karar verilmesi de hatalıdır*” (Akkanat, s.557.)

dosyadan el çekmek dışında verebileceği bir karar yoktur. Ancak, yargılamanın uzamasında, başvuru kusuru bulunmuyor ve başvuru, tahkikatın tamamlanabilmesi için gerekli bilgi ve belgeyi sunduğu halde Yasa'da öngörülen süre içerisinde tahkikat sona ermediği halde, davalı sigorta şirketi de sürenin uzatılmasına muvafakat etmiyor ise, bu durumda sigorta hakeminin dosyadan el çekmesi mümkün değildir. Burada, taraflardan birinin iyiniyet ve dürüstlük kurallarına riayet etmediğinden söz edilebilir. Bu nedenle de tahkikatın hukuka uygun bir şekilde tamamlanması gereklidir.

TMK'nin 2'nci maddesinde, "*herkesin hak kullanırken ve borçlarını yerine getirirken dürüstlük kurallarına uyması*" zorunlu tutulmuş ve 3'üncü maddesinde, esas olanın iyiniyet olduğu, ancak kendisinden beklenen özeni göstermeyen kişiler için de iyiniyetten söz edilemeyeceği hüküm altına alınmıştır. Bu durumda, tahkikatın engellenmesi amacıyla, süre uzatımına muvafakat vermeyen sigorta şirketinin iyiniyetli olduğu söylenemez.

Yargıtay 4. Hukuk Dairesi bir başka kararında, aleyhine başvuru yapılan sigorta şirketinin itirazda bulunduğu maluliyet raporundaki eksikliğin giderilmesine ilişkin usul işlemlerini tamamlanabilmesi için sigorta hakemi tarafından istenen ek yargılama süresine muvafakat etmemesinin iyiniyetli olmadığı ve yargılamaya devam edilmesi gerekirken dosyadan el çekilmesinin hatalı olduğuna karar vermiştir³¹³.

Yargılamanın uzamasında taraflara atfedilecek herhangi bir kusurun olmadığı durumlarda, 4 aylık süre içerisinde dosya tekemmül ettiği halde, süresinde karar vermeyen sigorta hakemin sorumluluğundan bahsedilebilir mi?

Sigortacılık Kanunu'nda hakemlerin sorumluluğuna ilişkin herhangi bir düzenlemeye yer verilmediği görülmektedir. Bu durumda, SK m.30/23 gereği, HMK'nin genel tahkim düzenlemelerine bakılmalıdır. HMK'nin 419'uncu maddesinde, hakemlerin haklı bir neden olmaksızın görevi yerine getirmekten kaçınmayacağı, aksi halde tarafların bu nedenle uğramış olduğu herhangi bir zarar varsa gidermekle yükümlü oldukları ifade edilmiştir. Hakemler için, HMK'de yer alan bu sorumluluk hükmünün, sınırsız olması nedeniyle hakkaniyete uygun olmadığı ve

³¹³ Yargıtay 4. Hukuk Dairesi 31.05.2021 tarih ve 2021/2458 E., 2021/1988 K. sayılı kararı (Akkanat, s.567).

bu hükmün ancak hakemin kasti ve/veya kanuna aykırı bir davranışı sonucunda zararın meydana gelmesi hâlinde uygulanabileceği kanaatindeyiz.

Nitekim Anayasa'nın 138'inci maddesinde hâkimlerin bağımsızlığı ve 139'uncu maddesinde ise hâkimlik teminatına yer verilerek, hâkimlerin görev süreleri boyunca bağımsız ve tarafsız bir şekilde vicdani kanaatleriyle baskı altında olmaksızın karar vermeleri güvence altına alınmıştır. Sigorta tahkim yargılamasında da sigorta hakemleri sigorta sözleşmelerinden doğan uyuşmazlıklarda, icrai nitelikte nihai kararı vermekle yükümlüdür. Ancak hakemler için mevzuatta teminat veya sorumluluk hükmüne yer verilmediğinden, hakemlere karşı tazminat davası açılması veya şikayette bulunulması mümkündür. Bu durumun, hakemlerin, baskı altında karar vermesine neden olacağı aşikardır. Bu nedenle de Sigortacılık Kanunu'nda hakemin sorumluluğuna gidilebilecek hallerin tahdidi olarak sayılması gereklidir.

Süre aşımı, hakemler için ağır yaptırım olan bir kavramdır. Sigortacılık Kanunu'nda, hakemlerin sorumluluğu düzenlenmemiş ise de 4 aylık yargılama süresi içerisinde dosyanın sonuçlandırılmaması (itiraz hakem heyeti için 2 ay içerisinde) hâlinde listeden silinmeleri yaptırım olarak düzenlenmiştir. Buna göre, SK m.30/11 gereği, sigorta hakemi, görevlendirildiği dosyaları, bir yıl içinde en fazla üç kez süresinde sonuçlandırmaz ve süre aşımına neden olur ise bir yıl süreyle listeden silinir.

Görüldüğü üzere, hakemin listeden silinmesi için bir yıl içinde en fazla üç dosyayı süresinde tamamlamamış olması yeterlidir. Bir yıl sonra yeniden göreve başlayan hakemin aynı durumu tekrarlaması hâlinde listeden kalıcı olarak silineceğine dair Yasa'da herhangi bir hüküm bulunmamaktadır. Bu durumda, birden fazla kez listeden silinen hakemin kalıcı olarak listen çıkarılmasına ilişkin yeni bir düzenleme yapılması hâlinde, bu durum hukuka aykırı değerlendirilmemelidir.

4.6. Sigorta İhtisas Mahkemelerinin Gerekliliği Hakkında Değerlendirmeler

Sigorta sözleşmesinden doğan uyuşmazlığın çözümü için genel mahkemelerde dava açılabilmesi gibi, sigortacılık tahkime başvuru yapılabilir. Bu iki yöntemde kendi içlerinde sağlandıkları avantajlar olduğu gibi dezavantajları da vardır. Sigortacılıkta tahkim sisteminin faydalarını ve dezavantajlarını, 4.2. başlığı altında ele aldık. Bu başlık altında ise, sigortacılıkta tahkimin aksayan taraflarına çözüm önerilerinde bulunarak, sigorta tahkimden daha yetkili ve etkin bir başka makamın gerekliği üzerine değerlendirmelere yer vereceğiz.

Sigorta Tahkim Komisyonu, genel mahkemelerdeki yargılama süresinin kısaltılmamasının bir tezahürü olarak karşımıza çıkmaktadır. Kurulduğu günden bu yana, sigortacılık alanında pek çok uyuşmazlığın nihai çözüm merci olmuş ve mahkemelerin yıllarca süren külfetlerine karşı alternatif bir yol olarak görülmüştür. Ancak zaman içerisinde, mevzuattaki eksikliklerden kaynaklanan problemlerin baş gösterdiği ve bunlara karşı herhangi bir çözüm üretilemediği görülmektedir. Genç bir hukuk dalı olan ve sigorta hukuku alanında görev alan sigortacılıkta tahkim, belki ilerleyen dönemlerde, istikrarlı, öngörülebilir, güvenilir, adil ve tarafsız bir yargılamanın temel taşı olabilir. Ancak geçtiğimiz 17 yılın sonunda, ilk günkü eleştirilere yeniden maruz kaldığı görülmektedir. Bu durum, yargılamada ne kadar yeterli olduğu sorusunu akla getirmektedir.

Hukukumuzda, pek çok alanda ihtisas mahkemeleri kurularak, sadece belli uyuşmazlıklar hakkında, bu alanda uzman hâkimler tarafından yargılamanın yapılması amaçlanmış ve bu amaçla, Asliye Ticaret Mahkemeleri, Fikri Sınai Haklar Hukuk ve Ceza Mahkemeleri, İş Mahkemeleri, Aile Mahkemeleri, Tüketici Mahkemeleri, Vergi Mahkemeleri, Çocuk Ağır Ceza ve Çocuk Mahkemeleri olmak üzere pek çok alanda özel ihtisas mahkemeleri hukukumuzda kazandırılmıştır³¹⁴. 6102 sayılı TTK ile asliye ticaret mahkemeleri ve asliye hukuk mahkemelerinin görev ilişkileri düzenlenmiş ve bu Kanun ile denizcilik ihtisas mahkemeleri kaldırılmıştır. Ancak, denizcilik ihtisas mahkemelerinin kaldırılması sonrasında, deniz sigortaları ve deniz ticaretine ilişkin hukuk davalarında görevli mahkemelerin tespitine ilişkin Hâkimler ve Savcılık Kurulu³¹⁵ tarafından düzenleme yapılabileceği ifade edilmiştir³¹⁶ (TTK m.5/2).

Türk Hukukunda pek çok alanda ihtisas mahkemeleri kurulduğu halde, Türk Ticaret Kanunu'nun 6'ncı kitabında yer alan Sigorta Hukuku gibi önemli ve geniş kapsamlı bir alanda ihtisas mahkemesi kurulmadığı ve sigorta hukuku hakkındaki uyuşmazlıkların, asliye hukuk veya ticaret mahkemesinin görev alanına dahil edildiği görülmektedir.

³¹⁴ <https://www.hsk.gov.tr/adl-yargi-ilk-derece-mahkemelerinde-belirlenen-ihstias-mahkemelerine-iliskin-duyuru> Erişim Tarihi: 30/08/2024.

³¹⁵ Deniz ihtisas mahkemelerine ilişkin Hâkimler ve Savcılar Kurulu Birinci Dairesinin Kararı için bkz: <https://www.hsk.gov.tr/Eklentiler/30112021092925112021-1232pdf.pdf> (Erişim Tarihi:30/08/2024).

³¹⁶ Kurt Konca, N. (2015). "Yabancı Bayraklı Gemilerde Çalışan Gemi Adamlarının Hizmet Sözleşmelerinden Kaynaklanan Davalarda Görevli Mahkemenin Belirlenmesi", *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. 16, Prof. Dr. Hakan PEKCANITEZ'e Armağan Özel Sayısı, s. 1299-1320, <https://dergipark.org.tr/>.

Netice itibariyle, sigorta sözleşmesinden doğan bir uyuşmazlığın çözümü amacıyla ya genel mahkemelerde dava açılması yoluna gidilebilir ya da Sigorta Tahkim Komisyonu'na başvuru yapılabilir. Ancak, STK'ye başvuru yapabilecek kişiler de sınırlı tutulduğundan, bu kişiler dışında kalanlar, sadece genel mahkemelerde dava açabilirler.

Çalışmamızın devamında, sigorta sözleşmesinden doğan uyuşmazlığın çözümünde sigorta tahkim komisyonu ile genel mahkemelerde yürütülecek tahkikat kıyaslanarak, sigorta ihtisas mahkemeleri kurulması yönünde düşüncelerimizi destekleyecek sonuçlara ulaşılmaya çalışılacaktır.

Sigortacılıkta tahkim sistemi, 4 ay uyuşmazlık aşamasında ve 2 ay itiraz aşamasında olmak üzere 6 ay süren ivedi bir yargılama hizmeti sunmaktadır. Yargılamanın hızlı neticelenmesi, taraflara fayda sağlasa da çoğu zaman usuli işlemlerin tamamlanabilmesi için bu süre, yeterli olmamakta ve adil bir yargılama yürütülememektedir.

Sigortacılık Kanunu'nda hüküm bulunmayan hallerde, SK m.30/23 gereği, HMK'ye yapılan genel atıf, hakemler arasında farklı görüşlere ve aynı uyuşmazlıklar hakkında farklı kararların verilmesine neden olmaktadır.

Sigortacılık Kanunu'nda delillerin ikame edilmesi hakkında herhangi bir hükme yer verilmemiş, bunun yerine, hakemlerin sadece kendilerine verilen evrak üzerinden inceleme yapabileceği hüküm altına alınmıştır. Bu nedenle, taraflarca sunulmayan herhangi bir bilgi veya belgenin hakem tarafından dikkate alınması mümkün değildir. Ancak yargılamanın adil ve hakkaniyet uygun yürütülebilmesi adına, hakem tarafından gerekli makamlardan bilgi ve belgenin temin edilmesi amacıyla müzekkereler yazılması gerekebilir. Yargıtay kararlarına baktığımızda ise, sigortacılıkta tahkim ile kurumsal tahkimin eşdeğer tutulduğu ve sigortacılık tahkiminde de HMK'nin 407 ve devamı hükümlerinin uygulanması gerektiği yönünde görüşlerin hâkim olduğu anlaşılmaktadır. Bir diğer ifadeyle, Yargıtay'ın pek çok kararında, sigorta hakemlerinin de delilleri toplaması, duruşma açması, tanık dinlemesi, keşif düzenlemesi ve hatta eksikleri tamamlamak için taraflara süre vermesi gerektiği ifade edilmiş ve aksi yöndeki kararların çoğu bozulmuştur. Ancak bilindiği üzere sigortacılıkta tahkim yargılaması 4 ay ile sınırlı olan ve elektronik ortamda yürütülen bir yargılama yöntemidir. Yargıtay'ın bozma kararlarının yerine getirilmesi başta

fiziki koşullar nedeniyle mümkün olmamakta, aynı zamanda süre sınırı da gözetildiğinde 4 ay içerisinde HMK’de öngörülen süreler doğrultusunda taraflara süre verilmesi (örneğin 2 hafta) ve eksikliklerin giderilmesi mümkün değildir.

Bilindiği üzere, iç hukuk (add hoc) veya kurumsal tahkimde HMK’nin 407 ve devamı maddeleri uygulanmaktadır. Sigorta tahkiminde ise, SK’de hüküm bulunmayan hallerde HMK’nin ilgili hükümlerinin uygulanacağı ifade edilmiş, ancak hangi hükümlerin uygulanması gerektiği açıkça belirtilmemiştir. Bu nedenle, sigortacılıkta tahkim sisteminde, HMK’nin 407-444’üncü maddelerinin öncelikle uygulanması, burada hüküm bulunmayan hallerde ise HMK’nin diğer hükümlerine gidilmesi, tahkim yargılamasının doğası gereği daha doğru sonuçlar sağlayacaktır. Bu hususun öğretide tartışmalı olduğu ve hakemler arasında da görüş birliği bulunmadığını daha önce ifade etmiştir. Bu nedenle de sigorta tahkiminde de delillerin toplanması için HMK’nin 432’nci maddesini uygulaması yoluna gidilebilir. Uygulamada, mahkemelerden yardım istenmemektedir. Ancak Yargıtay’ın görüşünün sigorta hakemleri tarafından uygulanması hâlinde, HMK’nin 432’nci maddesi gereği, mahkemelerden yardım istenmesi söz konusu olduğunda, 4 aylık karar verme süresi içerisinde, mahkemeden istenen yardım gelmediği takdirde sigorta hakemi yargılamayı sonlandırmak zorunda kalacaktır. Görüldüğü üzere, sigorta hakemi yetkili olmadığı için birtakım usulü işlemleri kendisi yapamamakta, mahkemeden yardım istemek zorunda kalmakta, ancak mahkemelerin iş yükü ve yoğunluğu nedeniyle, istenen bilgi ve belge süresinde ulaşamamaktadır.

Bir diğer açıdan ise bu hükmün uygulanması, SK’nin 30/15’inci maddesine aykırılık teşkil edecektir. Sigortacılıkta tahkim sisteminin kurulmasının nedeni, mahkemelerdeki yargılamanın, olağanüstü sürelerde yürütülmesidir. Bu nedenle sigorta hakeminin de mahkemeye başvurması ve yardım talep etmesi, Sigortacılık Kanunu’nun amacına aykırı olacaktır.

Sigorta hakeminin yardım talep etmemesi ihtimalinde ise tahkikat eksik yürütülecek ve dosya tekemmül etmeyecektir. Bu durum, adil olmayan bir hüküm verilmesine neden olabilir. Bu nedenle sigortacılıkta tahkim sisteminin yeterli olmadığı hususlarda, genel mahkemelerden yardım istenmesi yerine, bu alanda uzmanlaşmış mahkemelerin kurulması ve bu mahkemelere doğrudan dava açılarak başvuru yapılması daha isabetli olacaktır.

Sigorta ihtisas mahkemeleri kurularak, sigortacılık alanında deneyimli uzman hâkimlere görev verilmesi veya bu alanda hâkimlere eğitim vererek uzmanlaşmalarının sağlanması, yargılamanın selameti açısından önem arz ettiği kanaatindeyiz. Böylelikle, yukarıda da ifade ettiğimiz üzere, HMK'nin 432'nci maddesi gereği, mahkemeden ayrıca yardım talep edilmesine ihtiyaç kalmayacak ve uyuşmazlık doğrudan bu alanda uzman ve delillerin toplanması hususunda yetkili bir makam tarafından karar verilecektir.

Örneğin, sigorta sözleşmesinden doğan bir alacağın tazmini için genel mahkemelerde dava açılması ihtimalini ele alalım. İlk olarak, hâkimin çeşitli konularda davalara bakması nedeniyle sigortacılık alanında uzmanlaşmadığını ifade edebiliriz. Mahkemelerin iş yükü ve dosya yoğunluğu nedeniyle öninceleme duruşmasının en erken 6 ay sonraya verileceği, bu süreçte dosyada herhangi bir işlem yapılmayacağı da ifade etmek mümkündür. Öninceleme duruşması sonrasında tahkikata geçilmesiyle birlikte, ilk olarak yapılması gereken, tarafların kusur oranlarının ve sigorta şirketinin sorumluluğunun tespiti için bu alanda uzman bilirkişi heyetinden rapor alınması ve akabinde talebe göre maddî tazminatın hesaplanması gereklidir. Ancak genel mahkemelerde birden fazla uzmanlık alanını ilgilendiren konularda bilirkişi incelemesi yapılması aylar sürmekte ve bilirkişilere yaptırım uygulanmaması nedeniyle raporlar geç teslim edilmektedir. Duruşmaların birçoğu bilirkişi raporunun gelmemesi nedeniyle 6 ay sonraya ertelenmekte ve nihai olarak ilk derece mahkemesinin karar vermesi yaklaşık 3 yılı bulmaktadır.

Bahse konu uyuşmazlığın, Sigorta Tahkim Komisyonu nezdinde açıldığını varsayarsak; bu ihtimalde de başvurudan itibaren 15 gün içerisinde ilk incelemeler raportör tarafından yapılmakta ve eksiklik tespit edilmesi hâlinde dosya kapatılarak taraflara bildirilmektedir. Bu karara karşı itiraz makamı bulunmadığından, tarafların yeniden Komisyon'a başvuru yapmaları gerekecektir. Raportör incelemelerini tamamlayan uyuşmazlık için hakem ataması sırası beklenmektedir. Komisyon'da görev alan hakem sayısının artırılmış ise de hakem başına düşen dosya sayısının fazlalığı nedeniyle, aynı mahkemelerde olduğu gibi, dosyalar bazen hakem ataması sırası beklemektedir. Ataması yapılan dosyada, hakem tarafından ilk inceleme neticesinde tamamlanabilir nitelikte bilgi veya belge eksikliği tespit edilir ise taraflara 3 iş günü gibi kısa süreler verilmekte ve bu süre içerisinde ara karar yerine getirilmez

ise başvurunun usulden reddine karar verildiği görülmektedir. Her ne kadar Yargıtay bozma ilamlarında adil yargılanma hakkı ve hak arama hürriyetinin bir gereği olarak, taraflara verilecek sürelerde HMK’de öngörülen bir veya iki haftalık sürelerin uygulanması gerektiği ifade edilmiş ise de sigortacılık tahkim sisteminde HMK’deki sürelerin 4 aylık inceleme süresi içerisinde uygulanması mümkün olmayacaktır. Bu nedenle genel olarak, bilirkişi raporlarına karşı itiraz veya ıslah beyanları ve ıslah beyanına karşı beyanlar için verilen süreler 3-4 iş gününden ibaret olmakta ve bu sürelerin kaçırılması ihtimali güçlenmektedir. İnceleme süresinin kısıtlı olması, tarafların ek rapor taleplerinin de çoğu zaman karşılanamamasına neden olmaktadır. Bu nedenle sigorta tahkiminde de adil olmayan ve gerçeği yansıtmayan kararlar verildiğini görüyoruz.

Bir diğer ihtimalde, yürütülen tahkikatın yeterli olmayacağı, somut olayın çözümü amacıyla, keşif, yerinde inceleme, kamera kayıtlarının celbi veya tanık ifadelerine başvurulması gibi usulü işlemlerin yapılması gerektiğinin anlaşılması halinde ise sigorta hakemlerinin dosyadan el çektiği ve görevli ve yetkili mahkemeye başvuru yapılması yönünde tarafların muhtariyetine karar verildiği görülmektedir. Bu durumda, STK’ye yapılan başvurunun, başvurucu açısından adalete ulaşmasında zaman kaybetmesine neden olacağı kanaatindeyiz. Ayrıca, bir de STK nezdinde yapılan başvuru nedeniyle ilave yargılama giderlerine katlanmak durumunda kalacaktır.

Bilindiği üzere, STK nezdinde ancak sigorta şirketi veya Hesap aleyhine başvuru yapılabilir. Bu nedenle davalı gösterilecek taraf, sadece sigorta poliçesini düzenleyen sigorta şirketi olacaktır. Yürütülen tahkikat neticesinde, poliçe teminat limitini aşan bir miktarda zararın tespit edilmesi hâlinde, davalı sigorta şirketi ancak teminat limiti ile sorumlu tutulabilir. Limit tutarını aşan zarar yönünden, haksız fiilden sorumlu bulunan kusurlu şahsa karşı yine genel mahkemelerde dava açılması gerekecektir. STK’de nezdinde geçen süreye ek olarak bir de mahkemelerde hak arayışına girilmesi, neticeye ulaşmayı yine geciktirecektir.

Görüldüğü üzere, sigortacılıkta tahkim sisteminde hem kusurluya hem de sigorta şirketine karşı birlikte dava açılmaması, adaletin gecikmesine ve hak kayıplarına neden olmaktadır. Ancak bu alanda uzmanlaşmış bir ihtisas mahkemesine başvurulması hâlinde hem kusurlu şahsa hem de sorumluluğunu üstlenen halefi sigorta

şirketine karşı dava açılabilir ve yürütülen tek tahkikat neticesinde, davacı alacağına kavuşabilecektir. Uygulamada, genel mahkemelerde açılan davalardan hem kusurlu tarafa hem de halefi sigorta şirketine dava açılması mümkündür. Ancak, bu sefer, sigorta şirketinin taraf olduğu davada, ticaret mahkemelerinin görev alanı gündeme geleceğinden görevli mahkemenin belirlenmesinde karmaşaya neden olabilir. Bunun neticesinde de görevli mahkemede açılmayan dava nedeniyle yargılama yine uzayacaktır.

Sigorta ihtisas mahkemelerinin görev alanı ise tarafına veya uyuşmazlığın türüne göre belirlenebilir. Taraflarından birinin sigortacı olması veya uyuşmazlığın konusu sigorta sözleşmesinden doğması hâlinde sigorta ihtisas mahkemelerine doğrudan başvuru yapılabilmesi, mahkemeler arasındaki görev çatışmalarının da sona ermesine fayda sağlayacaktır.

Sigorta ihtisas mahkemelerinin kurulması ile bu alanda uzmanlaşmış hâkimler tarafından uyuşmazlıkların çözülmesi, genel mahkemelere kıyasla hızlı olacağı kanaatindeyiz. Zira yukarıda da ifade ettiğimiz üzere, sigorta sözleşmelerinden doğan uyuşmazlıkların çözümünde esas olan birkaç usuli işlem bulunmaktadır. Örneğin, trafik kazasına bağlı ölüm nedeniyle uğranılan destekten yoksun kalma tazminatının tahsili istemli bir davada, dava dilekçesinin mahkemeye sunulması ile ilk olarak yapılması gereken, tarafların nüfus ve aile bilgilerinin temin edilmesi, SGK'ya yazılacak müzekkere ile müteveffanın aylık geliri ve SBGM'e yazılacak müzekkere ile kazaya neden olan motorlu aracın poliçe bilgileri temin edilebilir. Sigorta İhtisas Mahkemesi'nin sadece bu alanda davalara bakacağından, genel mahkemelere kıyasla daha az dosyası bulunacaktır. Böylelikle, sigorta uyuşmazlıklarına özel, dava açılış tarihinden itibaren en geç bir ay içerisinde ön inceleme duruşmasının yapılması yasal bir düzenleme ile zorunlu tutulabilir. Akabinde, kusur ve adlî tıp kurumundan alınacak raporların eş zamanlı olması, yargılamanın daha hızlı yürütülmesini sağlayacaktır. Ayrıca, mahkemenin sigorta hakemlerinden daha yetkili olduğu gözetildiğinde, talep edilmesi hâlinde her türlü delilin toplaması da kolay olacaktır.

Ayrıca sigorta ihtisas mahkemelerinin kurulması, davanın taraflarına Anayasal bir güvence sağlar. Daha önce de ifade ettiğimiz üzere, Anayasa Mahkemesi, Muhittin Yeşilmen (B.No: 2016/58665, 10.06.2020 T. Kararı) başvurusunda, STK'ye yapılan başvuruyla, Türk mahkemelerinin güvencesinden feragat edildiğine, bu nedenle de

adil yargılanma hakkının ihlal edildiğinden söz edilemeyeceğine karar vermiştir. Görüldüğü üzere, taraflar, genel mahkemelerde yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle STK'ye başvuru yapmakta ancak bu sefer de Türk mahkemelerinin güvencesinden feragat etmek zorunda kalmaktadır. Anayasa Mahkemesi açıkça, sigortacılıkta tahkim sisteminde mahkeme güvencesi olmadığını ifade etmektedir. Bu karar dahi, sigortacılıkta tahkim yargılamasına duyulan güveni sarmakta ve STK'ye başvurulması yönünde tereddüt yaşatmaktadır. Bu nedenle sigorta ihtisas mahkemesinin kurulması, aynı zamanda anayasal güvencenin de bir zorunluluğudur.

Daha önce de ifade ettiğimiz üzere, sigorta hakemlerinin, hâkimlik teminatı ve güvencesi bulunmamaktadır. Sigorta hakemlerinin verdikleri kararlar nedeniyle, dosyanın taraflarınca, sıklıkla şikayete ve hatta icra takibine maruz bırakılmalarının, tarafsız ve adil şekilde karar verilmelerine etki edeceğini ve STK'ye duyulan güveni de sarsacağını düşünüyoruz.

Sigorta hakemlerinin aynı zamanda, STK nezdinde yapılan başvurularda taraf vekilliği yapmaları mümkün olduğundan, hakemlerin tarafsızlığı konusunda yine kamuoyu nezdinde şüphelere neden olmaktadır. Bu nedenle de başta Anayasa'da yer alan hâkimlik teminatına sahip ve başkaca iş yapması yasaklanan hâkimler tarafından bu uyuşmazlıkların çözülmesi, yargıya duyulan güveni artıracaktır. Tüm bu açıkladığımız nedenlerle sigortacılıkta tahkim sisteminin yapamadığı işlemleri yapan, genel mahkemelere kıyasla, daha hızlı yargılamayı yürüten ve bu alanda uzman hâkimlerden oluşan sigorta ihtisas mahkemelerinin ivedilikle kurulması ve uygulama birliğinin sağlanması için, sigortacılık alanında usul kurallarını içeren bir kanun düzenlemesinin yapılması gereklidir.

5. SONUÇ

Yaşamın her alanında karşılaşılan zorluklar ve tehlikeler, bireylerin can ve mal güvenliğini sağlama ihtiyacını ortaya çıkarmış ve bu durum sigortacılık sektörünün gelişmesini sağlarken, beraberinde uyuşmazlıkları da getirmiştir. Özellikle, taraflar arasında akdedilen sigorta sözleşmesinin güçlü konumunda bulunan sigortacıların, sözleşmede yer alacak bazı hükümleri sigorta ettirene dayatması ve sözleşme hükümlerinin hak ve sonuçları hususunda bilgilendirmelerin yapılmaması, taraflar arasında uyuşmazlıkların artmasına neden olmuştur.

Tüm uyuşmazlıklarda olduğu gibi sigorta sözleşmelerinden doğan uyuşmazlıkların çözümü için de esas olan mahkemelere müracaat edilmesidir. Ancak genel mahkemeler içerisinde sigortacılık alanında ihtisas mahkemelerinin bulunmaması, hâkimlerin her alandaki uyuşmazlığa bakmakla görevli olması ve özellikle de tayin ve görev süreleri nedeniyle sigortacılık alanında uzmanlaşamamaları, yargılamaların yıllar sürmesi ve masrafların katlanarak artması gibi olumsuzluklar, mahkemelere müracaat konusunda tarafların çekinmesine neden olmakta ve alternatif uyuşmazlık çözüm yollarının önemini artırmaktadır.

Sigorta sözleşmelerinden doğan uyuşmazlıkların çözümü amacıyla, 2007 yılında, 5684 sayılı Sigortacılık Kanunu'nun 30'uncu maddesi ile Türkiye Sigorta, Reasürans ve Emeklilik Şirketleri Birliği nezdinde Sigorta Tahkim Komisyonu oluşturulmuştur.

Sigorta Tahkim Komisyonu hakkında genel düzenlemeler, SK'nin 30'uncu maddesinde tek bir madde şeklinde ve toplam 24 fıkradan oluşmakta, Komisyon'un yapısı, işleyişi ve diğer hususlara ilişkin düzenlemeler ise Sigortacılıkta Tahkime İlişkin Yönetmelik ve diğer ikincil mevzuata bırakılmıştır.

Anılan maddede, yargılamanın usul ve esasları dışında, Komisyon'un teşkilat yapısı ve işleyişi hakkında pek çok hüküm bulunmaktadır. Ayrıca, her bir fıkranın uzun ve bağımsız düzenlemeler içerdiği görülmektedir. Örneğin, raportör inceleme süreleri ile hakemlerin reddine ilişkin itirazların aynı fıkra altında düzenlenmesinin kanun sistematigi ile bağdaşmamakta ve hükmün anlaşılmasını da zorlaştırmaktadır. Komisyon'a başvuracak taraflar, başvuru koşulları, hakem kararları ve kanun yolları ile Komisyon'un teşkilatlanma yapısı gibi hususların öncelikle kendine has bir "Usul Kanunu" ile ele alınması, bu mümkün olmadığı takdirde, her bir hükmün açıklayıcı ve anlaşılır ayrı başlıklar altında yeniden düzenlenmesi gerekmektedir.

Sigortacılık tahkiminde tahkikatın yürütülmesi, delillerin değerlendirilmesi ve davanın aydınlatılması hususunda hakemler arasında uygulama birliği bulunmamaktadır. Bunun en temel sebebi, sigorta tahkim yargılamasında tahkikat usul ve esasları hakkında müstakil bir kanun olmaması ve aynı zamanda, farklı yorumlara neden olan SK'nin 30/23'üncü maddesinde yer alan genel atıf hükmünün bulunmasıdır.

SK'nin 30/23'üncü fıkrası ile SK'de hüküm bulunmayan hallerde HUMK'ye atıf yapıldığı görülmektedir. 6100 sayılı HMK'nin 447'nci maddesi gereği HUMK'ye yapılan atıfların HMK'ye yapıldığı kabul edildiğinden, SK'de hüküm bulunmayan hallerde HMK'de yer alan hükümlere başvurulması gerekecektir. Ancak SK'de, HMK'nin hangi hükümlerinin uygulanacağı konusunda herhangi bir ifadeye yer verilmemesi, kanundan doğan boşluğun doldurulmasında hakemler arasında görüş ayrılıklarına neden olmaktadır. Bu sebeple de SK'de hüküm bulunmayan hallerde, öncelikle HMK'nin *tahkime* ilişkin hükümleri mi yoksa HMK'nin diğer hükümlerine mi gidilmesi gerektiği konusunda kanunda yapılacak düzenleme ile netleşmesi uygulama birliği sağlayacaktır.

SK'de, tahkikatın yürütülmesine ilişkin hükümler bulunmadığından, delillerin değerlendirilmesi noktasında, HMK'de yer alan tahkim hükümlerine gidilmelidir. Ancak burada da karşılaşılan zorluk, birtakım genel tahkim hükümlerinin, sigorta tahkiminin doğası ile örtüşmemesi ve uygulama imkânının bulunmamasıdır. Örneğin, HMK'de yer alan genel tahkimde, hakemlerin gerekli durumlarda duruşma ve keşif düzenlemesi, tanık dinlemesi, ilgili kurumlardan müzekkere ile bilgi talep etmesi ve yine gerektiğinde mahkemeden yardım istemesi mümkündür.

Sigortacılık tahkiminde ise, kanun koyucunun aksi yönde bir irade sergilediği ve SK'nin 30/15'inci maddesiyle, sigorta hakemlerine sadece evrak üzerinden inceleme yetkisi verildiği görülmektedir. Hakem kararlarına bakıldığında, SK'nin 30/15'inci maddesini katı bir şekilde benimseyen hakemler ile davanın aydınlatılması kapsamında bilgi ve belge temin eden hakemler olduğu ve hakemler arasında bu hususta da uygulama birliği olmadığı anlaşılmaktadır. Yargıtay'ın ise bu hususta hakem kararlarını bozarak dosyayı yeniden inceleme yapılması amacıyla iade ettiği görülmektedir.

Sigorta sözleşmelerinden doğan uyuşmazlıkların çözümü için Komisyon'a 2010 yılında sadece 1.133 başvuruda yapılmış ise de bu sayı, 2023 yılında 563.407'ye

yükselmiştir. Bu durum göstermektedir ki, Sigorta Tahkim Komisyonu'na yapılan başvurular her geçen yıl katlanarak çoğalmış ve bu kadar dosya için mahkemelere gidilmesini engellenmiştir. Bir diğer ifade ile 2023 yılında 563.407 başvurunun mahkemeye değil Komisyon'a yapılması sağlanmıştır. Sigortacılıkta tahkim sisteminin tanınırlığının artırılmasının, mahkemelerin iş yükünün azalmasında önemli bir etkisi olduğu söylenebilir. Ancak rakamsal ifadeler, aynı zamanda yargılamaların adil ve tarafsız yürütüldüğü anlamına gelmemektedir. Yukarıda da ifade edildiği üzere, hakemler arasında uygulama birliği olmaması ve miktar itibarıyla kesin olan kararların denetlenememesi, hakem kararlarının adil ve hukuka uygunluğu konusunda soru işaretlerini de beraberinde getirmektedir.

Hakem kararların denetlenebilmesi amacıyla, belli bir miktar üzerindeki hakem kararlarına karşı itiraz makamı kurulmuştur. Aynı şekilde itiraz üzerine verilen kararların da temyiz edilebildiği ve böylece denetiminin sağlanmak istendiği görülmektedir. Ancak miktar itibarıyla, kesin olan hakem kararlarının denetlenememesi, tahkime mi yoksa mahkemeye gidilmesi konusunda taraflarda tereddüde neden olacaktır. Bunun önemli sebeplerinden birisi, Anayasa Mahkemesi'nin STK'ye başvurulmasının, tarafların tercihine bağlı olduğu ve başvuruğunun STK yargılamasını tercih ederek mahkemelerin güvencesinden feragat ettiği, bu nedenle de adil yargılanma hakkının ihlal edildiği gerekçesi ile Anayasa Mahkemesi'ne başvurulamayacağı yönündeki kararıdır. Bu karar, uyuşmazlığın tarafları üzerinde, tahkime başvurma konusunda güvensizliğe neden olmakta ve STK yargılamasına bakış açısını da olumsuz etkilemektedir.

SK'de hüküm bulunmaması nedeniyle, sigortacılık tahkime ilişkin pek çok konu STİY'de düzenlenmeye çalışılmıştır. Ancak anılan Yönetmelikte hemen hemen her yıl toplamda 9 kez değişiklik yapılmış ve pek çok hükmü iptal davasına konu olmuştur. Aynı şekilde yine uygulamayı kolaylaştırması amacıyla farklı zamanlarda düzenlenen tebliğlerin de iptal edildiği görülmektedir. Bu durum dahi, müstakil bir kanunun zorunluluğunu ispat etmektedir. Kanun ile yapılması gereken düzenlemelerin, idarenin yetkisine bırakılması hâlinde yetki aşımıyla karşılaşıldığı ve alınan kararların da uygulanabilir olmadığını göstermiştir. Örneğin, sigorta hakemi olmak için aranan şartlar hakkında genel ve soyut düzenlemelerin yapılamaması, hakemlerin niteliğindeki düşüş, tahkikatların eksik incelemeler ile sonuçlanmasına ve hak kaybına

neden olmaktadır. Bu nedenle hakemlerde aranan niteliklerin, Komisyonun var olma amacına en uygun, adil, tarafsız ve objektif kriterlere göre yeniden değerlendirilmesi en uygun çözüm olacaktır.

Hakemlerin tarafsızlığının sağlanması amacıyla, taraf vekilliği yapanların, hakem olduktan sonra tarafsızlık taahhütnamesi adı altında bir belge vermeleri ve bu kapsamda, sigorta uyuşmazlıklarında taraf vekilliği yapmayacaklarını taahhüt etmeleri de iptal edilen hükümlerden birisidir. Yönetmeliğin mülga 14/A maddesi, AvK'na ve SK'ye aykırı olması nedeniyle iptali gerekmiştir. Ancak burada sağlanmak istenen menfaat, hakemlerin tarafsız ve adil olmalarıdır. Böylelikle önlerine gelen uyuşmazlıklarda taraflar ile hakem arasında sadece akrabalık bağı değil, hukukî ve ticari bir bağın da olmaması sağlanmak istenmiştir. Bu amaçla, öncelikle HMK'de yer alan hâkim güvencesi ve diğer ret ve yasaklılık hallerinin hakemlere de uygulanması için gerekli yasal düzenlemelerin yapılması önem arz eder. Ayrıca, hakemlik mesleği ile bağlaşmayan mesleklerin neler olduğu yeniden düzenlenmeli veya hakemlik süresi boyunca, sigorta uyuşmazlıklarında vekillik yapılamayacağına ilişkin kanunda yeni ve açık bir düzenlemeye yer verilmelidir.

Hakemlerin tarafsızlığının sağlanabilmesi öncelikle Komisyon'un tarafsızlığının sağlanmasına bağlıdır. Başka bir ifadeyle, Komisyon, 2 Birlik temsilcisi, 1 müsteşarlık temsilcisi, 1 akademisyen hukukçu ve 1 tüketici derneği temsilcisi olmak üzere 5 kişiden oluşur. Görüldüğü üzere, Komisyon'da ağırlığı oluşturan taraf sigorta kuruluşlarının yetkilileridir. Komisyon'un oluşumunda, 2 Birlik üyesi bulunması, Komisyon'un alacağı ve uygulayacağı kararlar üzerinde etkisini gösterecektir. Komisyon'un amacı, sigorta uyuşmazlıklarının çözümüdür. Bir diğer ifade ile Komisyon, kurumsal bir yargı makamı olup, görevlendirdiği hakemler ile yargılama yetkisini yürütmektedir. Bu sebeple de Komisyon'un oluşumunda, sigorta kuruluşlarının temsilcilerinden ziyade, sigorta ve usul hukuku alanında akademisyen hukukçuların çoğunlukta olması yargılamanın adil, tarafsız ve hukuka uygun yürütülmesine fayda sağlanacaktır.

Sigortacılık tahkim sisteminde en çok karşılaşılan sorun, daha önce de belirttiğimiz üzere tarafsızlık ilkesi ile bağlantılıdır. Bu amaçla düzenlemeler yapılmak istenmiş ancak denetimi sağlanamamıştır. Hakemin tarafsız olmadığına tespiti ve bu hususta taraflardan gelen hakemlerin reddine dair taleplerin, Komisyon Müdürü tarafından

değerlendirildiği görülmektedir. Kanunda açıkça, hakemin reddine ilişkin taleplerin Komisyon müdürü tarafından karara bağlanacağı ifade edilmiştir. Kanaatimizce bu düzenlemede hatalıdır. Karar verme yetkisine sahip bir makamın reddi, ancak yine karar verme yetkisine sahip başka bir makam tarafından karara bağlanabilir. Burada ise Komisyon müdürü idari yetkili olup, hakem veya hâkim olmadığından yargılama yetkisi bulunmamaktadır. Kaldı ki, Kanunda, Komisyon müdürünün kararına karşı da herhangi bir denetim makamı öngörülmemiştir. Kanaatimizce, hakemlerin reddine ilişkin taleplerin, İtiraz Hakem Heyetince incelenmesi ve bu karara karşı da temyiz yoluna gidilebilmesinin, yasal bir düzenleme ile mümkün kılınması gerekmektedir.

SK'de raportörler tarafından çözülemeyen başvuruların sigorta hakemlerine havale edileceğine ilişkin hatalı bir ifadeye yer verilmiştir (SK m.30/15). Zira, raportörlerin, uyuşmazlığın esası hakkında hakemler gibi yargılama yetkisi bulunmamaktadır. Ancak Kanun'da yer alan bu hatalı ifade nedeniyle, başvuruların öncelikle raportörler tarafından incelenerek çözümlendiği, sonrasında, raportör tarafından çözülemeyen uyuşmazlıkların hakemlere gönderileceği anlaşılmaktadır. Aynı hatalı ifadenin, STİY'nin 16/5'inci maddesinde de tekrar edildiği ve hatta bu sefer raportörlere, eksik olan dosyaları kapatma yetkisi de verildiği görülmektedir. Anılan Yönetmelik hükmünün, Kanun'daki hatalı ifadeye dayandığı ve açıkça hukuka aykırı olduğu ifade edilebilir.

Uyuşmazlığın esası hakkında karar verilmesi ve tahkikatın yürütülmesi ancak hakemlerin yetkisindedir. Bu yetkinin, raportörler tarafından kullanılması ve uyuşmazlık hakkında hakem tarafından bir karar verilmeden, raportörlerce kapatılması, adil yargılanma ve savunma hakkının ihlali anlamına gelmektedir. Yasada, raportör kararlarına karşı herhangi bir itiraz ve denetim mercine ilişkin düzenlemeye de yer verilmemiştir. Bu nedenle de raportör kararlarının denetlenmesi mümkün olamamaktadır. Bu sorunun çözümü için, öncelikle Kanun'daki ve Yönetmelik'teki bu hatalı ifadelerin düzeltilmesi ve raportörlerin dosyaları kapatmasına ilişkin itiraz merci oluşturulması gerekmektedir. Böylelikle raportör işlemlerinin denetlenmesi sağlanabilir.

Buna benzer bir diğer düzenleme, bu kez itiraz aşamasında itiraz yetkililerince, itiraz talebinin reddedilmesi ve dosyanın kapatılması hakkındadır. SK'nin 30/12'nci maddesine göre, 15.000 TL'nin üzerindeki hakem kararlarına karşı, Komisyon

nezdinde oluşturulan itiraz hakem heyetine, bir defaya mahsus olmak üzere, on gün içerisinde başvurulması mümkündür. İtiraz makamının kurulması, hakem kararlarının iki dereceli denetleme sisteminden geçmesi ve böylece, temyiz makamı üzerindeki iş yükünün hafifletilmesine katkı sağlamıştır. Ancak burada da itiraz hakem heyetinden önce, itiraz başvuru formu ve başvuru ücretinin yatırıldığına ilişkin incelemelerin, itiraz yetkililerince yapıldığı ve eksiklik tespit edildiği hallerde, itiraz yapılmamış sayılarak, dosyanın kapatıldığı görülmektedir. Kararın tebliğinden itibaren on günlük süre içerisinde bir kez itiraz hakkı kullanılabildiğinden, eksikliğin giderilmesi için ek süre verilmemesi ve dosyanın kapatılması tarafların hak kaybına neden olmaktadır. Ayrıca, dosya, itiraz hakem heyetine ulaşmadan sonuçlandırıldığı için, itiraz yetkilisinin kararının da denetlenmesi mümkün olamamaktadır.

Sigortacılıkta tahkimi, tercih edilebilir kılan, önemli özelliklerden birisi, yargılamanın belirli bir süre içerisinde tamamlanması ve bu sürenin mahkemelere kıyasla makul ve hızlı olmasıdır. SK'nin 30'uncu maddesinin 16'ncı fıkrasında, sigorta hakeminin inceleme ve karar verme süresi 4 ay, 12'nci fıkrasında ise itiraz incelemesinin 2 ay ile sınırlandırıldığı ve bu sürenin ancak tarafların açık ve yazılı muvafakati ile uzatılabileceği hüküm altına alınmıştır. Görüldüğü üzere, sigortacılıkta tahkim yargılaması, 1 yıl süreli genel tahkim yargılamasından da kısa olması nedeniyle tercih edilmektedir. Özellikle de 15.000 TL ile 238.731 TL arasındaki kararların kesin olduğu ve ivedi bir şekilde icra edilebileceği gözetildiğinde, kesin hükme ulaşılmasının en kolay yolu sigorta tahkime başvurulmasıdır. Ancak tahkim başvuru sayılarının artması da birtakım sorunları beraberinde getirmiştir. Hakem sayılarının az olması ve nitelikli hakemlerin de yeterli olmaması, hakem başına düşen dosya sayısının artmasına ve bu durum yeterli tahkikat, araştırma ve inceleme yapılamadan karar verilmesine sebebiyet vermektedir. Örneğin, uygulamada, iş yükü yoğunluğu nedeniyle 4 aylık tahkikat süresinde gerekli ve yeterli incelemenin yapılamadığı, bilirkişi incelemesi talebinin karşılanamadığı veya dosyadaki birtakım eksikliklerin giderilmesi için gerekli sürenin kalmadığı görülmektedir. Taraflardan süre uzatımı için muvafakat istendiği halde sigorta şirketlerinin muvafakat vermediği ve bu nedenle dosyadan el çekildiği durumlarla da karşılaşmaktadır. Bu halde, öncelikle nitelikli ve sigortacılık alanında uzman hakem sayılarının artırılması ve bu özelliklere sahip dosyaların denetlenebilirliğinin sağlanması gerekmektedir. Adil yargılanma hakkının

bir gereği olarak, tahkikatın yrtlememesinin hakemden mi yoksa taraflardan mı kaynaklandığıнын tespiti ile buna göre yaptırımların uygulanması gerekmektedir.

SK'nin 30/12'nci maddesinde yapılan değişlikle hakem kararlarına karşı itiraz makamı düzenlenmiş ve bu kapsamda 238.731 TL'nin üzerindeki hakem kararlarına karşı temyiz yolu açık bırakılmıştır. Temyiz talebi zerine Yargıtay tarafından bozulan kararlar, itiraz hakem heyetine iade edilmektedir. Ancak bozma sonrası itiraz hakem heyetinin inceleme süresi mevzuatta düzenlenmemiştir. Bu nedenle de SK'de yer alan bu eksikliğin 30'uncu maddenin 16'ncı fıkrasına yapılacak bir ekleme ile giderilmesi gerektiği kanaatindeyiz.

Görüldüğü üzere, sigortacılıkta tahkim sistemimizin hukukumuzsa sağladığı faydaların yanı sıra eksikleri de bulunmaktadır. Bunun temel sebebi, sigortacılıkta tahkime ilişkin bağımsız yasal bir düzenlemenin olmamasıdır. Usul kanunu bulunmaması, soyut, tarafsız, adil, objektif ve hukuka uygun şekilde karar verilmesine engel olmaktadır. Hakemler arasında görüş birliğinin sağlanabilmesi, hakemlerin meslek içi eğitim programları, sempozyum ve çalıştaylar düzenlenmesi ile mümkündür. Bu konuda görev, Komisyon'a düşmekte ve SK'nin 30/3-c bendi gereği, tahkim yargılamasının adil ve tarafsız bir şekilde devam ettirilebilmesi için gerekli tedbirleri alması gerekmektedir.

Sigortacılıkta tahkim yargılamasında, usule ilişkin müstakil bir mevzuat düzenlemesi yapılmadığı ve SK'nin 30'uncu maddesi geliştirilip düzeltilmediği sürece, tarafsız ve güvenilir bir yargılama sağlanamayacaktır. Dava değeri belirli olan uyuşmazlıklarda, belirli bir miktarın altındaki uyuşmazlıklar için tahkim yolu, yine bir tercih olarak taraflara sunulabilir. Ancak, belirsiz alacak davalarında, delillerin toplanması ve değerlendirilmesine ilişkin hususlarda, nitelikli ve bu alanda uzmanlaşmış hâkimlerin, hâkimlik teminat ve güvencesi altında, mahkemelerin gücü ve yargı erkinin denetim mekanizması içinde oluşturulacak "Sigorta İhtisas Mahkemeleri", bu alanda tahkim yargılamasının eksiklerini girmeye yetecektir.

KAYNAKLAR

- 16/4/2022 tarihli ve 31811 sayılı RG, Sigortacılık Kanununun 30 uncu Maddesinin On İkinci ve On Beşinci Fıkralarında Yer Alan Parasal Sınırların Artırılmasına İlişkin Tebliğ.
- 28.02.2023 tarih ve 32118 sayılı RG, Sigortacılık Kanununun 30 Uncu Maddesinin On İkinci ve On Beşinci Fıkralarında Yer Alan Parasal Sınırların Artırılmasına İlişkin Tebliğde Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ
- Adli Yargı İlk Derece Mahkemeleri ile Bölge Adliye Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yetkileri Hakkında Kanun (07.10.2004 tarih ve 25606 sayılı RG.)
- Afşin, İ.H.(2016). *Tahkim Sözleşmesinin Geçerliliği*, Ankara.
- Akkanat, H./Atalı M./ Seven, V. (2022). *Yargıtay Kararlarında Sigorta Tahkimi*, Ankara.
- Alangoya. Y. (1973). *Medeni Usul Hukukunda Tahkimin Niteliği ve Denetlenmesi*, İstanbul.
- Anayasa Mahkemesi Kararı, Başvuru Numarası:2016/58665, K.T: 10.06.2020 (01.09.2020 tarih ve 31231 sayılı RG)
- Atalı, M. / Ermenek, İ. (2021), *Medeni Usul Hukuku*, Ankara.
- Ayhan, R./ Çağlar, H./ Özdamar, M.(2022). *Ticari İşletme Hukuku Genel Esaslar*, Ankara.
- Ayhan, R./ Çağlar, H./ Özdamar, M.(2023). *Sigorta Hukuku Ders Kitabı*, Ankara.
- Ayhan, R./ Çağlar, H./ Özdamar, M.(2023). *Şirketler Hukuku Genel Esaslar*, Ankara.
- Bacanlı, M. R. (2017). “Bir Alternatif Uyuşmazlık Çözüm Yolu Olarak İstanbul Tahkim ve Arbuluculuk Merkezi (Istac) Tahkim Yargılamasında Delillerin İbrazı ve Değerlendirilmesi”, *Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi*, S. 8, s.75-113. (https://dergipark.org.tr/tr/pub/mdergi/issue/27377/288082#article_cite Erişim Tarihi:03.06.2024.)
- Barış, R. S. (1994). “Genel Hatlarıyla Sigorta Hukukunda Hakem-Bilirkişi Müessesesi”, *İzmir Barosu Dergisi*, S.1, s. 31-35. (<http://kutuphane.izmirbarosu.org.tr/img/1994-1.pdf> Erişim Tarihi: 03.06.2024.)
- Barlas, N. (2011). “Afet Sigortaları Kanunu’na Göre Zorunlu Deprem Sigortası Sözleşmesinin Tarafları”. *Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C.15, S.3-4, s.113-56.
- Başar, H. (2013). “Sigorta Hakeminin Kararına İtiraz Usulü”. *Türkiye Sigorta Birliği Dergisi*, S.33, s.29-31. (<https://www.tsb.org.tr/content/Broadcasts/Say%C4%B133.pdf> Erişim Tarihi: 03.06.2024.)
- Batar, V. N. (2022). “Sigorta Tahkimde İspat Sorunları”, Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İzmir.
- Beggi, Y. E.(2022). “Sigorta Hukukundan Kaynaklı Uyuşmazlıkların Sigorta Tahkim Nezdinde Çözümlemesi”, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
- Bilgen, M. (2017). *Öğreti ve Uygulamada Sigorta Hukuku*, Ankara.
- Bozer, A. (1981). *Sigorta Hukuku*, Ankara.
- Bozkurt, T. (2013). *Sigorta Hukuku*. C.4, İstanbul.

- Bölge Adliye Mahkemelerine ilişkin duyuru, İnternet: <https://www.hsk.gov.tr/bolge-adliye-mahkemelerine-iliskin-duyuru#:~:text=H%C3%A2kimler%20ve%20Savc%C4%B1lar%20Y%C3%BCKsek%20Kurulu,mahkemeler%20yedi%20b%C3%B6lgede%20faaliyete%20ge%C3%A7irilmi%C5%9Ftir>, Erişim tarihi:13.06.2024.
- Budak, A.C. (2013). “Sigortacılıkta Tahkim: Sigortacılık Kanunu’nun 30. Maddesi, HMK’nin Yürürlüğe Girmesi ve 6327 Sayılı Kanun Değişikliğinden Sonra Nasıl Yorumlanmalıdır?”. *Uluslararası Ticaret ve Tahkim Hukuku Dergisi*, C.2, S.2,s. 53-69. (Sigortacılıkta Tahkim)
https://proxy.hacibayram.edu.tr:2088/Book/jIHN1RfMcUemrF_vmPXofg/4e105ce356b346f7a4d30138a9c610d8?s=
- Budak, A.C. (2017). “Sigortacılıkta Tahkim Alanında Meydana Gelen Değişiklikler”, *Yeditepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. 13, S.1, s.122-129.
- Bulut Yamaç, T. (2024). *Sigorta Sözleşmelerinden Doğan Uyuşmazlıklarda Tahkim*, Ankara.
- Can, H./Tuna, E. (2021). *Milletlerarası Tahkim Hukuku*. Ankara.
- Can, M. (2018). *Türk Özel Sigorta Hukuku Ders Kitabı*, C.I. Ankara.
- Can, M. Ç. (2017). Pay Sahiplerinin veya Alacaklıların Doğrudan Zararlarının Tazmini Amacıyla İkame Edilen Sorumluluk Davalarında TTK m. 1534’ün Etkisi, *Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C.21, S.4, s.3-32. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/ahbvuhfd/issue/48087/608061>
- Can, M. Ç. (2019). Kadın Girişimci Sigortası, *II. Uluslararası Kadın ve Hukuk Sempozyumu*, 8 - 09 Mart 2019, C.2, s.1481-1491, Ankara. <http://www.kadinvehukuksempozyumu.com/bildiriozeti/Mehmet%20Celebi%200CAN.pdf>
- Can, M. Ç. (2019). *Yöneticilerin Sorumluluk Sigortası*, Ankara.
- Çakan, O. (2022). *Sigorta Tahkim Yargılaması ve Tahkime Elverişliliğin Değerlendirilmesi*, Ankara.
- Çeker, M. (2019). *6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu’na Göre Sigorta Hukuku*, Adana.
- Çelik, A. Ç.; “Sigorta Anlaşmazlıklarında Tahkim Yolu”. (2017), 1-14. (<https://www.tazminathukuku.com/guncel-konular/sigortaanlasmazliklarinda-tahkim-yolu.htm>)
- Danıştay 10. Dairesi 2016/553 E., 2016/553 K ve 17.05.2016 Tarihli Kararı <https://www.corpus.com.tr/#!/Danistay> Erişim tarihi: 27.06.2024.
- Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulu 2022/271 E., 2022/1550 K ve 21.04.2022 tarihli kararı <https://www.corpus.com.tr/#!/Danistay> Erişim tarihi: 27.06.2024.
- Dekak, M. T. (2019). “Sigorta Tahkimde Yargılama Usulü” *Başkent Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi*.
- Demirel, D. (2014). “Hakem-Bilirkişi Sözleşmesi ve Uygulama Esasları”, *Terazi Hukuk Dergisi*, C.9, S.93, s.24-42.
- Erdemir, A. (2017). *Sigorta Hukuku Uyuşmazlıklarında Tahkim*, Ankara.
- Eren, F. (2023). *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, Ankara.
- Eriş, G. (2020). *Türk Ticaret Kanunu Hükümlerine Göre Sigorta Hukuku*, Ankara.
- Göksu, M. (2021). *Alternatif Uyuşmazlık Çözüm Yolları ve Tahkim*, Ankara.
- Güçlü, H. M. (2021). *Sigorta Hukuku*, Ankara.
- Günay, M. B.(2022). *Sigorta Hukuku*, Ankara.
- Ildır, G. (2003). *Alternatif Uyuşmazlık Çözümü*, Ankara.

- Ildır, G. (2004). “ Alternatif Uyuşmazlık Çözümü ve Hak Arama Özgürlüğü”, 75. Yaş Günü İçin Prof. Dr. Baki Kuru Armağanı, *Türkiye Barolar Birliği*, s. 385-401, Ankara.
- İlhan, H. A.(2016). *Tahkim Sözleşmesinin Geçerliliği*, Ankara.
- İnternet: http://www.eksperlerderneği.com/files/downloads/PageFiles/%7B67c1af4e-cb3b-4715-82d3-1a46b1c07d0e%7D/Files/Usul_ve_Esaslar.pdf Erişim tarihi: 12.05.2024
- İnternet: <http://www.sigortatahkim.org> 22.07.2019 Tarihli Sigorta Tahkim Komisyonu Hakem Çalışma Rehberi <http://www.sigortatahkim.org.tr/files/bilirkisiucrettarifesi2021.pdf>
- İnternet: <http://www.sigortatahkim.org.tr> Erişim tarihi: 14.01.2024.
- İnternet: <http://www.sigortatahkim.org.tr/files/bilirkisiucrettarifesi2024.pdf> Erişim tarihi: 14.01.2024.
- İnternet: http://www.sigortatahkim.org.tr/files/faaliyetraporu_2022_web.pdf Erişim tarihi: 14.01.2024.
- İnternet: <https://csb.gov.tr/bakan-kurum-11-ilimizde-279-bin-binanin-acil-yikilacak-agir-hasarliyikik-veya-orta-hasarli-oldugunun-tespitini-yaptik-bakanlik-faaliyetleri-38479>, Erişim tarihi: 20.06.2024.
- İnternet: <https://dask.gov.tr/> Erişim tarihi: 14.01.2024.
- İnternet: <https://karararama.yargitay.gov.tr/> Erişim tarihi: 14.01.2024.
- İnternet: <https://sozluk.gov.tr/> Erişim tarihi: 14.01.2024.
- İnternet: <https://www.corpus.com.tr/#!/Yasalar> Erişim tarihi: 14.01.2024.
- İnternet: <https://www.mevzuat.gov.tr/>, Erişim tarihi: 14.01.2024.
- İnternet: <https://www.sbm.org.tr/> Erişim tarihi: 14.01.2024.
- İnternet:http://www.sigortatahkim.org/index.php?option=com_content&view=article&id=67&Itemid=92 Erişim tarihi: 14.01.2024.
- İnternet:<https://www.hsk.gov.tr/Eklentiler/30112021092925112021-1232pdf.pdf> Erişim Tarihi:30/08/2024).
- Kabukçuoğlu Özer, F. D. (2012). *Sigortacılık Kanunu Şerhi*, İstanbul.
- Kale, S. / Tunç Yücel, M. (2009). “*Sigortacılık Kanununda Tahkim*”, Halûk Konuralp Anısına Armağan, Cilt 1, s.461-477. Ankara.
- Kara, H.(2021). *Sigorta Hukuku*, İstanbul.
- Karasu, R. (2016). “Sigorta Tahkim ile İlgili Güncel Sorunlar ve Çözüm Önerileri”, *Türkiye Adalet Akademisi Dergisi*, S. 26, s. 49-69.
- Karasu, R./Güner, T. (2022). “Sigorta Uyuşmazlıklarının Çözümünde Uygulanan Kurumsal Tahkim Yargılamasının Yaygınlaştırılmasının Gerekliliği Üzerine”, *Prof. Dr. Rıza Ayhan’a Armağan*, s.301-332, Ankara.
- Karayazgan, A. (2016). “Sigortacılıkta Tahkim”. *Uluslararası Ticaret ve Tahkim Hukuku Dergisi*, C.5, S.1 s. 95-130. <https://legalbank.net/belge/sigortacilikta-tahkim/3194788/sigorta+tahkim>
- Karayazgan, A.(2020). “Sigorta Uyuşmazlıklarında Arabuluculuk Dahil Alternatif Uyuşmazlık Çözüm Yolları”, *Sigorta Davaları*, ed. Mustafa Topaloğlu-Mutlu Dinç.1545-1606, Ankara.
- Kayıhan Ş. / Bağcı Ö. (2019). *Türk Özel Sigorta Hukuku Dersleri*, İzmit.
- Kayıhan, Ş. (2004). “Zorunlu Deprem Sigortası”. *Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C.8., S.1-2, s.497-516.
- Kayıhan, Ş./ Selanik, A. A.(2024). *Sigorta Hukukunda Alternatif Çözüm Yolları ve Tahkim Usulü*. Ankara.

- Kender, R. (2017). “Karayolları Motorlu Araçlar Zorunlu Mali Sorumluluk (Trafik) Sigortası Genel Şartlarındaki Değişikliklerin Değerlendirilmesi”, *Yeditepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C.13, S.1, s.8-46.
- Kender, R. (2017). “Karayolları Motorlu Araçlar Zorunlu Mali Sorumluluk (Trafik) Sigortası Yeni Genel Şartları Hakkında”, *İstanbul Kültür Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. 16, S.2, s.107-150.
- Kender, R. (2021). *Türkiye’de Hususi Sigorta Hukuku*. İstanbul.
- Kendigelen A. (2020). *Türk Ticaret Kanunu ve İlgili Mevzuat*, İstanbul.
- Kılıçoğlu, A. (1974). “Özel ve Sosyal Sigortalarda Halefiyet ve Rücu”. *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. 31, S.1, s.395-445
<https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/631738>
- Kırıcı, S./Soyluk, A. (2024). “6 Şubat 2023 Kahramanmaraş Depremlerinde Meydana Gelen Yapı Hasar Türleri ve Yapı Yıkım Çeşitlerinin Saha Analizlerinin Değerlendirilmesi”. *Journal of Architectural Sciences and Applications*, 9(Special Issue), 327-352. <https://doi.org/10.30785/mbud.1318488>
- Konuralp, C. S.(2011). “Alternatif Uyuşmazlık Çözüm Yolları: Tahkim”. *İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü*, Doktora Tezi. <https://tez.yok.gov.tr>
- Köksal, B.(2023). “Sigortacılıkta Tahkimde İtiraz Hakem Heyetinin Direnme Hakkı”, *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, C. (166), s.129-154.
- Kubilay, H. (2003). *Uygulamalı Özel Sigorta Hukuku*, İzmir.
- Kurt Konca, N. (2010). “Sigorta Uyuşmazlıklarının Tahkim Yoluyla Çözümü”, *Prof. Dr. Fırat Öztan’a Armağan*, s.1343-1365. Ankara.
- Kurt Konca, N. (2015). “Yabancı Bayraklı Gemilerde Çalışan Gemi Adamlarının Hizmet Sözleşmelerinden Kaynaklanan Davalarda Görevli Mahkemenin Belirlenmesi”, *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. 16, Prof. Dr. Hakan PEKCANITEZ’e Armağan Özel Sayısı, s. 1299-1320, İzmir. (<https://dergipark.org.tr/>)
- Kuru, B. (2001). *Hukuk Muhakemeleri Usulü*, C.III, VI, İstanbul.
- Kuru, B. (2021). *İstinaf Sistemine Göre Medeni Usul Hukuku*, İstanbul.
- Kuru, B./ Aydın B. (2024). *Medeni Usul Hukuku El Kitabı*, C.I-II, Ankara.
- Küçük, A.T. (2021). “Sigorta Tahkim Komisyonu Nezdinde Verilen Hakem Kararlarına Karşı İtiraz ve Temyizde Parasal Sınırın Belirlenmesi”, *Antalya Bilim Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C.9, S.18, s.763-783.
- Metezade, Z. “Sigortada İhtilafların Çözümü”, *Türkiye Sigorta Birliği Dergisi*, S.2, s.40-43. <https://tsb.org.tr/media/attachments/Say%C4%B12.pdf>
- Narbay, Ş./ Güllüce, M.A. (2016). “Türk Hukukunda Sigorta Acenteleri”, *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi*, C. 22, S.3, s.1963-2005.
- Oksay, S. (2006). *Sigorta Konusunda Ortaya Çıkan Uyuşmazlıkların Alternatif Yöntemlerle Çözümü (Avrupa Uygulamaları)*. İstanbul.
- Özbek, M. S.(2022).“Tahkim Hukuku”. Cilt 1-2, Ankara.
- Özcan, E. (2013). *Sigorta Tahkim Komisyonu Nezdinde Tahkim Uygulaması*, Ankara.
- Özdamar, M. (2008). “Alman Hukukunda Sigorta Ombudsmanlığı”, *Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi*, C.24, S.3, s.309-328. <https://jurix.com.tr/article/5814>
- Özdamar, M. (2013). “Sigorta Hukukunda Uyuşmazlıkların Çözümünde Tahkim Sistemi”. *Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. 17. S.1-2, s. 831,855. (Tahkim Sistemi)
- Özdamar, M./Doğan, B. (2020). *Sigorta Hukuku*, Ankara.
- Özgen, M. (2022). *Sigorta Hukukunda Arabuluculuk ve Tahkim*, Ankara.

- Öztek, S. (2009). “Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu Yönünden Sigortacılıkta Tahkime Bakış”. *Legal Medeni Usul ve İcra İflas Hukuku Dergisi*, C.5, S.13, s.221-249.
- Parlak, F.T. (2023) “Sigorta Tahkim Yargılamasında Süre Uzatıma Taraflardan Birinin Muvafakat Vermemesi Hâlinde Karşılaşılan Sorunlar”, *Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C.27, S.2,s. 249-272. (Süre Uzatım)
- Parlak, F.T. (2024).*Sigorta Tahkim Yargılaması*, Ankara.
- Pekcanitez, H. (2017). *Pekcanitez Usul Medeni Usul Hukuku*, C. III, İstanbul. (Pekcanitez Usul).
- Pekcanitez, H./ Atalay, O./ Özkes, M. (2022). *Medeni Usul Hukuku*, İstanbul.
- Sarıbay Öztürk, G. (2016). ”6356 Sayılı Kanun’da Barışçıl Çözüm Yolu Olarak Tahkim”, Prof. Dr. Turhan Esener’e Armağan, *İstanbul Kültür Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C.15, S.1, s.749-780.
- Semerci Vuraloğlu/T.(2016). “5684 sayılı Sigortacılık Kanunu’nda Yer Alan Tahkim Hükümleri ile 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu’ndaki Tahkim Hükümlerinin Karşılaştırılması”, *Yeditepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C.13, S.2,s.269-309
- Sertkaya, A. Ş./ Karakaya, D.A.(2022). *Sigorta Hukuku ve Trafik Kazasından Kaynaklanan Tazminat Davaları*, Ankara.
- Seven, V. (2018). “Mahkemeye-Tahkime Başvurmadan Önce Sigorta Şirketine Başvuru Zorunluluğu”, *İzmir Barosu Dergisi*, C.83, S.2, s.95-129.
- Sigorta Tahkim Komisyonu 2017 Yılı Faaliyet Raporu İnternet: <http://www.sigortatahkim.org.tr/files/FaaliyetRaporu2017.pdf> Erişim tarihi: 27.06.2024.
- Sigorta Tahkim Komisyonu 2018 Yılı Faaliyet Raporu <http://www.sigortatahkim.org.tr/files/FaaliyetRaporu2018.pdf> Erişim tarihi: 27.06.2024.
- Sigorta Tahkim Komisyonu 2019 Yılı Faaliyet Raporu <http://www.sigortatahkim.org.tr/files/2019yilifaaliyetraporu.pdf> Erişim tarihi: 27.06.2024.
- Sigorta Tahkim Komisyonu 2020 Yılı Faaliyet Raporu http://www.sigortatahkim.org.tr/files/FaaliyetRaporu_2020.pdf Erişim tarihi: 27.06.2024.
- Sigorta Tahkim Komisyonu 2021 Yılı Faaliyet Raporu http://www.sigortatahkim.org.tr/files/FaaliyetRaporu_2021_web.pdf Erişim tarihi: 27.06.2024.
- Sigorta Tahkim Komisyonu 2022 Yılı Faaliyet Raporu İnternet: http://www.sigortatahkim.org.tr/files/faaliyetraporu_2022_web.pdf Erişim Tarihi: 27.06.2024.
- Sigorta Tahkim Komisyonu Bilirkişilik Yönetmeliği (18.04.2019 tarih ve 30749 sayılı RG.)
- Sigortacılıkta Tahkime İlişkin Yönetmelik (17.08.2017 tarih ve 26616 sayılı RG)
- Sopacı Öztuna, B. (2011). “Türk ve Alman Hukukunda Yeni Düzenlemeler Işığında Sorumluluk Sigortasında Doğrudan Talep Hakkı”, *Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi*, C. 27, S. 2, s.15-50.
- Soytürk, M. (2022). *Zorunlu Trafik Sigortasında Bedensel Zararlar Yönünden Zenginleşme Yasağı İlkesi ve Gerçek Zararın Belirlenmesi*. Ankara.

- Şenocak K. (ed.)(2021). Sigorta Hukukunda Uzman Arabuluculuk. PDF: Adalet Bakanlığı Hukuk İşleri Genel Müdürlüğü Arabuluculuk Daire Başkanlığı, [https://adb.adalet.gov.tr/Resimler/SayfaDokuman/1792021150550Arabuluculuk_Sigorta_Hukuku_Dijital%20\(1\).pdf](https://adb.adalet.gov.tr/Resimler/SayfaDokuman/1792021150550Arabuluculuk_Sigorta_Hukuku_Dijital%20(1).pdf)
- Tamer, D. (2016).“İlkçağdan Bugüne Uyuşmazlıkların Çözümünde Tahkim”. *Uluslararası Ticaret ve Tahkim Hukuku Dergisi*, C.5, S.2, s.1-24.
- Tanrıver, S. (2022). *Medeni Usul Hukuku*, Cilt 1-2, Ankara.
- Taşkın, Alim; Hakem Sözleşmesi. Ankara, 2000.
- Tosun, Ö. (2016). “Sigortacılıkta Tahkime Eleştirisel Bir Bakış”. *Uluslararası Ticaret ve Tahkim Hukuku Dergisi*, C.5, S.2, s.561-597. <https://legalbank.net/belge/sigortacilikta-tahkime-elestirisel-bir-bakis/3383064/sigorta+tahkim>
- Tuztaş, H. (2024). *Sigorta Hukuku ve Kasko Sigortası*, Ankara.
- Türkmenözü, Özlem / Akpınar, Özgür; “Sigorta Uyuşmazlıkları: Sigorta Tahkim Sisteminin Yeri ve Önemi”, *Reasürör Dergisi* 126 (Ekim 2022),4-22. https://www.millire.com/dergi/SAYI_126.pdf
- Ulaş, I. (2007). “Sigortacılıkta Tahkim”, *Bankacılık ve Ticaret Hukuku Dergisi*, C.24, S.2, s.239-266. <https://proxy.hacibayram.edu.tr:2863/article/5871?u=0&c=0> (Sigortacılıkta Tahkim)
- Ulaş, I. (2009). Sigortacılıkta Güvence Hesabı, *Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi*, C. 25, S. 2, s. 75-96. (Güvence Hesabı)
- Ulaş, I. (2022). “*Sigortacılıkta Tahkim Hukuku- Sigortacılık Tahkiminde Yeni Gelişmeler ve Uygulamalar*”, Ankara.(Sigortacılıkta Tahkim Hukuku)
- Ulaş, I.(2012). *Uygulamalı Zarar Sigortaları Hukuku- Genel Hükümler Mal ve Sorumluluk Sigortaları*, Ankara.(Uygulamalı Zarar Sigortaları)
- Ulaş, I./Bektaş, İ. (2023). *Ulaş Sigorta Hukuku, C-I, Zarar Sigortaları- 1*, Ankara, (Ulaş Sigorta Hukuku).
- Umut, M. (2022). Türk Sigortacılık Piyasasında Sigorta Havuz Uygulamaları ve Sürdürülebilirliğine İlişkin İnceleme. JOEEP: Journal of Emerging Economies and Policy, 7(2), 399-408.
- Umut, M. (2022). Yeni Katılım Sigortacılığı Mevzuatının Sigorta Şirketleri İçin Getirdiği Düzenlemeler ve Yenilikler, *Hacettepe Hukuk Fakültesi Dergisi*, 12 (Özel Sayı), 240-260. https://dergipark.org.tr/tr/pub/hacettepehdf/issue/73298/1086001#article_cite
- Umut, M./ Tekdoğan, Ö. F. (2023) Katılım Sigortacılığında Türkiye Modeli ve İncelenmesi, *Üçüncü Sektör Sosyal Ekonomi Dergisi*, C.58, S.2, s.1378-1393.
- Ünan, S. (2001). “Zorunlu Deprem Sigortası”. Zorunlu Deprem Sigortası Paneli, *Sigorta Hukuku Dergisi*, S.1, sh.87-97, (Zorunlu Deprem Sigortası);
- Ünan, S. (2017). *Türk Ticaret Kanunu Şerhi*, Altıncı Kitap Sigorta Hukuku, Cilt 1,2, 3. İstanbul.
- Ünan, S. (2019). *Sigorta Tüketici Hukuku*, İstanbul.
- Ünan, Samim; “Tahkim Semineri”, <http://samimunan.com/2015/08/> (Erişim 21 Mayıs 2023).
- Üstündağ, S. (2000). *Medeni Yargılama Hukuku*, C.I-II, İstanbul.
- Yargıtay 11. Hukuk Dairesi 2016/58 E., 2016/693 K. (corpus.com.tr)
- Yargıtay 11. Hukuk Dairesi 2017/4999 E., 2018/98 K, 09.01.2018 T, sayılı kararı <https://www.corpus.com.tr/#!/Yargitay> (Erişim Tarihi: 13.06.2024).
- Yargıtay 11. Hukuk Dairesi 2018/2613 E., 2018/5417K., 18.09.2018 T. sayılı kararı <https://www.corpus.com.tr/#!/Yargitay> (Erişim Tarihi: 13.06.2024).

- Yargıtay 11. Hukuk Dairesi 2018/2629 E., 2018/5066 K., 13.07.2018 T. sayılı kararı(<https://www.corpus.com.tr/#!/Yargitay> (Erişim Tarihi: 13.06.2024).
- Yargıtay 11. Hukuk Dairesi 2018/3710 E., 2018/6637 K., 24.10.2018 T.; <https://www.corpus.com.tr/#!/Yargitay> (Erişim Tarihi: 13.06.2024).
- Yargıtay 11. Hukuk Dairesi 2019/2312 E, 2019/5017 K ve 01/07/2019 T (Akkanat, H./Atalı, M./Seven, V., (2022).*Yargıtay Kararlarında Sigorta Tahkimi*, Ankara)
- Yargıtay 11. Hukuk Dairesi 2019/2312 E, 2019/5017 K ve 01/07/2019 T (Akkanat, H./Atalı, M./Seven, V., (2022).*Yargıtay Kararlarında Sigorta Tahkimi*, Ankara)
- Yargıtay 11. Hukuk Dairesi 2019/515 E., 2019/1582 K ve 27.02.2019 tarihli kararı (Akkanat, H./Atalı, M./Seven, V., (2022).*Yargıtay Kararlarında Sigorta Tahkimi*, Ankara)
- Yargıtay 11. Hukuk Dairesi'nin E. 2010/3805 K. 2011/9247 T. 21.07.2011 sayılı kararı(<https://karararama.yargitay.gov.tr/> Erişim Tarihi:04.06.2024).
- Yargıtay 17. HD. 2021/3174 K. ve 23.03.2021 tarihli kararı (<https://www.corpus.com.tr/#!/Yargitay> Erişim Tarihi: 25.06.2024
- Yargıtay 17. Hukuk Dairesi 2014/14577 E., 2017/1239 K., 09.02.2017 T. Sayılı kararı(<https://www.corpus.com.tr/#!/Yargitay> (Erişim Tarihi: 13.06.2024).
- Yargıtay 17. Hukuk Dairesi 2017/2057 E., 2017/4459 K., 24.04.2017 T.; <https://www.corpus.com.tr/#!/Yargitay> (Erişim Tarihi: 13.06.2024).
- Yargıtay 17. Hukuk Dairesi 2020/737 E, 2021/1783 K ve 23.02.2021 tarihli kararı (Akkanat, H./Atalı, M./Seven, V., (2022).*Yargıtay Kararlarında Sigorta Tahkimi*, Ankara)
- Yargıtay 17. Hukuk Dairesi, 2014/1596 E., 2014/2221 K ve 20.02.2014 tarihli kararı (Akkanat, H./Atalı, M./Seven, V. (2022). *Yargıtay Kararlarında Sigorta Tahkimi*, Ankara)
- Yargıtay 17. Hukuk Dairesi, 2018/227 E., 2020/1720 K ve 19.02.2020 T.; (Akkanat, H./Atalı, M./Seven, V., (2022).*Yargıtay Kararlarında Sigorta Tahkimi*, Ankara)
- Yargıtay Hukuk Genel Kurulu (HGK) K. 2006/656 sayılı kararı (<https://www.corpus.com.tr/#!/Yargitay> Erişim Tarihi: 27.06.2024)
- Yargıtay Hukuk Genel Kurulu (HGK) K. 2007/554 sayılı kararları (<https://www.corpus.com.tr/#!/Yargitay> Erişim Tarihi: 27.06.2024)
- Yargıtay İçtihadı Birleştirme Hukuk Genel Kurulu'nun (YİBHKGK) 2019/4 E., 2020/1 K. ve 19.06.2020 tarihli kararı
- Yargıtay İçtihatları Birleştirme Büyük Genel Kurul Kararı (YİBBGKK), K. 2018/4 sayılı kararı,
- Yaşar, T. N.(2018). “Sigorta Hukukunda Tahkim”, *Türkiye Adalet Akademisi Dergisi*, C.9, S. 36, s. 211-240. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/taad/issue/52646/693603>
- Yavuz, Cevdet; “Türk Hukukunda Tahkim Sözleşmesi ve Tabi Olduğu Hükümler”. II. Uluslararası Özel Hukuk Sempozyumu Tahkim. ed. Erol Ulusoy-Aslı Yıldırım 133-145. İstanbul: Marmara Hukuk Fakültesi Yayınları, 2019.
- Yazıcıoğlu, E./ Şeker Öğüz. (2022) *Sigorta Hukuku*, İstanbul.
- Yeşilirmak, A.(2009). “Alternatif Uyuşmazlık Çözüm Yolu Olarak Hakem-Bilirkişilik”, Prof. Dr. Bilge UMAR'a Armağan, *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C.11, Özel Sayı, s.693-738.
- Yeşilova Aras, E. (2013). *Sorumluluk Sigortalarında Zarar Görenin Doğrudan Dava Hakkı*, Ankara.
- Yeşilova Aras, E./ Yeşilova, B.(2013). “Sigortacılık Tahkimi-Sigorta Tahkim Usulü ve Ayırteci Özellikleri”. *Yaşar Üniversitesi E-Dergisi*, C.8, S.Özel, s.0-380. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/jyasar/issue/19146/203165>

- Yıldırım, F. (2017). “Alman Sigorta Hukukunda Ombudsmanlık”, *Bahçeşehir Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C.12, S.155-156, s.77-95.
- Yılmaz, E. (2013). *Hukuk Muhakemeleri Kanunu Şerhi*, Ankara.
- Yılmaz, E. (2021). *Islah*, Ankara.
- Yılmaz, Z. (2008). “Sigortacılık Kanununa Göre Sigortacılıkta Tahkim”, *Terazi Hukuk Dergisi* C.3, S.17, s.37-48.
- Yılmazsoy, E. (2020). “Tahkim ve Hakem Sözleşmesi”. *Türkiye Adalet Akademisi Dergisi*, S.41, s.389-426.
<https://dergipark.org.tr/tr/pub/taad/issue/58516/857821>

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Soyadı, adı : BAYKAN, Fatma Zülal

Uyruğu : T.C.

Eğitim

Derece	Eğitim Birimi	Mezuniyet Tarihi
Yüksek Lisans	Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü	2024
Lisans	Gazi Üniversitesi	2019
Lise	Behice Yazgan Kız Anadolu Lisesi	2015

